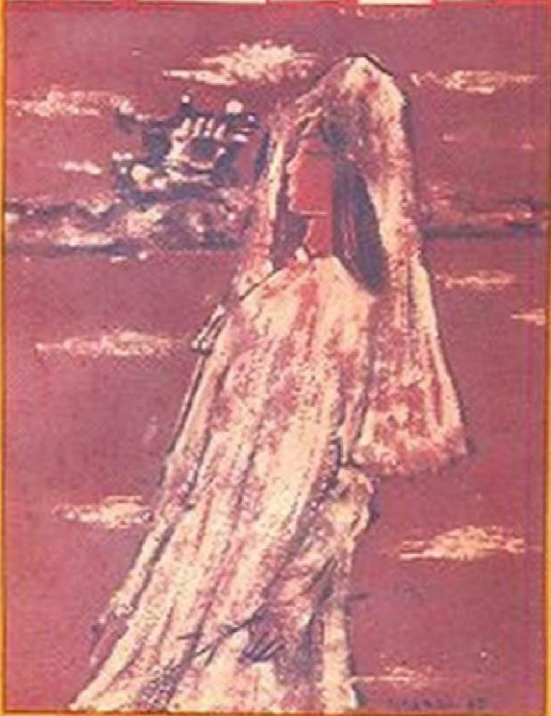

NHÃ CA
GIẢI KHĂN
SÔ CHO HUỆ

GIẢI KHĂN SÔ CHO HUẾ
NHÃ CA

Nhà xuất bản Thương Yêu

1969

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tựa Nhỏ: Viết Để Chửi Tội

Tôi được sinh ra ở Huế, lớn lên với Huế, nhưng khi trưởng thành, đã rời gia đình, bỏ thành phố và ra đi biệt.

Hồi trước Tết Mậu Thân, hôm 23 tháng Chạp năm Mùi, đang cùng chồng con cúng ông táo, tôi bỗng nhận được điện tín từ Huế: Về ngay, ba hấp hối.

Với một gói hành lý vội vàng, đưa con hư hỏng của gia đình và thành phố là tôi, đã trở lại Huế để chịu tang người cha thân yêu. Và rồi như bao người khác, đã phải chịu luôn cái tang lớn cho cả thành phố, khi biến cố Tết Mậu Thân bùng nổ.

Sau cả tháng dài lặn lội trong địa ngục Huế, khi sống sót trở về Sài Gòn, tôi đã thao thức mãi về việc phải thất một giải khăn sô cho Huế, phải viết một hồi ký về những ngày giờ hấp hối của Huế. Nhưng thời sự những ngày sau biến cố Tết Mậu Thân ồn ào quá, bên cạnh cơn khóc than vật vã của Huế, người ta còn bận bịu với việc khai thác những chi tiết ly kỳ của chiến cuộc, những thành tích chiến thắng trên tro tàn, thật chưa phải là lúc viết ra những sót sa, tủi nhục, tuy tầm thường nhất, nhưng cũng lại là sâu sắc nhất của một thành phố hấp hối.

Chính vì vậy mà sau khi phác họa một vài nét đại cương trên nhật báo Sống hồi ấy, mặc dù được tòa soạn yêu cầu tiếp tục và sau đó được nhiều nhà xuất bản thúc dục, tôi cũng đã cố gắng ngưng lại. Phải ngưng lại, để nếu không nghiền ngẫm được kỹ hơn, thì ít ra cũng tách rời được khỏi những hậu ý xô bồ

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

của thời cuộc, để chờ đợi một giây phút yên lặng hơn, trầm tĩnh hơn, khi viết về Huế.

Cái thời gian chờ đợi ấy, đến nay, đã gần hai năm qua, Hai năm, hai cốt cả chục ngàn dân Huế bị tàn sát, vùi nông ở bờ bụi, vớt bỏ xuống đáy sông đáy suối, đã được thu nhặt dần. Những nấm mồ tập thể đã tạm thời xanh cỏ. Những nền nhà đổ nát đã tạm thời dựng lại. Con khóc than vật vã của Huế, những tiếng nói xô bồ về Huế, như vậy, cũng đã bớt ồn ào.

Đây, chính là lúc chúng ta có thể cùng nhau chít lại giải khăn sô, đốt lại nén hương nhỏ trong đêm tối mệnh mông của chiến tranh và tang tóc, để hồi tưởng về Huế.

Có nhiều loạt súng đạn, nhiều loại tang tóc, đã nổ và đã tàn phá Huế. Công trình ấy không biết từ đâu, nhưng dù do đâu đi nữa, thì cái tội ác tàn phá một thành phố lịch sử là Huế, chính thế hệ chúng ta, thời đại chúng ta, phải chịu trách nhiệm.

Chính trong thế hệ chúng ta đây, đã có Đoàn, một cô bạn học cùng lớp với tôi ngày nào, đang ngồi trên ghế đại học ở Sài Gòn, bỗng về Huế, đeo băng đỏ nơi tay, dắt súng lục bên hông, hăng hái đi lùng người này, bắt người khác, để trở thành một nữ hung thần trên con hấp hối của Huế.

Chính trong thế hệ chúng ta đây, đã có Đắc một sinh viên trẻ trung, hăng hái. Thời trước Đắc làm thơ, Đắc tranh đấu, rồi bỏ ra khu. Để rồi trở lại Huế lập những phiên tòa nhân dân, kêu án tử hình hàng loạt người, rồi đích tay đào một cái hố, bắt một bạn học cũ có xích mích từ trước ra đứng bên hố, để xử

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tử. Cậu bạn của Đắc, tên Mậu Tý, dơ cái băng đỏ dấu hiệu giải phóng quân lên cao, lạy van Đắc:

“Em lạy anh. Bây giờ em theo các anh rồi mà. Em có mang băng đỏ rồi mà. Cách mạng muôn năm... Hồ chủ tịch muôn năm.”

Nhưng mặc Mậu Tý năn nỉ, hoan hô, Đắc vẫn nhất định nổ súng vào người bạn nhỏ.

Chính trong thế hệ chúng ta đây, đã có từng đoàn người, hàng trăm người, cha có, sư có, già có, con trẻ có, mỗi người cầm một lá cờ trắng để ra dấu đầu hàng bất cứ phe nào, đi thất thủ trong một thành phố đầy lửa cháy. Cứ như thế chạy ngược chạy xuôi, cho đến khi gục ngã gần hết.

Cũng chính trong thời đại chúng ta, ngày thứ hai mươi mấy trong cơn hấp hối của Huế, đã có một con chó nhỏ kẹt giữa hai làn đạn, chạy ra sủa băng quơ ở bên bờ sông Bến Ngự. Con chó thành mục tiêu đùa rồn cho những mũi súng hờm sẵn từ bên kia sông. Họ bắn cho con vật khôn khổ sợ hãi rơi xuống sông. Rồi lại bắn vào những bờ sông mà con chó nhỏ đang lóp ngóp bơi vào. Những phát súng đùa cợt không cố tình bắn chết con chó nhỏ, mà chỉ cốt trêu chọc cho con chó chơi với giữa giòng nước, để có chuyện đùa chơi với máu lửa. Thành phố Huế, và có lẽ cả quê hương khốn khổ của chúng ta nữa, có khác gì thân phận của con chó nhỏ đã chơi với giữa giòng nước ấy. Thế hệ chúng ta, cái thế hệ ưa dùng những danh từ đẹp để phô trương nhất, không những chúng ta phải thắt một giải khăn sô cho Huế, cho quê hương bị tàn phá, mà còn phải chịu tội với Huế, với quê hương nữa.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Gần hai năm đã qua, hôm nay, nhân ngày giỗ thứ hai của biến cố tàn phá Huế sắp trở lại, tôi xin viết và xin gửi tới người đọc tập giải khăn sô cho Huế này như một bó nhang đèn góp giỗ.

Xin mời bạn, chúng ta cùng thắp đèn, châm nhang, chịu tội với quê hương, với Huế.

Sàigon, năm Dậu.

NHÃ CA

Chương 1

Những Giờ Đầu Tiên

Không biết tiếng súng đầu tiên nổ vào giờ khắc nào? Giữa đêm, tôi đã choàng tỉnh dậy vì tiếng nổ xé toạc cả những giấc mơ vụn.

Vừa kịp lăn xuống khỏi tấm phản gỗ, tai tôi đã ù đi vì những tiếng nổ ran bốn phía. Chuyện gì vậy? Không biết làm thế nào mà tôi lăn tròn từ phòng ngoài vào phòng trong. Bàn tay ai kéo tôi giúi vào giữa phòng. Tôi nằm đè lên da thịt ai non mát. Một tiếng kêu nhỏ tắc nghẽn vào âm thanh hỗn độn của súng đạn bên ngoài. Khi tôi kịp định tỉnh lại tâm thần thì đứa cháu nhỏ đã ngồi lên được, nằm gọn gàng trong lòng tôi. “Còn đứa mô nữa? Vô hết đi. Vô một chỗ.” Tiếng má tôi thì thào. Que diêm tắt phụt nhưng có ánh nến le lói từ phòng ngoài hắt vào. Đứa em trai tôi trườn theo làn ánh sáng mỏng đó, nó ngồi áp vào bên má tôi. “Làm ơn tắt giùm ngọn nến ngoài bàn thờ đi, tắt luôn cả lư trầm nữa.” Ông anh lớn của tôi vội vã làm theo lời má tôi, rồi nhảy đại rất nhanh vào ngòai cùng một đồng. Lúc này tôi mới cảm thấy ngọt ngọt đến muốn tắt thở vì hơi người, vì mùi trầm hương và mùi nến khét.

Căn phòng quá chật, lại bị cái giường chiếm mất một nửa. Anh tôi phải lăn xuống gầm giường. Người này nằm gác lên người kia. Cái bô để dưới chân giường, thỉnh thoảng bị va chạm, vang những

Giải Khăn Sô Cho Huế

âm thanh rồn rảng càng khua động thêm nỗi sợ hãi của mọi người.

Nằm im được một lát, hoàn hồn lại, mọi người bắt đầu nghe ngóng. Tôi dán tai xuống nền gạch. Đứa cháu gái đã lăn xuống nằm cạnh tôi, hai tay nó ôm đầu, hai chân nó lọt vào hai chân tôi. Tôi hỏi nhỏ:

“Tina nằm có chặt không?”

“Không, cô ơi. Tina sợ quá.”

“Đừng có khóc.”

Tôi vỗ về đứa cháu. Nhưng cùng lúc đó những tiếng nổ ình ình lại dội thốc lên. Đứa cháu bỏ tay, ôm chặt lấy tôi, người nó run cầm cập. Trời ơi, súng bắn cả sau vườn mình. Tôi nghe tiếng súng đằng sau vườn thật trong, thật buốt. Thằng em ghé vào tai tôi:

“AK. Thôi, tụi nó về rồi.”

Tôi kéo nó:

“Mày nằm xuống đi.”

“Không can chi mô chị. Để em ngồi.”

Cánh cửa sổ bỗng bị bật ra và cứ thế, hai cánh cửa cứ dội mở ra, đóng ập vào theo những tiếng nổ lớn. Tiếng đạn ở sau vườn bắn thật rất. Má tôi thì thào:

“Đánh tới đồn vận tải.”

“Không, đồn trường bia.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Không, đánh cùng khắp. Con nghe phía vận tải, phía trường bia, phía ruộng, phía sau đường rầy.”

“Suyt, im đi cho với. Trời ơi. Trời ơi. Trời ơi.”

Tiếng trời ơi đất hơi bỗng nằm ngay trên chót lưỡi. Bầu trời xoẹt lửa sáng trung, đất rung chuyển như địa chấn. Lên cơn rồi. Tôi cũng không thể nằm yên để nghe tiếng dội tức cả ngực được. Tôi muốn ngồi nhồm dậy để nghe ngóng, nhưng chỗ nằm chặt không nhúc nhích được. Đứa em họ lúc này cũng chen được một chỗ, hai chân nó chuối dưới giường, đầu nó thò ra khỏi một nửa cửa phòng. Nó lại bật diêm, lại có tiếng la nhỏ: “Con khi, tắt diêm đi!” Ngọn diêm tắt phụt. Nhưng trong bóng tối, lúc này tôi tưởng tượng ra được rồi. Tôi đồng điệu run với mẹ tôi, anh tôi, em gái tôi. Tôi đồng điệu co quắp, cố đè nén sự run rẩy, cố ưỡn tung lên để tiếng nổ bót dội ngực. Đứa em họ tôi nghe ngóng một hồi rồi ngồi dậy, nó bò ra gian nhà ngoài, chúng tôi nín thở chờ đợi. Chỉ một lát sau, nó bò vào nói ri tai từng người:

“Nó ở đây sân vườn nhà mình.”

“Suyt.”

Lại nhiều tiếng suyt lọt ra khỏi cửa miệng như một hơi huyết gió nhỏ.

Anh tôi giọng hơi gay gắt:

“Nó bắn như pháo ở bên ngoài, vài tiếng động nhỏ làm sao nghe được.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Rồi anh tiếp:

“Quái gì, nó về đánh đôn trường bia rồi. Lần trước cũng đánh suốt một đêm, sáng ra là rút hết.”

Tôi mừng thầm. Chúng tôi chịu đựng có lẽ đến hai tiếng đồng hồ rồi. Tôi cố đưa cổ tay lên để nhìn mặt chiếc đồng hồ, nhưng rủi cho tôi, tôi mang đồng hồ không có kim dạ quang. Và ngoài tôi ra chẳng có ai kịp thì giờ mang đồng hồ hết. Dù sao chúng tôi cũng hy vọng mong cho trời sáng. Ông anh tôi không biết sao bỗng trở chứng kêu đau bụng bất thành linh. Vậy là chiếc bô lại có dịp được dùng tới. Chúng tôi đau khổ vì lát lát mấy đũa nhỏ đòi đi tiêu, đi tiêu. Lát lát anh tôi lại kêu đau bụng, mà cái bô thì quá nhỏ. Mọi người vừa nằm vừa run, vừa cố giữ cho chân tay khỏi lỏng ngóng. Tôi cố nghĩ đến một cái gì để dẫn cơn sợ hãi, nhưng không, tôi không nghĩ gì được hết. Đầu óc tôi vang dội tiếng súng. Tay chân tôi cứ lật bật run rẩy bất chấp cả sự tự chủ vượt bực của tôi. Có nhiều lúc ngay cả chân tay, thân thể mình cũng không nghe lời mình nữa.

Nhưng rồi nhờ sự chịu đựng quen dần, tôi bình tĩnh lại được và cơn run rẩy biến mất. Hình như chúng tôi đã chịu đựng một thời gian khá dài và bình minh sắp đến. Tôi nghe tiếng rục rịch trong chuồng gà ở đằng sau tấm vách tường lọt vào nhờ hai cánh cửa sổ đã bật tung cùng với tiếng súng đạn hỗn loạn. Thái, tên đũa em họ tôi, đã bình tĩnh ngồi dựa vào tường, và phì phà trên môi điếu thuốc lá lúc nào. Tôi lần tay, nắm chặt tay nó:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Thái, liệu có yên được không?”

“Em làm răng biết được, cái nó thì chịu...”

Tôi lại hỏi anh tôi, lúc đó đã nằm trên giường vì không chịu nổi sự chen lấn dưới đất:

“Anh, sáng mai chắc yên há anh?”

“Làm răng biết được, anh cũng chịu.”

Tôi đâm ra thất vọng ngang. Những ánh lửa xẹt ngang dọc phía ngoài cửa sổ không còn nữa, nhưng hai cánh cửa vẫn còn bị dội bật ra bật vào vì những tiếng nổ lớn. Súng to, súng nhỏ đang nổ ran từ mặt quốc lộ, từ miệt chùa, từ phía sau đường rầy. Căn nhà của chúng tôi nằm đơn lẻ, chịu đựng bốn mặt đang đánh nhau. Quốc lộ và bờ ruộng ở ngay trước mặt, đường rầy xe lửa ở đằng sau lưng. Hai phía hai bên, một kéo với đồn trường bia, một kéo với đồn vận tải An Cựu.

Không thể nằm yên để chờ tới sáng, tôi lại khơi chuyện:

“Sáng ngày yên chắc ra đường dễ sợ lắm!”

Thái phà thuốc trúng ngay vào mặt tôi:

“Buồn quá, lúc này có súng đỡ sợ hơn nhiều. Biết vậy tối qua em lên đơn vị.”

“Không biết tới sáng đã yên được chưa?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi hỏi hoài một câu như người ngớ ngẩn: Biết đâu. Mà yên chứ. Sáng ra mà súng đạn không ngừng thì chết hết.

“Trời ơi, đừng nói, tụi nó trong vườn.”

Đưa em gái của tôi cười nhỏ:

“Má sợ chi mà sợ dữ rứa. Chị Vân, sáng ra chị với em đi thăm trận đánh nghe. Coi chừng về Sài Gòn viết một phóng sự chiến trường đầu năm đầy gay cấn.”

“Giờn chi mà giờn vô hậu té đọi rứa. Máy chuyện đó đừng có ham.”

Má tôi cần nhằn. Nhưng chúng tôi đã bớt dần cơn sợ hãi, bắt đầu nói chuyện được, mà câu chuyện cũng bớt ngớ ngẩn. Lúc này tiếng súng ở trong vườn đã dịu dần, nhưng xung quanh thì vẫn còn nổ rần. Tôi nằm mà mắt không rời khỏi cánh cửa sổ phía trên đầu đứa em gái. Tôi nằm chờ, cho tới khi bầu trời tối mịt bên ngoài kia bị hút bớt màu đen đặc.

Lúc này tôi cần sự bình tĩnh, cần sức mạnh. Tôi mong cho trời sáng thì trời đã gần sáng rồi. Mấy chiếc lá cây phát phơ bên ngoài cửa sổ đã hiện lờ mờ, rồi rõ dần. Mấy đứa cháu tôi kêu khát nước. Chúng tôi chờ đợi cho tiếng súng bớt ồ ạt, Thái mới đi ra ngoài rót một ly nước cho hai đứa nhỏ. Tiếng súng đã có vẻ thưa hơn, bức màn đêm đã bớt mất kệt đạn. Anh tôi hy vọng hơn ai hết:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Thái, coi yên súng đem xe Honda ra ngoài, anh muốn lên Từ Đàm. Chắc chị và mấy đứa nhỏ sợ ghê lắm.”

Gia đình tôi lúc này đang chia làm hai. Chị dâu tôi và mấy đứa nhỏ còn ở nhà trên đầu dốc Bến Ngự. Nên anh tôi là người lo lắng nhất. Nhưng chắc không sao. Mọi người tự an ủi. Đến sáng là yên, vậy sáng rồi. Mũi má tôi đã bớt tím, tay chân bà cũng bớt run rẩy. Nhưng nỗi vui mừng của chúng tôi không được lâu. Đúng lúc tôi nghe tiếng gà gáy nơi chuồng gà thì tiếng súng đã bắt đầu nổ lại. Rồi có tiếng đấm cửa rầm rầm, cùng nhiều tiếng chân chạy ở ngoài sân:

“Mở cửa, mở cửa.”

Thôi chết rồi. Chúng nó đã tới. Chúng nó sấp tràn vào nhà. Má tôi mặt tái xanh, định chạy tới tắt ngọn đèn vừa mới thắp. Tiếng đại bác dưới Phú Bài bắn lên âm âm. Tiếng súng nhỏ nổ chát chúa. Cánh cửa muốn bật tung vì những tiếng đập. Thái bò ra giữa nhà.

“Suyt, để con.”

Rồi hấn chạy ra mở toang cửa. Có nhiều tiếng quen thuộc la hét bên ngoài. Cánh cửa vừa mở tung ra, thì cả nhà đầy người. Chú tôi ở phía dưới đường rầy, sát chân núi Tam Thái, cùng gia đình con dâu với những gia đình hàng xóm khác chạy tủa vào. Trẻ con người lớn chen chúc chật cả một gian nhà giữa rộng rãi. Mấy đứa nhỏ hoảng sợ quá, ngã vật ra

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

giữa nhà, có đứa vừa run vừa đá ra quần. Chú tôi vừa khóc vừa kể:

“Sập hết rồi chị ơi. Trên đó bị một-chê câu, nhà mù Nghệ bên cạnh đó mất nửa cái nhà.”

Bé, đứa con trai lớn của chú tôi ôm một lúc hai đứa con nhỏ, vừa thở vừa nói không ra hơi:

“Tụi nó đông lắm. Trên con đây nhà rồi bác.”

Tôi tò mò:

“Làm sao em chạy xuống được?”

“Dân họ chạy xuống dưới này hết. Trên đó một-chê câu sập hết nhà cửa. Chạy giữa đường em thấy Việt cộng tùm năm tùm ba, nó ngồi cả trước sân nhà người ta.”

Chú tôi chợt nhìn quanh rồi hốt hoảng:

“Con Hồng đâu rồi, con Hồng bé thằng Điện chạy phía nào rồi. Thôi chết con tôi cháu tôi...”

Chú tôi chưa kịp dứt câu thì đã ngã phịch xuống vì một quả B-40 phạt xuống mái ngói. Tôi đang há hốc mồm thì gạch vụn đã đầy một miệng.

Cái bô để dưới chân giường không biết bị ai đá vào tràn ra nhà. Tôi vừa sát người xuống thì đã phát nôn vì một mùi thúí hoắc xông lên tận đầu, nhưng không còn cách cự quậy gì nữa. Nhiều đứa trẻ không chịu đựng nổi ré khóc vang nhà. Nhưng tiếng khóc bị chặn ngay vì những bàn tay đã bịt miệng,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

hoặc những tràng súng cất dứt. Trời ơi, đến sáng rồi sao không yên? Tôi quay quát hỏi đứa em:

“Lần trước có lâu như vậy không?”

“Không, lần trước bắn ít hơn, không có đại bác câu nhiều như thế này. Sáng ra là nó rút đi hết.”

Bé bò lại phía tôi:

“Trời, chị không tưởng nổi mô. Em thấy tụi nó máu me cùng mình. Tụi nó ngồi bên vườn thím Nguyệt, em chạy xuống đây em thấy.”

“Thấy mày chạy họ để yên à?”

“Tụi họ cũng vừa chạy vừa bắn, mình cũng chạy đại. Ở trên đó chắc chết quá chị ơi.”

Nó vừa nói vừa ôm chặt đứa con gái trong lòng. Vợ nó khóc thảm thiết:

“Anh coi đi tìm con Hồng với thằng cu Điện, không tui chạy ra cho súng bắn cái đùng cho rồi.”

Má tôi gắt:

“Chết đến nơi không lo, ai mượn tui bây không chạy với nhau.”

“Làm răng chạy với nhau được, mạnh ai nấy chạy, tưởng còn sống đến chừ mô.”

Hai vợ chồng nó nín im, nhưng chỉ một giây sau, tôi lại nghe chúng càu nhàu cãi cọ. Một lát sau tiếng súng lại thưa dần. Bé vội chạy ra sân rồi mò dần ra

Giải Khăn Sô Cho Huế

đường. Chừng hai mươi phút sau nó trở lại, một tay bế thằng con.

“Chi...”

Bé hạ giọng, tiếp:

“Em đi tìm con Hồng với thằng Cu, em phải đi bằng ngả sau vườn. Ngang đường rầy em gặp tụi nó, nó hỏi em đi mô rồi bắt giữ em lại. Chúng nó có ba đứa, một đứa bị thương. Em năn nỉ nói đi tìm con lạc, ban đầu nhất định nó không cho, nó hỏi em làm nghề gì. Em nói thợ mộc, em bị lạc con. Về sau nó cho đi. Em tính nếu nó bắt, em liều chết giựt súng. Một thằng bị thương gần chết, một thằng bị thương nhẹ không cầm súng được, còn thằng kia ốm yếu hơn em...”

Hà, em gái tôi, nạt:

“Thôi, mi đừng có ba hoa, nói phách tầu...”

“Em nói thiệt, người ta quân đội mà...”

Rồi nó sực nhớ lại đồn trại và đồng đội, nó ngồi buồn hiu. Lát sau thở dài:

“Lính tráng mà ngồi một xó như ri có nhục không?”

Những người xóm trên vào nhà tôi bây giờ mới hoàn hồn lại. Người vạch vú cho con bú, người bắt đầu khéo chuyện. Mỗi người kể một chuyện đại để cũng thấy Việt cộng ra sao. Họ kể họ cũng chạy suýt chết, cũng thấy viên đạn nó to và đỏ rực như đâm vào mặt mà không biết sao lại không trúng.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Bỗng nhiên vào lúc 8 giờ sáng, tiếng súng như dồn về miệt Phú Cam. Tiếng đại bác dưới Phú Bài không câu lên nữa. Lúc đó chúng tôi mới lần ra sân. Vườn cây yên tĩnh không một bóng người, nhưng trên cỏ, trên đất, còn lấm tẩm những vạt máu khô đặc.

Một vài nhánh cây gãy, nơi bờ tre cuối đường ngã ăn thông ra mặt đường rầy, những cành khô được banh ra, chừa những lõi đi gọn. Mấy chị em chúng tôi hết sức sung sướng hít thở, ai cũng mừng thầm như thế này là đã yên. Anh tôi chuẩn bị để lên nhà ở Từ Đàm. Tôi ra cái bể cạnh trước sân mức nước súc miệng, đánh răng. Những người trú ngụ trong nhà tôi vội vã bông bế nhau trở về xóm. Chú tôi là người chạy băng ra khỏi nhà trước tiên. Ông quá lo lắng không biết nhà cửa còn hay đã mất. Tôi có nhón gót nhìn lên miệt núi, cũng không thấy được gì. Thái, em tôi, hỏi:

“Chị nhìn chi rứa?”

Tôi thở ra:

“Chắc đêm qua trên núi mò mả bị chân đạp lung tung, mộ bác mới chôn.”

Mò mả mới chôn đây là mộ của ba tôi. Từ Sài Gòn, những ngày cuối năm vợ chồng con cái tôi đang chuẩn bị đầu năm về ăn Tết ở Huế thì tin ba tôi hấp hối. Leo lên một chiếc máy bay quân sự chở thực phẩm cho lính ở tiền đồn, tôi về tới vừa kịp những giờ cuối cùng của người cha.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Thái cúi đầu. Nó đi tới bể cạn mức nước. Tiếng má tôi kêu:

“Thái, con đem cái này đồ ra sau vườn.”

Anh Lễ tôi đã mặc quần áo xong. Chiếc Honda đã được dựng sẵn. Tôi nói:

“Cho em lên Từ Đàm với.”

Anh Lễ bảo:

“Đề coi sao đã. Thấy không yên rồi, ngoài đường vắng tanh vắng ngắt.”

Nhưng lời anh tôi nói chưa dứt thì có nhiều tiếng động ì ầm của xe chạy vào thành phố ngã quốc lộ. Chúng tôi đứng ở sân nhìn ra. Một đoàn xe cam nhông chở lính Mỹ và những khẩu đại bác đang từ từ đổ lại ngoài đường nối hàng dài. Lính Mỹ nhảy xuống, Thái bật la to:

“Bác ơi, yên rồi, quân Mỹ đã lên. Mình ra đường, mình coi được rồi.”

Má tôi kêu:

“Vào nhà hết, vào nhà không nó bắn.”

Anh tôi cản:

“Đứa nào ở đâu cứ ở đó. Đứng yên đừng có chạy mà nó tưởng Việt cộng chết hết cả giờ.”

Đoàn lính Mỹ đã xuống xe, tiến vào các khu vườn, nằm bò xuống vệ đường, lui xuống phía ruộng. Chỉ một phút sau vườn nhà tôi đã đầy lính Mỹ.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Một vài người lính Mỹ nhìn chúng tôi dò chùng rồi lúi ra phía vườn gườm súng chĩa vào các bụi cây trước khi băng qua vườn khác. Không có gì xảy ra hết. Tình hình hoàn toàn yên tĩnh. Chúng tôi đi vào nhà ngồi yên ở tám ngựa gỗ. Ra đường lúc này nguy hiểm. Ai cũng nghĩ thế. Có lẽ lính Mỹ đang đi lùng Việt cộng đây. Chúng tôi im lặng ngồi nhìn nhau, hồi hộp chờ đợi. Hai người lính Mỹ đi ngang qua sân, hòm súng vào trong nhà. Chúng tôi cố giữ vẻ mặt thật thản nhiên. Má tôi còn có vẻ cố gắng làm ra vui mừng nữa. Hai người lính Mỹ dừng lại, rồi đưa mắt cho nhau, đi vào bậc thềm, hát hàm ra hiệu cho chúng tôi ra đứng ở cửa hết. Một người lính Mỹ nói hai tiếng gì đó không phải tiếng Mỹ.

Chúng tôi ngơ ngác nhìn nhau, người lính Mỹ lộ vẻ tức giận, nạt lớn:

“Kên cọt.”

Anh tôi hỏi một câu tiếng Anh, nhưng người Mỹ vẫn la:

“Kên cọt.”

Má tôi là người hiểu ra đầu tiên, bà nói lớn:

“Ông Mỹ hỏi thẻ căn cước.”

Người lính Mỹ gật đầu. Người đi cùng chỉ súng thẳng vào người chúng tôi. Chúng tôi trình thẻ căn cước. Khi tôi đưa tấm thẻ của cơ quan VOF (Voice of Freedom) thì người lính Mỹ gật đầu và khuyên chúng tôi trong lúc này nên ở yên trong nhà. Trả thẻ

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

lại, một người thợ thợ nói tiếng Việt cảm ơn, rồi đi ra phía vườn. Chúng tôi chưa kịp ngồi xuống tắm ngựa gỗ đã nghe mấy tiếng nổ lớn. Thái quen với súng đạn, kêu lên:

“Thôi, B-40 của Việt cộng rồi.”

Tiếng B-40 từ phía núi, từ phía đường rầy bắn ra như mưa. Phía ngoài đường, những xe thiết giáp mang súng cối 40 ly bắn trả lại kịch liệt. Từng mảnh ngói bị sức ép, hoặc trúng suốt lần đạn rơi tứ tung lên đầu lên cổ. Cả nhà lại chui vào phòng trong. Cùng lúc đó những tiếng la khác nổi lên như ri ở miệt ngoài đường. Cái gì vậy? Thái muốn chạy ra trước tiên. Má tôi nắm áo giữ riết nó lại, nhưng Thái cứ van nài mãi. Cuối cùng hấn ló ra cửa, thụt lui thụt tới vì những tiếng súng bắn đi trả lại cứ vèo vèo ngang qua mái nhà. Âm. Âm. Vài thân cây lớn ở ngoài vườn đổ xuống. Chúng tôi ai nấy nằm sát xuống đất, buông trôi cho sự may rủi. Lần này chắc chết quá. Cầu nguyện đi. Tiếng la khóc ở vườn bên, ở trước mặt càng lúc càng thảm thiết. Rồi tiếng kêu chết kêu cháy vang lên.

Mấy người lính Mỹ đang núp ở vườn sau vội chạy ra đường phía có tiếng kêu khóc. Lúc này đạn bắn đi cứ như mưa, tiếng B-40 yếu dần rồi tắt luôn. Tiếng kêu khóc đã nghe rõ mồn một. Chúng tôi không ai bảo ai cùng một lượt chạy ra sân. Căn vườn mé mặt trước, đang có căn nhà bốc cháy và lính Mỹ đang cố dập tắt lửa. Lúc này tôi mới hoàn hồn lại chút ít. Má tôi lo sợ không biết lửa có lan

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

sang căn nhà thờ của chúng tôi không. Bà hét gọi mấy đứa cháu lo gói đồ lại, có gì còn mang ra được chút của cải. Trong tiếng lửa nổ lốp đốp, trong âm thanh ồn ào của những tràng tiểu liên bắn ran khắp các miệt vườn, tiếng khóc nổi lên thảm thiết: Dì ơi, đừng ơi, má tui chết rồi. Ai cứu cho với. Tiếng kêu, tiếng khóc, tiếng chân hàng xóm chạy thành thịch bắt chấp cả súng đạn. Má tôi lừa chúng tôi vào nhà. Thái được cử sang chữa lửa. Mấy người lính Mỹ đi vòng lại, qua sân nhà, nhìn vào. Người Mỹ soát giấy chúng tôi lúc này đưa mấy ngón tay và nói một câu tiếng Việt bập bẹ đại ý báo cho biết ngoài đó có mấy người chết.

Xong rồi họ ra xe, đoàn xe rồ máy chạy vào thành phố, nhưng chỉ mấy phút sau, có lẽ xe chưa kịp qua khoảng cầu An Cựu, thì chúng tôi nghe miệt cầu đủ thứ súng nổ dữ dội. Một lát, đoàn xe Mỹ âm âm rút lui, không còn kiêng nể gì nữa, cứ bắn như mưa dọc hai bên đường. Nhưng lần này, xe trở về rất ít, hình như chỉ có đoàn xe đi sau. Có lẽ những chiếc xe này về chở thêm súng đạn, và đoàn xe đi trước đã lọt ổ phục kích.

Tiếng súng ở mạn cầu đã thưa thớt dần. Chừng mười lăm phút sau, khi nhìn ra đường, chúng tôi thấy có một đoàn người mặc quần áo màu vàng, vai vác súng đi đầu trần. Tôi lật đật ra sân: Thôi đứng rồi, họ rút đi, và lính mình về. Tôi mừng rỡ như điên định đưa tay vẫy thì chợt nhận ra nơi hông họ đeo cái bị rết. Lính quốc gia thì mang ba lô chứ. Tôi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

sững lại. Đoàn người cũng không đông lắm, chỉ chừng vài chục người.

Thái lúc này mới thấy sợ hãi:

“Thôi chết em rồi. Họ vào biết em là cán bộ xây dựng nông thôn thì không cách gì sống nổi.”

Tôi bảo nó đưa giấy tờ cho tôi giữ. Tôi cẩn thận bỏ giấy tờ của nó trong cái túi áo rồi xếp gọn đặt giữa mớ quần áo đang gói ngổn ngang trong một tấm drap lớn. Anh tôi cố tin tưởng:

“Anh nhà giáo chắc không can chi. Nếu họ hỏi em, em nói em là học sinh nghe.”

Thái dạ nhưng nghe chừng yếu xìu. Gia đình Bé lại lật đật dọn xuống. Máy bao bố đựng gạo, áo quần, mấy cái soong. Chú tôi không đi, má tôi kêu trời kêu đất, nhưng tụi em tôi bảo chú ở lại giữ nhà. Trên đó đã có cái hầm cũ làm sau vụ pháo kích lần trước. Má tôi không tin tưởng vào cái hầm đó lắm. Bà bắt Bé đi gọi ông xuống nhà, nhưng Bé vừa đi một lát, đã hớt ha hớt hải quay lại:

“Bác ui, họ về đông như kiến. Họ đang họp ngoài nghêu, họ treo cờ, họ hô hào. Họ lấy hết Huế rồi. Người ta bảo bên Phú Văn Lâu treo cái cờ gì to thực lúc. Con vừa tới thấy họ đang bắc loa gọi, con lủi nhanh vào vườn Bác Ái lủi về, may mà họ không thấy.”

Tôi hỏi có ai bị thương không, Bé nói là thấy họ đông lắm, sáng thấy có người bị thương, chừ đem

Giải Khăn Sô Cho Huế

đâu hết rồi. Má tôi nói liệu có di tản lên Từ Đàm được không thì Bé cho biết là đường sá họ gác hết rồi, góc nào cũng có người đứng gác. Tôi hỏi đi hỏi lại là mày có thấy tận mắt không, nó bực mình: “Thì thấy mới chạy thực mạng về đây. Đồn vận tải thấy vắng teo như không có người ở, tường thành gì cũng đổ nát hết...”

Lúc đó khoảng mười một giờ. Chúng tôi hết đứng lại ngồi, lóng ngóng nhìn ra đường. Lát lát má tôi sai một đứa cháu ra nhìn xem có ai đi lại không. Nhưng đường xá vắng ngắt. Mấy lần nó định đi lần về phía ngheo đường xay, nhưng không đủ can đảm lê bước tới đó. Lúc này nó đã nhìn thấy ở đó treo một lá cờ VC. Nó trở vào mặt mày rầu rĩ:

“Trời lính mà ai cũng như tui thì Huế mất là phải. Biết vậy đừng có về cho xong. Đã nghe lệnh cắm trại rồi mà còn về.”

Bé buồn cũng phải. Đáng nhẽ ra dù Huế còn hay mất nó cũng phải có mặt với anh em. Nhưng ba tôi chết cuối năm, Bé được giấy phép mấy ngày đầu năm để lo việc nhà. Lúc này, đèn đuốc trên bàn thờ ba tôi lại sáng trưng, mỗi đứa chúng tôi đều thắp hương và cầu nguyện. Đây là căn nhà thờ duy nhất của dòng họ tôi mà phải suốt cả một đời lặn lội cực khổ làm ăn lương thiện, ba tôi mới gầy dựng nổi. Căn nhà chưa tu bổ thì ba tôi đã có một chỗ ngồi trong căn nhà thờ này. Súng đạn đêm qua và sáng nay đã nhân đức với căn nhà thờ của dòng họ chúng tôi ngoài mức tưởng tượng.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Rồi chúng tôi cũng còn lo ăn nữa. Bữa cơm trưa được nấu vội vàng nhưng không có đồ ăn. Ngày cuối năm thì xong việc đám ma. Đến ngày mùng một gia đình tôi nguyện ăn chay để cầu nguyện cho người chết. Đáng nhẽ phải ăn Tết ở ngôi nhà anh Lễ tôi ở Từ Đàm, chúng tôi, kể cả anh Lễ, má tôi, cô em gái, mấy đứa cháu nhỏ, cùng mấy đứa em con chú đã tình nguyện ở lại để cầu kinh. Căn nhà thờ chứ không phải là nơi để ở nên thiếu thốn đủ thứ. Chúng tôi phải nạy cửa nhà ngang, xuống căn nhà phụ cho ông giáo Trường An Cự thuê, vợ chồng họ về quê ăn Tết, để lấy chén bát và tìm đồ gia vị như nước mắm, muối ớt. Khổ là vì không định ở đây, chúng tôi không tích trữ gạo. Lúc này đã không còn nghe tiếng súng, hoặc có thì cũng chỉ là tiếng súng nhỏ vọng xa xa, ở một miệt nào đó. Như thế là nghĩa lý gì? Không có một chiếc máy bay, không có một chiếc xe chạy.

Đoàn xe Mỹ đã vào tới thành phố tan biến đi ngả nào. Những Việt cộng vừa tụ họp tại ghẹo Hàng Xay bỗng tản đi đâu hết. Tại sao chú tôi ở xóm trên chỉ cách một con đường rầy, mấy cái vườn, cũng không xuống được. Lâu lâu lại thấy một đoàn người đi đâu ngoài đường phía dưới quốc lộ, vào thành phố. Căn nhà thờ của chúng tôi nằm ở An Cự, sát ngoại ô, lại ngay đường quốc lộ nối Phú Bài với Huế.

Trong thành phố Huế lúc này ra sao, chúng tôi không tài nào đoán nổi. Cả nhà họp nhau lại sửa căn hầm cũ dưới nhà bếp. Tiếng súng càng về chiều

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

càng dữ dội. Ngoài đường bỗng vắng tanh. Ở nhà bếp, nhà trên, dân trong xóm đến tỵ nạn nằm la liệt mấy căn buồng nhỏ được che hai ba mặt tường. Má tôi sai đưa cháu dâu nhóm bếp nấu một nồi cháo, chắc chẳng ai còn lòng dạ nào ngồi ăn cơm chiều. Nhưng nồi cháo nấu vừa chín tới thì Thái đã nhìn thấy có người đi lại ở ngoài đường. Mặc kệ tiếng súng đang nổ ran mọi phía, mặc kệ bom đạn có thể nổ ngay trên đầu mình, cả nhà chúng tôi tràn ra sân, rồi ra đường cái. Một hai người đạp xe từ phía cầu An Cựu đi lui đi tới, Thái vẫy lại hỏi: “Ngoài nó có ai đi không?” “Người ta tản cư qua bên sông hết.” Má tôi la lớn:

“Lên Bên Ngự Từ Đàm được không?”

“Chắc được.”

Nghe tiếng “chắc được” thôi mà cả gia đình tôi cũng tràn trề hy vọng. Mấy đứa cháu giục phải đi tản qua bên kia sông hoặc lên Từ Đàm chứ ở đây chắc chết hết. Việt cộng đã về đóng kín hết mọi nhà, mọi đường phố. Nhà chúng tôi lại nằm ngay giữa hai cái đồn và ngọn đồi Thánh Giá nằm ngay phía đằng sau lưng. Nếu xấp lá cà ở đây một trận chắc cả làng An Cựu ra tro hết. Má tôi vợ vội một ít quần áo của ba tôi những thứ còn bỏ lại, không đem liệm cho người chết. Bà gói lại cẩn thận. Gia đình mấy đứa em họ tôi thì lo gánh gạo, quần áo, nồi cháo và những dụng cụ cần thiết.

Tôi xách cái ví tay, cái xách nhỏ. Anh tôi dắt chiếc Honda chở em gái tôi với hai đứa cháu đi trước. Tới

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

gần cầu An Cựu, má tôi nói anh cứ đi trước đi, chở con và em lên rồi trở lại đón từng người bằng xe cho mau. Thái lấy chiếc xe đạp tìm đường sang phố. Chúng tôi chia tay ở trước đồn vận tải. Từng đoàn người cầm cúi lật đật, bông bế, xách gói chạy qua phía cầu. Chúng tôi theo họ nhưng tới cầu cả bọn không được đi về phía Tân Lăng, Phú Cam mà cứ bị xua lại cầu. Lúc chúng tôi chạy tới, một trong hai người đàn ông gác cầu đưa tay chặn lại:

“Đi đâu, bà con ai ở yên trong nhà, không được chạy.”

Tôi đứng sững đàng sau lưng má tôi. Hai người đàn ông mặc quần áo ka ki vàng, nhưng chân đi dép. Không phải là lính quốc gia rồi; chắc họ là quân giải phóng. Tôi nhìn sững họ không nói được một câu, miệng tôi cứng lại. Má tôi nói như muốn khóc:

“Nhà cửa sập rồi mấy ông ơi, còn chi mà ở. Tui sang nhà bà con bên kia sông.”

Lúc đó tôi không còn thấy bóng em tôi chở em gái và cháu tôi đâu nữa. Tôi nghĩ là anh đã đi thoát rồi. Hai người lính vẫy cho chúng tôi qua cầu. Mấy vũng máu đọng giữa cầu chưa khô, ruồi nhặng bu đen xì. Chỉ một đoạn đường ngắn mà tôi nhìn thấy biết bao nhiêu dép, giày vỡ, quần áo rách, bị rết, ba lô văng bừa bãi, dính lẫn với máu và những mảnh thịt.

Má tôi bảo qua cầu rồi cứ đi dọc bờ sông tìm đường lên căn nhà ở Từ Đàm. Nhưng đi được một đoạn,

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chúng tôi thấy những người đi trước lúp xúp chạy trở lại, vừa chạy vừa khóc. Chúng tôi hỏi họ không nói ra được, cứ làm dấu vẫy lui. Tôi chặn một cô nhỏ:

“Sao trở lui vậy em?”

“Trên nó, nơi cầu Phủ Cam họ đứng đây, họ gác, họ đuôi lui.”

“Cứ đi tràn không được à?”

“Họ bắn hai ba người.”

Má tôi níu chúng tôi lại. Má đưa em tôi cũng hốt hoảng bảo vợ con tắt tưới đi lui. Chúng là lính gặp họ chắc không ổn rồi.

Không hiểu nhờ phép lạ nào mà khi qua cầu họ không hỏi tí mĩ. Khi má tôi xin qua cầu được, cả đoàn cứ nối đuôi nhau mà chạy. Cũng có lẽ họ còn bận với những đoàn người đi sau.

Qua được cầu rồi, lúc này tôi mới dám nhìn hai bên đường phố. Chợ An Cựu như một bãi chiến trường, máu còn chưa khô, máu in đỏ trên những bức tường loang lổ vết đạn. Một chiếc xe tăng lủi vào lề đường đâm vào một căn phố, tấm bảng hiệu còn treo lủng lẳng. Hai ba căn phố không còn hình dáng gì. Không một căn nhà trước đường nào còn nguyên. Giữa đường đầy rẫy chướng ngại vật, máu me, quần áo, rác, sắt vụn, gỗ ván. Chúng tôi len lỏi mà đi. Không một đôi mắt nhìn ra cửa, những căn nhà như đã hoang vắng hết. Không còn biết đâu yên mà chạy

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tới nữa. Thôi cứ liều, má tôi nói liều mà tìm đường lên Từ Đàm, gia đình họp lại sống chết có nhau. Chúng tôi đi hết con đường ngắn, dọc xuống Lê Lợi. Con đường đang trước mặt dẫn sang nhà bưu điện và cầu Tràng Tiền sao vắng ngắt. Tiếng súng ở mặt nhà dây thép nổ như bắp rang. Đoàn người này đi tới, đoàn người kia chạy lui, không kịp nghe nhau trả lời, cứ thế, chạy loanh quanh trong những khu vực chưa bị kiểm soát. Cuối cùng chúng tôi dồn vào khu nhà thờ dòng Chúa Cứu Thế.

Không còn chạy đi đâu được nữa, phía trước mặt người ta đã chạy lui lại hết. Phía đằng sau cũng không còn đường trở lui. Má tôi kêu trời kêu đất. Anh tôi đã mất tăm dạng. Ngoài đường thưa người dần và nhiều tiếng súng gần tới nơi. Mọi người chạy ào vào bên trong nhà thờ hết. Tất cả được dồn vào khu nhà giảng. Tiếng súng như đã bao quanh khu nhà thờ.

Má tôi kêu chúng tôi xuống căn hầm xây dưới giảng đường nhưng chỗ đó không còn chen chân nổi. Chúng tôi lại kéo nhau vào một chỗ trong góc. Bé trái chiếc chiếu cũ, cả nhà hơn mười người, gồm người lớn và con nít chen nhau một chỗ ngồi nhỏ. Khi tìm ra được một chỗ ngồi rồi, tôi mới nghe thấy tiếng vo ve từ dưới hầm đưa lên, tiếng trẻ con la khóc, tiếng cãi nhau, tranh giành nhau một góc nhà. Bên ngoài tiếng súng vẫn nổ ròn rã. Được một lát khi tiếng súng dứt, một số người khác chạy đến nhà thờ. Tôi chạy ra sân gặp Thái đi vào. Nó chụp lấy vai tôi: “Vô đi chị. Súng còn nhiều lắm.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi hỏi:

“Sao em trở lại, có gặp anh Lễ không?”

“Không chị ơi, em lên cầu Kho Rèn, định đi qua cầu, gặp họ họ kêu lại, bắt giữ em. Em năn nỉ mãi mới cho đi. Em tưởng em bị bắt rồi.”

Tôi hỏi Thái thấy gì không. Thái nói thấy gần mũi cầu xác chết còn la liệt. Một số người bị bắt ngồi bên kia cầu. Có hai ba người Mỹ bị trói dẫn đi.

Một số người khác lại tràn vào nhà thờ, tôi tới hỏi thăm có ai miệt cầu Bến Ngự về có thấy một người đàn ông chở hai đứa nhỏ và một cô gái không. Một cậu nhỏ kể: có thấy một người đàn ông, chở hai đứa nhỏ với một cô gái cứ phóng đại xe qua cầu. Họ bán mấy phút, xe suýt đâm xuống sông. Họ giữ lại, rồi thấy tha cho đi lên phía cầu Bến Ngự. Thái nghe nói quả quyết anh Lễ đã thoát. Tôi dẫn Thái tới chỗ má tôi ngồi. Mấy đứa cháu nhỏ đang ngồi ăn bánh chung. Má tôi đưa mắt nhìn tôi dò hỏi. Tôi kể lại chuyện vừa nghe được cho má tôi nghe. Thái kêu khát nước, vịn cái vôi nhưng không có một giọt nước nào. Mấy đứa nhỏ đái cả ra chiếu.

Người này cứ hỏi người kia mãi về những điều đã trông thấy, đã kể. Tôi hỏi thăm Thái về đường đi lên Từ Đàm, Thái nói qua cầu Tràng Tiền được, không đi lên Nam Giao được. Nó đã cố hết sức, nhưng thấy không có cách nào nên đành quay về nhà thờ, không ngờ gặp gia đình cũng ở đó. Tôi và Thái cứ nghe êm êm tiếng súng là ra sân đứng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

ngóng, cho tới chiều tối không thấy anh tôi trở lại. Chúng tôi dắt nhau đi vào. Thái lấy cái áo măng tồ của ba tôi để lại, khoác vào người tôi:

“Chị mặc đi kéo lạnh.”

Trời mưa lất phất, cả một ngày tôi không còn đủ sức để ý đến bầu trời, đến cây cỏ. Tôi nhìn lên bầu trời màu chì, nặng nhọc, những hạt mưa bám vào tóc, vào mặt không làm tôi lạnh hơn. Sự lạnh lẽo, tê cóng, lo sợ, run rẩy suốt một ngày đã bóp cứng da thịt, và thể xác tôi đã như bị ướp trong tủ lạnh. Khi trở vào tôi bước qua chân mấy người bị thương nằm la liệt ở một phòng nhỏ gần cửa ra vào. Mấy người đàn ông đang băng bó, họ làm việc cũng lảng xãng lắm. Mấy ngọn đèn cây đã được thấp ở mấy cái bục, ở các hàng ghế, khi tôi vừa xuống khỏi mấy bục cấp nơi khoảng giữa giảng đường xây cao, đặt tượng Đức Mẹ, tôi bỗng ngồi thụp xuống. Hình như Thái cũng kéo tay tôi nữa. Một tiếng vỡ khô khan. Tiếng một người rú lên. Khi định tỉnh nhìn lại, một trong hai chậu cây kê ở hai cái bệ đá đã đổ xuống. Chị đàn bà nằm sấp xuống nền gạch, bên cạnh những mảnh sành vỡ. Chị đã dựa đầu vào cái chậu, và quên đi. Cái chậu rơi, đẩy chị ngã bổ nhào. Nhiều tiếng chửi rửa vang lên ở nhiều góc tối. Tôi ngồi bó gối bên cạnh má tôi và Thái. Má tôi chưa ăn gì, tôi cũng vậy. Thái hỏi tôi có đói không rồi chạy đi, một lát, nó trở vào với đòn bánh tét trên tay. Cảm miếng bánh đưa lên miệng, tôi nuốt không trôi. Tôi cũng không thấy đói, thấy khát mà chỉ thấy trong lòng còn cào trâm thứ.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Một ngày rồi, tôi không nhớ chồng con. Căn nhà nhỏ của gia đình tôi ở Sài Gòn lúc này ra sao? Có yên ổn không? Chồng con tôi đang làm gì? Tôi tưởng tượng từng khuôn mặt các con, hình dáng đi ra đi vào của chồng, rồi cả bữa cơm tẻ nhạt nữa. Bữa cơm không có bàn tay người đàn bà, thiếu chỗ ngồi đó, bữa cơm tẻ nhạt tội nghiệp lắm. Má tôi cầm chặt tay tôi:

“Con ơi, dựa vào vai mẹ mà ngủ.”

Thái đứng lên, nó nói phải đi kiếm một chỗ nào tốt hơn. Tôi gục đầu vào vai má tôi. Mấy đứa cháu nhỏ đang khóc, đòi nước, đòi cơm, đòi sữa. Tôi nghe tiếng cánh cửa sắt phía cửa chính kêu leng keng. Không có một ai ở ngoài đường, ngoài sân. Ngôi nhà giăng rộng lớn có mái cong và nhiều chỗ đặt kính, tường thật dày, cách khoảng những lá cửa bằng gỗ lim đóng chặt.

Nhiều tiếng đạn lớn bay ngang qua khu nhà thờ, rồi tiếng nổ ầm ầm sau đó. Má tôi kéo tôi tựa người vào bà. Tôi ngồi như thế và nhìn mãi ngọn đèn cầy đặt nơi chân ghế, trước mặt. Ngọn lửa không nhắc nhủ tôi gì hết, cũng không đem tới chút hy vọng nào.

Tôi nghe những tiếng khóc nhỏ, nhiều vô số kể. Có tiếng khóc thét lên ở góc phòng đằng kia. Chắc một người nào đó vừa mới chết.

Có tiếng dép lẹp xẹp từ một ngách nhỏ nối liền nhà ngang. Rồi một cái bóng to lớn nổi lên ở khoảng tường đằng trước mặt. Rồi ló nhỏ những cái bóng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nhỏ khác, đầu vói nửa người cũng hiện lên theo. Tôi quay lại, trên cái bục cao, dưới tượng Đức Mẹ, một người đàn ông mặc áo chùng đen đang đứng giơ cao ngọn đuốc. Một ông thầy, một linh mục. Tất cả mọi tiếng khóc râm rút, những tiếng thì thầm vụt biến mất. Tôi nghe phía đó cất lên một giọng nói:

“Tắt hết đèn cày đi, tôi sẽ đặt ngọn đuốc này ở đây. Mọi người bình tĩnh và tìm chỗ ngủ đi. Chúa sẽ che chở cho chúng ta.”

Ngọn đuốc chiếu những đầu người ngồi lổm chổm lên tường, nhưng chiếc bóng của ông linh mục ngắn dần, rồi biến mất.

Chương 2

Nhà Thờ Dòng Chúa Cứu Thế

Những tiếng khóc tím tím đã rời rạc, nhạt nhẽo dần. Tất cả các ngọn đèn cầy cháy đã lụi tàn, nhưng bên trong nhà thờ không còn đủ không khí để thở. Thái đã cố gắng dồn được cho má tôi một chỗ nằm khá thoải mái. Dĩ nhiên được một chỗ nằm như thế là đương đầu với sự nguy hiểm nhiều hơn. Tôi và em Thái cũng chọn một chỗ nằm trên hàng ghế nguyện. Mọi người khác chiếm những chỗ kín đáo, như chui giữa các dãy ghế trống, hoặc dưới chân bàn, chân ghế. Họ hy vọng những vật chặn mảnh mai đó sẽ chống đỡ phần nào bom đạn cho họ. Chúng tôi chọn hai chiếc ghế dài gần nhau, nhờ vậy hai chị em có thể thì thầm trò chuyện. Bầu trời bên ngoài gần như yên tĩnh, lâu lâu, điểm vài tiếng nổ xé nát. Gạch đá, kính vỡ lại loảng xoảng rơi. Tôi lo lắng:

“Hay mình xuống đất nằm đi.”

Thái can:

“Cứ nằm đây. Trái bom nếu nó trúng thì đất cũng tung lên, mấy cái bàn, cái ghế nhằm nhò chi. Nằm ở đây dù gì cũng còn dễ thở, chị. Không can chi mô!”

Bây giờ thì thấy chưa can chi. Nhưng khi can chi thì... Nhưng trong lúc hoảng sợ, còn nghe tiếng người trấn an, cũng đỡ nhiều lắm. Mà xuống sàn, chắc tôi cũng không chịu đựng với hơi người, tiếng rên rĩ kêu la của người bị thương chưa được băng bó. Cứ nghe tiếng nổ là má tôi chồm dậy:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Xuống đất. Xuống đất hết đi bây.”

Thấy kêu hoài mà không nghe con cháu trả lời, má tôi càu nhàu rồi cũng chịu phép.

Tôi nằm thẳng, mắt mở lớn nhìn lên trần nhà mà mái đã bị vạt nhiều góc, thỉnh thoảng thấy những ánh sáng xanh lè xẹt qua rồi tiếp theo tiếng nổ long trời lở đất. Qua khung kính đủ màu trên vòm nhà thờ, có những ánh sáng lù mù mà tôi đoán là của hỏa châu, vì đó là thứ ánh sáng chỉ chập chờn, chập chờn rồi tắt ngúm, điễm vào những tia lửa xẹt và những tiếng nổ lớn gầm thét.

Tôi cố nằm thật im, cố ôn lại những phút kinh hoàng đầu tiên của thành phố Huế và cũng để quen dần với biến cố khủng khiếp đang kéo dài. Mới chưa qua một ngày mà thời gian dài như cả tháng, cả năm. Đã có lúc, hy vọng có bùng lên. Đó là lúc ngồi ở bệ đá, tôi nghe lời bàn tán của các người chạy loạn:

“Chắc một hai bữa rồi về. Mấy người lính giải phóng nói họ chỉ ở chơi ăn Tết với đồng bào bảy ngày rồi họ đi.”

Mới ngày thứ nhất đã bao nhiêu người chết, máu đỏ. Chúng tôi chỉ mới chịu được có một ngày. Còn những ngày tới...

Tôi đang nghĩ mông lung để dẫn nén cơn sợ hãi thì bỗng bàn chân tôi bị ai nắm lấy, kéo một cái. Tôi rụt chân lại, không dám la, chỉ ú ớ rồi ngồi rột dậy.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Thái nghe tiếng động, bên ghế kia cũng bật ngồi dậy theo.

“Chi rứa chị. Chi rứa?”

Giọng Thái nhỏ nhưng đầy sự lo âu. Tôi há miệng mà không nói ra lời, quai hàm tôi cứng ngắt. Trước mặt tôi, Trúc cũng đã ngồi dậy tự bao giờ, rên khê:

“Chị ngó coi. Ai nơi a tề?”

Nó nhào qua, bầu chắt lấy vai tôi. Hai mắt tôi mở trừng trừng. Chỉ một màn đen. Bàn tay của ai đó đã buông chân tôi ra. Nếu không có ánh hỏa châu bên ngoài vừa xẹt sáng thì tôi không nhận ra cái bóng đen đang chồm tới phía chúng tôi.

“Em...em...”

Giọng Thái:

“Chị đừng sợ.”

Cái bóng vấp vào chân ghế, rồi một giọng nói yếu ớt:

“Cho em ngủ chung với, em sợ quá chị ơi.”

Nhận ra giọng nói của Thu, cô em họ, tôi vẫn chưa hoàn hồn. Nhưng tôi đã mở miệng được:

“Nói nhỏ nhỏ. Sợ chi vậy?”

Thu thì thầm:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Em nằm bên cạnh cái bà mà khi chiều mình thấy đó. Bà đó ôm cái bọc nhỏ trước ngực. Nằm mà cũng ôm khư khư không rời...”

“Thì kệ bà nó. Có chi mà sợ chớ.”

“Em ngủ thấy mùi hôi, hôi lắm.”

Tôi nạt nhỏ:

“Nhiều chuyện. Chạy cả ngày, có người sợ đái trong quần. Hôi chớ răng không hôi. Mai một em cũng hôi như cú.”

“Không phải. Em nằm sát bên cạnh, thấy ghê ghê. Bà cứ khóc rỉ rả như con đé kêu, rồi cứ nói lảm bảm trong miệng như điên, mà cái mùi... nó kỳ lỳ... Em sợ lắm.”

Thái phải co chân lại, nằm sát một đầu ghé để nhường chỗ cho Thu ghé vào.

Đêm đầu tiên xa nhà, ngủ ở một nơi hoàn toàn xa lạ với sự sợ hãi giày vò, không biết thân mạng mình sẽ ra sao, gần hai giờ sáng mà tôi vẫn không chợp mắt được mặc dù quá mệt mỏi. Bỗng nhiên tôi nghe một tiếng kêu rú thất thanh và tiếng rú không ngừng, vẫn tiếp tục. Tôi hoảng sợ đứng bật dậy, và trong khi đứng dậy, tôi đập nhâm một người nào đó đang nằm giữa lòng ghé. Tức thì bắp đùi tôi bị véo một cái đau điếng buốt lên tận đầu, nhưng cũng nhờ đó mà tôi tỉnh táo được. Nhiều tiếng kêu, tiếng lào xào bàn tán, rồi đột ngột rơi vào sự im lặng, như mọi người đã biến mất hết trong bóng tối. Rồi mọi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

người lại hiện ra, toàn những đầu là đầu khi một que diêm lóe lên và một ngọn đuốc trên bục được thấp sáng. Cha Sở đang bước lên cái bục gỗ nhỏ, giọng lo lắng hỏi:

“Có chuyện chi rứa, bà con? Có ai bị thương?”

Có tiếng khóc từ một góc xa, tiếng một người già rụt rè lẫn trong tiếng rên rỉ của ai đó.

“Dạ thưa cha, có người... có người đau bụng... ề.”

Nhiều tiếng thở ra. Nhiều tiếng bầu bầu khó chịu. Trong hoàn cảnh này không ai còn đủ sức lo cho ai, thương cho ai ngoài thân mình. Nhiều cái đầu ngã xuống, nhiều người nằm ngủ trở lại. Cha Sở càng lộ vẻ lo lắng:

“Có ai biết đỡ ề không? Có ai là y tá không?”

Im lặng.

Cha Sở lớn tiếng hơn, nhắc lại:

“Ai biết đỡ ề, xin giúp... Tôi yêu cầu quý vị...”

Không có ai trả lời hết. Tiếng xì xào cũng ngưng bật và giọng cha Sở hoàn toàn rơi vào im vắng. Ánh đuốc lung linh chiếu lờ mờ khuôn mặt đầy tuyệt vọng của cha. Cha Sở đốt một ngọn đèn cây rồi cố mở đường đi xuống giữa hai hàng ghế.

“Có ai không? Có ai không?”

Tiếng cha Sở càng lúc càng lạc lõng, vô vọng.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cha Sở vẫn cố gắng len lỏi đi xuống thêm những dãy ghé cuối. Buổi chiều người ta đã giành nhau quay ghé thành từng khu riêng cho từng gia đình. Những người đến sau, chịu thiệt thòi, nằm tràn ra sàn nhà, chỗ nào lọt được để nằm hoặc ngồi là họ tranh giành nhau.

“Có ai làm ơn. Xin Chúa chúc phúc cho người hiền lương, xin bà con rủ lòng thương xót...”

Sự tận tụy của cha Sở rồi cũng được một vài người đáp ứng khi cha xuống đến cuối phòng. Vài bóng người đi theo cha, tôi không nhìn rõ họ nhưng tôi biết trong đám đó có Thái.

Người ta khiêng người đàn bà chuyển bụng để lên căn gác lửng nơi dành cho ban nhạc trong các buổi lễ hoặc buổi giảng. Căn gác này hoàn toàn trống, no gần mái nhà và được coi là nơi nguy hiểm nhất, không ai can đảm lên đó để núp bom đạn.

“Lên đó dễ sợ lắm, dễ ăn bom...”

Một giọng nói xì xầm, không chút xót thương người mà gần như còn mừng cho mình kiếm được chỗ tốt hơn. Tôi âm thầm cầu nguyện, năn nỉ bom đạn ngoài kia, xin ngừng lại một lúc cho người đàn bà qua cơn hoạn nạn.

Trên căn gác lửng, tiếng rên la của người đàn bà bắt đầu thảm thiết hơn, rên rĩ hơn. Con Thu bạo đạn nghênh đầu nghe ngóng, nó phê một câu:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chị ơi, cái bà ni không biết dị chi hết. Để mà la quá trời...”

Con Thu chưa làm mẹ, nó làm sao hiểu được cảnh người đàn bà qua biển mò côi một mình. Tôi đã sinh đẻ, tôi biết con đau đẻ hành hạ người đàn bà như thế nào, nhưng lúc này tôi cũng không thể chia sẻ gì được cho bà ta. Tôi đã mệt quá, con đau đẻ của bà làm cho tôi càng mệt thêm. Không khí như từ đâu tràn vào, xông tới và tôi thở phào, nhẹ nhõm khi nghe tiếng con nít khóc oa oa chào đời. Tiếng khóc mạnh mẽ, bất chấp, không biết có đem sự tin tưởng, hy vọng, sức lực tiếp cho ai không, nhưng với tôi thì có. Cám ơn tiếng khóc chào đời trong cảnh khốn cùng tuyệt vọng.

“Khỏe re. Hết mệt cái lỗ tai. Bà nớ đẻ rồi.”

Giọng Thu có chút vui vẻ mà dừng dưng. Tiếng khóc của đứa trẻ lại nổi lên, mạnh dạn, như thi đua với tiếng bom, tiếng đạn bên ngoài đang hứng dấy. Tôi nhớ một câu trong Thánh Kinh: Mừng rằng mình đã sanh một người cho thế gian... Đêm nay, đâu chỉ ở trong cái góc tá tơi, trong sự sống sự chết này có một con người mới tới, mà trong thành phố Huế, trong ly loạn, vẫn còn có những tiếng khóc khác nữa, đang lẫn xả vào đời. Tiếng khóc sơ sinh trong căn nhà đang bắt lửa cháy, trong lúc viên đạn đã đi đến nửa chừng. Tiếng khóc ra đời để kết thúc những đau đớn vết thương trên thân thể người mẹ đang giờ hấp hối... Tiếng con nít khóc càng làm tôi nhớ tới các con tôi lúc này đang ở Sài Gòn. Có

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chuyện gì xảy ra nơi đó không? Có không? Nếu có chuyện gì thì ruột mẹ sẽ đau, sẽ đứt, nếu có chuyện gì xảy ra cho mẹ, ruột của các con cũng đau, cũng đứt...

Ngon đóc trên bệ đá đã được thổi tắt, nhưng trên căn gác vẫn còn chút ánh sáng rọi xuống. Người mẹ đã hết rên đau. Đứa bé đã hết khóc. Tôi hình dung chị đàn bà đang ngủ. Hai nhi cũng ngủ. Hai giác ngủ hòa hợp bình yên mặc kệ giông bão, bom đạn của cuộc đời đang ào ạt tới.

Nhưng đêm cũng bắt con người ngừng bớt sự giết chóc. Tiếng bom thưa thớt hơn và những tràng súng lâu lâu mới điểm để không có sự trống trải của đêm dài. Tôi chợp mắt được.

Gần sáng, tôi bỗng thức tỉnh. Quên là đang ngủ trên cái ghế dài, hẹp, tôi ngòai bật dậy như khi còn ở nhà mình. Tôi chao đảo muốn té. Vừa lúc đó tôi cũng chợt nhận ra hoàn cảnh của mình lúc này. Trước hết tôi đảo mắt tìm má tôi. Bà vẫn nằm co quắp, đầu gối lên cái giỏ đựng quần áo. Thu và Thái nằm ngược chiều, đầu châu vào nhau, cũng co quắp người mới đủ chỗ. Còn sớm lắm, bầu trời chưa sáng hẳn nhưng bên ngoài vẫn chiếu vào những luồng sáng của hỏa châu. Không còn tiếng bom, không còn tiếng súng. Bên ngoài im vắng đến ngột ngạt và không hiểu chuyện gì đã xảy ra? Tôi định qua đánh thức má tôi dậy. Nhưng vừa bỏ chân xuống chưa tới mặt sàn, người tôi như bị điện giật. Rõ ràng tôi đập lên một thân người, nhưng cái thân cứng như cây

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

củi, mà lạnh ngắt. Hỏa châu lại chiếu vào, lại cho tôi nhìn thấy một xác chết nằm giữa hai hàng ghế, mắt vẫn còn mở trừng trừng như hướng lên những lỗ hồng trên mái nhà để thấy ánh sáng. Không biết tôi đã dùng bao nhiêu sức lực, hay cái thân tôi biến thành cái lò xo nhảy bắn tới chỗ Thái nằm, chồm lên đầu Thái và Thu. Hai đứa em bùng tỉnh, cuống quít ôm chặt tôi:

“Chi rúa chi? Chi rúa?”

Tôi ú ớ. Hai đứa em ngơ ngác nhìn quanh. Mọi người vẫn còn ngủ say. Lúc này ánh sáng ngoài trời khá tỏ, đã chui vào từ những lỗ hồng trên mái nên có thể thấy toàn cảnh tuy không được rõ ràng. Thái vẫn chưa thấy xác chết nằm dưới đất nên hỏi:

“Chuyện chi rúa chi. Có chi mà chi sợ?”

Không dám lên tiếng, chỉ đưa tay chỉ. Con Thu rụt đầu, bung tai:

“Trời đất. Coi tề. Dễ sợ quá, sợ quá...”

Thái ra dấu cho chúng tôi im lặng. Thái đã từng là một cán bộ xây dựng nông thôn nên thấy người chết cũng đã nhiều, nó không sợ hãi.

“Chị và Thu ngồi yên ở đây. Ngồi bỏ chân lên ghế. Đề em...”

Thái bỏ đi, nói là tìm cha Sở. Mấy chị em tôi ngồi co rúm người, ôm chặt lấy nhau. Phía bên kia, má tôi quá mệt mỏi, còn ngủ nhừ. Một lát sau xác chết được khiêng ra ngoài. Nơi chỗ nằm của xác chết

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

vừa được mang đi, còn để lại một vũng nước vàng bầy nhầy máu mủ chảy ra từ vết thương. Thái lấy khăn mùi soa cột ngang miệng mũi rồi đi dọn dẹp. Xong xuôi, Thái đổi chỗ cho tôi:

“Chị nằm đó nghỉ đi. Em qua bên ghé kia.”

Thái nhướn mắt, lắng tai nghe ngóng:

“Bên ngoài im ờ. Khi hỏi em khiêng xác chết ra ngoài cũng thấy lặng như tờ. Chắc yên rồi. Chờ sáng coi ra rặng rồi mình về nhà.”

Tôi vẫn không tin tưởng:

“Biết ra rặng mà dám về. Đợi coi người ta rặng thì mình theo...”

“Rửa chị nằm ngủ đi. Coi con mắt chị đỏ kè tè...”

Nhưng chưa kịp nằm xuống, Thu đã kéo giật tôi:

“Chị ơi, chị...”

“Chi nữa?”

“Coi cái bà đó tè. Bà đó khi túi nằm gần em, rặng chừ mò tới gần đây rồi nì. I, chi coi...”

Từ dưới nền đất, cách chừng hai dãy ghé, một người đàn bà lồm cồm bò dậy. Chị đứng thẳng, tay vẫn ôm cái bọc khur khur. Lúc này trời sáng, tôi nhận ra được cái bọc bằng vải, bên trong là gì? Một đứa bé? Sao không thấy cựa quậy nhúc nhích? Đứa bé bệnh nặng? Thiếu ăn? Hết hơi sức? Đôi mắt của chị đàn bà không còn chút thần sắc. Chị liếc nhìn chúng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tôi bằng ánh mắt khờ khạo rồi cúi xuống đưa cái bọc vải, giọng rên rĩ:

“À... ời! Con ngủ đi con... À ời... Ru hời ru hời là ru... Bên cạn thì chống, bên su (sâu) thì chèo... Ngủ đi con... Con ngoan... con ời là con!”

Giọng chị rít lên:

“Con ời là con. Con ời!”

Chị đàn bà bật khóc. Tôi không hiểu tại sao chị ru con mà khóc? Chắc hôm qua nhà chị bị cháy, chồng chị chết rồi, chị bỗng đưa con chạy thoát? Thái nằm day mặt về phía chị đàn bà, hỏi:

“Con chị đó há?”

Chị đàn bà gật đầu. Gật tới mấy cái liên tiếp.

“Nó mần răng mà chị khóc? Nó đau ốm chi không?”

Chị đàn bà ôm chặt cái bọc vải hơn, hơi quay người như sợ người ta giành mất:

“Không răng. Không răng hết.”

“Gia đình chị mô hết rồi?”

“Chết. Chết hết. Chết. Chết hết, còn mô nữa...”

Chị ngưng lại. Nước mắt đã nhòe nhoẹt trên gương mặt xanh xao. Tôi không dám nhìn khuôn mặt méo mó khổ đau đó. Con Thu nói nhỏ:

“Chắc mụ nó điên. Ngó cặp mắt lờ đờ... dễ sợ...”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Lắc đầu, nghiêm mặt. Cũng không thể la đứa em. Nhiều người đã trở dậy. Nhiều người bạo gan đi ra ngoài tìm nước súc miệng, rửa mặt. Cha Sở trở lại, yêu cầu thân nhân phải kiêng những kẻ bị thương ra khu nhà ngang. Ở đó có một số thanh niên tình nguyện giúp đỡ, săn sóc, băng bó cho người bị thương. Nhưng không ai nghe lời, họ nghĩ dù người bị thương, được ở bên trong nhà thờ, gần gũi thân nhân vẫn an toàn hơn. Cha Sở phải cùng số thanh niên đi len lỏi vào các dãy ghế. Nhiều người được kiêng ra ngoài. Thái cũng hăng hái cùng đám thanh niên giúp cha Sở. Má tôi cũng đã dậy từ lúc nào, và Thái đã tìm được nước, đắp ướt khăn đem tới cho má tôi lau mặt. Tôi lần tới bên má, ngồi giữa má tôi và một bà cụ già khác.

“Má”.

Tôi nắm chặt tay bà. Hơi ấm. Thân thuộc. Êm ái. Tôi hơi tựa người vào mẹ:

“Má. Má có ngủ được không?”

“Gần sáng thì mệt quá, má ngủ mất hồi mô không hay. Họ có bắn nhau nhiều không?”

“ Ít thôi, má.”

“Ừa. Hèn chi ngủ yên, không bị giật mình.”

Tôi không kể cho má tôi nghe vài chuyện đã chứng kiến hồi nửa đêm về sáng. Má tôi lại hỏi:

“Liệu có yên không con. Mần răng mà về coi nhà cửa. Còn gia đình anh con trên Từ Đàm nữa, bật vô

Giải Khăn Sô Cho Huế

âm tín như ri làm má lo trong bụng quá. Chị nờ, tui còn thằng con trai, vợ nó, con nó đang kẹt trên Từ Đàm...”

Má tôi lại bật khóc. Bà cụ ngồi bên cạnh an ủi:

“Ai cũng chịu chớ riêng chi mình chị. Khóc cũng không làm chi được. Tui, thằng con trai bị họ bắt từ bữa đầu, mấy đứa cháu chạy lạc mô không thấy, chết sống ra rãng cũng không biết... Tui cũng bầy trong bụng chị nờ...”

Khuyên nhủ người đồng cảnh ngộ lại làm động mỗi thương tâm, bà cụ cũng ứa nước mắt. Bà đưa tay chỉ ông cụ đang ngồi phía đầu ghé đối diện, tay ôm bọc quần áo, nói:

“Ông nhà tui đó tề. Chừ chi còn hai cái mạng già với nhau còn con cháu trẻ không thấy mô... Ai cũng khổ hết.”

Chút tĩnh lặng trong nhà thờ bị quấy động. Mọi người đã trở dậy. Tiếng ồn ào như ong vỡ. Mấy cánh cửa gỗ lim chắc chắn được hé mở, ánh sáng lùa vào. Thái bỏ đi ra ngoài. Một lát sau Thái trở vào cho biết bên ngoài yên lảm. Nhiều người cũng đi ra nghe ngóng, có người còn ra tận đường phố đứng nhìn lui nhìn tới rồi trở vào thông tin cho mọi người. Lát sau, ngay trong sân nhà thờ, đã có nhiều nhóm tụm năm tụm ba nhìn ra con đường vắng ngắt như đã hoang phế từ bao lâu rồi.

“Lợi dụng đang yên, mình ra ngoài kiếm nước, chị.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Mấy chị em dè dặt đi theo sau lưng Thái ra ngoài, tới giếng nước. Mọi người đã tới đây đông nghẹt và đang giành giựt nhau với chỉ một cái gàu múc nước. Giếng nước nằm cạnh một dãy nhà bếp nối liền với dãy nhà ngang nằm mé một khu vườn rộng trồng đủ loại cây trái. Qua một ngày một đêm tù túng bên trong nhà thờ, lúc này tôi mới hít thở được khí trời, nhìn thấy gốc cây ngọn cỏ và mặt đất còn bình yên.

Bầu trời nặng trĩu màu xám và bắt đầu rơi xuống những hạt mưa nhỏ như bụi. Tôi kéo vạt áo mắng tồ lại và cài nút kín cổ vì không khí bên ngoài giá lạnh. Cả đêm qua bên trong nhà thờ, đầy hơi người, đầy lo âu, tôi đã không thấy lạnh mà còn nóng bức. Lúc này đứng bên giếng nước, nhìn cỏ cây, mưa bụi, không khí trong lành, tôi thở hít không ngừng, thở hít ham hố như sợ ngày mai, ngày mốt sẽ không còn được thở trong bầu không khí như vậy nữa.

Một lúc sau tôi cũng phải rời giếng nước và vườn cây xanh um. Thu bỏ vào bên trong nhà thờ trước. Nó đã lấy được một lon bơ đầy nước. Thái rủ tôi ra đường coi có gì lạ không. Con đường như dài, rộng hơn ngày thường, trống vắng và đầy bí hiểm hơn ngày thường. Chúng tôi vòng lại phía sau, chỗ có một con đường tráng nhựa chạy thẳng, dẫn tới một bờ sông. Cũng có một vài người ra đến đó. Chúng tôi hỏi nhau, cũng không ai biết gì hơn chúng tôi cả.

Sau cùng, hai chị em tôi đi vào một xóm nhỏ. Mọi nhà đều cửa đóng then gài giữa những khu vườn nhỏ tắm mưa. Cũng còn vài nhà có người. Thấy

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chúng tôi, họ thò đầu ra ở những cánh cửa hé và hỏi thăm:

“Mấy người ở mô. Thấy ra rặng rồi? Họ còn đó hay đã đi chưa?”

Chúng tôi còn biết gì hơn họ? Chúng tôi lắc đầu. Con đường phía trước không biết chuyện gì đang chờ đợi? Lúc đó, có một toán người từ bờ sông chạy ngược lên, họ ra dấu cho chúng tôi trở lại. Và rồi đám đông cùng theo chân chúng tôi, tụ trong sân nhà thờ. Họ cho biết họ ở phía bên kia cầu, họ đã chạy loạn và muốn trở về. Nhưng ở bên kia cầu lính Việt cộng đang canh giữ.

“Thấy chúng tôi, họ đuổi trở lại nhà. Chúng tôi chạy đại bất kể, họ đưa súng lên nhắm bắn. Rứa là tụi tôi chạy bán sống bán chết. Họ còn bắn đuổi theo dọa làm chúng tôi chạy té xấp té ngựa...”

Đám người này vẫn chưa chịu vào bên trong nhà thờ để cha Sở xếp đặt chỗ ở. Họ cứ lơ ngơ nhìn ra đường, mỗi mắt ngóng chờ một người nào đó chạy tới để hỏi thăm tin tức nhà cửa của mình. Nhiều người còn có người nhà ở lại.

Và lạ lùng thay, không biết ở đâu chui ra, trong sân nhà thờ xuất hiện nhiều bộ mặt lạ. Họ như đã ở sẵn đây từ đêm rồi. Họ tản mát đầu phía sau khu vườn rộng, hay chính cả bên trong nhà thờ, lẫn trong dân chúng. Thái kéo tay tôi:

“Minh đừng đứng đây. Mấy người này sao thấy nghi quá.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Hai chị em đi vào trong. Má tôi và bà cụ bên cạnh đều ngược mặt lên chờ đợi và nôn nóng hỏi:

“Có thấy chi không? Có nghe chi không?”

Tôi lắc đầu:

“Không thấy chi hết má. Bên ngoài yên lặng như thành phố ma vậy đó.”

Má tôi cắn môi, nuốt nước miếng, nhăn nhó:

“Biết rứa cứ ở nhà. Thà chết ở nhà còn hơn chết bò chết bụi.”

Tôi còn biết lời gì để an ủi má tôi. Thu tới ngòi bên cạnh, thì thầm:

“Chị. Em biết có con đường tắt đi về nhà mình.”

“Họ gác ở hai đầu cầu. Không qua về được.”

“Đường ni không phải qua cầu. Minh đi tới bờ sông, may ra có đò. Chỗ ni vắng lắm chị.”

“Không được. Đừng có đi ẩu. Để coi người ta làm răng thì mình làm rứa.”

Đến chín giờ sáng vẫn không nghe một tiếng súng nổ. Bên ngoài im lặng như tờ. Thành linh, có vài người chạy vào báo tin:

“Đường đi được rồi. Bên kia sông, người ta đang tràn qua, nhiều lắm.”

Mọi người ùa ra. Tôi và Thái cũng chen chúc trong đám người cố ra khỏi cửa nhà thờ. Giữa sân, tụ tập

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tới mấy nhóm chạy loạn tới. Đàn ông, đàn bà, bà già, con nít. Người đang hoa tay chỉ chỗ, kể chuyện, người khóc thút thít. Trẻ con nắm chặt áo người lớn với mặt mũi còn kinh hoàng thất sắc. Tôi chen mãi mới vào được bên trong, đứng gần một chị đàn bà:

“Chị ở mô chạy tới đây?”

“Tui ở dưới sân vận động. Nhà tui cháy rụi rồi.”

“Mới cháy?”

“Không. Cháy từ bữa qua lặn. Không còn chi hết. Tui chừ tứ cố vô thân. Trời ơi là trời...”

Chị đàn bà khóc. Tôi hỏi tiếp:

“Đi đường thấy chi lạ không? Rãng lại chạy tới đây?”

Chị đàn bà hỉ mũi, đưa tay quẹt nước mắt:

“Bữa qua dưới tui nhà ni cháy thì chạy qua nhà nọ. Họ tới đông lắm, không cho ai đi ra khỏi xóm. Sáng ni thấy có người chạy ngoài đường, mới chạy đại theo...”

“Họ để cho đi?”

“Họ chỉ bắt thanh niên thiếu nữ tập hợp rồi đi khiêng người bị thương. Nghe nói có nhiều xác chết, phải đem chôn. Có rút đi mô hết, đang như kiến rồi biến như ma rứa đó. Giữa đường, thấy xác chết bắt loạn.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Đang nói, thấy một người quen trong nhóm bên cạnh, chị nhào tới ôm chầm lấy, khóc bù lu bù loa:

“O ơi là o. Tan nát hết rồi o ơi...”

Người đàn bà lớn tuổi mắt rung rung, nhưng cố gắng an ủi hàng xóm:

“Khóc chi tào lao rứa. Có người ta có mình chớ. Mấy đứa nhỏ mô mà không thấy?”

Chị đàn bà lúc này mới nhìn quanh. Mấy đứa nhỏ con chị đang ngơ ngơ ngác ngác nhìn mấy người lớn khóc lóc, bàn tán. Chị túm mấy đứa con lại:

“Biểu đứng một chỗ không thì lại lạc. Nói không nghe... O ơi, tụi nó đây nì o. Từ bữa qua tới giờ chưa đứa nào có cái chi nhét vô miệng... Mà nhà cửa, bàn thờ ông bà ông vải cháy rụi rồi o ơi...”

“Còn thằng? Mô không thấy?”

“Tụi nó bắt rồi. Đi theo mấy người kia, không biết ra rãng...”

“Con cháu tui cũng bị bắt đi. Nghe nói chỉ đi khiêng tải người bị thương rồi về. Hết việc thì về chớ giữ lại mần chi. Minh cứ cầu trời khẩn Phật đi o nờ...”

Chị đàn bà vẫn khóc. Mấy đứa nhỏ níu chặt áo mẹ. Mưa phùn cùng nước mắt ướt đầm mặt tôi. Tôi cần một chút không khí để thở. Lách ra ngoài, tôi gặp Thái đang nói chuyện với một người đàn ông cùng với gia đình của ông ta. Nhiều bọc lớn nhỏ, một đôi thúng gính đựng đầy đồ đạc linh kính. Người đàn bà

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chắc mới sinh, đứa bé còn nhỏ lắm, bọc trong một cái chăn cũ. Bà ta thở một nhọc, đứa con gái chừng mười một tuổi ôm đứa em trên tay, hết nhìn cha đến nhìn mẹ.

“Bác ở mô chạy về đây?” Thái hỏi.

“Tui ở trên Phú Cam. Trên đó tui nó còn đông lắm.”

“Rứa rãng bác chạy được?”

“Liều. Liều cậu ơi. Nhờ Chúa che mắt nên mới thoát được tới đây. Tụi nó đông lắm, chỗ mô cũng thấy tụi nó...”

“Bác có nghe tin tức chi không?”

“Cũng có nghe sơ sơ. Họ nói tụi giải phóng chiếm hết thành phố Huế rồi. Vài ba bữa nữa ông Hồ vô thăm ăn mừng chiến thắng. Họ nói ông Hồ mà vô đây, bà con được Bác phát gạo ăn không hết...”

“Ở đó mà có gạo. Cứt khô cũng không có. Từ bữa qua tới chừ gia đình tui mười một mạng chưa có hột com hột cháo mô trong bụng nì... Phách tấu...”

Người đàn ông vừa chen câu nói đeo kính cận. Xung quanh ông ta có năm sáu đứa nhỏ, đứa nắm áo, đứa nắm quần, kêu cha cha, con đỏi, mặt mũi méo xẹo, tèm nhem. Thái lại hỏi:

“Rứa chớ bác ở mô chạy tới đây rứa?”

“Bên tê sông.”

“Bên đó ra rãng, bác?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Mấy ông vô tới nơi là khổ rồi. Bét mắt đã thấy họ đầy nhà, đầy vườn. Cha nào cũng ốm cà tong cà teo, đói đeo vàng hai con mắt mà toàn nói phách tấu không rứa. Người sống bán loạn, người chết, người bị thương cũng bán loạn, khiêng vát trong sân nhà người ta rồi vô nhà thấy chi cũng vợ cũng vét. Con trai con gái mới lớn bắt đi tải thương, chôn xác. Vô nhà kêu gọi nấu cơm cho quân giải phóng, mượn gạo, mượn mắm muối. Nói là mượn chớ cướp của dân thôi mấy ông mấy bà ơi... Nhà tui con đông, khi mô cũng trữ gạo, đồ khô, cá mắm. Rứa mà họ chở đi hết không chừa cho tui một nạm, còn nói phách, bữa mô Bác vô, gạo phát không cho dân... Ở nhà cũng chết đói, thôi liều mạng chạy qua đây xin cha gạo cứu mấy đứa con nít trước đã...”

“Dân bên đó chết nhiều không bác?”

“Thì bữa đầu đạn ở mô bắn như mưa. Chết chớ răng không chết. Sơ sơ tới sáng mừng hai, có mấy nhà chung quanh tui cũng mất sáu mạng...”

Thình lình một người đàn ông mặc áo măng tô đen đi tới. Cái áo măng tô thì dài mà người hẳn thì ngắn nên cứ kéo phệt đất. Chắc chắn cái áo này cũng là của mượn thôi. Hẳn hỏi:

“Bác từ đâu tới đây?”

Giọng ông ta lơ lơ không phải miền Bắc, cũng không phải miền Trung, khi thì như Quảng Bình hay Hà Tĩnh. Ông ta nhìn người đàn ông đeo kính gằm gằm. Người đàn ông đeo kính tránh luồng mắt

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

của ông ta, cúi đầu. Mấy đứa nhỏ búi chặt lấy người cha, sợ sệt. Thái nắm tay tôi. Chúng tôi lảng xa ra. Thái thì thầm:

“Thằng cha đó thấy khả nghi quá. Thôi đừng hỏi thăm nữa.”

Bây giờ trong các nhóm khác chạy vô sân nhà thờ, có những người bị thương được khiêng theo. Thái đẩy vai tôi:

“Chị đi vô trong đi. Đứng đây cũng không làm chi được. Để em ở lại coi một lúc rồi vô sau.”

Tôi thấy nhiều người từ phía trong đang đi ra. Tôi tìm băng ghế của mình và ngồi xuống. Má tôi vẫn ngồi bó gối. Bà cụ già bên cạnh đang tằm trà. Những lá trà đã héo, vôi đã khô. Đứa em dâu đưa con cho tôi bế để ra ngoài tìm cách nấu cơm. Mấy đứa em tôi khi chạy loạn, bỏ lại hết, mỗi đứa đem theo một túi gạo. Nhưng tới trưa, đứa em tôi vẫn chưa thổi cơm được vì không có nước. Người ta bu quanh miệng giếng không còn chỗ chen chân, và vì nhiều người dùng quá nên các mạch nước rỉ ra không đủ cho những chiếc gàu chờ chực múc. Thái nhanh nhẹn ra xóm kiếm được mấy ổ bánh mì nguội đậu từ nhiều ngày và thịt hộp. Chưa bao giờ chúng tôi thấy những hộp thịt gà, hộp bơ, đồ viện trợ Mỹ quý giá tới như vậy. Ngày thường tôi không nuốt nổi mấy thứ này.

Trời đánh còn tránh bữa ăn. Tôi nhớ một câu các cụ thường nói. Vậy mà đang ăn nửa chừng thì tiếng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

súng lại nổ, nổ rất ròn rã ở phía bờ sông. Khu nhà thờ quay mặt ra đường lớn, phía trước mặt nhà thờ, bên kia đường là ruộng. Khu ruộng khá lớn, chạy dài tới tận con đường dẫn ra nhà dây thép. Phía sau lưng nhà thờ, cách một xóm nhỏ là bờ sông. Một nhánh của sông Hương, chảy từ Cầu Lòn, về tới Ga Huế, qua Bến Ngự, Phủ Cam, tới An Cựu và còn chảy dài xuôi về đâu nữa, tôi không biết. Càng về chiều tiếng súng thưa dần và vợ Bé nấu được nồi cơm. Chúng tôi không đem theo chén bát nên mỗi người phải lấy tay mình nắm cơm chia cho nhau. Nhưng khi nồi cơm vừa bày ra, thì cả chục bàn tay, cả chục miếng miếng, chén sứt mẻ chìa ra. Một lũ trẻ con đói ủa tới. Nồi cơm nhỏ phải chia năm xẻ mười... Phần còn lại chẳng được bao nhiêu, chúng tôi lại cứ nhường qua nhường lại. Rồi mỗi người cũng chia nhau ăn một ít. Hèn chi má tôi thường mắng chúng tôi mỗi khi hoang phí: hạt cơm là hạt ngọc của trời. Vợ Bé cạo nồi đưa thêm cho tôi một miếng cơm cháy nhỏ. Nhưng miếng cháy bị giứt và một đũa nhỏ chạy biến, lẩn vào đám đồng nằm ngời nghiêng ngửa.

Nhìn theo thằng bé, tôi chợt bắt gặp chị đàn bà ôm bọc vải. Chị ngồi dựa vào chân ghế, đôi mắt ngơ ngác thất thần thỉnh thoảng nhìn người này người kia rồi cúi xuống ôm chặt cái bọc vải. Chị ru con, ru hời ru hời.

Hai ông bà cụ già đem theo nhiều bánh tét và mứt. Họ cũng gìn giữ kín đáo, và đang ăn với nhau. Ông cụ lén đưa cho tôi một khoanh bánh tét. Tôi định từ

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chối thì Thái đã vội cầm lấy, cảm ơn. Một miếng ăn lúc này còn hơn cả vàng bạc, châu báu. Nào vàng bạc châu báu có bỏ vào miệng nhai được cho đỡ cơn đói đâu! Vừa cắn một miếng bánh, tôi bỗng dựng người lại. Hình như có người nào trong đám đông đem theo được cái radio chạy pin. Họ vặn âm thanh nhỏ lắm nhưng tôi cũng ráng nghe lờ mờ. Đài Phát thanh Huế lọt vào tay họ. Tin loan báo Sài Gòn đã thuộc quân giải phóng...

“Miền Nam đã thua. Giải phóng toàn quốc.”

Giọng một thanh niên trẻ. Tiếng nói phát ra từ chiếc radio biến mất. Một giọng khác:

“Cất đi. Trời ơi là trời. Khô lắm, đừng nghe, đừng nghe...”

Tôi chợt nhớ là lúc soạn đồ đem đi, tiện tay tôi có bỏ vào túi vải một cái radio nhỏ xíu. Nhưng hiện nó nằm trong túi vải nào thì tôi không nhớ. Đã đánh thắng toàn quốc. Miếng cơm trong miệng tôi nghẹn cứng lại.

Đêm thứ hai ở nhà thờ không khí và quang cảnh đã gần quen thuộc hơn. Một vài ngọn đèn dầu tim lửa thật nhỏ và đuối chỉ được đốt một ngọn, mà tới 9 giờ tối phải tắt. Cả đèn dầu nhỏ cũng phải tắt hết.

Đêm nay, mọi người xì xào nói chuyện nhiều hơn. Thái kể cho tôi nghe về những điều đã thấy được trong ngày. Ngay dưới sàn nhà thờ, phía dưới có một phần hầm thấp. Ở dưới đó người ta chen chúc nhau để giành chút an toàn, nhưng bản thủ và hôi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

hám lảm. Ngay ở phía trên, nhà nguyện và nhà giảng, trần cao, thoáng mà chúng tôi còn không chịu nổi hơi người ta. Trẻ con ỉa đái tùm lum, cũng đã nặng mùi lảm rồi. Trong đêm, có thêm mấy người đàn bà chuyển bụng đẻ, chúng tôi nghe thêm được vài tiếng khóc vào đời. Tiếng khóc con trẻ làm tôi nhớ tới mấy đứa con tôi. Lúc này chúng đang ở Sài Gòn. Theo tin tức phát thanh của họ thì Sài Gòn cũng đã mất. Chồng con tôi ra sao? Có chạy loạn? Có ly tán? Trái tim tôi có lúc như bị bóp nghẹn, không thở nổi.

Cũng có lúc quá mệt mỏi, tôi ngủ thiếp đi. Nhưng cơn ngủ quá ngắn. Tôi bị đánh thức dậy bằng một tiếng la hoảng hốt, thất thanh:

“Chết tôi. Chết tôi rồi. Bà con ơi!”

Nhiều tiếng đồ vật rơi loảng xoảng. Vài tiếng kêu rú theo. Giọng kêu lúc đầu lại lớn hơn, khùng khiếp hơn:

“Việt cộng tới. Việt cộng tới. Âm sát. Giết người. Chúng nó tới.”

“Đâu? Đâu? Trời đất ơi, Việt cộng.”

Người ta chồm dậy, nhảy xuống đất, bám chặt nhau. Hốt hoảng, lá ó, kêu gào....

“Cha ơi, cứu chúng con. Chúa ơi!”

Ngon đước trên bệ cao được đốt lên, chiếu lung linh hình bóng cha Sờ.

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Bà con yên lặng. Chuyện chi? Chuyện chi xảy ra?”

“Dạ thưa cha...”

“Dạ nghe la... Dạ có người la... Việt cộng tới.”

“Ai la. Ở đâu?”

“Dạ thưa cha. Ở đây. Dạ ông ni nì. Ông la quá.”

Vài ngọn đèn nhỏ được đốt thêm. Mọi người nhìn về hướng có tiếng nói. Chẳng thấy gì ngoài những chiếc đầu cao thấp lổ nhổ. Cha Sở kêu:

“Ai vừa la đó. Đứng dậy coi.”

Một người đàn ông bị đẩy đứng lên trên ghế. Ánh đuốc chiếu tới, một khuôn mặt còn thất thần, giọng lập cập:

“Dạ con, cha ơi. Con nằm mơ, dễ sợ quá.”

“Thằng cha mắc dịch.”

Nhiều tiếng nguyên rủa. Người đàn ông nói tiếp:

“Nằm mơ thấy Việt cộng...”

“Trời đất. Thấy Việt cộng mà làm như thấy ma quỷ.”

“Còn hơn nữa tề.”

Ai đó nói. Một giọng câu kinh:

“Mả cha cái thằng vô duyên. Mả cha thằng nào đập vào bụng ông muốn phòi mả.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Tui cũng bị đập trúng mắt.”

“Tui nì. Tui bị chân đá vô mặt. Tổ cha thằng mô con mô, tao biết tao bẻ cẳng.”

Một giọng đàn bà:

“Cha oi! Nó còn la nữa. Cha đuổi nó ra ngoài.”

“Cho nó ra ngoài để nó thấy Việt cộng, cha. Làm người ta hết hồn.”

Nhiều giọng phụ họa. Nhưng cha Sở chỉ bảo mọi người im lặng và nên nằm xuống ngủ tiếp để lấy sức vì chưa biết chuyện gì còn xảy ra nữa. Mọi người nghe lời. Nhưng cha Sở vừa đi thì thằng cha ngủ mơ làm người ta sợ đá ra quần không biết thắm thía chuyện gì mà bỗng ré lên cười. Tiếng chửi rửa lại nổi lên. Người đàn ông im bật. Bên ngoài lạnh lắm, làm quá đám cái đám đông kia khiêng hẳn vớt ra ngoài mưa đêm.

Nhưng không ai ngủ yên được. Trời chưa tảng sáng đã nghe tiếng quát tháo giận dữ của cha Sở. Lại ngòai dậy, lại lắng nghe. Từ bệ đá, cha Sở và đám thanh niên trật tự đang lòi ra một cô một cậu. Một thanh niên chỉ vào mặt hai cô cậu, có lẽ họ đang run.

“Chưa biết sống chết ra rã, còn làm chuyện tòi bại.”

Mọi người chen nhau đứng cả trên ghế để nhìn cho rõ mặt cặp thanh niên nam nữ. Một giọng nói phát ra từ đám đông:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đánh chết chúng nó đi.”

“Đuổi ra ngoài.”

“Đừng trả áo cho nó.”

Cha Sở lại phải dàn xếp, làm đám đông dụ lại và đưa cặp nam nữ xuống nhà ngang. Cha sợ để ở lại đây cặp nam nữ kia sẽ không yên với đám đông đang căng thẳng. Mà xuống nhà ngang cũng là một hình phạt quá nặng rồi, ở đó, họ phải ngồi chung với những xác chết, may ra thì còn được ở chung với những người bị thương.

Cả một xã hội bát nháo đang thu nhỏ lại trong khu vực Dòng Chúa Cứu thế. Có kẻ sinh, người chết, có ganh ghét, phẫn nộ, hằn học mà cũng có thương yêu. Trẻ sơ sinh được cho nằm trên căn gác nhỏ. Người nào bị thương, bệnh, chết được khiêng xuống phía sân sau, trong dãy nhà thấp. Sự chung đụng gây ra nhiều vụ cãi vã, kiện tụng, kể cả đánh lộn. Nhiều người chạy loạn đã cạn lương thực. Cha Sở phải lấy gạo dự trữ của nhà thờ phân phát. Dù đã có một số thanh niên tình nguyện xung vào đội trật tự, cũng không sao ngăn cản nổi người ta giành giựt, đánh nhau lỗ đầu chảy máu để tranh bát gạo, miếng thức ăn. Giọng cha Sở không còn thanh, lớn như trước mà khản đặc lại. Cha đã hò hét, can thiệp, lo lắng quá nhiều cho đám đông chạy vào nhà Dòng. Gạo chắc cũng không còn bao nhiêu để phát tiếp...

Giải Khăn Sô Cho Huế

Có một người không hề để ý tới gạo, tới thức ăn. Không xếp hàng, chia tay linh gì hết. Đó là chị đàn bà ôm cái bọc vải, ngồi yên lặng ở một góc, chăm chỉ ru đứa con ngủ. Cả mẹ không ăn, cả con không bú. Cha Sở đem tới cho chị một vắt cơm, chị ăn cầm chừng, hình như rút rút từng hột cơm bỏ vô miệng nhai sẽ đỡ bớt cho chị một chút ray rút chứ không phải để mưu cầu sự sống? Riết rồi người ta cũng mặc kệ chị, không ai thèm chú ý.

Ngoài đường cũng không còn người chạy loạn. Cả thành phố như chìm ngủ trong mưa phùn và giá lạnh. Cha Sở đã đóng cửa nhà thờ, chùng này người đã thiếu không khí để thở.

Qua ngày thứ ba, mọi người đang có chút hy vọng là mọi chuyện sẽ khá hơn thì ngay lúc gần sáng, mọi người đang ngủ bị dựng cổ dậy vì tiếng súng. Nhiều người đang nằm trên băng ghé lăn đại xuống đất, bắt kê đề lên trên người khác. Tiếng súng nhỏ, rồi súng lớn. Đoàn. Đùng. Đùng. Nhà thờ rung lên.

Ánh chớp của bom đạn, của lửa. Và choang, ầm, choang. Vài tấm kiếng trêm vòm nhà thờ vỡ. Lúc này thì không đủ gan lì để nằm rắng trên băng ghé được nữa. Tôi cũng lăn hay té xuống giữa những hàng ghé. Người nằm phải lồm cồm ngồi dậy để khỏi phải chổng lên nhau. Thái đã kéo má tôi lọt vào giữa. Bom đạn bên ngoài càng ngày càng bắn rất dữ dội. Chúng tôi cứ ngồi khít lên nhau, ôm chầm lấy nhau, cận kề cái chết cho tới sáng thì biết còn sống vì tiếng đạn thưa thớt dần rồi dứt.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Nghe ngóng, chờ đợi một lúc, tôi và Thái cùng vài người nữa bạo gan đi ra ngoài.

Con đường dẫn ra bờ sông hôm nay đầy rác rưởi, dơ bẩn như một cánh tay của một tử thi đã rửa nát dưới mưa gió, còn muốn chuối tới bên sông để rửa ráy. Nhiều ngôi nhà sập, nhiều nhà cửa, cây cối cháy rụi.

Đi vào một xóm nhỏ. Nhà cháy, nhà bay nóc, mắt cửa. Vài xác chó xác mèo nằm tro trong sân. Không có bóng người. Tôi lặng lẽ kéo Thái trở về nhà thờ. Có lẽ chỗ này là còn yên ổn, ít nhứt trong thời điểm này.

Khi chúng tôi trở về thì có một số người còn đi nữa. Họ tìm tòi trong những nhà bỏ trống ít gạo, ít bánh chung bánh tét trên những bàn thờ còn nguyên. Họ cũng đem về xác vài con gà con vịt đã chết. Ba bốn người khiêng được xác một con heo. Họ đưa ra giếng, mượn đồ nhà bếp của nhà thờ, cạo lông, làm thịt. Bé cũng phụ làm heo, được chia phần. Thịt được cắt nhỏ, kho với muối. Nhà thờ chẳng còn gì ngoài muối.

Tiếng súng chỉ ngưng được một lúc rồi lại bắt đầu. Nhưng không dồn dập mà từng chập, từng chập, cho tới trưa. Cô em dâu của tôi cũng ra giếng lấy nước nấu một nồi cơm nhỏ. Nhưng khi đem vào, chúng tôi không dám bày ra mà giấu dưới gầm ghế, lâu lâu thò tay vắt một vắt nhỏ chia nhau ăn. Đám trẻ con đói nhiều quá. Tôi đổi mấy vắt cơm lấy nửa đòn bánh tét của bà cụ “hàng xóm”. Không cảm

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

lòng đặng, Thái cắt mỏng từng lát bánh tét chia cho lũ trẻ con, nhưng cũng không thấm đủ gì.

Buổi trưa tiếng súng bỗng nhiên im bật. Trong mắt mọi người có hy vọng. Nhưng chút hy vọng đó tan biến như mây khói khi từng loạt đạn dấy lên. Đạn bắn đầu gàn lăm, như từ phía ruộng trước mặt, từ hai bên hông nhà thờ, từ phía sau. Nhà thờ rung lên và vòm kính trên nóc tiếp tục vỡ. Mỗi lần một tiếng nổ lớn, một tiếng kêu choang là kính rơi xuống như mưa đá. Má tôi lấy cái mền bung ra, trùm kín đầu con cháu, sợ miếng kính rơi trúng tét đầu. Nhưng Thái bị tới mấy mảnh kính cửa cô tay, cửa vai, máu chảy thấm áo đồ lòm. Thuốc thang không có, má tôi lấy mớ thuốc rê đem theo để ăn trâu rịt vào vết thương cho Thái. Cũng may em Thái khỏe mạnh, quen dải dầu mưa nắng nên vết thương cũng chỉ làm đau rất chút đỉnh mà thôi.

Chừng hai tiếng đồng hồ sau, tiếng súng dồn dữ dội về phía sau nhà thờ, ở bên kia sông. Thái thì thầm cho tôi biết đó là loại súng A-ka của Liên Xô mà Việt Cộng thường dùng. Tiếng đạn A-ka sắc, ngọt, giết người cũng lẹ làng. Hai chị em tôi co quắp bấu chặt nhau. Tấm mền má tôi trùm đầu làm nghẹt thở quá. Nếu lúc đó tiếng súng không ngọt bớt, tôi không thò đầu ra khỏi, chắc cũng chết ngộp.

“Có vẻ yên hơn, chị. Để em ra ngoài.”

Thu cản:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ê Thái. Đừng. Đừng vội. Nghe hình như...Nghe đã tề...”

Phía bên ngoài cánh cửa nhà thờ, có nhiều tiếng ồn ào. Tiếng đập cửa, tiếng kêu cứu:

“Cha ơi. Cứu chúng con. Cứu chúng con...”

“Cứu người. Cứu người...”

“Đừng mở. Chật quá rồi cha ơi.”

Cha Sở đang bế một đứa nhỏ bị thương vì miếng kính, nghe kêu, cha đưa đứa nhỏ cho một thanh niên trật tự đứng bên, mở cửa, chạy băng ra ngoài.

Người ta ở bên ngoài tràn vào như giòng nước lũ. Đâu mà nhiều thế. Hết chỗ. Họ đứng sát vào nhau. Nhiều người bị thương vô tới là ngã lăn ra đất. Đám đông cũ bị bắt buộc dồn cục lại, nén chặt lui phía sau. Cha sở lại phải hô hào, dàn xếp. Rồi đâu cũng vào đó. Cả cái bệ để cây đuốc, nay cũng có người leo lên nằm ngòai. Sát bệ đặt tượng Chúa và Thánh giá, con nít bò lổn ngổn.

“Khóa cửa lại. Hết chỗ chứa rồi.”

Đám người cũ, đám người mới hỏi han nhau. Chỉ biết được là Việt cộng tới đông lắm. Bên kia sông bắn nhau dữ lắm. Nghe nói quân lính mình đã tới... Nghe nói đánh nhau ác liệt nhưng có lính mình và lính Mỹ, ai cũng mừng, đã có tiếng hoan hô reo vui.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cha Sở lại đẩy cửa bước vào. Theo sau lưng cha có hai người lạ. Một nam một nữ, họ là người da trắng. Đám đông lại xôn xao:

“Mỹ tê. Mỹ phải không?”

“Mỹ chi mà lùn tịt. Thằng Tây ni lùn tịt. Tây đó.”

Người đàn ông đứng tuổi quần áo sộc sếch, râu ria xồm xoàm như con đười ươi trong rừng chạy lạc về phố. Tay họ cầm tờ trắng có viết chữ “báo chí”.

Cha Sở nói chuyện với họ bằng tiếng Pháp. Thì ra, đây là hai phóng viên của một tờ báo ngoại quốc. Người đàn ông còn có chút bình tĩnh, nhưng người nữ phóng viên thì trên mặt còn đầy nét sợ hãi. Mọi người bu tới coi. Con nít chui dưới chân người lớn, kêu réo với nhau:

“Bây ơi! Tới coi ông tây bà đầm.”

Bọn trẻ nít này đâu khác gì tôi hồi còn thơ ấu. Những người da trắng tới xứ sở Việt Nam, coi như là người rớt từ trên mặt trăng xuống. Tôi cũng có mặt trong đám con nít đi coi ông tây bà đầm. Nhưng ông tây bà đầm hồi đó oai hơn nhiều, đâu có nhếch nhác như hai người chạy loạn này. Cha Sở nói chuyện nhiều lắm. Một lúc sau người nữ phóng viên đã bớt sợ, cô ta đưa máy ảnh lên bấm lia lịa:

“Ê, coi nó chụp hình. Chụp hình.”

Con nít thích chí chui tới đứng dàn ngang. Nhiều người lớn che mặt.

“Báo chí đó. Nó đăng báo có cái mặt mình...”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Chụp đám đông. Chụp người bị thương. Chụp con nít. Người đàn bà có đôi mắt chưa hết thất thần chăm chăm vào ống ảnh. Những đứa con nít nhay nhay vú mẹ mãi mà không có sữa, ngó cái ống ảnh, nhả vú mẹ ra rồi khóc ré lên... Ống máy ảnh đưa về phía tôi. Thái đứng dậy dùng cả cái lưng che khuất, lớn giọng:

“Còn chụp với chiếc gì...”

Nó đưa tay ra dấu muốn đập bẻ cái máy ảnh. Cô nữ phóng viên cười muốn làm thân. Họ đi lên gác chụp tiếp mấy sản phụ và hài nhi rồi xuống nhà giảng, đưa máy ảnh bấm liên tiếp.

Cũng liên tiếp lúc đó có tiếng súng nổ. Mọi người lúc đó mới nhận ra nguy hiểm của sự có mặt hai người này. Việt cộng sắp tới đây rồi. Chúng thấy hai người da trắng sẽ nghĩ là Mỹ và sẽ ra tay tàn sát. Vậy là họ nhao nhao đòi cha Sở phải đuổi hai người này ra khỏi nhà thờ.

“Cha ơi. Đuổi chúng đi.”

“Lấy máy ảnh của nó.”

“Không cho chụp nữa. Đi đi.”

Cha Sở biết được sức mạnh của đám đông, nên đưa hai người ra khỏi khu nhà nguyện, kiếm một chỗ khác cho họ. Nhiều tiếng thở phào nhẹ nhõm.

“Nó đi rồi.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chết tới nơi không lo, còn đưa máy hình bắm lia bắm lia...”

Tiếng nói chưa dứt thì một tiếng rú nổi lên. Chị đàn bà ôm cái bọc ngồi trong góc.

Một đứa nhỏ đã nghịch kéo cái bọc vải của chị ta. Chắc nó nghĩ có đồ ăn trong đó. Chị giằng lại được cái bọc.

“Con ơi là con ơi!”

Chị rờ rẫm cái bọc:

“Con ơi, con có đau lắm không? Con đừng... Con đừng bỏ mạ... con ơi! Ngủ đi, ngủ đi mạ ru nì... Ầu ơ... Người ta đi có đôi có bạn, mạ đi một mình chạng vạng tới nửa đêm...”

Chị ta nói ra miệng câu gì cũng là thơ hết. Cái bọc gì trong tay chị ta vậy? Sao không rời khỏi tay? Nó là bọc quần áo, là con búp bê, là...? Nhưng rõ ràng chị ta là người không còn tỉnh trí nữa.

Buổi chiều cha Sở trở lại. Cha bảo mọi người im lặng, giọng nghiêm trọng:

“Bà con đừng có chộn rộn. Tình hình không khá như mình tưởng mô. Có tin quân Mỹ kéo lên ở quốc lộ 1. Nhiều nơi đang đánh lớn.”

“Cha ơi, chừ chạy đi mô, cha?”

“Không chạy đi mô hết. Nhưng phải lo phòng bị, lúc nào cũng sẵn sàng. Bắt đầu từ bây giờ phải dọn chỗ lại sạch sẽ, thứ tự. Mình sẽ chia ra nhiều ô để ở,

Giải Khăn Sô Cho Huế

để sẵn sóc giúp đỡ nhau... Nghe tôi nói đây. Bà con lúc này phải thương xót nhau, đùm bọc nhau để cùng thoát hoạn nạn..”

Cha Sở nói là làm liền. Những hàng ghé được quây lại làm hàng rào từng khu. Mỗi khu gồm mười gia đình. Cha sở sẽ lấy kho gạo sau cùng phát vào ngày mai. Cha cũng kêu gọi thanh niên nam nữ, những người còn sức lực tổ chức đội trật tự, đội cứu thương. Chị đàn bà ôm cái bọc được đưa tới trong khu cùng gia đình tôi. Ai cũng còn gia đình, nhưng chị thì lẻ loi. Chị ngồi sát bên Thu. Mấy đêm rồi chị đâu có ngủ nghê gì nhưng sao chị không ngã gục? Chị ta đã điên? Cũng không sao, chị ta điên và hiền lành.

Nhờ tài tổ chức của cha Sở mà chúng tôi có chỗ riêng, thoáng hơn. Có thể đi lui đi tới chứ không bị bó chân bó cẳng như trước. Mỗi ngày chỗ ăn ở được phát chổi để quét dọn, trẻ con được đưa vào kỷ luật cũng bớt phá phách nghịch ngợm. Tuy mùi nước tiểu trẻ con không thể tẩy được nhưng mọi người cũng đã quen, không khó chịu tới muốn ói mửa.

Có lúc tôi rủ Thái đi xuống nhà ngang. Nhưng gặp nhiều xác chết mới đặt ở đây vì chỗ chứa xác đã kín đầy. Trong mấy khu chia nhau ở bên trong nhà thờ, cũng có vài người bỏ mạng vì vết thương, vì bệnh mà không có thuốc.

Buổi tối lại có người bệnh nặng ngay sát khu bên cạnh. Một người đàn ông nằm quần quai dưới đất.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi chồm qua dây ghế nhìn. Mới hỏi chiều tôi thấy ông ta còn tỉnh táo, còn ngồi ăn mấy miếng bánh mì khô mà. Bây giờ ông ta trợn mắt, chỉ thấy trông trắng, lẫn lộn, sùi bọt mép, nhưng khuôn mặt biến đổi bất chùng, khi như kéo một nụ cười, khi như kéo một cái mếu.

“Chị ơi, ông nó mồm răng rứa?”. Thái hỏi.

“Khi không ba hấn nổi điên. Ai mà biết.”

“Điên khi mô. Hỏi chiều em thấy ông ngồi ăn bánh mì khô mà.”

“Thì vậy. Hấn chạy tới đây với thằng con trai bị thương. Hỏi chiều thằng con chết rồi, xác còn để ngoài nó tề...”

Một người kể:

“Hấn nói nhà hấn giàu, có nhà lầu xe hơi. Vợ hấn chết ngay bữa đầu. Hấn ôm thằng con chạy. Mấy bữa ni hấn tiếc của cứ than hoài. Chừ con hấn chết luôn nên hấn nổi điên.”

“Tội nghiệp quá hỉ?”

“Mạng người không tiếc, còn tiếc của cái. Điên chi mà ngu rứa trời.”

Người đàn ông đang lẫn lộn, bỗng kêu lên:

“Lạy mấy ông đồng chí....Dạ...không phải, dạ giải phóng. Xin đừng đốt nhà, đừng đốt xe...Lừa. Lừa để sợ quá... Lạy các đồng chí... tha cho cái nhà, cái nhà...”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Thằng cha kỳ khôi chưa. Răng không xin cho vợ, cho con mà cứ cái xe, cái nhà...Thiệt là quả báo chi đây...”

“Lấy khăn bịt miệng thằng cha lại. Tụi nó vô mà nghe được là chết hết đó...”

Thái kéo tôi về chỗ:

“Chị ngủ sớm đi. Em kiếm được chiếc chiếu, dẫu dưới ni nì...”

Thái lôi chiếc chiếu dưới gầm ghé ra trải. Má tôi yên lòng ngã lưng. Mấy đêm rồi, bà cứ dựa lưng vào tường, vào ghé mà ngủ gà ngủ gật. Mắt má tôi sâu hoắm và có quầng thâm thật đậm.

Người đàn ông đã hết chịu đựng, điên luôn rồi. Đêm, ông ta cứ la như cháy nhà. Nhưng mọi người quá mệt mỏi, cũng đã quen dần không thấy còn chi lạ để coi. May mà ai cũng chớp mắt được một lúc, vì gần sáng, tiếng súng lại nổ inh tai. Tôi muốn nhòm dậy, má đê đầu tôi xuống:

“Súng đó tè. Đùng trời đầu lên nó trúng.”

Tôi nghe rõ rồi. Tiếng đại bác ở đâu câu tới rất gần. Lâu lâu điểm một vài tràng súng nhỏ. Rồi có tiếng xe chạy ngoài đường. Thái nằm sát tai xuống sàn nhà, nghe ngóng:

“Tiếng xe thiết giáp đó chị. A... có xe tăng. Xe tăng nữa...”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Mặt đất rung chuyển mỗi khi có đoàn xe chạy qua. Mỗi lần có tiếng xe là có tiếng súng nổ liên hồi. Chúng tôi ôm chặt lấy nhau. Má tôi không ngớt cầu nguyện....

Buổi tối hôm trước tôi chỉ ăn có một lát cơm vắt nhỏ nên sáng hôm sau, bụng đã đói cồn cào. Bé và Thái đi lĩnh gạo. Vợ Bé và Thu lo đi nấu cơm. Phải nấu cho sớm, chớ ai biết lúc nào bom đạn tới. Thái còn đùa được:

“Mấy bà nấu cơm, nếu có đánh nhau chạy cũng mang theo nồi cơm mà chạy nghe.”

Cổ mà đùa để kiếm vui, nhưng ai mà cười nổi. Nấu được một nồi cơm cũng không phải dễ. Có gạo nhưng kiếm củi ở đâu. Có mấy ngày mà củi trong nhà thờ hết sạch. Người ta bẻ cả cành khô, vợ cả lá rụng, bẻ cả thân cây còn tươi, nhưng với chừng đó người, mọi thứ trong nhà thờ không cung cấp nổi. Thái tính đi ra ngoài xóm kiếm củi thì tiếng súng bên kia sông bắt đầu nổ lớn. Mọi người vội bỏ của chạy lấy người vào trốn bên trong nhà thờ. Chờ ngớt bớt tiếng súng, Thái liêu lĩnh đi ra xóm kiếm được mớ củi. Vợ Bé và Thu lại dè dặt ra ngoài nấu cơm. Đạn lúc này đã bắn vào phía nhà thờ. Má tôi lo lắng:

“Ra kêu mấy đứa vô. Còn nấu nướng chi nữa.”

Rồi nồi cơm cũng chín. Vợ Bé như đã phải chạy một mạch với nồi cơm vào bên trong, thở hổn hển:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đễ sợ quá. Từ bếp chạy vô đây mà đạn nó rượt sau lưng nè.”

Nó nhỏ giọng:

“Bác. Con nghe nói bên An Cựu nhà con, nhà Bác họ tràn vô chiếm ở hết rồi. Mà bác ơi, nghe nói Việt cộng cũng ở đây xung quanh chỗ ni rồi.”

“Trời ơi là trời!”

Tôi biết má tôi đang lo lắng về nhà cửa. Bàn thờ ba tôi vừa bày xong những ngày cuối năm còn mới toanh, nằm lạnh lẽo không nhang không khói. Lòng người vợ hay chồng già dù cách biệt âm dương vẫn nặng nghĩa tình với hương khói phụng thờ.

Thấy má tôi sụt sùi, Thái ôm vai:

“Bác. Thôi ăn miếng cơm cho chắc bụng đã bác ơi. Con cũng sốt ruột quá nì bác. Mạ con, em con đang ở dưới Bao Vinh không biết ra rãng.”

Rồi nó tiếp:

“Đề con coi yên yên con về dưới nó.”

Má tôi mếu máo:

“Chưa yên mô con ơi. Súng đạn mô có con mắt con nè. Đừng bỏ bác nghe con.”

Thái ứa nước mắt:

“Con mô biết chuyện tọa họa như ri. Con mà có súng con nhứt định chạy ra ngoài đường, tìm lính mình để cùng đánh nhau với tụi nó.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Bé kêu nhỏ:

“Thái. Mi đừng nói ầu. Ở đây... không phải là không có... Bụi tre có lỗ tai nghe, lỗ miệng là khô...”

“Thôi ăn đi.”

Cũng không ăn được. Đúng lúc đó lại ầm ầm tiếng súng. Kính lại rơi vỡ loảng xoảng. Mọi người nằm sát xuống đất. Thái dúm tôi vào dưới hàng ghế rồi đưa cả cái lưng đỡ cho má tôi. Nhưng may mắn, chỉ một lần kính vỡ, chưa kịp làm ai bị thương thì tiếng súng đã hướng về phía khác. Tôi ngạc nhiên khi nhận ra có cả tiếng súng như từ trong sân, sau dãy hàng rào nhà thờ bắn ra nữa. Vậy là họ đã tới nơi!

Chúng tôi chịu đựng sự kinh hoàng như vậy chừng nửa tiếng đồng hồ. Chỉ nửa tiếng thôi sao? Nó dài như cả thế kỷ, nó làm tất cả mạch máu căng kéo ra, bao lần muốn đứt. Rồi cũng còn sống!

Chúng tôi đã mở mắt, đã nhìn thấy nhau. Người đàn ông điên cơn sợ đã làm bớt điên, ngồi co ro. Bà cụ già dựa vào người chồng già hồng hộc thở. Coi chị đàn bà ôm cái bọc vải kia. Chị nép sát vào tôi từ lúc nào vậy? Một mùi hôi thối xông lên làm tôi muốn nôn ọe. Cái mùi hôi này sao bây giờ tôi mới nhận ra. Cái mùi hôi thối kinh hoàng quá. Nó là mùi thịt rữa, mùi chuột chết, mùi mồ hôi... mùi mắm thúi? Không phải, hình như tất cả các thứ mùi đó hỗn hợp lại! Không phải chỉ riêng tôi, mà má tôi, mà Thái, mà mọi người cũng vừa nhận ra cái mùi nồng nặc

Giải Khăn Sô Cho Huế

đó rồi. Thái chồm người muốn kéo cái bọc. Người đàn bà né tránh đưa cái bọc sang bên. Có lẽ vì mạnh tay quá, cái bọc tung ra, trong cái bọc thò ra một bàn chân trẻ con nhỏ xíu, nứt nẻ, bầy nhầy. Một dây nước vàng sền sệt rơi xuống sàn thành một vũng nhỏ. Mùi thối xông lên nồng nặc hơn, khủng khiếp hơn. Tôi hoa cả mắt, choáng váng muốn xỉu. Bỗng nhiên tôi la lớn một tiếng. Tôi cũng không hiểu vì sao tôi la.

Người đàn bà cũng la lên một tiếng lớn hơn, ngay sau tiếng la của tôi. Tiếng la của bà ta giống tiếng kêu của một con thú bị giết. Tiếng gầm rú của con thú tuyệt vọng cùng với tiếng súng nổ lên bên ngoài làm tôi tỉnh người. Mặc tiếng súng. Mọi người đổ dồn về người đàn bà, về mùi hôi thối, về cái xác chết trẻ con đã quá lâu. Một người đàn ông tiến tới trước mặt bà ta:

“Đưa đây.”

Con thú đã hết sức hết hơi, đã thôi không vật vã mà yếu xìu:

“Đừng. Đừng mấy ông ơi. Con tui. Nó còn sống, còn thở. Con tui mà... Con ơi... ngủ đi con, ngủ đi con...”

Người đàn bà cố đưa đưa cái bọc, nhưng nhấc tay không lên. Tiếng hát cũng đứt quãng vì tiếng thở gấp gáp. Bà ra đã đói quá.

“Đưa đây.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Một người đàn ông đưa tay, chưa kịp đụng tới thì cái bọc tụt mép vải. Một vật rơi lăn theo tấm vải bung, mép vải vẫn còn giữ chặt trong tay chị. Xác một hài nhi rơi xuống nền nhà. Đứa bé đã chết từ lâu, không còn hình hài nguyên vẹn mà chỉ là một đồng thịt đang rửa nát, rịn nước mủ.

Những người xung quanh kêu rú lên. Thu lùi lại ôm lấy mặt. Má tôi quay đi. Nhưng chị đàn bà thì khác, như vừa sắp ngã vật xuống vì đói, vì hết hơi sức, chị bỗng nhào tới xác đứa bé. Chị dùng cả tấm thân chị chồm lên thân hình đứa trẻ. Đôi mắt lác thần bỗng như rục ánh, chị như chồm hồm như sẵn sàng vồ, cắn xé nếu ai đụng đến đứa con đã chết của chị.

“Lấy đứa nhỏ đi. Thúì quá.”

Người ta kéo chị ra. Chị vùng vằng, nhe răng. Nhưng chị có bao sức nữa. Miệng thì thào:

“Đùng mà. Con tui. Con của tui mà.”

Người đàn bà bị kéo ra một góc và nằm bẹp dí. Nhưng bà ta đưa cặp mắt nhìn mọi người như van xin, lạy lục, rồi bà lét tới, lét tới. Bàn tay của bà đã đụng được bàn chân của xác đứa con. Rồi chị ôm chặt cái chân nhỏ bé nhầy nhụa, hôi hám, chị rên lên:

“Con đây rồi. Con mô có bỏ mạ.”

Cái miệng chị méo xẹo. Khóc hay cười? Chị nhìn lên nóc nhà thờ, đôi mắt lại đờ đẫn, thất thần, lác

Giải Khăn Sô Cho Huế

điệu, như không nhìn thấy gì nữa hết, mà đã lọt ra ngoài vòm trời bên ngoài.

“Kéo mũ ta ra đi. Trời ơi, coi tề...”

“Con ơi. Mạ ôm con nì. Răng mà con dơ quá rứa. Để mẹ chùi cho con...”

Cái miệng của bà đưa tới ngón chân nhỏ xíu, lơ lói. Cái lưỡi chị đàn bà đưa ra, liếm láp ngón chân, bàn chân. Tôi muốn xỉu. Thái đờ tôi:

“Chị đừng nhìn nữa. Chị đi ra chỗ khác đi.”

Tôi không cất bước được. Sự thống khổ quá mức của người đàn bà cũng làm tê liệt thần kinh tôi.

“Đi kêu cha. Báo cho cha biết.”

“Kéo con mũ ra. Mấy chuyện nì không cần cha phải lo. Mấy anh em trật tự mô hết rồi?”

Hai người giữ chặt chị đàn bà. Mấy thanh niên lấy một cái áo cũ bọc kín xác đứa bé. Giọng chị đàn bà òng ọc như con heo bị cắt tiết.

“Con ơi, con không bỏ mạ mà. Con ơi, con khóc đi, khóc lớn đi cho mạ đỡ... Khóc đi, khóc đi con ơi! Trả lại cho tui, trả lại con tui cho tui... trả lại... trả lại...”

Đứa nhỏ đã được đem đi. Người ta không giữ chị nữa. Vừa được thả ra là chị bò, chị lết, chị khóc, chị kêu. Cha Sở lại tới:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đóng chặt cửa. Không ai được ra ngoài. Đang đánh nhau dữ lắm.”

Lúc đó cái điệp khúc “trả con tui lại cho tui, trả lại cho tui, trả lại con tui” mới lụi xa trong đầu tôi, và tôi như choàng tỉnh vì tiếng súng bao quanh bốn bề. Người đàn bà lết theo dưới chân cha Sở mà không ai để ý. Khi cha ra ngoài, đóng cửa lại thì chị cũng lết ra ngoài luôn rồi.

Ra đến ngoài như có không khí, thở được nhiều, cơn đói bị đẩy lui bớt hay sao mà giọng chị gào thét lại thì đua được với bom đạn. Chị chạy đi đâu? Chị ra sao rồi? Chỉ thoáng một cái, tiếng của chị hoàn toàn im bật trong tiếng súng càng lúc càng hỗn loạn.

Tôi vẫn còn bị chôn chân ở chỗ đứng đó. Đứa bé không còn. Người mẹ khốn khổ cũng không còn? Nước mắt tôi chảy ràn rụa trên mặt tự lúc nào. Tôi lại nghe vang trong đầu điệp khúc đòi con của người mẹ. Bom đạn nuốt bà mất rồi sao? Nuốt giùm bà đi, vì bà đã gửi sự sống theo đứa con rồi. Chúc mẹ con sớm gặp nhau.

Người ta quên chị đàn bà ngay sau đó. Bây giờ không chỉ súng nhỏ nổ rền mà cả súng lớn cũng tới tấp nữa. Đại bác. Bom chơm. B 40. Aka. Mọi tiếng súng dữ dằn nhất dùng để hủy diệt con người đang dồn tới thành phố Huế nhỏ bé, hiền lành, đang đổ xô vào khu nhà thờ mọi người dùng cầu nguyện. Choang. Choang. Mấy miếng kính màu trên vòm nóc nhà thờ còn sót lại, vỡ tan, rơi xuống làm một trận mưa kính bên trong.

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ồ đây nguy quá rồi, bà con ơi!”

Ai đó la thất thanh. Cảnh hỗn loạn tìm nơi trốn nấp. Tiếng xô đẩy, tiếng chửi rửa nhau. Có nhiều người chui xuống dưới lớp người khác đang nằm đè nhau để nấp trốn. Có người kéo một người khác dưới ghế nguyện để lấy chỗ cho mình. Nhưng đâu cũng không yên nữa. Cả khu nhà thờ rung rinh, trêm vòm rục rủa, cả gạch, ngói, bụi khói như một tấm lưới dày chụp xuống.

“Chạy. Chạy bà con ơi.”

“Mạ ơi, con bị rồi...”

“Anh ơi, con nó...”

“Trời ơi, chồng tui... Bà con ơi, cứu, cứu...”

Tiếng kêu khóc nổi lên bốn phía. Người ta xô đẩy nhau, níu kéo nhau. Dồn góc này, chui nhủi góc kia. Ầm. Ầm. Kêu la. Nhắm mắt. Chết thật. Chết già. Sợ tới chết. Cây thánh giá gỗ từ trên tường bay xuống. Cây thánh giá đã có máu của chúa, không thấm thêm máu của ai. Nhưng kính, gạch, đá, bắn tứ tung, gây nhiều thương tích. Một người đàn ông dựa đầu vào cây thánh giá đã nằm yên dưới nền nhà, cái đầu bể nát vì gạch đá ngheo sang một bên. Anh ta mở đôi mắt an nhiên nhìn mọi người.

Tôi có bị thương ở đâu trên người không? Má tôi, Thái, các em tôi có đũa nào bị thương không? Trên quần áo mọi người đầy máu, máu của mình, máu của người. Một tia máu bắn cả vào mặt tôi, vào mắt

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tôi làm tôi phải nhắm mắt lại. Tôi bị rơi vào bóng tối và như thấy tử thần đang giang tay ra, đòi dắt đi.

“Chị bị rồi, Thái ơi!”

“Không phải chị mô. Máu của người ta.”

Thái xé vạt áo sơ mi để lau mặt cho tôi.

“Con ơi. Con mô rồi?”

“Má, má mô? Mô rồi?”

Tôi quờ quạng. Tay tôi đụng cổ má tôi. Da bà còn mềm, còn ấm. Thái vẫn cố quệt lau tiếp trên mặt tôi. Dù hai mí mắt rít chặt, tôi cũng cố mở, và bám áo Thái để bước theo.

Không biết hai cánh cửa gỗ dày chắc chắn có khóa chặt hay không, mà chỉ cần đoàn người vừa ủa tới là đã bị đẩy tung, rệu rạo. Hình như không cần phải bước, thoáng cái chúng tôi đã bị đẩy ra tới sân.

Nhưng ra tới sân, chúng tôi lại lạc vào giữa cơn bom đạn. Bầu trời đầy những lần sáng như sấm sét, bốn phía tiếng rít của đạn, trên đầu tiếng dội của bom. Nhiều người ngã xuống. Tiếng kêu khóc như ri.

“Trở lại. Trở lại.”

Xô đẩy, chen chúc, đạp lên nhau để trở vào bên trong còn vát vả, khó nhọc hơn lúc đẩy cánh cửa gỗ mà ra ngoài. Chúng tôi cứ bị xô dạt lui xô dạt tới, và nhà thờ ba phía cửa mở toang hoác, bên trong trống hốc in cả một khoảng trời.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Chúng tôi tìm được một khoảng tường. Nhưng chưa định hôn, đám người đã ùn tới, lại xô, lại đẩy, uỳnh lộn, giằng kéo. Chúng tôi lại phải chạy, nhắm mắt nhắm mũi mà chạy. Khi mở mắt ra, chúng tôi lại trở vào được bên trong nhà thờ. Bây giờ cũng chỉ còn mấy mảnh tường sụp đổ, một nửa mái nhà thờ đã mất tiêu. Thấy không an toàn, nhiều người lại kéo nhau chạy ra, họ tràn xuống nhà ngang, nhà bếp, phía sau vườn, bên giếng nước. Ở đâu chỉ cần có một vật chắn là có người ản núp. Không còn ai có thể cứu ai, lo cho ai lúc này nữa.

“Ở đây là chết. Bác, mình phải chạy.”

“Còn chạy đi mô chừ con ơi!”

Má tôi rên lên rồi òa khóc. Một tiếng rú. Một người ngã. Một tiếng kêu cha kêu mẹ. Một người nữa bị thương. Cứ vậy, bên này bên kia, góc này góc nọ. Âm. Một tiếng nổ ngay trên đầu chúng tôi. Không biết chúng tôi đã chạy hay bị ném ra ngoài. Chỉ biết cầm đầu chạy giữa các lần đạn xé trời, đổ rập cây cối, xót ngọt con người.

Cũng có lúc súng đạn biết mệt, biết nghỉ ngơi. Tôi ngồi phệt xuống. Ụt ụt ụt. Tôi ngồi lên một con heo bị thương và con heo đau đón chửi lại tôi, hất tôi xuống đất. Lúc đó tôi mới có chút thời gian coi lại mình. Quần áo tôi ướt đẫm máu đỏ. Má tôi,

Thái và mấy đứa em áo quần cũng nhuộm máu đỏ nhiều hơn đất cát. Nhưng may mắn chưa ai bị vết thương nào đáng kể. Thái bị thêm vài mảnh kiếng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

cắt ở cổ, ở cánh tay. Còn tôi, một ngón chân bị bị
sốt, dập. Nhưng chút đau rát đâu có thấm thía gì
với cảnh chết chóc đau đớn xung quanh. Tôi đã mất
luôn đôi dép lúc nào không biết. Chẳng ai còn một
đôi dép trong chân, kể cả má tôi. Nhưng Thái vẫn
ôm ghì bọc gạo và bình nước. Má tôi vẫn còn cái
bọc quần áo.

“Còn bọc quần áo của chị và của em đâu? Há?
Đâu?”

Tôi đã thả roi ở đâu. Lúc nào. Nhớ gì nổi. Thây kệ.
Không được. Thái chạy trở lại và tìm ra.

Súng đạn nghi lấy hơi xong rồi lại bắt đầu lè tè lên
tiếng. Mọi người bàn nhau, cứ chạy ra phía bờ sông.
Còn nguồn tin Mỹ và lính Cộng hòa đã ở bên kia
cầu. Bên kia cầu mới là hy vọng. Thì cứ đi tới.

Quả là phía bên kia sông có yên tĩnh hơn. Súng nổ
ran nhiều ở phía ruộng. Có nhiều đoàn người di tản
đi ngược đi xuôi, loạn xạ vì họ chẳng biết nơi nào
yên ổn, nơi nào không yên! Biết hỏi han cũng
không được tin tức gì, mà người ta cũng không có
thì giờ kể cả cái gạt đầu hay lắc đầu nữa.

“Thôi kệ con ơi, phó cái mạng cho trời đất.”

“Dạ. Rửa thì mình cứ theo người ta mà chạy.”

Gia đình chú tôi có nhiều con cháu. Mấy đứa con
nít thật quá tội nghiệp. Chúng nó vừa đói, vừa mệt,
lại còn bị kéo lê đi, mặc kệ chân đung đá, cây cành
giữa đường. Chạy qua mấy cái lãng cổ, cung An

Giải Khăn Sô Cho Huế

Định đã thấp thoáng hiện ra giữa một vườn rộng cây cối rậm rịt. Cung An Định hiện nay là nơi ở của Bà Từ Cung. Trong sân cũng đã lộ nhỏ người. Chúng tôi theo vào và cũng vội vàng tìm chỗ tránh đạn. Bên trong đã khá đông, chúng tôi bị dồn vào phía sau, sát bể nước lớn. Ở đây, tiếng súng xa hơn. Có vẻ vững tâm, Thái sắp đặt đồ đạc và chỗ nghỉ ngơi. Vợ Bé lấy mấy miếng cơm vắt đưa cho má tôi và bày con nít trước. Lúc này tôi mới để ý không thấy hai ông bà cụ già ngồi sát cạnh trong nhà thờ đầu. Lúc chạy, họ bám theo áo chúng tôi mà. Thấy tôi cứ thắc mắc lo cho hai ông bà cụ, má tôi nói:

“Ai có số phần đó con ơi. Phần mình còn chưa biết tới đây ra rãng nữa là... Ăn đi một miếng. Thái, con cũng ăn luôn. Mấy đứa nữa, ăn luôn. Chớ lờ ra lại chạy....”

“Con thấy ở đây yên. Lại gần sông, bên kia nghe nói Mỹ lính mình đã tới...”

“Thôi, ăn đi. Hơi đâu mà đoán.”

Má tôi nói vậy mà đúng. Chỉ mười phút sau thôi, tiếng súng tiến lại gần và bao vây quanh khu cung An Định. Thái đẩy mọi người nằm xuống. Chúng tôi nằm sát vào nhau, như thân này có thể chắn đạn cho thân kia. Không ai dám ngóc đầu lên, vì một người mới nhòm dậy kéo đứa con, ông ta bị ngay một viên đạn xẹt vào, bứt luôn một lỗ tai. Cũng may nó tránh xuyên qua cái đầu. Chết hụt.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Chúng tôi lại rơi ngay vào trung tâm của trận đánh rồi. Lần này, cái chết như đã đến nhặt từng người. Súng lớn, súng nhỏ, từ bốn phía vây cung An Định làm điểm nhắm. Ầm. Ầm. Hai tiếng nổ làm chúng tôi bay dội tứ tung. Cái bể chứa nước vỡ. Nước tràn ướt cả phòng. Phía trước đã trống rỗng.

“Chạy”.

Nhiều tiếng hô. Nhưng nhiều người không chạy được, nằm đó. Họ đã chết. Chúng tôi theo Thái từ phòng dưới chạy lên phòng trên. Nhưng cánh cửa ngăn phòng đã đóng lại. Day. Đám. Đạp. Cánh cửa cũng tung ra. Tiếng đạn bên ngoài càng dồn dập hơn, làm cho con người ta thu nhỏ lại và chùng đó người thêm vào cũng đủ chỗ để trốn nấp.

Không còn đâu an toàn nữa. Lại ầm, ầm. Căn nhà rung lên, giựt loạn. Ầm. Ầm. Một nửa mái nhà đổ xuống. Rào rào. Đá gạch. Tiếng kêu. Tiếng khóc. Thái cố đẩy chúng tôi vào tuốt phía dưới một bộ trường kỷ. Cát bụi làm chúng tôi không mở mắt ra được. Nhưng tôi biết má tôi vẫn nắm chặt tay tôi. Giọng má tôi bên tai: “Con ơi. Con. Con còn đó không con.”

Bầu trời âm u bên ngoài sáng rực. Từng lần chớp lóe lên. Mỗi lần chớp chiếu cho tôi một hình ảnh. Mấy đứa con tôi. Tôi chắc không trở về để thấy chúng nó nữa. Chồng con tôi đã mua vé sẵn, ngày mừng hai Tết sẽ về Huế. Ngày mừng Hai qua rồi, bây giờ là mừng mấy? Tôi còn lòng dạ nào mà tính toán tháng với ngày. Ở Sài Gòn có như ở đây

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

không? Chồng tôi. Các con tôi. Trời đất ơi! Tôi không gặp được nữa!

Nhưng lúc này là phút tận cùng rồi. Phút giữa sống và chết là một lần chỉ nhỏ. Sự sợ hãi cũng đông cứng rồi. Tôi bình tĩnh lạ lùng. Tôi bị tai mà vẫn nghe tiếng đạn rít. Lúc dồn dập phía này. Lúc thưa thớt phía kia. Lúc sao dồn hết vào mặt tiền. Lúc chạy vòng phía sau. Nhưng tòa nhà đã như cái răng sắp rụng, đong đưa, lung lay và chờ giờ bứt ra...

“Không xong rồi. Công ngài. Công ngài mau lên...”

“Chạy... theo”.

Thu la lên. Nhưng Thái dim đầu Thu xuống.

“Muốn bay luôn cái đầu há.”

“Phò ngài chạy mau. Phía này. Không, phía này...”

“Trời ơi. Đạp lên đầu tui.”

“Cha mạ ơi, trúng chỗ bị thương của tui. Ui chao, ui chao...”

Tôi hé mắt. Bóng người chạy thấp thoáng trong bụi mù. Một bà già mặc áo gấm đeo trên lưng một người mà tôi không nhận ra đàn ông hay đàn bà. Nhưng cái người công ngài mạnh lắm, xô, đẩy, đạp, gạt... và biến mất rất nhanh. Cùng lúc đó, Thái cũng băng người nhảy vọt ra phía cửa sổ. Em Thái cũng bỏ chúng tôi?

“Cầm cái coi trầu của ngài...”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Cái mền... cái mền...”

Vài người lật đật chạy theo. Rồi hết. Một giọng cầu nhau:

“Bà Từ Cung đó. Sương quá hí. Giờ ni mà còn ngài với nghiếc.”

Không ai hưởng ứng vì tiếng súng lại vang rền. Không phải một phía mà trở lại bốn phía. Sẽ không còn một dịp may nào nữa! Các con ơi! Thôi mẹ từ giã, mẹ vĩnh biệt các con!

Tôi không thắc mắc gì về việc em Thái nhảy ra ngoài cửa sổ nữa. Tôi cũng đã hết hy vọng chạy thoát như vừa rồi chạy ra khỏi nhà thờ. Sẽ chết ở đây. Trong lúc gần như mê đi, tôi bỗng có cảm tưởng trên má của mình âm áp. Nước ầm? Làm gì có. Máu đỏ thối. Một đám lông xù xì áp vào người tôi, chắn phía trước ngực tôi. Một cái lưỡi chó liếm vào mặt tôi và máu, ở người tôi hay người nó, mà có mùi ngai ngái, tanh ầm, dễ chịu. Máu từ ngoài áo thấm vô hay từ bên trong chảy ra. Con chó cứ dụi vào tôi, đẩy sát tôi vào người má tôi. Má tôi ra sao rồi? Má có ngất đi không?

Chương 3

Những Mảnh Vụn Góp Nhặt

Sau một đêm hò hét, phấn nộ, rục rữa, bóng tối cũng tan dần. Trời vừa hé sáng thì những tiếng súng cũng im bật.

Mặt trời như đã nổ tan tành từ bao giờ. Ánh sáng của ngày hắt hiu, buồn thảm. Buổi sáng nay thức dậy không nghe tiếng gà gáy, không có tiếng chim kêu, không có tiếng chuông chùa và tiếng chuông nhà thờ, cả tiếng gà vịt cũng không nữa.

Bầu trời như muốn úa nước. Những khu vườn bỗng tiêu điều u ám lạ, cỏ dại sương mai bị dẫm nát tan tành, vung vãi những giẻ rách, mảnh đạn và vết máu. Vết máu kéo lê mặt đường, nối dài từ khu vườn này sang khu vườn khác. Một vài vũng máu còn đọng trước sân, bên bể cạn, cạnh gốc mai vàng ngập ngừng e ngại vì màu sắc quá tươi tắn.

Cùng với ánh sáng nhạt nhẽo vừa ló dạng, trên các nẻo đường, bỗng xuất hiện vô số người, đàn ông có đàn bà có. Đàn ông mặc quần áo ka ki, quần dài quần ngắn có, đàn bà mặc bà ba đen, tóc bím nhưng không thả lỏng mà cột lên cao, gọn ghẽ. Họ cầm súng, mặt mày nặng chình chịch nhìn nhau. Những tốp khác gác ở các đầu đường, trước nhiều nhà, hoặc nằm ngòai la liệt ở các khu vườn. Có rất nhiều xác chết và người bị thương ở đầu dốc, hai ba xác nằm sõng soài, ở giữa đường vài xác nằm sấp. Bên cạnh một tốp gác ở đầu cầu có vài xác cụt đầu và

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

những tay, những khúc chân vương vãi. Bên vệ đường, một số người bị thương đang nằm rên la, một số đàn ông đàn bà đang khiêng từng người vào một khu vườn gần đó. Khu vườn bao bọc một ngôi nhà lớn, nhưng như không có dấu vết gì của người sống trong đó nữa.

Một thiếu nữ có đôi mắt sắc, đeo súng A.K. đi ra giữa đường, cô ta đưa tay lên miệng nói lớn:

“Các đồng chí, hãy tải thương bớt vào vườn này, còn bao nhiêu xác chết dồn lại một nơi.”

Cô ta lập đi lập lại hai ba lần. Tiếng cô là tiếng động đầu tiên trong buổi sáng. Giọng nói lớn của cô như rung vỡ nhiều cánh cửa và tràn vào bên trong những căn nhà đang đóng kín. Tiếng của cô gái cũng làm những tiếng rên la cất to hơn.

Lớp người bị thương được khiêng đi rất lâu. Một toán người khác từ dưới dốc đi lên, một toán khác từ trên dốc núi đi xuống, người thiếu nữ lúc này hỏi, giọng vẫn rồn rảng:

“Sao, báo cáo tình hình các nơi, các đồng chí!”

“Hoàn toàn xong hết. Địch cầm họng từ lúc bốn giờ sáng.”

“Tôi sẽ phụ trách về những người bị thương. Số đồng chí hy sinh giao cho đồng chí X10.”

“Trên đó khoảng gần 100 đồng chí bị thương.”

“Đem lên phía chùa trên dốc.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Phía dưới cầu có khoảng trên năm chục người bị thương, số hy sinh nhiều hơn.”

“Đem vào vườn, sẽ tìm địa điểm di tản sau.”

“Có tin nữa.”

“G?”

“B3 truyền lệnh các đồng chí chia nhau vào các nhà, đừng để đồng bào bỏ chạy gây phiền phức. Ngay sáng hôm nay phải vẫn hồi trật tự.”

Nhiều tiếng nói: Tuân lệnh. Những tốp người chia nhau đi. Phút chốc đoàn người thưa hẳn, chỉ còn vài tốp gác ở ngã đường. Một anh lính trẻ vác khẩu A.K. đưa tay quệt trán, mặc dù lúc đó trán anh ta không có giọt mồ hôi nào. Đợi cho các đồng chí bạn đi khuất, anh rẽ vào căn nhà đằng trước mặt. Con ngõ dẫn vào nhà khá xa. Khu vườn âm u bao kín ngôi nhà ngói cổ kính. Anh lính trẻ ngấp ngừng rồi đưa tay gõ cửa. Nhưng gõ một hồi không thấy gì, anh bỏ đi ra. Quái, rõ ràng nhà này có người ở mà. Anh lảo bẫm. Anh đi qua khoảng sân rộng, đứng lại bên chiếc bể cạn cạnh gốc mai vàng. Nhà nào cũng có cái bể cạn, hòn non bộ và cây mai vàng y hệt nhau. Anh nhìn kỹ trên mặt đất. Có nhiều vết máu nối nhau chạy dài ra một góc vườn nơi phía bụi tre. Anh giơ một cánh tay lên rung nhẹ một cành mai. Anh nhìn vào ngôi nhà một lúc, rồi anh thờ nhẹ bỏ đi ra, lại dựa lưng vào cột trụ đầu cổng hờm sùng đứng gác.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Một lát sau, trong nhà có tiếng chân nhẹ đi ra cửa. Bên trong căn nhà còn tối mờ. Bóng một người đàn ông thân trọng dò từng bước một. Anh ta tiến đến nơi cái sập gỗ. Một xác người đang nằm đắp chiếu ở đó. Anh giở chiếu lên gọi nhỏ:

“Ông nội, ông nội.”

Một người đàn bà nữa đi ra đứng sau lưng người đàn ông. Người đàn ông đưa tay vuốt mắt ông già đang mở tròng tròng, rồi nói với người đàn bà:

“Ông đi rồi.”

Người đàn bà bước lùi một bước rồi òa khóc. Nhưng rồi chợt nhớ ra, bà đưa tay tự bịt kín miệng mình lại, hai mắt bà ta cũng mở tròng tròng nhìn người đàn ông, vẻ hốt hoảng mê sảng. Người đàn ông đưa tay lên quệt nước mắt rồi cũng bịt chặt miệng mình lại. Cả hai đi vào căn phòng nhỏ phía trong. Có tiếng thì thầm trong bóng tối nhạt mờ, nhiều đầu người nằm ngòì lồm chồm:

“Răng con, ngoài yên chưa?”

“Suyt. Hỏi dò hỏ, không nghe nó vừa gõ cửa đó răng!”

“Con, ôn con ra răng rồi?”

Người đàn ông kéo người đàn bà ngòì xuống:

“Mình ngòì xuống đi, đừng có đứng nữa.”

Người đàn ông cũng ngòì xuống cạnh vợ. Giọng anh ta nghẹn ngào:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Mạ, ông đi rồi.”

Nhiều tiếng khóc muốn bật ra rồi gượng lại kịp.
Tiếng thút thít của người lớn rồi trẻ con tím tím.
Người đàn ông lại đứng dậy:

“Thôi đừng khóc. Họ nghe họ vô chừ. Mạ, mạ đừng có khóc.”

Nhưng nói xong người đàn ông cũng nấc lên một tiếng nhỏ. Anh ta đi ra ngoài nhà, anh dòm qua khe cửa. Một tốp đàn ông đàn bà đang đi vào trong sân. Anh ta nhè nhẹ trở đi vô. Căn nhà hoàn toàn im lặng.

Tiếng gõ cửa nổi lên ban đầu còn thưa, rồi trở nên cấp bách. Có giọng đàn ông người miệt ngoài cất lên:

“Mở cửa, mở cửa, quân giải phóng đến.”

Bên trong căn phòng nhỏ, người đàn bà cầm chặt lấy tay người đàn ông. Bàn tay của người mẹ bịt chặt miệng đứa cháu, sợ nó la khóc. Tiếng đập cửa bên ngoài mạnh hơn:

“Mở cửa. Mở cửa không chúng tôi bắn.”

Có tiếng người đàn ông trẻ tuổi:

“Hồi nãy tôi gõ mãi mà không có ai. Chắc họ chạy hết rồi.”

“Vô lý, đêm mà chạy đi đâu. Chưa ai chạy khỏi nhà hết.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Rồi một giọng khác đồng dục:

“Tôi đếm từ một tới ba mà không mở cửa là tôi bắn. Có ai trong nhà không? Một...”

Người đàn bà xô người đàn ông ra cửa, chỉ lấy bầy thể nào mà gây một tiếng động nhỏ. Bên ngoài có tiếng cười gần rồi tiếng hô tiếp:

“Hai.”

Người đàn ông đã ra tới cửa, anh giơ hai tay lên khỏi đầu:

“Dạ lạy các ông, lạy các ông tui mở, dạ để tui mở...”

“À, biết ngay mà. Mở cửa.”

Người đàn ông lấy bầy một lúc mới mở được cánh cửa. Toán người ulla vào nhà. Họ có khoảng chừng mười người, kẻ vác súng trường người xách bị rết. Người đàn ông lớn tuổi nhất, có đôi mắt thật to nhưng vẻ mặt xanh xao, nhìn một lượt khắp nhà:

“Các đồng chí canh gác cửa ngõ.”

Vài người đi vào các phía cửa sổ. Người đàn ông chủ nhà mặt tái xanh tay chân run cầm cập nói không ra tiếng:

“Lạy các ông chúng tôi là người lương thiện.”

“Hừ, tại sao gọi cửa hoài không mở hả. Mở đường cho ngụy chạy phải không?”

“Lạy các ông, con sợ quá.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Không có các ông nào ở đây hết. Chúng tôi là quân giải phóng.”

“Dạ.”

“Có bao nhiêu người trong nhà gọi ra hết đi. Mau.”

Rồi ông quay đi:

“Các đồng chí. Mở cửa sổ ra.”

Ánh sáng lùa vào căn phòng, soi rõ khuôn mặt của ông già nằm trên sập gụ. Chiếc chiếu đã được mở ra từ trước, tấm chăn đắp trên người ông loang đầy máu, đã sệt khô. Người đàn ông lớn tuổi bước tới một bước nhìn vào mặt người chết, rồi la ò lên một tiếng:

“Ông chết rồi hả!”

“Dạ.”

“Bị tự bao giờ?”

“Dạ thưa ông... ông giải phóng, dạ bị tự lúc một giờ sáng, máu ra nhiều quá.”

“Các đồng chí cho đem xác ra ngoài vườn giùm đi.”

Mấy người đàn ông định xúm tới. Người đàn bà run lập cập:

“Lạy các ông, dạ lạy các ông giải phóng, dạ để chúng con xin được chôn cất.”

“Đề đó.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Mấy người đang đi đến tằm sập gụ dừng lại. Người đàn ông lừ mắt vào phòng trong:

“Gọi hết cả nhà ra đây. Đi ra hết. Ai còn ở trong chúng tôi bắn.”

Mấy đứa trẻ con ra trước rồi một người đàn bà đứng tuổi, mấy cô con gái, một chị đàn bà bế đứa con nhỏ. Mặt người nào người đó tái xanh. Người đàn ông lớn tuổi nạt:

“Đứng cả vào một góc nhà.”

Cả nhà liú ríu đứng về phía sập gụ, bên cạnh xác chết của ông già. Có tiếng động nhỏ phía trong. Người đàn ông lớn tuổi lắng tai nghe. Một nữ cán bộ dọm tới một bước, chĩa súng vào căn phòng nhỏ:

“Ai trong đó xin mời ra.”

Bên trong vẫn im như tờ. Nhưng người đàn ông lớn tuổi đã lừ mắt ra hiệu.

Hai ba người khác bước tới. Cánh cửa phía bên buồng trong bỗng bật mở sáng. Một bóng người lao ra ngoài. Một tiếng chóc khô, lạnh, vang lên. Có tiếng kêu ở bên ngoài cửa sổ và tiếng rú của mấy người đàn bà. Người đàn ông đứng tuổi lại cười gằn:

“Coi lục soát kỹ nhà này.”

“Tuân lệnh.”

Mọi người chia nhau đi lục soát, người đàn bà già và thiếu phụ bỗng con ôm mặt khóc nức nở. Mấy cô

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

gái mặt tái xanh, cắt không còn hột máu. Người đàn ông ôm chặt một đứa nhỏ đang đu lên người ông. Đám người lục soát một hồi trở ra, một người nói:

“Không có gì nữa cả.”

Người đàn ông đứng tuổi hát hàm:

“Ra coi tên đó chết chưa!”

“Dạ, đã xem, chết rồi.”

Nhiều tiếng khóc cùng bật lên một lúc. Mấy cô nữ cán bộ xúm lại, vẻ hung hăng lúc đầu biến mất. Một cô làm thân với thiếu phụ:

“Chị đừng buồn, đừng sợ. Chúng tôi chỉ xử những người có tội, còn những người dân thì chúng tôi có bốn phen phải bảo vệ.”

Thiếu phụ chùi nước mắt:

“Nó là em tui mà. Nó có tội tình chi mô.”

“Tại anh ấy bỏ chạy. Trong hoàn cảnh chúng tôi, chúng tôi phải tự vệ.”

Người đàn ông đứng tuổi nhìn một lượt những khuôn mặt đang run rẩy, tái xanh. Giọng hắn chậm chậm, đều đều:

“Mẹ và chị đừng sợ. Chúng tôi đến đây là để giải phóng cho đồng bào...”

Người thiếu phụ đang khóc bỗng nín bật, ngơ ngác. Mấy đứa con gái nép sát vào nhau. Có tiếng chân người chạy từ ngoài cổng vào. Hai giải phóng quân

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

khác đi vào. Họ có quàng khăn xanh ở cổ, người đàn ông đứng tuổi hỏi:

“Có chuyện gì vậy?”

Một người nói nhỏ nhỏ vào tai người đàn ông lớn tuổi. Hắn gật gật đầu, quay lại nói với các nữ cán bộ và mấy người giải phóng:

“Các đồng chí ở lại đây. Còn tôi với đồng chí Thu đi lên xóm Chùa.”

Tiếng chân đi ra cổng. Một nữ cán bộ giơ tay:

“Các đồng chí, chúng ta ở lại đây, sửa soạn cơm nước rồi phụ bạn tải thương, tiếp vận.”

“Đồng chí Xuân nói phải. Lát nữa chắc có tiếp vận tới.”

Người nữ cán bộ mang tên Xuân mỉm cười, vỗ vai thiếu phụ thân mật nói:

“Bây giờ để tôi nhờ các đồng chí phụ với ông nhà lo chôn hai xác chết. Thưa chị, đây là...”

Xuân chỉ vào xác chết ông già. Người mẹ vội vã trả lời thay con dâu:

“Dạ thưa cô, đây là ông nội của tụi nó.”

Người nữ cán bộ xoa tay:

“Chết, mẹ giải phóng, con xin mẹ đừng gọi con là cô. Con xin được làm con mẹ như các chị các anh ở đây.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cô nói xong quay lại đồng bạn:

“Bây giờ nhờ đồng chí Tiến, đồng chí Bình lo chôn giùm hai xác người, cụ và anh đang ở ngoài vườn.”

Rồi đổi khuôn mặt buồn rầu, người nữ cán bộ tên Xuân quay lại phía gia chủ:

“Thật đáng tiếc, trường hợp ngoài ý muốn, xin chia buồn với mẹ và các anh các chị.”

Người đàn ông quay mặt đi giấu hai giọt lệ đang lăn xuống. Xác chết của ông già và người thanh niên được bó trong hai chiếc chiếu rồi đem vùi nông ở góc vườn. Một lát sau, mấy cô nữ cán bộ làm thân với mấy cô gái, các người lính giải phóng thì chia nhau gác góc vườn và lo đi liên lạc, Xuân nói với người đàn bà già:

“Thưa mẹ, nhà ta còn gạo không?”

Bà già thật thà:

“Gạo còn hai bao. Tết mà cô. Còn cả bánh tét và mứt nữa cô.”

“Áy, xin mẹ đừng gọi con bằng cô nữa. Mẹ gọi con là con như gọi các anh các chị đây.”

Cô lại cười, nói tiếp:

“Có lẽ vài ba bữa nữa bộ đội mới tiếp lương thực tới. Mẹ cho chúng con vay hai tạ gạo. Vài ba hôm lấy xong thành phố Huế, Bác Hồ vào thăm, con sẽ thừa trường hợp của mẹ. Bây giờ xin mẹ ký vào cuốn sổ vàng của Bác Hồ.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cô quay lại gọi:

“Đồng chí Nữ đâu, đem sô ra đây.”

Người nữ cán bộ tên Nữ là một cô gái mập mạp, nhưng nước da vẫn tái xanh, cô ta nhanh nhẩu rút trong áo ra một cuốn tập, chìa tới bên bà già:

“Thưa mẹ đây, xin mẹ ký.”

Người đàn bà già run run:

“Dạ tui có biết chữ chi mô mà ký.”

Cô gái lại cười, hỏi mấy cô gái Huế đang đứng đôn với nhau một góc.

“Thôi các chị biên tên rồi ký giùm. À mà để tôi biên tên cho cũng được...”

“Dạ thưa mẹ, mẹ tên chi. Dạ xong rồi. Xin chị ký.”

Cô gái nhỏ run run viết một chữ ký nguệch ngoạc lên trang giấy. Nữ đưa cuốn sô cho Xuân. Người đàn bà lặng lẽ chùi nước mắt. Mấy cô gái vẫn đứng đôn một góc, nắm chặt tay nhau, trong lúc cô nữ cán bộ tên Xuân cười:

“Trưa nay chúng ta ăn mừng chiến thắng.”

Những mảnh mặt trời vỡ vụn đang dần dần tụ lại, vẫn dật dờ lẩn khuất bên trên bầu trời đầy mây mù và gió lạnh.

Những đốm máu cùng sương vương trên cỏ đã khô để lại những vết tím bầm. Trong những khu vườn nhiều dấu đất mới. Tất cả những người bị thương

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

đều được khiêng lên một ngôi chùa và các nữ cứu thương đang trở tài băng bó. Về vui tươi buổi sáng biển mất trên khuôn mặt họ; những đồng chí giải phóng đi đi lại lại gác các đầu đường hoặc chia nhau tràn vào các nhà dân.

Nơi ngã ba, trong một quán nhỏ bỏ trống, mấy người đàn ông bị thương nhẹ đang ngồi rờ rịt vết thương. Anh lính trẻ tên Thu đang bông súng đứng gác ở góc đường. Cạnh đám cỏ anh ngồi, một vũng máu của ai đã khô, mấy con ruồi xanh bay vạt vò, thỉnh thoảng vài con chồn vờn trước mũi anh, muốn bám vào mặt anh, anh đưa tay xua với dáng điệu hết sức lơ đãng.

Một vài nhà, cửa mở toang, người ta thấy các anh giải phóng, các cô cán bộ đi vào. Thỉnh thoảng có một vài đứa nhỏ chạy ra sân, tức thì có một người lớn chạy ra bế bổng đứa bé lên hốt hoảng chạy vào nhà, mắt hút. Không khí hoàn toàn yên tĩnh. Vừa mới đêm qua, tiếng súng xé màn trời, rung đổ nhà cửa, bây giờ tất cả sự ồn ào đó đã lẫn mất cùng bóng đêm, để lại một mặt trời vỡ với những kính hoàng còn bám chặt trên mặt đất đầy máu, trên những cành cây gãy đổ, trên những ngọn lá xanh rụng đầy vườn.

Tất cả mọi nhà, mọi người đều ngồi chụm vào một đám. Họ e dè nhìn những anh lính miền Bắc mà họ được phép gọi là quân giải phóng, đi lui đi tới, nét mặt đôi khi phấn khởi đôi khi nghiêm nghị bí ẩn.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Họ không dám trả lời một câu hỏi nào của đám người lạ mặt.

Dân trong xóm cũng ngạc nhiên không ít khi thấy vài người láng giềng mới hôm qua còn chúc tết nhau, sáng nay đã thấy họ cầm súng trong tay, cũng quần khăn xanh khăn đỏ nơi cổ và nhìn họ bằng ánh mắt đe dọa, kiêu ngạo. Những người này công khai đi thăm hàng xóm. Một ông thợ lò rèn mới tới qua say rượu lè nhè chửi nhau với mấy cô gánh nước ngoài giếng, nay cũng xách súng đi thăm từng nhà. Gặp ai anh cũng nở nụ cười thật tươi, huênh hoang nói:

“Đồng bào yên chí đi, bà con yên chí đi. Vài ba hôm nữa cụ Hồ vô, tha hồ mà liên hoan.”

“Bác không biết đó chớ. Tui theo quân giải phóng lâu rồi. Tui nằm vùng mà.”

Mọi người nhìn anh ta với khuôn mặt xanh lè. Ai cũng sợ, thường ngày anh chỉ là thợ rèn hiền lành, chiều chiều say rượu hay nói bậy, gây gổ với trẻ con, với các cô ở đi gánh nước. Nhưng biết đâu anh không chuốc oán mua hờn với nhiều người trong xóm. Mấy đứa con trai con của một bà bán thịt heo ở chợ cũng nô nức xách súng theo giải phóng.

Một ông già ăn mày thường ngày ngồi trước mấy quán nước, hôm nay mặt mày cũng rạng rỡ hẳn, ông ta đi khắp các nhà tuyên truyền âm ỉ:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Quân giải phóng tới rồi nghe, rồi đây mình sướng lắm. Tui nói thiệt chớ ai làm cái chi ở đây mà tui không biết.”

Câu nói như một lời đe dọa, người ta đưa mắt nhìn nhau, vẻ lo lắng buồn rầu không thể nào che dấu được nữa.

Đến khoảng trưa thì quân giải phóng đến thúc mọi người ra hết ở ngoài sân. Họ kêu gọi những thanh niên đi tải đạn, những thanh nữ đi tải thương. Mười lăm tuổi trở lên là phải đi hết, chỉ các bà mẹ mà họ gọi là mẹ giải phóng, các sản phụ, các bà mang thai mà họ gọi là chị giải phóng, thì ở nhà giúp đỡ các anh giải phóng cơm nước. Một số người bị thương chịu không nổi đau đớn đã trút hơi thở. Nhưng quân giải phóng không đem chôn trong vườn nữa, họ chở đi theo với đoàn bị thương lên miệt trên. Đó là những con đường dẫn lên Tây Thiên, lên dòng Thiên An, lên các lǎng tằm. Giữa trưa, những ngôi nhà buồn tẻ im lặng cũng có hơi khói, dấu hiệu của buổi cơm.

Nhiều tiếng khóc bật lên thảm thiết. Trong nhiều ngôi nhà cũng có nhiều người dân chết vì vết thương không đủ thuốc thang băng bó. Người lính trẻ tuổi đang gác ở ngã ba lǎng tai nghe rồi châm một điếu thuốc hút. Mấy người trong quán hỏi vọng ra:

“Ai khóc ở đâu vậy?”

“Trong mấy nhà kia kìa.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chắc có người chết!”

“Dân mà, quân mình chở đi hết rồi.”

Anh ta lại nhìn vào một ngôi nhà nằm khuất trong một vườn cây, hỏi:

“Biết đây là gì không?”

“Nhà thờ cụ Phan đó.”

“Một vị anh hùng, một người cách mạng hả?”

“Ừ.”

Người trong quán hỏi tiếp:

“Lấy xong mấy đôn chưa?”

“Chưa có tin gì hết.”

Người lính trẻ lại im lặng. Tiếng khóc trong nhiều căn nhà nổi lên, anh ta châm một điếu thuốc nữa rồi cau mày. Anh ngập ngừng rồi mạnh dạn đi vào một nhà gần nhất.

Đó là một ngôi nhà tranh nằm ngay mặt đường gần ngã ba nơi anh lính đứng gác. Anh ghé cửa nhìn vào, bên trong ngôi nhà, giữa bộ ván gỗ, một xác chết nằm ngửa, cả một gia đình bu quanh kêu khóc. Một bà già, một người đàn bà bế đứa con và hai đứa trẻ đang xúm quanh xác chết: Con ơi là con ơi, anh ơi là anh ơi. Ba ơi là ba, ba ơi. Tiếng người mẹ, người vợ, tiếng những đứa con thơ làm não ruột người nghe. Anh lính Bắc Việt tần ngần đưa tay đập nhẹ cửa.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cánh cửa không đóng, anh chỉ mới đưa tay gỗ đã tự động đẩy ra. Luôn đà anh đi thẳng vào nhà. Hai người đàn bà hét hoảng nhìn ra, mấy đứa trẻ con nín khóc. Anh đi tới gần nhìn xác chết, không phải một mà là hai xác chết. Phía trong xác của người đàn ông còn xác một đứa trẻ khoảng lên ba, mặt mày tím bầm và còn dính đầy máu. Người đàn bà già chen tới trước mặt anh như che chở cho mấy xác chết, đôi mắt bà nhìn người lính giải phóng với vẻ van nài cầu khẩn:

“Ông ơi, chết hết rồi, không còn ai nữa mà bắt đi.”

Bà chỉ vào người đàn bà đang bế đứa nhỏ:

“Con nó một nách ba đứa con dại, ông tha cho mẹ con tui...”

Người đàn bà già nói xong bật khóc, cô con dâu và mấy đứa nhỏ lại khóc theo. Người lính nhìn quanh gian nhà, đồ đạc thật nghèo nàn, ở giữa nhà kê bộ ngựa gỗ, bên chái trên là bộ bàn ghế, đằng sau bộ bàn ghế là một bàn thờ nhỏ, phía bên trái kê chiếc giường tre. Trên bàn thờ còn nguyên mấy đòn bánh tét, mấy đĩa mứt bánh. Trên chiếc bàn gỗ phủ mảnh vải ny lông hoa hộc còn chiếc bình bông cắm một cành mai vàng. Mấy cái tách, mấy cái ly úp trên một cái khay bằng nhôm. Anh dịu giọng hỏi bà già:

“Nhà này của mẹ?”

“Dạ, còn đây là con cháu tui.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Bà chỉ cả người chết lẫn người sống. Người lính Bắc Việt mở cái khăn quàng cổ của mình đắp lên mặt người đàn ông, rồi rút khăn mùi xoa lau bớt máu dính đặc trên mặt đứa bé. Anh kéo cái chăn đắp kín mặt mày thằng nhỏ. Vừa lúc đó có tiếng động dưới bếp, tiếng đập cửa rồi một khuôn mặt đàn bà đầu rồi bù ló lên:

“Bà Bông ơi, có chút dầu mỡ cho tui một chút. Có chút thuốc đỏ cho tui một chút. Nó sắp chết rồi bà Bông ơi.”

Người đàn bà lật đật đi lên nhà, thấy hai xác chết nằm sòng sọt trên ván gỗ, bà ta lùi lại:

“Ôi trời ơi, mần rãng ri nì. Mần rãng ri nì trời.”

Bà đưa mắt nhìn khắp mặt mọi người, đến khi chạm phải anh lính giải phóng. Bà đưa tay lên miệng, khuôn mặt đã tái xanh bây giờ xám ngoét.

Bà già xô vai chị đàn bà:

“Chị Trùm đi về đi. Đừng có chạy qua chạy lại nữa.”

Người đàn bà tên Trùm run lấy bầy:

“Bà Bông làm ơn làm phước cho tui xin chút thuốc rịt vết thương cho con Bê, máu ra nhiều quá, nó xỉu rồi.”

“Con Bê há? Nó bị thương?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Nó bị thương hồi gần sáng. Trời đất quỷ thần ôi, khổ cho gia đình tui, hồi trước tới chừ ăn ở có răng mô mà trời bắt tan tành như ri rúa trời.”

Rồi nhìn hai xác chết, bà gượng lại:

“Trời đất hỡi, còn thằng Tanh với thằng cu em răng mà ra thân thể ri nì trời!” Nghe tiếng than của người hàng xóm, người vợ bật khóc nấc lên, bà già bế lấy đứa cháu trên tay con dâu, cũng mếu máo:

“Thôi con ơi, đi ra mà nấu chén com, đặt bát nhang lên cho tụi nó, răng mà khổ ri trời, nhang tàn khói lạnh...”

“Ai bắn ai giết nó đó?”

“Biết mô mà lần, chị Trùm ơi, chỉ biết là con mình, cháu mình chết.”

Chị Trùm nhìn người lính giải phóng và chợt nhớ là mình vừa nói một câu hớ có thể nguy hiểm, chị nín thình. Nhưng người lính vẫn lơ đãng nhìn về phía bàn thờ. Những chân nhang đã tàn, hai ngọn nến cháy gần lụi được thổi tắt từ lúc nào. Một lát, thấy người đàn bà lật đật đi xuống bếp, anh nói theo:

“Có ai bị thương đem qua bên chùa, quân cứu thương băng bó cho.”

“Có, tui đã đem qua rồi, họ nói thuốc chưa đủ cho quân giải phóng.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Chị đàn bà đã khuất sau bếp. Tiếng chân đi vòng ra phía hẻm... Người lính giải phóng nhìn xác chết một lần nữa rồi nói với bà già:

“Thôi mẹ, mẹ đừng khóc nữa, phải có người hy sinh cho chúng ta chiến thắng.”

Người đàn bà già không hiểu. Người vợ đưa tay quệt nước mắt:

“Trời ơi là trời, mẹ con tui biết sống với ai ri nì trời.”

Có tiếng súng nổ, chỉ một tiếng một rồi nín hẳn. Anh lính giải phóng chạy ra ngã ba nhìn ngơ ngác. Một anh lính giải phóng đang gác trước một cửa nhà cách chừng mười thước giơ tay chỉ vào một bụi cây bên đường. Người lính trẻ nhìn theo một thanh niên đang cố bò ra mặt đường, anh ta đã trúng đạn, máu lét từng vệt dài trên mặt đất. Người lính trẻ chạy lại. Bàn tay người thanh niên đưa ra muốn được nâng đỡ nhưng anh cũng không còn đủ sức nữa, cánh tay rơi bịch xuống đất, miệng anh mấp máy một hai câu gì đó rồi anh nằm lệt ngửa, bất động. Người lính giải phóng đứng sững lại. Tiếng người bạn đồng xa hỏi:

“Chết rồi hả?”

Người lính trẻ gật đầu. Anh ta đưa tay lên cổ như muốn sờ vào chiếc khăn, anh ta đụng vào cổ áo và cầm chặt lại. Phía đằng sau lưng có hai chị nữ cán bộ đi tới, thấy anh đang đứng như trời trồng, họ cười phá ra:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đồng chí Thu làm gì đứng đó. Chỗ anh đứng gác đằng ngã ba kia mà. Thôi ráng gác đi, có lẽ tối nay bộ đội mình rút lên phía núi.”

Một cô nhìn xác chết:

“Sao vậy? Ai bắn đó? Đồng chí hả?”

“Không.”

Người bạn đứng đằng kia la lớn:

“Nó muốn chạy trốn, thấy nó lui cui sau bụi cây, tôi nổ súng đó.”

Một cô nhìn xác chết, cười khinh bỉ:

“Thứ này béo tốt dữ, ăn bơ sữa của Mỹ đây mà.”

Người lính trẻ đưa hai bàn tay của anh ra nhìn, anh đi trở lại chỗ gác của mình. Trong một căn nhà khác lại có tiếng kêu khóc:

“Cứu tôi với, bố làng nước ơi, con tui, con tui...”

Chắc lại có một người nữa vừa mới chết. Mấy cái đầu thò ra:

“Đằng nhà đó có chuyện gì vậy?”

“Người chết.”

“Mấy người?”

Anh đưa hai ngón tay làm dấu, rồi chọt nhớ ra, anh lật đật đưa thêm một ngón nữa. Trong quán có tiếng nói lớn:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Vào đây ăn bánh chưng. Bánh chưng Huế đây. Đồng chí nào ra thay dùm đồng chí Thu.”

Anh lính trẻ lắc đầu nói:

“Thôi khỏi.”

Có tiếng chân chạy, phía xác chết đang nằm tênh hênh bên đường có hai ba người chạy tới, toàn đàn bà và con nít:

“Con ôi là con ôi, đi ra mần chi cho họ bắn chết con ôi.” Giọng người mẹ kêu la thảm thiết. Anh lính giải phóng đi tới hỏi:

“Con bà?”

“Dạ, con tui.”

“Tại sao không ở nhà mà đi ra đường làm gì giờ này?”

“Con em gái nó bị thương, nó đi kiếm đọt lá chuối về rịt.”

“Thế à!”

Người lính đi về chỗ. Mấy người đàn bà, mấy đứa con nít xúm lại ôm xác người thanh niên đi khuất vào một ngõ nhỏ. Người bạn đứng gác đằng kia bước lại gần phía anh lính tên Thu:

“Đồng chí cần phải đề cao cảnh giác. Cấp trên ra lệnh không được lân la nói chuyện bừa bãi, tội nó đều là tay sai Mỹ ngụy hết.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cả hai người đều trở lại vị trí cũ. Phía dưới cầu, một đoàn người đi lên, họ đang tải thương. Mấy cô gái Huế còn nhỏ mặt mũi xanh lè đằng sau là mấy anh giải phóng và mấy cô nữ cán bộ. Họ đi thật nhanh, mặt lầm lỳ. Các cô gái Huế hiện rõ vẻ sợ hãi và mệt đừ, những người nằm trên băng ca máu me đầy mình. Anh lính trẻ đi ra phía đường nhìn từng khuôn mặt người bị thương đi qua. Đến người cuối cùng anh ta nínค้าง lại:

“Mịch.”

Người thanh niên ở trên băng ca bằng vải trắng mở đôi mắt lơ đãng nhìn mặt người gọi. Người lính tên Thu cúi xuống:

“Mày bị rồi.”

Người bị thương nhếch môi đau đớn:

“Chắc tao không sống nổi. Thu có về Bắc được nhớ cho thầy me tao biết.”

Anh ra dấu cho bạn tháo cái giầy bạc đeo ở cổ, thều thào:

“Nhớ đưa cho để tôi. Thu.”

Thu vội buông tay bạn. Cô nữ cán bộ trong đội cứu thương đã lên tiếng gọi hai cô gái Huế ỳ ạch khiêng chiếc băng ca lật đặt đi lên. Người bị thương cố nhướng mắt nhìn bạn và cố đưa bàn tay lên vẫy mà không còn đủ sức nữa.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Anh lính tên Thu sững sờ nhìn bạn bị khiêng đi xa dần. Tay anh còn cầm chặt sợi dây bằng bạc. Mịch. Anh gọi lớn. Nhưng chiếc băng ca đã khiêng đi xa, còn lại một tay, anh đưa tay dụi mắt mình mà như là vuốt mắt cho bạn. Phía dưới cầu lại một tốp khác đi lên, họ cũng tải thương. Anh vẫn cầm chặt sợi dây bạc trong tay, sững sờ nhìn từng chiếc băng ca khiêng qua mặt mình. Nhưng anh không nhìn từng người bị thương nữa.

Ngang qua mũi súng của anh, mấy cô gái Huế càng bước mau, như sợ vô tình một viên đạn có thể bay ra ghim vào người mình. Anh ta để cho mũi súng chúc xuống đất. Trong một cánh cửa sổ từ một ngôi nhà phía ngã ba, nằm trong một khu đất rộng và trong cây cối, anh ta bắt gặp một đôi mắt thập thò nhìn. Anh không dám nhìn lại, sợ đôi mắt đó sẽ biến đi. Đó là đôi mắt của một cô gái nhỏ khoảng mười lăm mười sáu tuổi. Phía sau lưng cô gái có một bàn tay chộp lấy vai áo:

“Đừng có nhìn mà.”

Một người đàn bà khoảng ba mươi tuổi kéo tuột cô gái vào, giọng thì thầm:

“Đừng có ngó. Tụi nó vừa bắn chết một người gần ngã ba a tề.”

Cô gái rụt đầu... le lưỡi:

“Chị, có một tên Việt cộng đẹp trai ghê đi chị. Nó gác ở ngã ba đó tề.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Người đàn bà lôi tuột cô em nhỏ vào trong mắng:

“Nói tào lao. Đi vô.”

Cô gái nhỏ đi vào. Người đàn bà bẻ xóc đưa bé gái đang đứng ở cửa buồng, nói vọng vào trong:

“Mẹ, từ rạng sáng tới chừ chớ nhiều xác chết, nhiều người bị thương quá mẹ ơi.”

Tiếng người đàn bà già run run:

“Nhỏ nhỏ cái miệng, vô trong ni mà nói.”

Cả nhà xúm vào buồng. Thiếu phụ nói nhỏ vào tai bà già:

“Chắc họ sắp rút lên trên tê hết rồi.”

“Tao cũng mong rứa.”

“Hồi hôm họ chết nhiều rứa thê mẹ.”

“Chắc sáng quân đội mình đã lên rồi, chắc họ chuẩn bị rút lui rồi đó hí?”

“Chắc rứa.”

“Răng ôn mi chưa thấy lên?”

“Kẹt dưới đó rồi.”

Cô gái lại bỏ đi ra ngoài. Bên trong người đàn bà nói giọng thiết nhỏ:

“Đùng cho thằng Hợi nó xuống. Chút nữa mẹ lấy com vắt lên cho nó ăn không nó xỉu.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Khi hồi có mấy tên đi vô nhà, cứ ngó lên trần, tao sợ bắt chết.”

Bên ngoài, nơi cô gái nhỏ nhìn ra, anh lính Bắc Việt còn đang đứng nhìn theo mấy cô nữ cán bộ tập xe đạp, đẩy xe Honda. Các cô bím tóc, quần xắn đến quá đầu gối.

Cô gái nhỏ nhìn hai cô đẩy theo một cô ngồi trên xe tuy có hai người giữ hai bên mà chiếc ghi đông vẫn quẹo qua quẹo lại.

Mấy cô cười đùa thiệt vui nhưng anh lính trẻ không cười. Mặt anh lăm lăm lì lì nhìn xuống con dốc đang có mấy người đàn bà chạy ra đường kêu cứu:

“Cứu con tui với, bớ làng nước ơi. Cứu chồng tui cứu cha tui.”

Mấy cô nữ cán bộ lướt qua mặt anh, cười cười nói nói:

“Trong này nhiều xe quá, thắng lợi rồi mình có xe đi.”

Một cô nói lớn:

“Đồng chí Thu tích cực quá hi!”

Cô ta nhại giọng Huế rất khó nghe. Anh lính trẻ cau mày. Anh liếc vô trong căn nhà trước mặt. Cô gái nhỏ vội thụt đầu vào. Không hiểu bực tức hay buồn bã chuyện gì, anh ta đưa súng lên nhắm thân cây trước mặt như muốn bắn. Không có tiếng đạn nổ.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Mấy cô nữ cán bộ cười xòa, thoáng cái họ đã xuống tới lưng chừng dốc.

Một con chó mình mẩy dính máu khô từ trong một bụi cây lết ra, anh lính giải phóng lượm một hòn đá ném mạnh. Còn chó còn đủ sức để chạy bằng ba chân, nhưng chỉ được một quãng, nó bò lết rồi nằm bẹp một chỗ. Anh lính đi tới gần đưa súng lên đầu con vật nhắm bắn, nhưng cũng không tiếng nổ, con chó le lưỡi, miệng đầy nước dãi, mắt ngược nhìn người đứng trước mặt, ánh mắt con vật làm người lính vội quay đi, rồi trở về chỗ cũ. Máy cô nữ cán bộ đã vòng trở lên, ngang qua mặt anh, mấy cô vẫn ỳ ạch đẩy và người nữ cán bộ ngồi trên xe trán đã lấm tẩm mồ hôi nhưng khuôn mặt lại hết sức tươi tắn.

Chưa bao giờ thành phố Huế sống trong một không khí đầy chết chóc, hoang mang như thế. Tất cả những xác chết cũng như những cán binh bị thương đều đã được đưa lên ngả núi. Nhưng trong mỗi xóm, cứ vài giờ là có một vài người bị thương không được đầy đủ thuốc men ngã ra chết. Từ sáng tới chiều, tiếng khóc bật lên từ nhà này tới nhà nọ. Tiếng khóc như một bệnh dịch truyền nhiễm rất nhanh. Bên cạnh những sự chết chóc đau buồn, còn phải nhắc tới cái bệnh dịch hân hoan của các anh giải phóng. Buổi sáng họ còn e dè với người dân, nhưng tới trưa tới chiều, một nội lệnh được truyền tai rất nhanh, họ thay đổi thái độ thành những chiến sĩ rất nhũn nhặn thương dân sống hòa hợp với dân dễ dàng. Những bao gạo từ trong các ngôi nhà cùng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

với bánh tét bánh chưng, mút bánh dày ú trong mấy ngày tét được mang ra sân chất lên những chuyến xe vận tải để chở lên miệt trên, mà theo các anh giải phóng thì họ mượn tạm cho quân đội giải phóng. Vài hôm nữa, khi ổn định xong thành phố, gạo sẽ rẻ vô cùng, không có cất cở như Mỹ nguy mà bán một bao tới mấy nghìn đồng. Họ cũng hô hào nhà ai có “cờ ba que” (cờ ba que là cờ VN màu vàng có ba sọc đỏ) thì phải đem ra đốt đi để thay bằng lá cờ giải phóng, cờ bác Hồ. Những ai còn gạo, còn bánh thì phải đem ra trình với quân giải phóng, họ làm những cuốn sổ ghi tài sản của dân để vài hôm nữa, khi cụ Hồ vào sẽ đền ơn xứng đáng. Họ cũng kêu gọi những thanh niên đừng lẩn trốn mà phải ra trình diện để nhận lãnh sự khoan hồng. Mấy nhà hòm nên hy sinh giúp đồng bào hoạn nạn lo chôn cất những người dân bị chết, nhưng tất cả những khu vực đều không được đi. Trong mỗi vườn nhà đều chôn mộ người thân. Họ cũng đề cao cảnh giác, dân chúng không được ra đường, không được tụ họp trừ khi được giấy của quân giải phóng mời đi học tập. Suốt ngày những cô cán bộ lân la vào nhà này nhà nọ hỏi thăm tình cảnh của dân, làm thân với các bà, các cô, các anh các chị. Những bà già mới nhìn họ như nhìn những vị hung thần, bây giờ họ phong lên làm mẹ giải phóng, các thiếu phụ được làm chị giải phóng. Những người lớn tuổi đều tiếp đón họ bằng ánh mắt nghi ngờ, đề phòng nhưng trẻ con thì có vẻ khoái lắm. Chỉ mới từ sáng tới chiều, chúng đã tụ xung quanh các cô nữ cán bộ, các anh bộ đội. Chúng vui thích theo dõi các cuộc tập xe đạp của các cô nữ cán

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

bộ hoặc chúng bu quanh các anh giải phóng. Nhà nào cũng có quân giải phóng tới thăm hỏi, họ nấu cơm hay ăn uống ngay trong nhà. Các cô gái khỏe mạnh được mượn đi nấu cơm cho bộ đội. Những thanh niên, những cậu trai mười bốn mười lăm được mượn đi tải súng đạn, hoặc được phát súng, được chia toán để giúp các anh bộ đội sắp tổ chức những buổi học tập. Mới ngày đầu, nhiều thanh niên đàn ông trốn chui nhủi trong xó buồng, trên trần nhà.

Nhưng tới ngày thứ hai, nhiều người nghe các anh giải phóng kêu gọi đã ra trình diện: Ai ở nhà đó, chúng tôi không bao giờ dám động tới một người dân, chúng tôi là bạn dân mà. Đó là câu nói thuộc lòng của mấy anh giải phóng. Mặc dù các khu vực đều cảm liên lạc với nhau, mấy nhà chung quanh chỉ được hỏi han dăm ba điều mà có nhiều tin đồn lắm. Chẳng hạn như buổi trưa ngày thứ hai, nhiều người được tin là chiếc xe sang trọng nhất của cố vấn Mỹ ở Huế bị trưng dụng, một cấp chỉ huy của Việt cộng đã lái đi khắp thành phố. Một tin khác lại nói rằng nhiều xe nhà binh do các anh giải phóng lái chở đầy nhóc bánh chưng bánh tét và gạo chạy qua các ngã đường. Các anh lính giải phóng vui vẻ hơn, họ hỏi han dân, và khi có người đàn bà nào nhắc tới những tin đồn thì họ cười tin tưởng:

“Quân giải phóng đã chiếm được Huế, bây giờ có giữ để vãn hồi trật tự, chờ cho các tỉnh đánh xong là hòa bình.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Nhiều người ngỡ ngác vì sự phát giác trên. Họ nghe ra dô nhưng nhà nào có ra dô đều bị các anh giải phóng trung dụng hết. Họ tịch thu và nói rằng, trong lúc này, đồng bào chỉ nên nghe lời của quân giải phóng, có thể Mỹ ngụy tung những tin sai lầm làm dân chúng hoang mang. Nhiều người dẫu được ra dô nhưng không dám mở ra nghe nữa. Những nhà có người thân chết đã tìm ra được vài để chít khăn tang, một vài nhà có mùi hương khói bay ra trước con mắt nhìn hết sức dửng dưng của các cán bộ giải phóng. Họ ăn uống thả cửa. Ngày tết gia đình nào cũng dự trữ đủ thức ăn. Nhưng qua ngày thứ hai thứ ba hết thịt, một vài nhà lén làm thịt heo thịt gà, quân giải phóng len lỏi tìm kiếm được mua lại của dân bằng một giá rẻ mạt. Rồi họ tổ chức tập họp vào ngày thứ ba. Buổi sáng cho thanh nữ, buổi chiều cho thanh niên. Đồng thời họ rút quân tập trung vào một vài nơi, tạm rời nhà dân chúng, nhưng lúc nào các cán bộ cũng len lỏi từng nhà lấy cớ là đi thăm hỏi.

Buổi học đầu tiên được tổ chức trong một ngôi chùa rộng, hoặc các trường học. Người ta không khỏi ngạc nhiên khi thấy xóm này xuất hiện một người đại diện cho dân, rồi xóm khác một người đại diện. Những người này mới hôm qua là anh đạp xích lô hay ông già say rượu sống lây lất đầu xóm. Dân chúng cũng không khỏi ngạc nhiên khi thấy tiếng cười vang ở một vài người mới mấy hôm trước có vẻ lù đù nhất, bây giờ trở thành những nhân vật hết

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

sức kích động, họ đi lối xóm hô hào, tuyên truyền cho quân giải phóng.

Ngày chiều thứ hai, mùng ba tết, có một vài vùng đã được chứng kiến cảnh xử tội. Một vài nhân vật trong xóm bị bắt kết tội là theo quân Mỹ ngụy. Họ bị đưa vào một trường học, các thanh niên nam nữ được nhóm lại. Những bộ mặt quen thuộc nằm vùng là người đủ thẩm quyền kể ra nhiều tội trạng của bị cáo nhất. Những bản án được kết thúc vội vàng. Nhiều kẻ bị dẫn đi, rồi ngay buổi chiều hôm đó nhiều tin đồn có người đã bị xử tử. Mọi người chưa tỉnh hồn bởi một đêm mùng một súng nổ ghê hồn, một buổi sáng mở mắt dậy thấy đầy máu me xác chết, thì đã bắt đầu lo sợ vì những cuộc tìm bắt xử án của quân giải phóng. Mặc dù ngoài mặt họ tỏ ra rất tử tế với dân chúng, nhưng đồng thời những vụ bắt bớ, xử tội đã bắt đầu; trường học, nơi của trẻ thơ, chùa chiền nhà thờ, nơi của đạo giáo, bỗng trở thành nơi hội họp, nơi tòa án nhân dân thành lập.

Thỉnh thoảng có vài tiếng súng lẻ tẻ hoặc một tràng. Mọi người như những con chim bị thương vội vàng nằm xuống đất, kẻ chui tọt dưới gầm bàn, gầm phản. Trẻ con cũng đã quen với không khí căng thẳng sợ hãi, đã nhìn thấy máu me chết chóc, hễ cứ nghe thấy tiếng súng là không cần đợi ai nhắc nhở, cứ chạy tìm ôm chặt người lớn, hoặc sát mặt xuống nền đất. Nhưng tiếng súng chỉ lẻ tẻ rồi im lặng kéo dài, không có gì thêm ngoài tiếng cười nói của các anh giải phóng ở ngoài đường ngoài tiệm.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Đêm đến, trong bầu không khí im lặng đến ngộp thở, người ta nghe tiếng cú rúc. Tiếng cú rúc đây khắp thành phố. Người ta hồ nghi, giữa bom đạn, giữa không khí sặc mùi tử khí hôi hám, lũ cú dám mò về làm náo loạn cả thành phố đang tê liệt. Tiếng cú hay tiếng người làm mật hiệu rú trong đêm? Người ta nín thở và chờ đợi, không biết chờ đợi cái gì sẽ đến, nhưng linh tính sẽ còn nhiều điều xui xẻo, tang thương. Những người chồng bỗng nhìn vợ trù mến hơn, những bà mẹ ôm con thơ như sợ chúng sắp biến mất. Cỏ cây, nhà cửa, người, súc vật bỗng như cảm thấy một sự gần gũi khó tả.

Người ta không thể biết thêm gì ngoài những tin tức do các nữ cán bộ, những anh giải phóng tuyên truyền. Trong những buổi họp, nhiều cụ già lên tường trình về những tin tức. Những cô gái đi họp về kể lại rằng một ông già bán cháo lòng được bầu lên làm chủ tịch buổi học tập, mở đầu buổi họp, ông thường lên nói về tình hình chiến cuộc trong nước. Đã dốt chữ lại không quen nói, ông thường gọi trật tên các đài phát thanh và dùng sai danh từ nhưng chả ai dám sửa đổi hoặc cười. Ông bàn về tin tức chiến sự và luôn luôn mở đầu bằng câu: Theo đài a, bê, xê thì quân giải phóng đã chiếm được Sài Gòn và các thành phố, các tỉnh khác. Quân giải phóng hoàn toàn làm chủ tình thế. Buổi họp nào ông cũng nhai đi nhai lại câu đó. Các cậu sinh viên bầm nhau. Các thiếu nữ nhìn nhau ngẩn ngơ. Bình thường chả mấy khi được nghe một câu chọc cười đã như thế, nhưng lúc này chả ai còn dám cười được nữa.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Những buổi họp gần như bị bắt buộc nhưng họ vẫn rỉ tai nhau, làm thế nào để những thanh niên, đàn ông tránh mặt bót, dùng để cho các anh cán bộ nhìn thấy.

Đến chiều ngày thứ hai thì không khí hân hoan của các đồng chí giải phóng bót sôi nổi. Sau khi một ông thợ may bị tình nghi là liên lạc viên của Mỹ ngụy bị giết, xác vất ở một ngã ba, sau khi hai thanh niên trong một cái hầm nhỏ bị bắn vì mang tội trốn tránh quân giải phóng, các nữ cán bộ đã rút hẳn vào những địa điểm được chỉ định sẵn, không lui tới thăm viếng thường trực các nhà dân nữa. Cho đến hôm đó tiếng súng lẻ tẻ bắt đầu nổ ở các miệt xa, về hữu ngạn.

Các anh giải phóng nói với nhau là xe tăng của Mỹ có lên thám thính miệt quốc lộ, có thể xảy ra ác chiến. Nhưng nguồn tin đó không chắc chắn gì, ở một vài vùng đã có các anh giải phóng đi rao:

“Các thanh niên, đàn ông lo chuẩn bị mười lăm ngày gạo để đi dự một lớp học về đường lối của quân giải phóng.”

Họ đào hầm, hố cá nhân, tải vũ khí. Không khí căng thẳng hẳn lên. Ngoài đường, trong vườn, ở các đầu hẻm vang tiếng xêng cuốc của các anh giải phóng đào hầm.

Thanh niên, đàn ông bắt đầu tìm chỗ trốn. Từ các cánh cửa sổ hé mở, những khuôn mặt già trẻ lớ ra nhìn những anh giải phóng đào hầm, mài mặt lằm

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

lì, không ai dám hỏi thăm vui vẻ như mấy giờ qua nữa.

Đến đêm thứ ba thì cả thành phố bỗng bật dậy vì hỏa châu, vì đại bác. Các anh bộ đội, các cô nữ cán bộ không còn thấy ở đâu nữa, họ như bóng ma lẫn vào đêm tối. Người ta chỉ nghe thấy tiếng kêu khóc quen thuộc của đêm mòng một tái hiện. Chưa ai kịp đào hầm để tránh bom, đêm hôm đó các miệt Từ Đàm, Thành Nội, Gia Hội, Kim Long là những miệt ăn chịu đại bác nặng nề nhất.

Buổi sáng hôm sau, người ta vội vã đào hầm. Hầm đào ngay trong sân, trong vườn, hoặc đào ngay trong nhà. Các anh giải phóng chỉ còn gác lê tẻ ở các góc đường. Dân chúng tràn ra đường, hỏi thăm nhà này nhà nọ. Có vài gia đình lục đục đi tản cư, nhưng các anh giải phóng đứng gác các ngã đường ra hiệu không cho ai được đi hết. Người ta đào hầm vội vàng, tất cả các cửa sổ, cổng sắt đều được dỡ xuống để làm hầm. Có nhà không đủ vật liệu, họ ra trại mộc, hoặc chặt tre.

Vài trại mộc chỉ thoáng cái là không còn một tấm ván. Hết ván, người ta bê cả hòm, nắp hòm về để chống đỡ nắp hầm bằng đất. Có nhà đào được hầm rồi cả nhà xuống núp thấy chật chội quá lại phá ra làm lại. Đến trưa thì đại bác lại câu lên, đang ăn cơm có kẻ bỏ cả cơm nước chui xuống hầm. Các anh giải phóng chui xuống hồ cá nhân. Họ không ở trong nhà dân nữa, nhưng khi có tiếng súng, họ ở

Giải Khăn Sô Cho Huế

đâu không biết, tràn vào các vườn, các đường, đen kín các hồ cá nhân.

Khi tiếng súng tạm dừng, cảnh đào hầm lại tái diễn. Vài đám cãi nhau chửi nhau vì tranh nhau ván ở trại mộc hoặc đất cát. Cuộc pháo kích bất thành linh làm một số dân chúng và một số quân giải phóng chết hay bị thương. Họ lại vào từng nhà bắt thanh niên thanh nữ đi tải lên miệt núi. Người ta nhón nháo đồn đại với nhau là họ đặt bộ chỉ huy trên đó. Về phía bên tả ngạn, bộ chỉ huy đặt ở phường Gia Hội. Ở vùng này hoạt động hăng hơn, mặc dù đại bác câu lên đều, họ vẫn tổ chức những buổi họp, học tập. Trong thành nội, quân giải phóng hoàn toàn chiếm hết. Có những cán bộ nằm vùng, những thanh niên mất tích từ lâu, bỗng thấy xuất hiện. Họ đeo băng, họ cầm đầu, họ đi lũng từng nhà hỏi tội. Vài cuộc rượt bắt, vài người bị bắn gục ngã giữa đường, xác người để đó không ai dám đem đi chôn, có xác đã bắt đầu có mùi, máu khô đọng, sặc mùi tanh và ruồi nhặng bu đầy, trông hết sức kinh khủng.

Bắt đầu những ngày Huế mở cửa địa ngục.

Chương 4

Qua Một Chuyến Đò

Tôi góp nhặt được nhiều mảnh chuyện vụn vặt, mỗi người kể mỗi khác nhau về mấy ngày đầu tiên quân giải phóng đến Huế. Góp một ít khi ở nhà thờ, một ít khi vừa mới tới cung An Định. Tưởng đến cung An Định thì đoạn đường gian nan đã bớt một nửa, vì khi vừa đặt chân tới đó, tôi đã nghe nhiều người kháo nhau:

“Có máy bay của quân đội mình rồi. Họ kêu gọi dân chúng cố di chuyển về hữu ngạn.”

“Hữu ngạn là đây nè.”

“Nghe nói bên mình cho máy bay lên thám thính bị chúng bắn lên như mưa, máy bay phải bay cao tít.”

“Mà thiệt chị có nghe trên máy bay người ta kêu rứa không?”

“Nghe chớ. Bà con không thấy đó rặng, người ta chạy rần rần về phía hữu ngạn hết nè. Các vùng khác kẹt lắ. Phía trên Phủ Cam, Bến Ngự, Từ Đàm, không ai về được hết.”

“Qua cầu Tràng Tiền được không?”

“Mô được, họ đóng đầy ở nhà dây thép mà.”

Mỗi người mỗi chuyện, tôi lơ mơ biết được tình hình chung của thành phố. Tôi nói với má tôi, chú tôi là mình ở phía hữu ngạn chắc yên rồi. Nhưng khi tìm được chỗ ngồi, chưa kịp dỡ vát cơm mang

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

từ nhà qua, thì súng lại nổ, chúng tôi lọt vào giữa trận chiến. Trong lúc tôi nằm xuống chân bàn, đầy hơi người hơi chó và chờ chết. Tôi nghĩ là chắc chắn chết, căn nhà lâu sẽ bị sập, sẽ chôn vùi chúng tôi trong đám gạch vụn, thì bỗng tiếng súng im rơ một vài phút. Sóng rồi. Một tiếng nào kêu lớn trong đầu tôi, dội ngược ra và mở mắt nhìn từng người chung quanh. Họ ngồi rớt dậy ngơ ngác, bụi cát còn bay mù mịt, các cửa kính vỡ chưa hết rung. Nhìn lên chiếc sập “ngài ngự” thấy còn lại coi trầu bằng đồng chạm rồng phượng và cái chăn nhiều màu. Ngài đã được công đi rồi. Không biết có sống thoát được không! Chưa kịp nói với ai một lời nào thì một tiếng B40 lao vút trên mái ngói. Âm, một mảng mái nhà sập, bụi bay mù, mọi người rụt đầu, thu mình nhỏ lại. Cánh cửa sổ chỉ còn dính vài mảnh kính, sắt nhọn bỗng như bị va mạnh, rồi một bóng người nhảy vọt vào. Vài tiếng la bật lên, vài tiếng ú ớ không ra lời. Họ tràn vào rồi. Vài người úp mặt vào hai bàn tay. Tôi mở nhìn sững, không phải lính quốc gia hay quân giải phóng mà là Thái. Mình nó đầy máu. Nó nhón nhác nhìn tìm rồi lôi má tôi, lay chú tôi và cả nhà dậy:

“Chạy, chạy bác, chạy chị.”

Tôi kéo nó nằm xuống, hét:

“Em, làm người ta hết hồn. Chạy đi mô, chết hết bây chừ đó.”

Thái dựng thẳng tôi ngồi dậy. Lúc này tôi mới thấy bên hông mình ướt sũng. Máu, máu còn tươi rói

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chảy dọc xuống dưới chân. Tôi bị thương rồi. Bị thương sao chẳng thấy đau đớn gì hết. Tôi quay vụt lại:

“Má.”

Má tôi mở mắt nhìn tôi lơ đờ. Tôi bật khóc chồm tới kéo má tôi:

“Má, má bị rồi.”

Má tôi lắc đầu. Thái bỗng lôi tuột tôi chúi vào người nó:

“Dang ra, dang ra.”

Tôi nép hẳn vào vai cậu em. Lúc này tôi mới định thần nhìn kỹ con chó to lớn mới đây chui rúc bên hông tôi đã bị thương nặng. Có lẽ nó chết rồi cũng nên. Tôi không thấy nó nhúc nhích cục cựa gì nữa, nhưng nơi vết thương máu vẫn còn rỉ rả chảy. Thái nói nhỏ vào tai tôi:

“Chị nói bác chạy gấp đi, họ đang siết vòng vây ở ngoài. Không lừa lúc này chạy là chết.”

Không lừa lúc này chạy là chết. Tiếng chết như một sợi dây bắn ngược tôi tới cửa sổ, rồi nhanh như cắt, tôi lao đầu ra ngoài, mặc cửa sổ cao thấp thế nào chưa biết. Tôi rơi tọt ra ngoài cùng lúc cánh cửa chính mở, Thái và Bé thấy tôi chạy cũng hốt hoảng chạy theo. Chúng không kịp nhảy qua cửa sổ mà húc vào cánh cửa lớn. Vài miếng kính còn dính lại tiếp tục rơi loảng xoảng. Chú tôi, má tôi, vợ Bé, Thu và mấy đứa nhỏ cũng hốt hoảng chạy ra theo.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi nhìn quanh. Tuyệt nhiên không có một bóng người nào. Nhưng rõ ràng họ đang gờm nhau, đang bắn nhau. Lúc ở trong cung An Định, tôi nghe như tiếng súng bắn đi từ phía cửa, hay chính từ bên trong bắn ra nữa. Vậy mà tôi không nhìn thấy ai hết. Thấy tôi ngơ ngác, Thái lại kéo tay tôi chạy. Hình như nhiều người khác cũng vừa theo chúng tôi chạy ra nữa.

Bờ sông chắn trước mặt. Chúng tôi đã bỏ xa cung An Định một khoảng dài. Tiếng súng đằng sau lại nổi lên, dữ dội, ác liệt hơn. Nhưng tiếng súng kéo dần tới phía trước đồng, bên phía nhà thờ. Chúng tôi xa dần nơi nguy hiểm. Một đoàn người từ phía cầu chạy xuống. Thái hỏi:

“Qua cầu được không?”

Mấy cái đầu cùng lúc lắc một lượt. Tôi kêu lớn:

“Đừng chạy tới phía đó, họ đang đánh nhau.”

Nhưng đoàn người như không nghe, họ vẫn cầm đầu chạy. Máy đưa trẻ con vấp ngã, khóc ré lên rồi lại lồm cồm ngồi dậy chạy tiếp. Vợ Bé lúc này mới kêu lên:

“Bỏ hết đồ lại ở trên nó rồi.”

Bé la lên:

“Bỏ hết, chết chưa lo, lo ba cái đồ...”

Vợ Bé mếu máo:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Còn mấy vắt cơm không mang đi, chút nữa cũng chết đói.”

Lúc này tôi chạy lúp xúp sau Thái. Tôi bỗng hoảng kinh khi thấy máu ở cổ nó đang chảy giòng xuống vai. Tôi kéo tay nó:

“Thái, em bị thương rồi.”

Nó vừa chạy vừa thở:

“Cả cái mái ngói đổ xuống đầu em. Như ri là nhẹ, không răng mô chị.”

Một bên sông nữa hiện ra, Thái reo lên:

“Có đò, có đò, mình qua sông được rồi.”

Khúc sông ở đây sao yên lành quá, cây sung bên bên sông vẫn xanh um, mặt nước vẫn lặng lờ và mấy hòn đá đặt trên bên vẫn sạch sẽ, nhẵn bóng. Tôi bàng hoàng như nhìn thấy một cảnh nào ở trong cơn mộng hoặc mắt mình đã hoa lên rồi. Chúng tôi vừa dừng lại bên thì đằng sau cũng có vài người khác chạy đến. Thái hỏi:

“Chạy ở mô tới?”

“Ở bên nhà thờ.”

“Ở cung An Định.”

“Thấy chi không?”

“Chắc sập hết rồi, bắn dữ lắm.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Thu chạy xuống bên. Mấy con đò như bỏ hoang không người ở. Chúng tôi gọi mãi mới có một chị đàn bà lộ ra.

“Cái chi rứa?”

“Cho chúng tui qua sông với bà ơi.”

Người đàn bà lắc đầu:

“Không được mô. Đang đánh nhau dưới nớ, ra giữa sông lỡ đạn trúng mần răng.”

“Chị ở đây cũng trúng rứa.”

“Thà tui chết một mình. Tui còn một mình mà.”

Giọng chị lạnh như đồng. Thái năn nỉ:

Chị làm phước cho tui tui qua bên nớ. Bên nớ có nhà quen không tui chết hết ở đây.”

“Đông rứa răng mà chờ nời.”

Má tôi nói khó:

“Chị làm phước cho mấy chuyến. Thời buổi giặc già ở có đức để lại cho con cái.”

“Tui một mình chớ có ai mà đong phước. Tui chưa đi mà ở đây chờ coi ông dôn tui có nổi lên ở khúc sông ni không.”

Chúng tôi đã đoán ra lờ mờ câu chuyện. Chắc chồng chị ta vừa mới chết, và chị ta đang chờ đợi đỡ khùng. Chúng tôi lại nói khó. Chị đàn bà bằng lòng chờ mấy chuyến. Qua khỏi khúc sông ngắn có

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

mấy thước, Thái đưa tiền và buộc chị đàn bà phải lấy. Chị cầm tiền và trở mũ qua đưa những người khác đang đợi bên kia bến.

Tiếng súng ở bên phía cung An Định, bên phía đồng có vẻ êm hơn. Khi chúng tôi lên đường cái thì không còn sức để nghe ngóng nữa. Khu này yên tĩnh quá. Chưa một nhà nào bị hư hại gì hết. Bé nói:

“Mình tìm nhà quen ở để rồi mai mình về nhà. Chắc khu mình gần quốc lộ họ rút hết rồi.”

Thái cãi:

“Rút chi nổi. Đùng có làm mà chết.”

“Xe Mỹ ở quốc lộ chạy lên đồn An Cựu mà mi còn cãi nữa...”

“Xe Mỹ lên là nghe tiếng súng rồi, không thấy hay rằng.”

Chúng tôi tiếp tục chạy. Tôi hỏi Bé đây là miệt nào. Bỏ Huế lâu quá, tôi quên gần hết đường sá. Bé nói đây là đường lên Tân Lăng, lên chút là có chùa.

Nghe đến chùa, má tôi mừng rỡ:

“Mình vô chùa xin ở nhờ. Chắc họ không dám phá chùa mô.”

Thái nói:

“Nhà thờ còn bắn sập hướng gì chùa họ nể. Mà cứ thử coi.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi mệt lả không đi được nữa. Lúc này tôi mới thấy chân nhức buốt. Tôi đã bỏ mất dép, chân tôi lại bị một mảnh kính cắt, máu còn rỉ rả chảy. Tôi ngồi bệt xuống đất:

“Con không đi được nữa.”

Má tôi dỗ dành:

“Ráng chút nghe con, ráng đi chút con. Gần tới rồi.”

Nhưng má tôi cũng mệt quá. Lúc này nhìn lại má tôi, tôi thấy bà vẫn còn xách cái xách áo quần nơi tay. Sự sợ hãi đã làm má tôi quên cái xách tay nặng nề. Thái vẫn ôm chiếc cặp da của tôi. Má tôi vừa nói vừa ngồi xuống bên cạnh tôi. Thu cũng ngồi theo, mấy đứa nhỏ cũng ngồi bệt xuống đất. Có mấy nhà mở cửa hé nhìn chúng tôi rồi vội đóng cửa lại. Tôi không hy vọng gì họ giúp chúng tôi lúc này. Thái và Bé quay lại, thấy chúng tôi ngồi bệt cả xuống đất và chú tôi nửa muốn ngồi nửa muốn đi thì giờ tay cản:

“Thôi, để tụi con tới chùa coi rặng.”

Nhưng đi được một quãng, chúng quay lại. Lúc này chúng mới để ý đến những đoàn người chạy loạn, đoàn này đi tới trước, đoàn kia chạy ngược lại. Hỏi họ thì ra phía nào cũng có đánh nhau hết. Vợ Bé đang ngồi bỗng đứng rột dậy:

“Quên rồi, ở xóm ni mình có chị U, mình vô tạm rồi sai con Thu về nhà coi ra rặng.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi cũng mong có chỗ ngồi nghỉ, uống một ngụm nước. Từ sáng đến giờ tôi chưa có miếng cơm, chưa uống được một giọt nước. Bé hăng hái dẫn đầu. Chúng tôi đi vào một xóm nhỏ toàn nhà tranh. Bé gõ cửa mãi mới thấy người ra mở cửa: Chị U.

Bé kêu mừng rỡ:

“Tuồng chị đi tản cư rồi chớ. Không can chi há?”

“Can chi. Ở đây mấy bữa ni có chi mô. Không ai đi hết.”

“Không có mọt chê câu tới hả?”

“Không, xóm trong bị rồi. Mà ngoài ni đào hầm hết rồi. Can chi mà sợ.”

Rồi chợt nhận thấy một đoàn người đông đúc đứng đằng sau lưng Bé, người đàn bà hỏi:

“Bà con hết há?”

“Dạ bác em nì chị. Chị em. Bác, đây là bà chị vợ của con.”

“Vô, vô nhà hết đi, đừng đứng đây lộn xộn họ dòm ngó.”

Cả đoàn kéo vô nhà. Nhà nhỏ, chật hẹp. Thái lót cái chăn dưới nền đất để nằm đỡ. Má tôi, vợ Bé mới sanh và mấy đứa nhỏ được chủ nhà nhường cho cái giường nhỏ, nằm sát vào nhau, chỉ trở mình nhẹ là có thể rớt xuống đất. Tôi, Thu và Thái phải nằm dưới đất. Trời bắt đầu mưa phùn, lạnh căm da. Vừa sợ, vừa lạnh lại thêm cái đói dày vò, tôi run lập cập.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Người chủ nhà lấy cho tôi một bát com nguội ăn với xì dầu. Tôi ăn như chưa có bữa cao lương mỹ vị nào ngon lành đến thế. Ăn xong thì trời đã chiều. Thái hỏi dò người đàn bà xem ở đây có quân giải phóng không. Người đàn bà cười tươi tỉnh:

“Không răng mô. Họ về hoài, họ đi ngoài đường kẻ họ. Họ tử tế lắm mà.”

“Họ có soát nhà không?”

“Mấy bữa đầu thôi. Mấy hôm đầu họ nhờ mấy con nhỏ đi tải đạn, tải thương. Bữa ni hết rồi. Họ cũng là người chớ chi mà sợ. Họ tử tế lắm mà.”

“Bà có nói chuyện với họ không?”

“Nói hoài. Có răng mô.”

Người đàn bà ở với một bà già chồng gần bảy mươi tuổi và một đứa con trai út mười bảy tuổi. Người chồng bỏ đi thời kháng chiến cũ không thấy tin tức. Khi biết ra điều đó, tôi không còn lấy làm lạ về cảm tình của bà ta đối với mấy anh giải phóng nữa.

Buổi tối, chúng tôi không dám ngủ trên nhà mà xuống ngủ dưới hầm đào ở trước sân. Chú tôi, Thái và Bé vào ngủ ở nhà thờ của một dòng họ lớn trong xóm. Nhà thờ xây kiểu xưa, đá lớn chắc chắn lắm. Tôi, và những người đàn bà khác cùng trẻ con xuống hết dưới hầm. Chiếc hầm nhỏ quá mà phải chứa tới hơn mười mạng người, chúng tôi không còn chỗ đặt lưng.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Khoảng gần mười giờ là đại bác từ Phú Bài bắt đầu câu vào thành phố. Hỏa châu soi sáng rực cả bầu trời. Tiếng máy bay gần rồi xa. Không khí báo hiệu một cuộc đụng độ lớn. Cả thành phố như đều chìm trong điềm gở sắp bị tàn diệt. Tôi ôm chặt lấy má tôi, dựa đầu vào vai bà mà ngủ. Má tôi không ngớt lời cầu nguyện: Cầu cho con tôi tai qua nạn khỏi. Cho con tôi sống.

Tôi biết má tôi đang lo cho tôi nhiều nhất. Chồng con tôi ở Sài Gòn chắc đang bán ruột bán gan vì tôi. Nhưng tại sao tôi tin được chồng tôi còn rỗi rãi để lo cho tôi. Tin tức đồn đãi cả Sài Gòn và các tỉnh đã mất. Vậy chồng con tôi đã lưu lạc tới nơi nào rồi.

Tôi muốn nói: má ơi, con sợ quá. Nhưng tôi phải tỏ ra can đảm hơn để má tôi yên lòng đôi chút. Tôi nói:

“Đánh nhau lớn chắc sắp yên rồi.”

Tiếng nói của tôi thật nhỏ nhưng trong hầm kín mọi người đều nghe hết. Một cô gái mập ú đang ngồi sát bên tôi lên tiếng:

“Họ đông lắm chị.”

Tiếng người con trai bà chủ nhà nói theo:

“Con ni nó đi khiêng xác đó chị, chết bất loạn.”

Tôi hỏi:

“Khiêng đi mô.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Khiêng lên tận trên núi. Họ chết nhiều lắm đếm không hết.”

“Chị khiêng như vậy mà không sợ à?”

“Sợ bắt chết. Vừa khiêng vừa run. Trời lại lạnh nữa, hai đầu gối mình như muốn sụm luôn. Gớm bắt chết. Xác nào cũng dính đầy máu. Còn người bị thương thì chất lên xe như sắp cá rứa, người ni chông lên người nọ, không biết mần răng mà sống cho được.”

“Toàn là quân giải phóng hết?”

“Chơ răng. Họ chó ai vô đó nữa.”

“Khiêng xong họ cho về?”

“Họ còn bắt đi khiêng đạn chó, mà tui trốn. Tui ni chắc trong họ cũng về bắt đi nữa. Tui trốn ra đây ngủ nhờ. Trong đó có mọt chê câu tới rồi đó.”

Tôi không hỏi nữa, nhưng cô gái có đà, cứ nói tiếp:

“Nơi vườn cạnh nhà tui họ chôn người dễ sợ quá, lòi mấy cái chân.”

“Nói dóc đi, bà nội.”

Nghe cậu bé con bà chủ nhà nói móc, cô gái nổi sùng:

“Đồ con trai chui dưới hầm cả ngày cả đêm biết chi. Ra ngoài mà coi thử. Sau chùa tề, họ chôn lòi tay lòi chân coi dễ sợ bắt chết. Nì, mi biết thằng Tư hớt tóc không?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Biết.”

“Ồ. Hấn bị bắt ra ngoài vườn đào hồ chôn xác chết, mà chôn sau vườn hấn mới ghê chớ. Hấn trốn đi được rồi.”

“Tao ghét thằng đó lắm, cho họ bắt luôn.”

“Mày ăn nói đoảng hậu chi rứa. Răng mà ghét người ta?”

Có tiếng người đàn bà tên là chị U gặt khê. Một trái hỏa châu rơi thật gần và lừng lơ hạ xuống. Ánh sáng soi rõ cả vào miệng hầm. Tôi nhìn ra được mặt cô gái. Má tôi kéo mạnh chiếu rách che bớt miệng hầm lại. Đêm hôm đó chúng tôi ngồi suốt đêm. Đại bác bắn ình ình vào các miệt, nhưng may mắn không có quả nào rơi vào xóm chúng tôi trú ẩn. Tiếng đại bác không ngớt, dội cả mặt đất. Mắt tôi như tá hỏa theo mỗi tiếng nổ, và cứ thế, cả đêm, trái tim đập liên hồi, nỗi lo sợ đặc quánh cho tới gần sáng.

Lại thêm một lần được may mắn nữa. Đến gần sáng tiếng đại bác thưa dần chỉ còn nổ ỳ ầm ở miệt xa, như trên núi. Chờ thêm một tiếng đồng hồ nữa chúng tôi mới lên khỏi miệng hầm. Súc miệng bằng muối hột và rửa mặt bằng nước mưa. Trời vẫn còn mưa bay và lạnh giá, tôi khoác chiếc áo măng tô của ba tôi để lại trên người, cùng với Thái đi dần ra ngõ.

Dần dần bạo dạn, hai chị em ra tới miệt sông. Từ các phía vẫn còn những toán người tản cư lẻ tẻ. Thái đón lại hỏi, có người cho biết họ ở đồng An

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cựu, hoặc ngã chợ An Cựu. Có người cho biết họ ở bên nhà thờ chạy qua. Cầu An Cựu còn không? Người trả lời còn, người trả lời bị sập. Không biết tin ở ai nữa. Thái nói với tôi là mình đã hết sức may mắn, đêm qua bên nhà thờ, Việt cộng đã tràn vào bắt hết đàn ông, công chức mang đi. Nó kể lại mà mặt nó tái xanh cắt không ra giọt máu.

Phía đường rầy vẫn có người đi. Thái chỉ cho tôi thấy những đoàn người xuôi ngược phía trên đường rầy, ẩn hiện sau những bụi cây thấp.

Khi hai chị em trở vào, Thái chọt nhìn lên ngọn điện cao. Nơi ngọn điện có tháp cây tre và trên cây tre một lá cờ hai màu đỏ và xanh lá mạ bay phất phới. Chiều qua, khi đi ngang qua đây, khi nhìn lên cột điện này để coi trên trời có máy bay không, tôi đâu có nhìn thấy gì. Thái đem chuyện đó vào kể cho mọi người nghe, chả ai lấy làm lạ hết:

“Họ treo hoài. Họ treo cả trong chùa, nơi ngã ba nữa...”

Nhưng đến trưa hôm đó thì cả xóm nhỏ này không ai còn đủ bình tĩnh nữa. Đại bác đã câu tới nơi. Tiếng máy bay như gằm, xé nát bầu trời âm đạm, xám ngoét. Giữa trưa, chúng tôi phải chui xuống hầm. Một số khác vào nhà thờ họ. Những tiếng nổ rất gần, có lúc như dội ngay đầu. Còn nghe tiếng nổ là chưa chết. Thái bám vào tay tôi:

“Chị bịt chặt hai tai lại, nằm sát cho đỡ tức ngực.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Một vài nhà có tiếng kêu khóc như ri. Nằm trong hầm chật quá, ngột không thở được, Thái chờ ngớt tiếng đại bác, kéo tôi chạy tọt vào nhà thờ. Từ trưa tới chiều tới hôm đó, đại bác không ngừng nữa, nhưng độ bắn đã đi xa hơn.

Buổi chiều, chúng tôi ra được ngoài trời khoảng chừng mười giây rồi lại chui vào hầm. Đêm, tôi không vào hầm nữa mà ngủ dưới gầm một cái kệ trong nhà thờ họ. Mấy đêm liền không ngủ, tôi đã mệt nhoài người. Mặc súng, mặc đạn, mặc sống, mặc chết, tôi lăn ra ngủ. Nửa đêm, tôi bị đánh thức dậy bởi tiếng máy bay, tiếng đạn réo, nhưng rồi âm thanh đó cũng chìm đi, cơn buồn ngủ đè nặng lên tất cả. Cho tới sáng hôm sau, Thái phải dựng cổ tôi dậy:

“Đêm qua chị biết có chuyện gì không?”

“Chuyện gì?”

“Họ về đây ở đây. Họ gõ cửa nhưng không thấy động tĩnh chi hết họ đi rồi.”

Má tôi rầu rĩ:

“Điều này chắc chết quá. Con Vân, tui qua ngủ dữ quá không biết chi hết há. Nổ gần lắm, chắc nhà cửa mình tan hết rồi.”

Má tôi lại khóc. Vợ Bé bò ra khỏi bệ thờ, rồi tới lượt chú tôi cũng trở dậy:

“Chắc phải chạy nữa quá. Ở đây nguy rồi.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Chú tôi nói giọng lo lắng. Má tôi bảo Bé và Thu đi nấu cơm nhưng nhớ ra gạo chỉ còn một ít, má tôi nói:

“Nấu cháo ăn đỡ.”

Chú tôi phân nản ở nhà còn nửa tạ gạo mà con Thu hôm qua về không tới nhà được để lấy đem đi. Con Thu về gần tới xóm thấy xóm vắng tanh nó lại sợ, bỏ đi trở về.

Nhưng nồi cháo chưa chín thì chúng tôi lại nghe tiếng máy bay đến, rồi đại bác dưới Phú Bài lại câu lên. Cả nhà lại vào hầm nhưng lát sau thấy tiếng súng không nhắm vào khu vực này, tôi và Thái lại bò ra vì ngột ngạt quá. Hai chị em chạy qua nhà chị U rồi lẩn ra ngõ. Có tiếng súng nhỏ bắn như mưa ở miệt Phủ Cam. Chắc chúng bắn máy bay, Thái thì thảm. Ngọn cờ màu máu mọ vẫn phất phới bay trên ngọn tre tháp vào cột điện. Vẫn còn người chạy loạn ở ngoài đường, chúng tôi đón lại hỏi nhưng không ai buồn trả lời, họ vừa khóc vừa chạy. Một đoàn người có võ trang từ phía cầu kéo lên Phủ Cam, Thái kêu tôi chạy vào một cái quán bỏ hoang. Đoàn người đi ngang qua đường, mặt mày lầm lì, họ vác súng, tay đeo băng, áo quần hỗn độn, Thái thì thảm: Quân Bắc Việt đó. Tôi cố nhìn để phân biệt xem họ có khác gì mà Thái nhận ra được, tôi chịu nhưng không dám hỏi Thái.

Đoàn người đi lên một lúc, chúng tôi định chạy ra khỏi quán để về nhà, nhưng từ phía Phủ Cam, tiếng chân, tiếng kêu khóc bỗng vang dội. Rồi một đoàn

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

người nữa xuất hiện trước khi tiếng súng ròn rã nổ như mưa, tiếng máy bay gầm như xé trời và đại bác không kịp thở. Đoàn người đến gần dần, Thái sừng sốt:

“Trời ơi, dân, dân chạy loạn.”

Đoàn người có đến cả trăm người, dẫn đầu là mấy ông cha, một hai ông sư. Họ cầm cờ trắng, làm bằng đủ thứ vải toi tả, lá cờ hàng phục, lá cờ sợ hãi. Họ vừa đi, vừa chạy như những con lật đật. Phía sau những lá cờ trắng, những người dẫn đầu, dân chúng bồng bế nhau. Kẻ gánh người gồng chạy lúp xúp.

Thái đứng hẳn ra vệ đường giơ tay đón:

“Thưa cha, trên rúa rãnh?”

Ông cha lắc đầu, miệng như đang sùi bọt mép. Một tu sĩ bế một đứa bé bị thương máu chảy nhỏ giọt trên đường, đưa tay xua xua tỏ dấu bảo chúng tôi chạy theo, đừng đứng nguy hiểm. Nhưng ông cũng không nói nổi ra thành tiếng nữa. Đoàn người cứ thế lần chạy qua mặt chúng tôi, đàn bà bế con, đàn ông gánh gồng, trẻ con chạy lúp xúp. Họ khiêng cả kẻ bị thương nữa. Một người đàn ông bị thương ở chân chạy khập khà khập khễnh, thỉnh thoảng té xuống đất rồi gượng dậy. Có kẻ một cánh tay đang đong đưa chỉ còn dính chút thịt da. Kẻ u đầu, người bẻ trán, những giọt máu rỏ đuối theo mấy miếng vải trắng làm cờ đi tìm bình yên đang phe phất dẫn đầu. Đoàn người vừa chạy vừa kêu khóc vừa cầu kinh, kẻ đọc kinh cầu Chúa, kẻ kêu trời gọi Phật.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Đoàn người chạy lêu bêu xuống cầu rồi bỗng chạy ngược trở lại, rồi đang chạy ngược bỗng trở lui, tiếp tục về phía trước. Tiếng súng từ phía Phủ Cam vẫn như mưa, vài kẻ yếu đuối chạy cuối cùng cách đoàn người khá xa, họ kêu gào như đang tuyệt vọng sắp chết đến rồi:

“Cha ơi, chờ con. Cha ơi, cứu chúng con. Chúa ôi, quý đuổi chúng con...”

Tôi đỡ một người đàn bà vừa ngã sấp xuống mặt đường:

“Lên đây nghỉ đã chị, ở đây chưa đánh nhau, vô đây.”

Người đàn bà đã bị thương ở đùi, máu ra nhiều lắm, nhưng vẫn gượng dậy lắc đầu:

“Tui chạy theo cha, chồng tui con tui trong đó mà.”

Bà lại chạy. Thái chạy theo:

“Trên nó còn chi không?”

“Hết cả, hết cả. Ồ, mà còn, còn nhiều người kẹt lại, còn hơn trăm thanh niên đang bị vây không chạy được.”

“Họ bị vây?”

“Họ bắn lại, họ bắn lại... Cha ơi, chờ con với cha ơi.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Người đàn bà lại chạy, nhưng đoàn người đã bỏ cách xa bà ta quá. Một tiếng nổ lớn. Tôi lóa mắt. Thái ôm chặt lấy tôi:

“Chạy, chạy chị. Cầm tay em nì.”

Thái kéo tay tôi lọt vào xóm. Đoàn người như tan tác ở đằng xa, rồi qua lớp khói bụi, tôi lại thấy họ chạy tiếp tục.

Khi tôi vào tới nhà thờ họ thì má tôi đang nằm ở mé cửa chờ. Bà nạt tôi một hồi rồi kéo tôi dúm xuống bệ. Như ngày xưa, má tưởng con như ngày xưa còn bé. Tôi chui tọt vào bên trong tìm một chỗ dựa đầu mà không có. Má tôi nằm phía ngoài hỏi vọng lại:

“Năm yên, con Vân mô rồi. Đừng có nằm phía ngoài nghe.”

Má tôi nói vậy mà bà nằm phía ngoài. Con Thu ri nhỏ bên tai tôi:

“Nồi cháo cháy rồi.”

Lúc đó tôi không thấy tiếc gì nồi cháo nữa, dù trước đó tôi đã đói cồn cào. Thu lại nói:

“Chị đi đâu làm bác cứ đòi chạy ra tìm, em phải ôm bác lại.”

Tôi muốn khóc quá, tôi đưa tay cầm chặt gióng tre kê dưới bệ thờ, chỉ có một khoảng cách ngắn, tôi ao ước cầm bàn tay má tôi mà không được. Trong bóng tối lờ mờ, tôi thấy có đốm lửa nhỏ lóe lên.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Chắc Thái đã tìm đâu được điều thuốc. Nó nói với tôi:

“Hỏi bác hút thuốc không.”

Tôi hỏi tìm ở đâu đó thì nó nói:

“Cả bao đầy lặn. Em lượm được khi đoàn người đi qua rồi. Chắc ai rớt.”

Tôi nghĩ tới những giọt máu rơi vãi ở dọc đường, những giọt máu đó đang kéo dài đến đâu rồi. Bất giác tôi rùng mình. Thu hỏi:

“Chị lạnh hả?”

Tôi lắc đầu, nhưng chắc Thu chẳng trông thấy gì đâu. Thái đưa cho tôi một điều thuốc và nói với tôi đưa cho bác hút đỡ lạnh. Điều thuốc chưa kịp đưa đi đã rơi khỏi tay tôi lúc nào. Sợ gây tiếng động, tôi không dám đưa tay sờ soạng nữa. Từ lúc đó tới trưa, chúng tôi không còn dám mở mắt nhìn thấy ánh sáng bên ngoài nữa. Đại bác câu vào như không còn tính khoảng cách. Trên đầu tôi, xung quanh tôi, tiếng nổ dội như vỡ tung lồng ngực, như bẻ đôi cái đầu. Má tôi hô mọi người nằm rạp xuống đất. Nằm rạp xuống đất hết rồi cũng chưa được, ôm chặt lấy nhau để có chết cùng chết một đồng. Nhưng không, tôi không thể chết một đồng được, tôi phải sống để còn trở về với con tôi và dù Sài Gòn còn hay mất, các con tôi cũng phải sống để chờ tôi về nữa. Đừng có chết. Cho tôi sống.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tiếng nổ như bung tôi vất trong lửa đỏ. Một tiếng, hai tiếng, tiếng nữa. Lạy trời lạy Phật, chưa trúng. Thêm tiếng nữa, quả tim cứ nhảy loạn xạ, cứ muốn tung ra. Âm, tôi nghe có tiếng nổ lớn mà. Vậy ai kêu chết tôi rồi vậy? Ai khóc như ri ngoài kia vậy? Âm nữa. Cả mái nhà như sập xuống đầu tôi rồi. Ngực tôi bẽ rồi, máu tôi đang trở vôi chảy. Tôi lăn qua lăn lại. Không, tôi chưa bị, tôi còn sống mà. Tiếng khóc bật lên:

“Vân, Vân mô rồi con.”

“Chị, chị mô rồi chị.”

Cánh tay Thái rời khỏi tay má tôi nữa. Cát bụi trên mái nhà vẫn tiếp tục rơi xuống. Tôi không mở được một tiếng nào. Lần này chắc chết quá rồi, đại bác vẫn không chừa khoảng cách. Người tôi sau tiếng nổ đã không còn sức để run. Thôi, cả nhà chúng tôi, cả mọi người trong ngôi nhà thờ họ này nằm chờ chết.

Nhưng rồi phút kinh hãi đó lại qua. Tiếng súng đã ngưng và rải rác đưa lên các phía xa. Tiếng súng vừa ngưng là có tiếng la khóc. Tôi vụt chạy ra ngoài, má tôi nín lại:

“Con ơi, đừng, đừng đi.”

Nhưng Thái cũng ra đến sân rồi, cực chẳng đã, tôi thập thò ở cửa.

Bên ngoài cây cối xác xơ, gạch ngói rơi tứ tung ở sân. Trước mặt khu nhà thờ họ, một mảnh đạn xoáy

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

một hố đất lớn. Mấy cửa kính vỡ toang, tấm bình phong che phía trước bị vạt một góc. Vừa lúc đó Thái chạy vào mặt mày tái mét:

“May quá chị ơi, nhà thờ chỉ bị một mảnh bom phía sau góc, nơi cây đu đủ. Cây đu đủ gãy rụi rồi.”

Thái đưa tay chỉ lên mép tường phía sau, ở đó tường đã lở những mảng lớn và ngói trụi hết, lộ một khoảng trời màu xám chì. Sự sống thật tuyệt vời, nếu mảnh bom rơi chéch vào một tí nữa chắc chúng tôi đã xong. Thái kể cho chúng tôi nghe, ở đằng sau, cách hai ba căn nhà bị nguyên vẹn một quả bom rơi trúng. Mấy mái tôn văng ra xa, có tấm văng lên chém gãy một đọt dừa. Hai ba căn nhà bị sập, mấy người chết.

Từ lúc đó tới chiều, chúng tôi không dám bước ra khỏi bệ thờ nữa. Vợ Bé bạo dạn đi nấu được nồi cơm, nhưng tới chiều tối, chúng tôi mới ngồi ăn. Đang ăn cơm thì nghe có nhiều người chạy loạn từ phía Bến Ngự về, Thái chạy nhanh ra sân. Đoàn người từ Bến Ngự về chạy thẳng mãi trên miệt đường rầy, duy có hai cha con đói lả không đi được, ngồi bệt xuống vệ đường. Mọi người đưa vào nhà. Người đàn ông khoảng bốn mươi tuổi, đứa con gái cỡ mười lăm. Sau khi được ăn mỗi người một bát cơm lót lòng, hai cha con tỉnh người lại. Đứa con gái ngồi nép vào góc bệ thờ, mở đôi mắt như thất thần nhìn ra phía cửa. Một tiếng động nhỏ cũng làm cho con bé ôm chặt lấy cha.

Chờ cho người đàn ông tỉnh táo, má tôi mới hỏi dò:

Giải Khăn Sô Cho Huế

““Ông ở Bến Ngự về?”

“Dạ, tui ở Bến Ngự.”

“Rúa trên Từ Đàm có ai chạy được không?”

Người đàn ông chưa kịp trả lời, má tôi đã nóng ruột:

“Con trai, con dâu, con gái với một bày cháu kẹt trên đó.”

Người đàn ông nói mà đôi môi vẫn còn lắp bắp:

“Tui ở phía dưới cầu, sát bờ sông lặn. Trên Từ Đàm thì chịu, họ canh gác dữ lắm.”

“Không ai chạy được hết?”

“Chắc không.”

Tôi nghe tiếng thở dài đầy vẻ tuyệt vọng của má tôi. Người đàn ông vẫn còn ấp a ấp úng, môi vẫn run lập cập:

“Nhà tui không còn một miếng ngói.”

Thái hỏi:

“Màn răng bác chạy xuống đây được?”

“Nhà tui chưa trúng đạn cậu, mà tiếng dội cũng bay hết ngói. Hai cha con tui núp trong hầm cả ngày, rứa là nhịn đói gần ba hôm rồi. Khi ngót tiếng súng, tui bò lên miệng hầm. Ghê quá, dễ sợ quá. Nhà cửa xung quanh sập hết, không còn một bóng người. Vậy là tôi xuống hầm kéo con gái chạy như điên ra khỏi nhà. Tôi đạp không biết bao nhiêu xác người,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tôi nghe không biết bao nhiêu lời rên trong đám gạch. Kệ, cha con tui chạy bán sống bán chết tới nơi ni thì hết sức đành ngồi đợi xuống đường.”

“Rửa giữa đường không gặp họ răng?”

“Thiếu giống. Họ mắc đào hầm, mắc chờ người bị thương, nhờ rửa mà mình chạy được. Con nhỏ của tui hấn sợ quá hấn té xuống đường mấy lần, nằm run như lên kính phong, tui phải kéo đại nó, tay chân nó trượt hết trơn trơn.”

“Ông chỉ có hai cha con thôi hà?” Một người nào đó hỏi trong bóng tối.

“Dạ tui còn vợ với thêm mấy đứa nhỏ nữa. Ngày mồng một, mạ con nó về dưới Bao Vinh rồi, về dưới quê. Khổ quá bà con ơi, không biết dưới đó có răng không, vợ con tui mắc kẹt dưới đó rồi.”

“Ôi, ai có sức nấy lo. Biết mình có sống không mà lo nữa chứ.”

Má tôi hỏi con bé:

“Cháu còn đói không?”

Không nghe tiếng con bé trả lời, người đàn ông nói:

“Bà hỏi răng con không nói? Dạ thưa bà nó sợ quá rồi như khùng. Mấy ngày nằm dưới hầm vừa đói vừa sợ, nó như bị điếc rồi rửa. Thôi, chuyến ni thì chết hết chả còn chi nữa bà con ôi. Tui đi mà đạp lên bao nhiêu xác chết. Đạn đằng sau, trước mặt. Tui tưởng không tới đây nổi trông thấy bà con.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Người đàn ông như nghẹn ngào muốn khóc. Có tiếng trẻ con khóc, tiếng người đàn bà trẻ cần nhẫn:

“Thôi để tui ngủ ngoài hầm cho rộng, vô đây chật quá thằng nhỏ chịu mô có được.”

Tiếng người đàn ông:

“Mả cha mi, chết tới nơi còn cãi. Cha mẹ con cái ở một chỗ hết. Có chết chết cả gia đình cho trọn chớ người sống kẻ chết thêm tội.”

Người đàn bà thút thít khóc. Bên ngoài, ánh hỏa châu thả sáng cả vòm trời. Tiếng súng lại bắt đầu nổ. Không biết đánh ở miệt nào nữa, vì tôi nghe như miệt nào cũng có súng. Đêm có tiếng chân đi sạt sạt bên ngoài, mọi người nín thở. Đứa con gái với người đàn ông vừa tản cư tới ban chiều không có chỗ nào, hai cha con dựa lưng vào bệ xây. Đứa con gái thỉnh thoảng kêu: Ba ơi, con sợ quá. Người đàn ông vỗ về:

“Đừng sợ, không răng mô.”

Có tiếng kêu cứu rồi tiếng súng nổ. Thái cầm chặt tay tôi thì thầm:

“Nó ám sát.”

Tôi nhớ lại khuôn mặt anh lính giải phóng gác nơi cầu khi chúng tôi đi qua. Một anh lính Bắc Việt ngờ nghệch, anh nhìn ai cũng ra bọn Mỹ Ngụy hết. Anh la hét, cảm đoán rồi cuối cùng mọi người cũng chạy được hết qua cầu. Tôi nghĩ chắc anh không trông thấy gì ngoài đàn ông, đàn bà, con nít chạy loạn,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

còn bọn Mỹ Ngụy chỉ một đêm nổ súng là chết hết rồi. Tôi nhớ tới một đồn binh trống trơn không một người lính gác. Tôi cũng không nhìn thấy một xác nào vắt ngang hàng rào. Như thế là nghĩa lý gì, đêm đầu tiên không nổ súng không tấn công đồn là gì? Vô lý, bao nhiêu lính trong thành phố đều chết. Người đàn ông tản cư tới hồi chiều vừa cho biết là

Việt cộng vẫn chưa lấy được một đồn binh nào, nhưng đồn binh nào cũng bỏ không.

Người đàn ông còn cho biết quân giải phóng như bóng ma, họ ẩn đó hiện ra đó, và trong ba đêm nằm dưới hầm anh tưởng tượng như trên hầm lúc nào cũng có người đi qua đi lại, nhưng khi anh liều chạy lên thì ngôi nhà đổ nát của anh như đã hoang vắng từ lâu lắm.

Đêm đến, không khí nặng nề đến ngột thở. Thêm một vài người tản cư tới và căn nhà thờ họ như hết cả không khí. Mùi súng đạn đã lan tràn tới nơi. Mà tiếng súng khắp nơi đang dồn về thật. Nửa đêm, vài tiếng kêu thất thanh ngoài ngõ, ngoài bờ sông. Tiếng chân chạy thành thịch. Có cả tiếng đào đất nữa. Tôi không còn biết sợ những xác chết banh đầu cụt tay cụt chân nữa, nhưng trong chút không khí chia sớt nhau trong căn nhà thờ họ tối tăm, tôi có cảm tưởng như mùi tử khí đang lẩn dần và nếu ở lại thêm một vài ngày nữa, chúng tôi sẽ chết vì ngột thở, vì bịnh hoạn.

Đến sáng hôm sau thì khu xóm này hoàn toàn ngập tràn tiếng súng. Đạn đại bác câu tới nơi, rồi súng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

lớn, súng nhỏ. Nằm dưới bệ thờ chúng tôi nghe cả tiếng xe hơi chạy ngoài đường nữa. Thái áp tai xuống đất, cố tìm coi miệt nào đánh nhau. Một vài gốc cây ở ngoài sân bị trúng đạn, ngã gục. Thái đoán chắc đang đánh nhau ở miệt chợ. Có thể đánh ở bên kia sông rồi. Nó bàn đi bàn lại là phải chạy. Có thể đêm nay họ đánh tới khu xóm Tân Lăng này. Má tôi nghe nói thì run lẩy bẩy ôm chặt lấy tôi:

“Mần răng chừ. Má chết đã đành, còn con, con còn hai đứa con, ai nuôi nó con ơi.”

Tôi cắn chặt hai hàm răng lại. Trong thành phố này đã bao nhiêu người chết rồi, bao nhiêu trẻ con, người lớn, bao nhiêu bà mẹ bỏ ra đi để con bơ vơ. Nhưng những đứa trẻ đó biết có sống được đến khi dứt trận giặc? Khi ở trong nhà thờ, tôi đã nhìn thấy một số trẻ con cha mẹ bị đạn chết, chạy theo đoàn người di cư. Chúng chạy qua chạy lại ngơ ngác, bị người này nạt, người kia la. Đói quá, chúng cướp giật của người khác. Nếu tôi chết đi hay nếu tôi không chết mà mất luôn chúng nó?

Hình ảnh người đàn bà ôm xác chết của con đã sinh thúi trong ngôi nhà thờ nơi tôi chạy tới mấy ngày đầu đã làm tôi tan nát ruột gan.

Một giờ đồng hồ sau, đợi cho tiếng súng im giây lát là chúng tôi chạy ra khỏi ngôi nhà thờ, mỗi người ôm theo những thứ còn sót lại, xách quần áo, cái chăn Bé lấy được khi ở cung An Định. Thái chạy ra trước tiên, chúng tôi chạy ra sau. Mấy ngày liền mới trông thấy ánh sáng, dù ánh sáng đã bị ngập

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

trong làn mưa bụi tẻ lạnh. Khi chúng tôi tràn ra khỏi nhà thì một số người khác cũng tràn ra theo. Hai cha con người đàn ông chạy ra phía bờ sông, Thái vẫy chúng tôi lên miệt đường rầy. Nhưng vừa ra khỏi nhà một đoạn, chúng tôi lại bị vây hãm giữa tiếng súng nổ ran bốn mặt.

Lại đánh nhau. Thái hô mọi người nằm xuống đường. Cứ lăn vào bụi cây, vào mé đường. Chúng tôi nằm dòn đống lại với nhau. Hai cha con người đàn ông nằm xuống. Đại bác lại câu lên, ình ình khắp bốn mặt. Tiếng súng cũng như vây tròn theo chúng tôi vào giữa. Một ngôi nhà trúng đạn lửa bốc cháy. Trẻ con, người lớn từ trong nhà chạy ra. Lửa cháy lan sang nhiều căn nhà khác, nhiều người nữa chạy ra. Tiếng la tiếng khóc như ri. Phía trước bụi súng mù mịt, phía sau người đàn ông cho biết là đang đựng độ lớn. Chỉ còn nước xuyên qua hẻm, tìm lấy một chỗ núp khá yên ổn hơn. Một quả đại bác nổ ình cách chúng tôi vài chục thước. Chúng tôi như bị chôn trong mảnh đạn và bụi mù. Lạy trời phật, không ai bị hết. Khi khói đã tan, chúng tôi không nhìn thấy hai cha con người đàn ông nữa. Họ đã chạy trước khi quả đạn nổ hay trong khi khói đạn đang bốc mù rồi. Thái hô lớn:

“Cứ chạy đại lại hố đại bác vừa nổ mà nằm.”

Người tôi run lên cầm cập, chạy không vững nữa. Kệ. Thái đẩy tôi, tôi đẩy má tôi, má tôi đẩy Bé, và cứ đẩy đằng sau đằng trước. Thái cũng dí chúng tôi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

xuống hố đất bị đào sâu, còn bốc mịt mờ bụi khói và thuốc súng.

“Nằm đây. Không thể có hai quả rơi một chỗ mớ bác. Tụi con đi trận tụi con biết mà.”

Câu nói của Thái giúp tôi yên tâm được đôi chút. Nhưng sao người tôi vẫn cứ run lên cầm cập. Gần một tuần lễ. Bộ quần áo vẫn chưa được thay, chiếc áo mặc ngoài đầy những vết máu khô và bắt đầu hôi. Thái lẩn người sát cạnh tôi:

“Chị đừng run, chị phải bình tĩnh cho bác đỡ sợ.”

Má tôi mở đôi mắt lơ lơ nhìn tôi. Đôi mắt của sợ hãi, của vẻ tuyệt vọng và sự lo lắng thương mến tôi vô bờ. Tôi bật lên khóc. Lúc này tôi bớt sợ chết thật. Tôi có má bên cạnh, có chết má con tôi cũng nhìn thấy mặt nhau. Có tiếng khóc lóc từ phía xa vọng tới. Tôi mở mắt hé nhìn. Từ trong đám khói lửa, trong tiếng bom đạn ở đằng trước, một người đàn bà và một đứa bé đang đẩy cái xe bò đi đến. Bà vừa đi vừa khóc vừa kêu gào:

“Chúa ở mô. Phật ở mô. Trời ơi.”

Trên xe, xác một người đàn ông máu me bê bết đã chết cứng, mắt còn mở trừng. Xác chết không kiếm được một chiếc áo để đắp. Thái nhảy lên khỏi miệng hầm, nó cởi cái áo khoác ngoài màu nỉ sọc đỏ đắp lên mặt người đàn ông. Người đàn bà và đứa nhỏ cứ thế hì hục đẩy chiếc xe về phía trước mặt cũng đang rền vang đạn lửa. Tôi nắm chặt lấy tay má tôi:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Má.”

Tôi chỉ kêu lên được có một tiếng rồi nghẹn ngào. Má tôi vẫn nhìn tôi với đôi mắt lơ đờ đó. Thái nhảy xuống hồ, chùi hai tay vào quần:

“Bà đó mần răng cũng chết. Dưới nó đánh nhau dữ lắm.”

Tiếng đại bác vẫn câu lên đều đều. Tôi đoán được một vài tràng súng ở trong những khu vườn bắn ra. Thái đề nghị:

“Chắc lại sắp đánh nhau tới phía ni rồi. Chạy, chạy gấp bác.”

Nói xong là Thái nhảy đại lên miệng hầm. Bé bé con cho vợ nhảy lên theo. Thấy kệ đồ đoàng, nhiều thứ bị vát lại dưới hố bom. Thái dẫn đầu, Bé đi cuối để dò đường. Chú tôi dắt tay đưa con gái lớn của Bé. Con nhỏ sợ quá đá cả ra quần, hai ống quần sát vào nhau, nó bước không được bị lôi đi sên sệt. Thái một tay xách cái xách quần áo của má tôi, lưng công thêm thằng con trai lên ba của Bé. Má tôi ôm cái mền trước ngực như muốn che chở tấm thân gầy ốm của bà. Tôi đi trước má tôi, đằng sau lưng Thái. Chú tôi đi gần sau cùng, vừa đi vừa cẩn thận. Ông vừa đói vừa sợ chết lại vừa thêm rượu:

“Đi tùm lại như ri nguy hiểm lắm. Chạy mau tìm chỗ núp. Họ tràn tới nơi rồi.”

Ở trong các khu vườn, tôi nhìn thấy có đầu người lồ nhỏ. Chắc họ núp dưới hố cá nhân. Những họng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

súng hòm sẵn trên miệng hố. Những bụi cây sệt sọt. Có tiếng nạt nộ ở trong một bức thành đồ nát:

“Chạy mau, chết đến nơi rồi đó.”

Lại một giọng nói lơ lớ miệt ngoài. Tôi như bị ma đuổi, chạy bỏ cách khoảng má tôi tới mấy chục bước.

Nhưng không kịp nữa rồi, trận chiến đã kéo tới nơi. Tiếng súng bắn như mưa, chúng tôi bị kẹt giữa hai làn đạn.

“Chạy.”

Thái hô lớn. Chúng tôi chạy.

“Năm xuống.”

Chúng tôi lại nằm xuống. Người tôi không còn tự chủ được nữa mà bị điều khiển theo tiếng hô của Thái. Trong trí tôi hầu như đã hoàn toàn trống trơn, sẵn sàng tuân lệnh bất cứ lời sai khiến nào.

“Không xong rồi.”

Thái đẩy má tôi, chú tôi, gia đình Bé và Thu vào một ngôi nhà. Nhưng người núp bên trong không chịu mở cửa. Chúng tôi lại chạy, chạy lạc từ khu đang đánh nhau này qua khu đang đánh nhau khác và tôi không còn trí nhớ để nhận ra nơi mình đến là vùng nào nữa. Tiếng súng gần quá, trở lại đằng sau cũng không được, tiến tới nữa cũng không được. Đoàn người đi trước có nhiều người bị thương đang nằm đầy chết giữa đường, cạnh những xác chết cũ

Giải Khăn Sô Cho Huế

đã sinh to, muốn bùng nước. Tôi phải nhảy vào một bụi cây để tránh xác một người đàn bà chết bên cạnh đôi thùng gióng và chiếc đòn gánh còn nằm tựa bên vai. Vũng máu đã khô bong từng miếng trộn với cát bẩn. Bên cạnh những xác người bị banh ngực, bẻ đầu, cụt tay chân, những cánh tay khúc chân mắt biệt như có ai đến đánh cắp. Tôi nghĩ đến đàn chó hoang mấy ngày nay lang thang trong thành phố, nhưng tôi không còn đủ sức để sợ hãi nữa. Bây giờ phải chạy để thoát đã. Một vài người bị thương đang nằm rên rỉ, những cánh tay chòn vòn đưa theo nín lấy ống quần, vạt áo. Những tiếng kêu xin:

“Đem tôi theo với. Cứu cho với, trời ơi.”

Nhưng tôi vẫn đạp qua họ mà đi, nhiều người khác cũng đạp qua họ mà đi. Tôi bị một bàn tay nín lấy ống chân quần. Tôi giựt mạnh, tiếng vải rách soạt. Mặc kệ, tôi phải sống trước đã, dù sống thêm một giây, một giờ hay mấy giờ đồng hồ nữa.

“Chỗ ni nguy hiểm lắm, chắc họ sắp đụng nhau tới nơi rồi.”

Thái nói chưa dứt câu đã nghe những tiếng chóc chóc từ trong các khu vườn nã xuống phía bờ sông. Phía sông, từng loạt tiểu liên đại liên nã lên dữ dội. Thái không kịp thêm ý kiến gì nữa. Nó nhảy phóc lên khỏi hố bom:

“Chạy.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Chúng tôi chạy theo. Tiếng đạn từ các vườn dưới mặt sông bắn loạn xạ. Không thể chạy nổi nữa, chúng tôi bò lăn dưới đất.

“Cứ bò tới, cứ lăn lăn tròn, lăn theo con nì.”

Thái hô lớn nhưng nghe tiếng được tiếng mất:

“Bác chạy nơi chỗ nó tề. Chạy ra đằng sau bức tường đó.”

Thái cầm chặt tay tôi lại:

“Để bác chạy trước chị.”

Chú tôi, má tôi, vợ chồng Bé, mấy đứa nhỏ vùng dậy chạy thoát ra phía bức tường. Thái kéo tôi: Chạy mau. Nhưng chóc chóc, hình như một lần đạn từ sau bức tường bắn tới. Nằm xuống. Thái kéo tay tôi, hai chị em lăn đại xuống đất. Cố bò tới, cái cửa nhà tề. Giữa bom đạn, giữa khói súng, ngôi nhà gạch còn đứng vững, hình như chưa bị một vết đạn nào. Ngôi nhà sừng sững như một phép lạ. Thái khom người giơ chân đá vào cánh cửa. Cánh cửa bật mở dễ dàng. Tôi lao người vào.

Nhưng cái gì thế kia? Tôi nhảy một bước vào bên trong rồi hai chân như bị keo dính chặt, không tài nào cất lên nổi nữa. Tôi đưa tay lên miệng, tôi há mồm muốn kêu. Nhưng tôi như đã chết đứng rồi.

Trước mắt tôi, xung quanh tôi đầy xác chết. Người nằm sấp, kẻ lật ngửa. Người co rúm lại, kẻ đang trợn trừng mắt tay chân khẳng khiu. Những miếng thịt, những vũng máu bê bết khắp nền nhà. Chân tôi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

không thể bước tới mà cũng không còn chỗ bước lui được nữa.

Không biết nhờ đâu tôi còn được sự phản ứng khi mới bước chân vào nhà. Hình như khi bước chân tôi chưa chạm đất, mắt tôi đã chạm phải cảnh hãi hùng bên trong căn nhà, và một sức mạnh nào đó đã đưa bàn chân tôi bước tránh được những vũng máu. Chỗ đó hình như cũng chỉ vừa cho một bàn chân. Còn một bàn chân chỉ dính hờ xuống chạm gót.

Tôi muốn kêu rú lên, muốn ngã vật xuống ngất xỉu. Nhưng không, tôi còn nhận ra được những vũng máu, những cánh tay, khúc chân, tôi phải cố đứng.

Rồi sự kinh hãi nén chặt quá, dồn từ chân lên đỉnh đầu, từ đỉnh đầu xuống chân, bật dùm tôi được một tiếng kêu lớn. Thái đã đứng sẵn sau lưng tôi rồi. Người tôi bị xóc nổi lên, và Thái vác tôi lên vai, mặc súng đạn, mặc nguy hiểm, chạy như bay ra khỏi căn nhà ghê rợn.

Khi tôi tỉnh dần lại thì Thái cũng vừa đặt tôi xuống đất. Những vũng máu của ai vẫn còn vương vất trước mắt tôi. Không, không phải, tôi dụi mắt, máu thật, máu thành giọt, máu đọng vũng quanh mấy xác chết còn tươi.

“Bác đâu?”

Tôi hỏi Thái. Nó đưa tay lên chùi mặt, vừa nói:

“Góc tường đàng nó tè.”

Má tôi, chú tôi, và Bé chạy lại.

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Trời ơi. Tưởng chị với Thái lạc mất rồi chứ.”

Má tôi chụp lấy vai tôi:

“Ngồi xuống, ngồi xuống con.”

Mắt tôi hoa lên, tôi thấy những tàng lá xanh trước mặt lay lắt rồi xoay tít. Giữa những vòng xoay tít mù đó, như có những giọt máu, những cánh tay, khúc chân ai quay theo nữa.

Nhiều tiếng đạn bay, nhiều tiếng nhà đổ. Tôi nằm lăn ra đất. Cách chỗ tôi khoảng mười thước, một người đàn ông đang bò tới gần.

“Cứu tôi với, cứu tôi với bà con ơi.”

Ngực và cánh tay ông ta máu chảy ròng ròng, tôi lăn sát sát vào Thu. Thu rú lên. Chú tôi bịt miệng nó lại. Người đàn ông lét tới gần dần. Miệng ông không ngớt kêu la. Ông đưa cánh tay đầy máu của ông lên mút, miệng ông đỏ lòm, hai mắt ông trợn trừng. Tôi thấy ông lăn tròn một vòng rồi dấy đánh đạch. Mắt tôi lại hoa lên. Tôi bám vào tay mình thật chặt rồi úp mặt xuống đất.

Tiếng súng xa dần được một quãng, rồi có tiếng chân chạy thình thịch, tiếng hô lớn. Tiếng chân dội vào tai tôi, như bước cả qua đầu tôi nữa. Tiếp theo những tiếng nổ lách cách, mặt tôi nóng rực. Thái dựng tôi dậy:

“Chạy gấp, không chết cháy chừ.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi nín áo Thái, đập bừa lên người chết, người sống. Tôi gọi má ơi má ơi. Tôi nghe tiếng gọi của tôi như tiếng gọi cuối cùng của một con người sắp chết.

“Má đây con ơi.”

Tôi nghe tiếng má tôi trả lời, tiếng má tôi khóc nữa. Tôi chưa chết. Tôi vẫn còn nghe, còn thấy, còn sống hẳn hoi mà. Tôi lại tiếp tục chạy.

Tiếng súng bỗng thưa dần. Chúng tôi vẫn chạy. Tôi cứ nhắm sau lưng Thái mà chạy theo. Nhiều bàn tay dưới đất vươn lên với tôi, nhiều tiếng van xin cầu cứu. Tôi cũng muốn la to:

“Ai cứu tôi với đây. Tôi còn sức lực gì nữa.”

Cho tới khi tôi xô vào lưng Thái và dừng lại thì cả gia đình tôi đã ngồi xuống bên đường. Tiếng súng đã thưa lắm rồi. Đại bác cũng ngưng. Tôi mở bừng mắt. Tôi không còn cảm thấy mắt mình hoa lên nữa. Như vậy là lúc nào mình có cảm tưởng sắp chết đến nơi mắt mới hoa. Bây giờ tôi yên tâm sống rồi. Chúng tôi đang ngồi bên đường rầy xe hỏa. Mấy đứa nhỏ vẫn còn nguyên lành đó sao? Tôi ngạc nhiên đếm tới đếm lui. Chừng đó mạng người trong cơn lửa đạn mà vẫn còn đầy đủ. Nước mắt tôi trào ra, nước mắt chú tôi, má tôi, vợ chồng Bé cũng trào ra. Con Thu ôm chặt thằng Cu vào lòng, thằng nhỏ muốn thiếp đi vì sợ hãi. Thái vuốt ve con đường sắt cũ nói:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Minh theo đường rầy đi về nhà. Đánh nhau khắp nơi rồi, về nhà đi bác.”

“Về nhà họ đánh tới mần răng?”

“Chừ ở mô cũng rứa, ăn thua may rủi bác ơi.”

“Liệu nhà có còn không hay tan hoang rồi.”

Không ai trả lời được câu này hết. Nhưng chiều hôm đó, trước khi trời tối, chúng tôi cũng lần mò tìm được đường về nhà. Thái nói nhà tôi ở sát quốc lộ dễ xảy ra đụng độ lắm. Cuối cùng, chúng tôi dọn lên nhà chú tôi ở sau đường rầy, gần sát mấy ngọn đồi nhỏ phía chân núi Tam Thái.

Trước đó, để tránh những cuộc pháo kích, Bé đã đào một cái hầm sâu dưới đất, phía trong nhà để trú ẩn. Khi chúng tôi vô, cái hầm được sửa sang lại. Thái và Bé lo đào đất để đổ thêm vào bao chất lên miệng hầm.

Tất cả các ngôi nhà kế cận vẫn im lặng một cách lạ thường. Ngôi nhà sát nhà chú tôi bị một trái hỏa tiễn ngay từ sáng hôm mùng một sập mất một nửa, mấy cây tre ở sau vườn ngã nghiêng sập cả lên sườn nhà.

Chắc không còn ai ở trong xóm hết, tôi nghĩ thế. Nhưng tối hôm đó, Thu phát giác ra có nhiều nhà còn người ở. Nó khám phá ra những chấm đèn dầu nhỏ hoặc những tiếng động nhỏ bé sợ sệt. Cả đêm đầu tiên ngủ trong hầm, chúng tôi nín thở, không dám phát ra tiếng động. Thái nghi những dấu hiệu để báo động, có người trong nhiều nhà chưa chắc là

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

dân chúng trong vùng. Đôi khi là “họ” cũng nên. Chúng tôi thường dùng tiếng họ để chỉ Việt cộng và để tránh tiếng giải phóng. Thật không gì mỉa mai tàn tệ bằng tiếng “giải phóng” khi nhìn cảnh đau thương tan tành trong thành phố như thế này. Lúc vô con hẻm dẫn vào nhà chú tôi, tôi cũng còn nhìn thấy lá cờ giải phóng rách bươm treo trên một cây ổi trước một ngôi nhà sụp đổ.

Cả đêm, chúng tôi nghe tiếng cú rúc liên hồi. Tiếng cú như tràn khắp bốn mặt như chất chứa một vẻ gì thất thường. Mỗi lần tiếng cú kêu, tôi có cảm tưởng như lưỡi hái của tử thần từ trên bầu trời đen đui đang chém xuống sẵn sàng trúng bất kỳ ai, đồ vật gì.

Gần về sáng, tôi nghe có tiếng chân người ngoài vườn. Tiếng chân rất khẽ, khi gần khi xa. Chúng tôi bầu chặt tay nhau. Bé sẵn sàng đặt tay lên miệng đưa bé nhỏ nhất mới sinh hơn tháng, để sẵn sàng bịt chặt lấy miệng đưa bé lỡ nó la khóc.

Nhìn bàn tay to lớn của đứa em bịt hờ trên miệng đứa bé, lòng tôi bất nhẫn đến đau xót. Chỉ một tiếng chân dừng lại trên miệng hầm, chỉ một lóe đèn pin chiếu xuống và đứa bé chưa kịp ré lên thì bàn tay đã chặt cứng miệng nó. Chỉ vài cái dẫy dựa rồi thôi. Đêm nay có bao hàm sâu cam nín tiếng khóc trẻ em? Đã có bàn tay nào bóp mạnh miệng một đứa bé chưa? Và những bộ mặt người lớn vừa xót thương mình vừa bất nhẫn trong một không khí độc địa như sẵn sàng quật chết tươi người.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Nhưng rồi một đêm nữa cũng qua, chúng tôi ngạc nhiên thấy mình còn sống giữa một xóm vắng hiu. Nhưng chúng tôi đã lầm, còn vài nhà có người ở, họ là những ông già, bà già không chạy theo con cháu được, hoặc một vài gia đình sợ quá ở lì.

Sáng hôm sau, tôi nghe nhiều tiếng động, nhiều khuôn mặt lộ ra. Đợi tiếng súng thưa, một bà lão bò sang thăm chúng tôi rồi không dám về nữa. Nhờ bà lão, tôi biết thêm trong xóm mấy hôm nay đầy quân giải phóng và hiện giờ họ đang đào hầm đào hố ở chân núi.

Trong khi sát đó, đồn Trường Bia vẫn đầy lính Quốc gia và nơi ngọn núi sau đồn đã nã đi những trái đại bác lên miền Long Thọ, Kim Long. Má tôi kêu trời là đại quá mới về gần họ. Thái kéo tuột bà lão xuống hầm:

“Đừng để họ biết mình về.”

Nhưng bà lão cả quyết rằng ban ngày họ lên sau đồn hết, họ không biết được. Bà dặn thêm: tuyệt đối không thấp đèn.

Buổi trưa, một gia đình trong xóm tìm về, căn nhà của họ đã sập, họ xin đào hầm ngay trong nhà chú tôi. Bà lão ở mãi cho tới chiều, có đứa cháu nhỏ chạy qua đón về, nhà bà lão chỉ cách nhà chú tôi một cái sân và con đường hẹp hẹp.

Các trận đánh vẫn diễn ra ở xung quanh. Đêm đến, chúng tôi lại nín thở dưới hầm. Chúng tôi chờ đợi điều may rủi, nhưng điều may thật mong manh, cả

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nhà đều đói lả nhưng cũng chẳng còn ai đủ sức than thở nữa.

Còn một sự chờ đợi đầy kinh hoàng nữa. Một tiếng nổ mà chúng tôi không kịp nghe, không kịp hay biết gì hết.

Chương 5

Người Ở Từ Đàm Về Kể Chuyện

Bốn ngày liền, tôi nằm dưới hầm tối và trong bốn ngày, tôi đã phải nhịn ăn hết hai. Sáng hôm nay, đưa em gái bò lên khỏi hầm lục lợi đầu được khúc bánh tét đã mốc meo. Nó bò xuống, lột lá và cứ đút từ miệng người này cắn một miếng tới miệng người khác.

Tôi đã chán ngán tuyệt vọng lắm rồi. Trước đó vài tiếng đồng hồ, tôi có cảm tưởng cứ nhịn đói như thế này cho tới lúc mệt lả, thiếp đi, rồi đi vào một giấc ngủ vĩnh viễn thì thật là sung sướng. Dù sao cũng sung sướng hơn cõi sống mà chúng tôi đang hứng chịu. Nhưng khi nghe mùi thơm của nếp, mùi mốc của lá, và miếng bánh tét đưa đến gần, miệng tôi bỗng mở ra toác hoác, một niềm sung sướng đến hoan lạc, một hạnh phúc chất ngát khi miếng bánh đã nằm trong miệng.

Nước miếng trào ra và cứ quần quít ve vãn quanh mùi nếp mịn và thơm ngát đến lịm người.

Không, cái chết thật là tàn nhẫn, không làm cho người ta sung sướng như tôi tưởng. Mặc kệ những tiếng nổ ình ình bên ngoài, mặc kệ tiếng đào xới ngay trên đất, như trên đầu mình, mặc kệ cái ám ảnh anh lính giải phóng trẻ tuổi gác trước cổng nhà luôn luôn đưa mũi súng nhắm quanh sẵn sàng nhắm đạn. Miếng bánh trong miệng tôi như một hạnh phúc tuyệt đối mà chỉ có người may mắn nhất, hy

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

hữu nhất, mới được bắt gặp trong đời mình một lần. Miếng bánh càng nhỏ đi, nước miếng trong miệng càng tưới chảy và không dùng được hoan lạc, ham hồ, tôi nhai ngấu nghiến. Lúc đó, tôi tỉnh lại đôi chút, tôi nói như rên lên:

“Còn miếng mô nữa không, cho tui miếng nữa.”

Cô em gái còn miếng bánh chót định đưa lên miệng, nghe tiếng nói của tôi liền ngừng lại:

“Anh ăn đi.”

Tôi nhìn thấy đôi mắt nó hết sức buồn rầu qua ánh nến thấp tí trong góc hầm.

“Ăn đi chứ.”

Tôi không kịp đưa tay ra lấy mà chỉ há miệng. Một miếng bánh nữa, một hạnh phúc tuyệt vời nữa tới. Tôi thật sung sướng quá, hai lần hạnh phúc tới chỉ cách nhau trong giây phút.

Lúc này thì tôi tỉnh người lại rồi. Tôi vươn vai, mới biết là xương sống mình nhức mỗi một cách kỳ lạ. Nhưng cùng lúc đó tôi bỗng nghe thấy tiếng đàn hát vọng xuống. Tiếng đàn bầu, đàn tranh, đàn nguyệt và có cả tiếng ngâm thơ nữa.

“Ai đó hí?”

Em gái tôi thì thầm:

“Ôn Võ Thành Minh đó.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Võ Thành Minh, con người trào lưu cũ, của thời Phan Bội Châu, Kỳ ngoại hầu Cường Để, còn lưu lại giữa thời đại này để chịu chung số phận với thành phố, đã làm gì vậy? Hình như hôm qua, em gái tôi cũng đã thì thầm kể cho cả nhà đang ở dưới hầm nghe về nhân vật kỳ lạ này, nhưng tôi đói lả, tôi có nghe gì đâu. Tiếng đàn lúc này nổi lên thật rõ dù tiếng đại bác vẫn âm âm nổ khắp nơi và mọi người trong hầm ôm chặt lấy nhau. Con em gái tôi đeo cứng ở một bên vai tôi và run lập cập:

“Kêu con Trúc xuống chớ má.”

Má tôi lắc đầu:

“Kệ nó, ai mà nói nổi.”

Tiếng hát tiếng đàn, tiếng ngâm thơ ngưng bật sau một vài tiếng nổ gần đến nổi như ngay trên mái nhà, trên đầu mình. Nhiều tiếng hô lớn:

“Xuống hầm.”

Đám người trong hầm nhích chặt lại, vài người trườn xuống. Má tôi hỏi nhỏ:

“Con Trúc có đó không?”

Tiếng con Trúc trả lời:

“Con đây nì má.”

Tôi nghe tiếng Trúc thì thầm với con Oanh:

“Thằng đó chạy núp trong nhà mình, chắc nó tìm chị.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Con Oanh làm thính. Tôi đoán con Trúc ám chỉ tên lính Việt cộng gác ở trước nhà. Mỗi lần đại bác câu tới, hẳn thường núp trong nhà chớ ít khi xuống hố cá nhân như đồng đội. Ngay khu nhà này có một tổ ba người coi gác và hình như hẳn là tổ trưởng. Một người nào đó gắt:

“Khi, đừng xì xầm nữa.”

Mọi người im lặng, nín thở, những giây phút căng thẳng tốt cùng này, chúng tôi đã chịu đựng rất nhiều giờ qua.

Tôi biết ông Minh không xuống hầm chúng tôi. Tôi đoán ông đang núp ở một hầm nào khác. Có tiếng đàn bà khóc. Trúc thì thầm:

“Bà giáo sư Lê Văn Hảo đó. Anh nì, bà nói với em ông chồng bà biết có đánh nhau, trước Tết dặn bà mua mấy tạ gạo để sẵn.”

Oanh gắt:

“Kệ mụ, cứ khóc trù trù. Răng ông chồng đi cố động la hét cho quân giải phóng mà để vợ con chết sợ trong hầm ni rứa. Nghe nói thêm ghét.”

Nhưng tôi không ác như Oanh, tiếng khóc của người đàn bà làm tôi càng thương hại. Mấy ngày tôi không dám ra khỏi hầm, sợ mấy anh lính giải phóng biết tôi núp trong hầm này. Kệ, ai bảo tôi hèn thì bảo, tôi lo lấy mạng sống của tôi trước đã.

Tuy kẹt cứng dưới hầm, nhưng chuyện xảy ra trên mặt đất tôi đều được hai cô em gái tường thuật đầy

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

đu. Nhà bên bác Bảy đã sập, trường tiểu học bỏ không, lính Xây dựng Nông thôn về canh gác mấy bữa Tết đã quăng súng mà chạy. Ở ngã ba nào có cờ giải phóng treo. Ông thợ may già trong xóm bị giết, xác vùi nông trong khu đất trường tiểu học Cộng đồng.

Bà Hảo, vợ ông giáo sư đang vang danh với cuộc giải phóng cố đô Huế, vẫn cả ngày khóc lóc, đi đứng không vững, đeo lấy áo ông Võ Thành Minh. Cả đến lũ con, bà cũng không đủ sức săn sóc nữa. Bao nhiêu hào hùng, bao nhiêu gan dạ, can đảm trong một người đàn bà đã bị ông chồng hút hết rồi chẳng. Dù nghĩ vậy, tôi cũng không giận bà.

Khi tiếng súng thưa bớt, tôi lại nghe tiếng đánh máy chữ trên miệng hầm lóc cóc. Chắc mấy anh bộ đội vớ được máy chữ, làm ra điều quan trọng, đánh tờ trình hoặc báo cáo chẳng? Không phải, tôi nghe tiếng người già ho húng hắng, rồi tiếng ông Minh gọi:

“Con Oanh mô rồi, lên đây ông nhờ chút mi.”

Oanh chui lên khỏi miệng hầm, má tôi kéo lại:

“Đừng có lên.”

Nhưng con bé cứng đầu:

“Hết bán rồi mà mạ sợ chi.”

Nói xong nó đã khuất dạng. Tôi ló đầu lên theo. Má tôi ghì đầu tôi lại:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Tui lạy anh, anh chui xuống cho.”

Nhưng tôi vẫn cứ ló đầu ra khỏi miệng hầm. Bốn ngày, tôi đâu nhìn thấy mặt trời. Tôi thêm một chút không khí bên ngoài, và ao ước được nhìn thấy một ngọn lá cây lay động để còn biết được mình chưa bị cách biệt với sự sống, với cỏ cây, với mọi hơi thở. Dù ao ước vậy, tôi vẫn chẳng trông thấy gì hết, căn nhà thờ tối lù mù, một ngọn nến nhỏ bị che khuất sau một cái cột lớn. Oanh, cô em của tôi đã bò tới tận góc nhà, nơi ngọn nến lung lay sáng.

Tôi phải dụi mắt hai ba lần mới nhìn quen được mọi vật trong khu nhà thờ. Ông Võ Thành Minh đang ngồi trên một cái ghế bông, trước mặt là một cái ghế thấp kê bàn máy đánh chữ. Ông không đánh máy mà có vẻ ngồi ngẫm nghĩ. Oanh ghé sát mặt đọc gì trên tờ giấy. Tôi cố nhìn ra phía cửa sổ, nhưng không thấy gì hết. Cánh cửa sổ đóng kín mít. Tôi muốn bò lên ghế lăm nhưng tay má tôi vẫn túm lấy vai áo sẵn sàng kéo tôi trở vào.

Có tiếng la hét ở ngoài. Tiếng đập cửa khẩn cấp. Lúc này không đợi má tôi kéo nữa, người tôi chui xuống hầm rất nhanh, rồi chui vào cái kẹt riêng dành cho tôi. Có cái ngách nhỏ này, nếu họ rọi đèn pin xuống hầm cũng khó kiếm thấy tôi. Má tôi nhất định bắt tôi trốn, không để họ trông thấy.

Có tiếng mở cửa ở bên trên, nhiều tiếng chân vào nhà. Con Oanh chui xuống, nó lết lại phía tôi, thì thầm:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Họ vô đây nhà.”

“Họ có hổ cá nhân, vô mần chi?”

“Hết bản rồi, họ vô nhà lục soát.”

Oanh nói chưa hết câu thì tiếng chân đã đi tới miệng hầm. Một ánh đèn pin chiếu xuống, Oanh vói dúi tôi vào vách, kéo mép chiếu trái hầm che lại rồi ngồi tựa lưng vào. Tiếng người ở trên hầm vọng xuống:

“Lên hết trên nhà để kiểm soát.”

Tiếng ông Võ Thành Minh hết sức bình tĩnh:

“Cả nhà lên hết đi. Toàn đàn bà con nít mà sợ chi. Lẹ lên đi.”

Má tôi chui ra trước, rồi trẻ con, người lớn, bà già đều lên theo. Oanh lên cuối cùng, ánh đèn pin quét qua quét lại mấy lượt. Tim tôi như ngừng đập. Tiếng người trên hầm đồng dục:

“Còn ai nữa, lên hết đi.”

Giọng má tôi run run:

“Dạ hết rồi.”

Tiếng ông Võ Thành Minh:

“Không tin mấy anh cứ xuống mà soát. Sợ hơn thì bắn vào một loạt đạn cho ăn chắc.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi lạnh cả người, tay chân cố giữ mà vẫn run lập cập. Nhỡ nó bắn vào thật thì làm sao. Tôi muốn kêu thét lên nhưng tay tôi đã tự bịt kín lấy miệng mình.

“Má ơi, má ơi.”

Tiếng kêu thâm trong đầu tôi đầy rẫy tuyệt vọng. Nhưng tiếng cười trên miệng hàm đã giúp tôi yên tâm đôi chút:

“Thôi, đứng sắp hàng lại đi. Anh em ai đó mở giùm cửa sổ cho sáng.”

Tôi thở phào, nhưng ngực còn nặng như bị đè bởi tảng đá nghìn cân. Chưa thoát đâu. Tôi nép sát vào ngách hàm. Hơi đất lạnh ngấm vào người tôi buốt giá. Tiếng nhiều người trên nhà lao xao.

“Đàn bà con nít hết hả. Bà ni răng khóc dữ rứa?”

“Dạ, tui bị lạc mất chồng tui.”

“Đi họp hả?”

“Dạ chồng tui là ông giáo sư Hảo.”

Giọng ông Võ Thành Minh:

“Chồng chị ni đi lập mặt trận Liên Minh Dân Tộc hay Hòa Bình hòa biếc chi đó mà không chịu đi đón vợ con. Các đồng chí có gặp thì nhắn ông ta về rước vợ rước con để vinh nhục cùng chịu chớ. Ông ham làm cách mệnh chi mà vợ con chết sống không biết rứa.”

Giọng tên tổ trưởng nói có vẻ dịu hơn trước:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“A. Vậy ra gia đình này là của giải phóng rồi. Đồng chí cả mà. Vậy có gì giúp đỡ cho quân giải phóng không?”

“Còn gì, chúng tôi đã đói từ mấy hôm nay rồi.”

“Còn gạo không?”

“Các ông tìm mà lấy.”

Tiếng một người khác nói:

“Báo cáo đồng chí tổ trưởng, ở góc kia hai bao gạo còn nguyên.”

“Anh ghi có mượn ở nhà này hai bao gạo. Ghi vào sổ về sau trả lại và tuyên dương công trạng với mặt trận.”

Im lặng vài giây, tôi nghe giọng quen thuộc đó nói tiếp:

“Còn hai cô này phải đi họp, chiều nay hai giờ họp ở Chùa nghe. Đàn ông xóm này phải đi học tập hết rồi, phụ nữ cũng nên học tập đường lối của mặt trận.”

“Chúng nó sợ quá rút gân rồi mần răng đi.”

“À, còn cụ. Xin mời cụ đi gặp cấp chỉ huy chúng tôi.”

“Cấp chỉ huy mô?”

“Cấp chỉ huy vùng này. Tôi chỉ là tổ trưởng của nhóm ba anh em chúng tôi canh gác quanh khu vực nhà này.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Rúa hi!”

“Cụ đi với chúng tôi. Xin cụ mang theo mười lăm lon gạo.”

“Dem gạo mần chi rúa?”

“Dem gạo để ăn. Học tập trong ba hôm rồi về.”

“Cái chi mà phải học với tập?”

“Lấy cái bị hay cái túi mà đựng gạo. Dem theo dư ra càng tốt.”

“Họp chi mới được chớ?”

“Học tập, đã nói là học tập mà. Mời ông đi theo.”

“Tao không đi.”

Giọng chắc nịch bất ngờ của ông Minh làm tôi chung hững. Chắc từ hôm quân giải phóng tới Huế tới giờ chưa ai dám nói một câu như thế. Tôi thàm lo cho tính mệnh ông. Thấy không ai để ý đến chiếc hầm này nữa, tôi rời khỏi cái gác nhỏ, ngòì tựa vào thành hầm. Tôi không nhìn rõ mặt tên tổ trưởng nhưng tôi nghe được tiếng hắc cười gằn:

“Ông làm chi cho địch?”

“Địch nào?”

“Mỹ Ngụy.”

Giọng ông Võ Thành Minh ngạo nghễ:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Nói gì tầm bậy vậy! Tao mà theo Mỹ, mi về hỏi ông Hồ Chí Minh nhà mi đã dám nói với tao giọng đó chưa. Tao không đi nghe không. Muốn mời tao họp phải có giấy Hồ chủ tịch chớ cái mặt trận giải phóng của tụi bây mà ăn nhằm gì. Tụi bây biết tao là ai không?”

Có lẽ tên tổ trưởng nể ông già gân thật, tôi không nghe hẳn nói thêm gì hết. Một giọng khác đỡ lời:

“Bác đi theo chúng cháu tới gặp cấp chỉ huy. Gân đây là bộ chỉ huy mà bác.”

“Không đi, muốn nói gì thì kêu cấp chỉ huy của bay lại. Tao ở đây, đây là nhà thờ cụ Phan, tui bây lạ chi mà không biết. Tao sẽ tuyệt thực, xuống ngồi dưới cầu Bến Ngự phản đối lối giải phóng của tụi bay. Tao chống cả Mỹ, cả cộng sản.”

Tôi đợi một lúc mới nghe giọng ông nói tiếp:

“Còn bà Hảo, có nhắn chi cho chồng thì nhắn. Nên nhắn hẳn về mang đi mà hưởng vinh quang nghe.”

Tiếng người đàn bà khóc sục sùi. Tiếng mấy người giải phóng chào và tiếng chân đi ra. Oanh và Trúc chui xuống hầm trước. Nó ghé sát tai tôi:

“Sợ không?”

Tôi không trả lời, dĩ nhiên là chúng đã đoán được tôi sợ hay không rồi. Dù tôi đã nghe hết cuộc đối đáp ở trên nhưng tôi vẫn cứ bắt Oanh kể lại. Trúc cười nhỏ nói có tên giải phóng mê chị Oanh, hẳn nhìn chị chăm chăm. Mấy ngày rồi mà hẳn lơ không

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

bắt chị Oanh đi học tập. Việt cộng mà cũng biết mê gái rứa tề.

Trúc cười. Má tôi mắng:

“Đồ con quỷ sứ. Mi cười chi rứa? Chết tới nơi mà không lo.”

Như sự nhớ tới hoàn cảnh, Trúc nín bật. Oanh kể cho tôi nghe chuyện ông Minh. Nó nói:

“Khi em lên em thấy ôn thấp đèn đánh máy. Ôn viết thư gửi ông Hồ Chí Minh, gửi tổng thống Mỹ, yêu cầu ngưng chiến. Ôn viết : Nhà thờ Phan tiên sinh ngày... tháng... năm... Khi tôi viết thư này gửi tới các ông thì trên đầu tôi máy bay rền rĩ, súng đạn gầm thét long trời lở đất, thành phố Huế chìm trong tiếng khóc than oán hận... Ôn viết rồi ôn xé, ôn đọc cho em nghe, ôn nói ôn kêu gọi cả thế giới nữa...”

“Lúc bình thường không kêu gọi, bây chừ gọi ai nghe...”

Oanh tin tưởng:

“Ê, đừng nói bậy. Ôn định kêu gọi thanh niên sinh viên xuống cầu ngòi tuyệt thực phản đối nữa.”

“Phản đối ai?”

“Thì phản đối chiến tranh là vô nhân đạo, là tàn ác, không có chính nghĩa nào ở chiến tranh hết.”

Câu nói của cô em gái thật bình dị, ngớ ngẩn như làm tim tôi thắt lại. Mấy hôm nay thành phố có bao nhiêu người chết, bao nhiêu kẻ bị thương. Xác chết

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

sinh thúì trong nhà, phơi ngoài đường không ai chôn cất. Rồi những người đi học tập đợt đầu chưa thấy ai về hết. Họ còn sống hay đã chết rồi? Tôi nghĩ mà thương cho ông già thối sáo bên bờ hồ Genève ngày nào. Ông phản đối việc chia da chẻ thịt cắt đất nước Việt Nam. Nhưng rồi chỉ một mình ông, tiếng kêu trở nên nhỏ bé. Bây giờ tiếng kêu ấy lại cất lên còn yếu ớt thêm biết bao nhiêu nữa!

Một lúc sau tôi lại nghe tiếng lóc cóc đánh máy. Suốt cả ngày, mặc bom đạn, mặc đói khát, ông vẫn cứ ngồi bên bàn máy đánh chữ với ngọn nến mù mờ. Buổi chiều có mấy thanh niên chạy tới trú ẩn, ông cùng với họ đào hầm.

Tiếng cuộc đất thành thạch, tiếng máy bay liệng trên bầu trời. Khi tiếng máy bay vừa đi xa thì lại tiếng đại bác câu tới.

Cứ mỗi lần nghe có tiếng máy bay nào bay tới gần là súng trường, súng tiểu liên, đại liên lại bắn như mưa lên bầu trời. Các anh giải phóng núp ở hố cá nhân kháo nhau là hạ được nhiều máy bay lắm, nhưng kỳ thực tôi chả nghe tiếng động nào gần khu vực tôi ở để có thể tưởng ra có một chiếc máy bay rớt.

Buổi tối, mặc bên ngoài súng bắn như mưa, súng lớn nhỏ nhắm bắn máy bay, mặc trời mưa tí tách lạnh buốt, mặc bom đạn, mặc hỏa châu, ông Minh gọi hết thanh niên lên nhà, ngồi đánh đờn và ca hát. Tôi mặc má tôi năn nỉ khóc lóc cũng chui lên khỏi hầm nhập bọn. Ông Minh thật giỏi, không biết ông

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

thối được nồi com từ lúc nào. Ăn com với nước mắm kho mặn mà sao ngon thế, tưởng cả đời mình chưa có bữa com nào ngon hơn. Giọng ông Minh vẫn tin tưởng:

“Minh cứ kêu gọi hòa bình, cứ kêu gọi thế giới. Ngày mai tao viết thư gửi nữa. Tao tổ chức tuyệt thực phản đối Mỹ, phản đối Việt cộng, đũa nào dám theo không?”

Mọi người ngòì nhìn nhau, nửa muốn hưởng ứng vì thấy giọng ông đầy hăng hái, nửa muốn phì cười vì đầy tính chất mỉa mai khôi hài. Còn tôi, lúc đó chỉ muốn được yên thân, quốc gia hay cộng sản lúc này chả có tý nghĩa lý gì hết nếu tôi không sống được.

Cả thành phố Huế đang dẫy chết, đang kêu than. Cả thành phố bụi mù bom đạn. Vậy mà những buổi học tập của các anh giải phóng, theo lời các em tôi kể lại thì không còn màn trình diễn nào khôi hài tài tình hơn. Học tập về đường lối đảng, về hòa bình trong lúc bên ngoài sân, sau vườn đầy tiếng kẻ tội, tiếng hô giết bỏ, thủ tiêu, tiếng rú não nùng của người dân vô tội. Hấn làm công chức? Hấn làm bồi sớ Mỹ. Tội nặng chất ngất mây xanh. Giết. Một loạt súng, những xác người dẫy dựa với bao nhiêu tội lỗi mà không hiểu, không nhắm mắt được.

Thấy chúng tôi tần ngần nhìn nhau, ông Minh lại nói:

“Tụi bây không đi, tao đi một mình. Tao đi đánh lại cái đon.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Nhưng rồi ông chưa đánh đờn lại vội. Ông lại bày trò ca hát, đánh đờn. Sợ mà tới khi chết cũng chết. Cứ ca hát, ngâm thơ cho đỡ sợ hãi.

Rồi ông lại đề nghị:

“Đứa nào có ống sáo không? Tao thổi lại bài hồi xưa tao thổi bên bờ hồ Lơ Man ở hội nghị Giơ Neo.”

Chả có anh nào dám mò đi lấy ống sáo cho ông thổi. Cả bọn ngồi sát góc tường dày nhất sát miệng hầm để nhỡ có gì thì chui xuống hầm cho nhanh. Trời bên ngoài mưa rả rích, chúng tôi ngồi sát nhau mà vẫn thấy lạnh run.

Đại bác vẫn câu lên đều đều. Có tiếng anh chàng giải phóng trẻ tuổi hỏi vọng vào:

“Sao không chui xuống hầm mà đàn hát ồn ào thế? Địch nó biết nó thả bom xuống đó.”

Chỉ có ông Minh dám trả lời:

“Cả thành phố chỗ nào mà chẳng có bom đạn. Chú em có muốn sống mấy phút cuối cho vui thì quăng súng đi, vô đây ca hát chơi.”

Anh chàng giải phóng bên ngoài im bật. Mấy sinh viên kể chuyện thì thâm về anh chàng này, cho biết mấy hôm nay hắn có vẻ trầm tư lắm. Chắc hắn đã nhìn thấy cảnh máu đổ thịt rơi và động lòng chằng. Ông Minh cười:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Con người cộng sản làm gì có tình cảm. Chúng nó chỉ có mục đích là thắng, diệt, tiến tới. Tao ở với chúng nó lâu rồi tao biết.”

Ông nói thêm:

“Phải nhìn nhận chúng nó tổ chức giỏi nhưng về mặt tình cảm thì bết lắm.”

“Vây ông là người quốc gia rồi.”

“Tao không ủng hộ Mỹ, tao không chịu cộng sản. Tao chống lung tung hết.”

“Ông chống một mình.”

Dưới ánh nến, khuôn mặt ông Minh rắn chắc lại và nổi lên nhiều đường nhăn, ông nhìn về phía bệ thờ cụ Phan. Tiếng súng bên ngoài lại nổ. Họ tấn công chẳng? Đánh nhau chẳng? Thà đánh nhau khốc liệt đi để hoặc chúng tôi sống hoặc chết. Cứ ngồi dưới hầm, nghe các em nghe mạ tôi kể lại những người chết bên ngoài tôi như ngồi trên đồng lửa đỏ. Tôi cũng không cần biết sự trốn tránh chui nhủi như thế này có hèn không nữa.

Có tiếng động ở cửa hầm, bà Hảo lại bò ra nhìn ông Minh, khóc:

“Ôn ơi, đêm ni coi bộ dễ sợ quá.”

Một giọng thì thầm bên tai tôi:

“Không biết ông giáo sư của chúng ta lúc này đang làm gì. Chắc đang họp cách mệnh với cách miệng.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ông mà bắt được mày chắc ông chả nhớ tình thầy trò nữa đâu.”

Ông Minh đỡ cho người đàn bà đi xuống hầm. Tôi lần mò ra tới cửa nhìn ra ngoài bóng đêm. Bóng đêm nặng nề dày đặc những bí mật, những đe dọa chết chóc, u uất tử khí. Nhưng tôi cũng hình dung ra được ở góc nào là cái bể nước, ở góc nào là hàng chè tàu, góc nào là khóm mía. Những lá cây đen bóng lung linh như kêu gọi tôi tưởng tượng đến đủ thứ. Giá lúc này tôi được hòa mình vào bầu trời đêm, được đứng trước sân ngẩng mặt lên trời hứng những giọt mưa đầu xuân mát rượi, ngọt lịm. Giá tôi được đi dạo trong khu vườn rộng này một mình như những tối mới trước Tết đây, dạo trong vườn và ngửa mặt nhìn bầu trời đen để tưởng tượng ra khuôn mặt người yêu.

Có tiếng động ở ngoài vườn. Tiếng chân người di chuyển. Chắc các anh giải phóng đang liên lạc với nhau. Khu vườn đất mịn màng trải đầy lá cây khô còn đâu nữa. Tất cả đã bị đào xới thành những hầm hố, hoặc bị cày nát từ lâu vì những mảnh đạn. Một thân cây nào đó trong vườn gãy mắc qua mắt tôi. Cây vú sữa, cây măng cầu hay cây nhãn lông gì đó. Tôi đoán ra sự không còn nguyên vẹn của khu vườn, và ao ước một buổi sáng còn sống để đi ra vườn, đi ra cổng nhìn con đường, nhà cửa quen thuộc.

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ngày mai tao không thể ở nhà được nữa. Người chết nhiều rồi, tao phải đi tải thương, đi cứu trợ. Tụi bây đi với tao hí.”

Tôi không nghe tiếng một cậu nào trả lời hết. Có mấy thanh niên ở trong nhà này, nhờ sự bướng bỉnh cứng rắn của ông Minh mà chưa bị họ bắt đi. Tôi nghĩ tại vùng này vẫn còn ở trong sự kiểm soát của họ, sinh mạng người dân còn chặt trong tay họ, họ chưa ra tay đó thôi. Em tôi kể: họ đem rất nhiều người ở xóm khác về rồi tuyên án tử tiêu, xử tử ngay tại đây. Những xác chết được vùi lấp vội vàng không có một tấm chiếu để gói.

Đã đến giờ cú rúc. Tôi đi lùi lại. Ông Minh nói thôi giải tán rồi thôi phụt ngọn đèn.

Các thanh niên sinh viên khác về hầm ngủ. Chỉ có ông Minh không chịu ngủ hầm. Tôi thận trọng bò vào hầm, bò qua má tôi, các em tôi rồi nhiều chân người khác nữa mới tới cái ngách hầm, nơi trú ẩn mà đối với tôi lúc này là an toàn nhất. Tôi vừa mệt mỏi, vừa chán nản nên đặt mình xuống là ngủ ngay.

Sáng ngày ra, tôi nghe tiếng lao xao trên miệng hầm. Mọi người đã ra ngoài hầm hết. Tôi định chui ra nhưng má tôi la: Khoan đã. Trúch chui vào báo cho tôi biết từ sáng tới giờ không thấy đại bác câu tới nữa. Quân giải phóng cũng rút lên phía nghĩa địa, chỉ còn một số canh giữ từ dưới cầu lên khỏi dốc thôi.

Ông Minh nói chuyện rất lớn giọng:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chắc chúng nó đi tập hợp gì đó.”

Một lúc sau Trúc xới cho tôi một bát com và dặn đừng có lên. Bên kia trường học, mấy thanh niên bị họ bắt lên trên đó hết rồi. Tôi hỏi mấy thanh niên sinh viên bên kia hàm thì sao. Trúc cho biết họ đã tàn mát hết, ông Minh đã lo sẵn chỗ núp cho họ. Tôi nghĩ tới tiếng đàn tiếng hát giữa trưa, giữa đêm. Mấy anh giải phóng gác ở bên ngoài biết tên đi là bên trong nhà thờ có thanh niên trú ẩn. Nhưng tôi cũng chẳng lo lắng lâu hơn nữa vì tôi nghe thấy tiếng lợn kêu và tiếng mọi người lao xao. Một con lợn bị giết. Bữa com trưa này chắc sẽ có món ăn ngon. Giữa lúc này mà có một miếng thịt lợn thì thật là may mắn, món ăn cao lương mỹ vị sang trọng quá chừng.

Tôi nhấp nhòm ở miệng hầm:

“Má, ai mần thịt heo rứa?”

“Khỉ, vô trong đi.”

“Thịt heo há má?”

“Bên nhà chị Tính, ôn Tôn mần heo đó. Chút nữa chia một ít kho để dành ăn.”

Tôi reo như trẻ con:

“Má nhớ lấy phần ít mỡ kho mặng nghe má.”

“Thôi khỉ, vô đi, chét đến nơi mà không lo, ăn với uống.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tuy nói vậy nhưng má tôi cũng lần mò sang nhà bên cạnh để chia một phần thịt heo. Trưa hôm đó tôi nằm dưới hầm ngủ mùi thịt kho thơm phức muốn ngạt cả mũi. Tôi quên hết mọi khổ ải, mọi lo sợ. Cứ thế này chắc sắp yên ổn rồi. Từ sáng tới giờ thỉnh thoảng có vài tiếng đại bác câu rất xa, như ở phía Trúc Lâm, Tây Thiên gì đó. Xa lắm mà.

Nồi thịt như thắm mặn thật lâu, sự chờ đợi làm tôi bồn chồn cả ruột gan nhưng cũng làm cho tôi thêm phần sung sướng. Trúc hích tôi:

“Anh ngủ mùi thịt mê chưa? Em nghĩ tới lúc miếng thịt... ngon lắm hí?”

Tôi chưa kịp phát biểu ý kiến thì Oanh thò đầu vào:

“Ê, họ về đông lắm. Họ đào thêm hầm hố và chia giữ các ngã đường, các vườn.”

Trúc trầm ngâm:

“Sáng họ rút rồi mà.”

“Họ mang theo nhiều súng đạn lắm. Có cả xe bò chở đạn nữa. Đâu ngoài ngõ mình a tề.”

Rồi giọng nó run run:

“Dễ sợ lắm anh ơi, khi hỏi em chui qua nhà ông Tôn coi chia thịt heo với má, thấy có con chó tha khúc tay hay chân chi của trẻ con, nó gặm thịt sống. Thấy rứa em sợ thịt heo quá trời.”

Trúc kêu lên:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đễ sợ.” Rồi nó co người lại: “Rúra mà chị cứ chạy qua ôn Tôn được.”

“Mô có. Tao sợ quá tao nhảy lùi lại. Nghe tiếng động, tên lính giải phóng canh ở ngoài chạy vô bông súng định bắn. Tao sợ quá la lên. Hấn thấy con chó đang nằm gặm xương, hằm hè nhìn, hấn nhăn răng cười rồi hỏi có muốn qua bên đó tui dẹp đường cho. Tao sợ quá làm thình. Hấn nói: Cô đừng sợ, chắc con chó tha ở đâu đến đó. Rồi hấn cầm đá liệng con chó cong đuôi chạy mất, cái khúc thịt đó còn ở nơi bụi đó, dễ sợ quá chừng.”

“Hấn nói chi với chị nữa khôn?”

“Hấn nhìn chị. Chị vừa sợ vừa dị. Dị òm rúra thê. Rồi hấn nói: Cô sợ tui lắm hả? Tao phải nói: Dạ sợ chi mà sợ. Không biết mần răng hấn cũng mần thình luôn. Rồi lùi đi ra cửa lại. Tao chạy một mạch vô nhà. Khi hồi má bắt tao xắt thịt heo để kho, tao buồn mửa mấy lần.”

Oanh vừa nói vừa đưa tay che miệng muốn ọẹ. Mùi thịt kho vẫn bay vào quyện lấy mũi tôi, hết sức hấp dẫn. Câu chuyện của Oanh chả làm tôi gớm sợ mùi thịt kho chút nào. Đã lâu rồi, không ngày nào tôi được ăn no, có ngày nhịn đói nữa.

Oanh cầm tay tôi nói:

“Anh nghe cho coi, họ đào hầm đó.”

Tôi nghe tiếng cuộc đất, tiếng chân người đi lại. Tiếng mẹ Khái nói đóng hết cửa ngõ. Tôi nghĩ

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

thầm, đóng kín cửa để che người nhưng đâu có che mùi thịt kho. Dám mấy anh giải phóng vào thăm vì mùi thịt kho lắm. Tôi cũng không nghe tiếng ông Minh nữa. Em tôi cho biết ông đã tải cái bị gạo leo xe đạp đi từ hồi sáng rồi. Chúng nói ông đi phát gạo. Một lúc có tiếng người ở ngoài vọng vào:

“Các mẹ giải phóng làm ơn tắt giùm bếp, sợ khói máy bay nó biết nó bắn.”

Má tôi cũng là mẹ giải phóng rồi đó. Bếp tắt cái rụp nhưng mùi thịt kho đâu có tắt nổi. Tôi tưởng tượng ra nhiều cái miệng đang nuốt nước bọt xuống cổ. Tôi lại ló đầu ra:

“Má, chín thịt rồi chớ má?”

“Khỉ, vô đi. Để cho nó thắm chút đã nào. Con Trúc mô rồi, ra lấy nồi com nguội khi hôm ra đây hâm lại mà ăn.”

Trúc vừa dợm dậy thì có tiếng hô to ở bên ngoài:

“Xuống hầm hết, máy bay tới.”

Khi tiếng hô vừa mới giống lên tôi vẫn thấy bầu trời êm tịn, vậy mà liền đó đã có tiếng máy bay ào tới, phút chốc đã ở trên đầu rồi lượn vòng. Chỉ mấy phút sau rốc kết bắn xuống như mưa. Mọi người tràn xuống hầm hết. Một con chó mực mắt xanh lè cứ hầm hè muốn chui xuống hầm. Mẹ Khái phải cầm con dao liệng kêu cái keng, con chó mới chịu chạy ra lối khác.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tiếng rốc két bắn như mưa, đạn như đang trút xuống đầu chúng tôi vậy. Chúng tôi ôm chặt nhau, người này sát vào người kia như tìm thêm ở nhau chút nương tựa. Có tiếng sụp đổ phía trước, phía sau, có tiếng kêu khóc ở nhà bên cạnh, tiếng hô của các anh giải phóng, cả tiếng hét lên như bị cắt họng nữa. Lúc này, con heo bị chọc tiết cũng kêu lên bi thảm như thế, sao tôi chẳng thấy gì cả.

Âm một tiếng. Có nhiều miếng ngói lờ, ròi tiếng bụi cát rơi rào rào. Tiếng hô, tiếng gọi nhau của mấy anh giải phóng ở ngoài vườn. Tôi nghĩ chắc họ có nhiều người bị thương lắm. Một lát sau, tiếng súng dưới đất bắn trả kịch liệt. Tiếng đạn từ trên trời trút xuống cấp bách hơn. Tôi chìm đi, tai ù, ngực như nghẹt thở và cứ nằm bẹp dí ở góc hầm, tay chân không còn cất lên được nữa.

Độ hai phút sau thì tiếng súng trên trời thưa dần mà máy bay cũng đi mất, chỉ còn tiếng súng dưới đất bắn lên thì vẫn đi đẹt nổ thêm vài phút nữa, cho tới khi có lệnh truyền:

“Ngưng.”

Tiếng ngưng đi từ góc vườn này qua góc vườn khác, vang vang trên mặt đất và tiếng súng cũng tắt dần, dồn về vài tiếng lẻ trước khi ngưng hẳn. Má tôi dạn không được đưa nào trời lên miệng hầm hết. Có tiếng đấm cửa:

“Có ai trong nhà ra công tác giùm.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi đoán chắc lại bắt đi khiêng xác chết, xác bị thương. Má tôi ra dấu cho mọi người im lặng. Nhưng không được, cánh cửa bị báng súng động mở toang, nhiều tiếng chân đi vô nhà:

“Tất cả lên khỏi hầm hết.”

Má tôi lên trước, rồi tới mấy bà già, mấy chị đàn bà ôm con. Trú ở lại với tôi, còn Oanh cực chẳng đã phải chuỗi lên. Một bà già đưa cho nó đứa nhỏ mới đầy năm, mẹ nó đã chết từ hôm tiếng súng đầu tiên nổ. Oanh bọc kín đứa nhỏ trong tấm khăn bông, run rẩy lên khỏi miệng hầm. Tôi nghe tiếng đàn ông hỏi:

“Ai không có con đại?”

Hình như vài chị đàn bà phải đi. Có tiếng anh chàng giải phóng trẻ tuổi vẫn gác ngoài ngõ nói:

“Cô này mới đẻ dậy, đang yếu.”

Vậy là thoát được rồi. Hú hồn cho con Oanh. Một lát sau tôi thấy nó bé đứa nhỏ xuống, tay chân nó vẫn như còn run rẩy. Tôi đỡ đứa bé cho nó và mừng thầm là đứa nhỏ đã ngoan ngoãn không khóc. Tôi nào ngờ nó thiếu sữa, đói lả, không còn sức để khóc nữa. Bởi lẽ ấy, đêm đêm, nhiều khi tôi nghe tiếng trẻ khóc nhỏ, yếu ớt như tiếng mèo kêu.

Tôi hỏi Oanh:

“Chúng nó bắt những ai?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Giọng tôi hỏi thật nhỏ, nhưng Oanh đưa tay ra dấu ngăn tôi lại. Tiếng chân đi ra khỏi nhà. Vừa lúc đó, tôi nghe như có tiếng xe đạp đỗ ở ngoài sân, rồi giọng ông Minh vào gần dần:

“Răng? Ở nhà có ai bị chi không? Tao lo quá.”

Tiếng người đàn bà vợ ông giáo sư Hảo khóc thút thít. Tiếng má tôi tường thuật lại chuyện nhà. Giọng ông Minh vẫn rồn rảng:

“Coi, xuống hầm hết đi, máy bay tới chừ đó. Các nơi nát hết rồi. Chắc quân bên này đang dàn trận vào thành phố.”

Tôi lắng tai nghe. Giọng ông Minh hơi nhỏ xuống:

“Tôm lảm. Tao đi từ dưới đường lên đây mà gặp đây xác chết. Tụi họ không rứa bây. Chết trong hố, chết bên cạnh tường, chết nằm sấp mặt xuống đường. Tao đi từ ngoài ngõ vô đây mà thấy đây máu. Tao cứ kêu trời: Ôi thôi, xong rồi, ở nhà còn chi nữa. Khi vô nhà, thấy tụi nó đi ra theo lối sau vườn. Răng, không có ai bị thương chớ?”

Tôi lộ đầu lên, hỏi:

“Ôn, tình hình bên ngoài ra răng?”

“Tao gặp bọn chỉ huy của chúng nó rồi.”

Ông cười, móc ra cái giấy:

“Nó rú tao ghê lắm, nhưng tao bảo tao chống lung tung hết. Tao không sợ bên nào. Mục đích của tao lúc này là đi cứu thương, đi phát gạo, cứu được ai

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

thì cứu. Cái thằng chỉ huy vùng ni, nó có vẻ khôn lanh lắm. Nó cấp cho tao cái giấy đi đường, đi trong vùng họ kiểm soát lúc mô cũng được. Đây nè...”

Ông đưa cái giấy về phía tôi. Nhưng má tôi đã nạt:

“Thằng ni thiệt, xuống dưới nó ngòi không mi? Thôi ôn ơi, hay ho chi giấy tờ qui nó mà khoe. Có nó thêm mệt.”

Ông Minh cười đôn hậu:

“Tau đã noái tau là người quốc tế mà. Cộng sản cũng không làm chi được tau, tụi bây thấy khôn?”

Tôi tò mò muốn đọc tờ giấy đó lắm nhưng má tôi đã nhìn tôi gằm gằm. Sợ bà buồn tôi vội chui xuống hầm. Oanh lại thò đầu lên:

“Ôn mần rặng mà tải thương đó ôn?”

“Tau đặt họ lên xe đạp đẩy đi. Nhà thương bỏ hoang rồi, tau đưa đại họ vô mấy trạm cứu thương bắt băng bó. À này Oanh, mi tìm cho tau mấy thằng sinh viên y khoa. Quanh mấy nhà này, tau biết tụi nó trốn thiếu chi. Mi đi liên lạc dùm hí?”

“Ông nội con cũng không dám. Ra ngoài cho bị đạn chết hả?”

“Con ni nhát quá, thôi để tau lo.”

Tiếng má tôi bỗng la lên thảng thốt:

“Thôi rồi...”

“Chi rứa?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Thôi rồi, chết rồi...”

Giọng Oanh hốt hoảng:

“Chi rứa má?”

“Trách thịt kho...”

Tôi không dẫn được, tranh với Oanh thò đầu lên khỏi miệng hầm:

“Răng má?”

“Đồ bẻ hết rồi, còn chi nữa...”

Tôi nhìn lại phía bếp dầu, ngay trên trần nhà, một mảng ngói bị vỡ, trách thịt bằng đất cũng vỡ, những miếng thịt trộn lẫn với gạch cát nằm lăn lóc. Từ nãy giờ mãi căng thẳng vì nhiều biến cố dồn dập, tôi cũng quên mất hẳn nồi thịt kho. Đến bây giờ thì thôi hết rồi. Thấy mấy mẹ con tôi tiếc ngẩn ngơ, ông Minh cười:

“Ôi, tiếc chi mấy chút đó. Tau có hái về mấy trái su đây nì. Tau lên thầu trên rẫy chớ chơi mô.”

“Ôn lên thầu trên đó. Trời, trên đó ra răng ôn?”

“Thì ai vẫn ở yên nhà đó. Họ đóng hẳn trong nhà dân à nghe. Có mấy cái nhà dưới độn bỏ không, tau thấy mấy đàn su ngon quá. Tau hái được nhiều lắm, phát hết rồi, còn mấy trái dừa mô lấy thì lấy.”

Oanh reo lên:

“Đẹp quá. Trái su đẹp quá.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi chả thấy trái su đẹp đẽ gì. Nồi thịt đã vỡ, nhưng mùi thịt kho vẫn còn phảng phất. Tôi nuốt nước miếng và buồn bã chui xuống.

“Anh tiếc nồi thịt lắm hả?”

“Ồ.”

“Em thì chỉ thích yên cho rồi. Mấy bữa, họ nói chỉ ở chơi với dân một tuần lễ, rặng họ ở lâu rứa?”

“Ai biết đâu đó, con nhỏ này thật tin người.”

Oanh lại nói tiếp:

“Mấy ngày đầu, mấy cô cán bộ tập xe đạp vui quá, mà họ chả biết chi hết anh hí, đồng đội của họ chết rần rần mà họ cứ giỡn hót vui chơi như không. Mấy hôm đầu, mấy cô nói với em sẽ tổ chức văn nghệ liên hoan nữa, rồi họ tổ chức chi mô!”

“Bắn nhau như mưa rứa mà liên hoan chi.”

“Mà họ xử tử người ghê quá anh. Em thấy họ bắn hai học sinh hay sinh viên chi đó trong vườn bác Bốn tề. Để em kể cho nghe. Chính cái tổ trong vườn mình bắn chứ ai. Em nghe cái thằng nhỏ nhỏ ngoài cổng hay nhìn em đó, nó noái có xử thì để cấp chỉ huy hay tòa án nhân dân xử, đừng có thủ tiêu. Mấy tên kia nói đồng chí chỉ có tinh thần chủ bại. Rồi họ bắn. Trời ơi, em nhắm mắt.”

Oanh nói gì thì nói, tôi vẫn còn tiếc nồi thịt kho. Gần tuần lễ ăn kham khổ bữa đói bữa no, bao tử tôi như đã teo lại. Tôi nằm mọp xuống chiếu miếng sùi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

bọt mép. Con đói lại kéo tới hành hạ làm tôi khổ sở điều đúng. Con gái nhịn đói thật tài, Oanh và Trúc bữa ăn bữa không mà vẫn tỉnh như sáo sậu. Còn tôi sắp phải thiếp đi rồi đây.

Buổi chiều, khi tỉnh dậy, thấy xung quanh mình vắng ngắt. Mọi người đã bỏ tôi để tản cư đi hết chỗ khác rồi phải không? Tôi hốt hoảng đưa tay sờ soạng, phải lâu lắm tôi mới nhìn thấy chút ánh sáng từ miệng hầm hắt vào, lần lần tôi nhìn rõ bàn tay tôi. Nhưng tôi chưa dám lên tiếng gọi hay bò ra miệng hầm mà yên lặng nghe ngóng. Hình như trên nhà có tiếng bát đĩa khua rộn rảng, nhưng không có một tiếng người. Cả tiếng động ngoài vườn ngoài sân cũng vắng nữa. Cố gắng mãi để tập trung thính giác, tôi mới nhận ra tiếng va chạm của đĩa bát, chắc cả nhà đang ăn cơm ở trên hầm. Sao không ai đánh thức tôi dậy? Sao cả nhà nỡ để tôi cùng quần với con đói lả. Không, tôi phải bò lên để cho cả nhà biết là tôi được quyền góp mặt trong bữa cơm gia đình. Tôi mệt lả nhưng cố gượng để bò lên miệng hầm. Tiếng va chạm bát đĩa, tiếng nhai nuốt chúng tỏ những kẻ đang ăn uống hết sức thô lỗ. Chắc đã yên rồi và cả nhà đang sung sướng với bữa cơm no nê. Tôi cố bám vào hai bên mép thành đất, ló đầu ra ngoài.

Tôi có nằm mơ chẳng? Tôi còn sống hay đã chết đói? Không, tôi không phải là con ma đói, tôi còn sống đang hoang mà. Mâm cơm nào bày ra với những khuôn mặt lạ hoắc vậy? Tôi mở lớn mắt nhìn rồi ngã roi đánh bịch xuống đáy hầm. Tiếng động

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

của chính mình làm tôi sợ hãi tội độ. Họ đã nghe, họ sẽ vào lời cổ tôi ra và một phát súng sẽ nổ. Con đỏi của tôi tiêu tan đâu hết. Mâm cơm đúng là chén bát của gia đình tôi, nhưng tất cả gia đình tôi và những người trú ẩn trong nhà thờ đang ngồi ở góc nhà, ủ rũ, lo sợ. Năm sáu anh giải phóng đang ngồi ăn cơm ngon lành, không ai nói với ai một lời, họ ăn hổi hã như người sắp chết đỏi vớ được bữa cơm. Tôi nằm lạng đi một lúc không thấy động tĩnh gì thì lại hồn trở lại. Nhưng vừa lúc đó, tiếng máy bay lại ào đến, rồi đại bác câu tới. Tiếng chân của mấy anh giải phóng chạy ra khỏi nhà: Cám ơn mẹ giải phóng. Tiếng một người đàn ông vọng vào rồi chìm trong tiếng đạn róc kết bắt đầu bắn xuống. Mọi người tràn vào hầm. Trúc lẩn gần lại phía tôi:

“Anh mô rồi?”

Tôi trả lời yếu ớt. Oanh nhét cho tôi nắm cơm vắt nói:

“Khi hồi xói cơm cho họ, em lén vắt một vắt dầu trong áo cho anh nè.”

Tôi không còn đủ sức để đưa tay ra cầm nữa. Trúc rút từng miếng cơm đút vào miệng, tôi nhai nuốt vôi vàng cùng đồng nước bọt còn đầy ứ trong miệng. Dù sao một vắt cơm nhỏ lúc này đối với tôi cũng quý hơn mọi món ăn cao lương mỹ vị ở trên đời. Má tôi làm bầm:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đang dọn cơm định xuống đánh thức con dậy ăn thì họ vô. May mà con chưa lên. Rửa là phải mời, họ ăn liền.”

Oanh kêu nhỏ:

“Ăn rồi cảm ơn rồi rít, mẹ giải phóng tốt, chị giải phóng tốt, tốt hoài kiểu này chắc chết quá.”

Nhưng Trúc bênh:

“Thì ở mô cũng có người tốt người xấu. Cái anh giải phóng trẻ tuổi chả đem cho mình chục lon gạo là chi. Anh lấy mô rửa hè?”

Không ai trả lời thắc mắc cho Trúc. Rốc kết như ném ngay trên đầu. Má tôi đoán chừng:

“Bắn ở đây chắc đạn trút xuống ở Bên Ngự.”

“Chắc dưới chợ.”

“Dưới đường rầy.”

“Xi, hơi mô mà cãi, tới phiên Từ Đàm bậy chừ đó.”

“Dưới cầu họ vẫn còn đóng. Khi trưa tui thấy mấy nhà đi tản cư bị họ đuổi lên vừa chạy vừa khóc. Xóm mình có nhiều người bị thương lắm nghe.”

“Ôn Minh đi mô hí?”

“Ôn lại đi phát gạo, đi tải thương rồi.”

“Cái ôn chi thiệt khùng, thời buổi ni, ai có thân nấy lo.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi nằm im nghe máu thấm trong từng mạch nhỏ. Mắt tôi đã hết hoa, tay chân tôi đã hết run rẩy. Tôi bớt sợ rốc kết hơn, nhưng đồng thời tôi cũng hiểu rằng mọi thứ chết sùng đạn, hay chết đói khát đều kinh khủng như nhau. Mà gạo trong nhà, mấy anh giải phóng đã mượn khuôn đi hết. Tình trạng này kéo dài thêm vài tuần nữa chắc là chúng tôi chết đói hết. Má tôi than thầm với một bà bạn:

“Thời buổi như ri mà ôn Minh còn vác về mấy cậu sinh viên. Có đàn ông trong nhà phiền ghê lắm.”

Chắc má tôi lại lo sợ cho tôi. Mọi khi, tôi giận má tôi ghê lắm nếu nghe má tôi phàn nàn như thế, nhưng lúc này, tôi thấy bà nói hợp lý. Oanh thì thầm:

“Ôn đem mấy anh nớ về để đi băng bó cứu thương.”

Tôi càu nhàu:

“Họ bắt giết hết cho coi.”

Oanh tin tưởng:

“Ôn có giấy của mặt trận để đi đường mà. Còn ôn thì khỏi sợ đi.”

Đúng lúc đó, có tiếng đập cửa. Không biết ai đập cửa mà tìm mọi người như ngừng đập. Tiếng rốc kết bên ngoài vẫn ròn rã như mưa. Tiếng đạn từ dưới đất bắn lên vẫn rào rào. Phía này chóc chóc, phía kia tạch tạch. Dù các cỡ súng chĩa lên trời. Tiếng đập cửa càng gấp rút hơn, rồi có tiếng la nữa,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nhưng chúng tôi không thể nào nhận ra tiếng của ai. Oanh nhập nhóm:

“Hay ôn Minh về.”

“Suýt đừng nói. Kệ ai thì ai. Im hết đi, trời ơi.”

Tiếng đập cửa vẫn liên tục, rồi có tiếng động cửa thành thịch. Trúc cương quyết:

“Ôn Minh về rồi đó, chắc chắn mà.”

Không nói thêm một tiếng, nó tuôn chạy ra khỏi hầm. Má tôi níu theo mà không kịp. Bà chỉ biết kêu trời kêu đất. Tiếng mở cửa rồi tiếng chân hai ba người kéo vào, rồi tiếng Trúc kêu rú lên. Tôi hốt hoảng chụp vai má tôi:

“Chết rồi.”

Má tôi vùng chạy ra khỏi hầm quên hết mọi nguy hiểm. Nhưng cùng lúc đó, tôi nghe tiếng ôn Minh:

“Mau đem thuốc, đem băng ra đây.”

Tiếng Trúc:

“Mần chi còn băng. Kêu mấy anh y khoa hí?”

“Mau lên.”

Nhiều người nữa đi ra khỏi hầm. Tôi cũng tò mò ngóc đầu lên miệng hầm để nhìn. Trong ánh sáng lơ mờ hắt từ ngoài bầu trời thăm đăm vào, tôi nhìn thấy hai người đàn ông máu me bê bết. Một người mắt còn mở lơ lơ, một người mắt khép như đã chết

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

rồi, anh ta để lộ một mảnh đầu trắng hếu như lò
nã.

Tôi hỏi Trúc:

“Ai đó?”

Trúc lắc đầu. Mặt nó tái xanh. Nhưng rồi nó cũng
phụ với mọi người băng bó cho hai kẻ bị thương.
Máu chảy đọng vũng giữa nhà. Trúc vừa che mặt
vừa xé cái áo cánh trắng để làm băng. Ngoài đường,
ngoài vườn lại có nhiều tiếng hét lớn. Chắc lại có kẻ
bị thương rồi.

Ôn Minh ngoắc tôi lên:

“Lên đây, mắc đánh nhau, họ không vô bắt mô mi
sợ.”

Tôi lên đứng cạnh hai người đàn ông bị thương.
Tiếng róc kết đã thưa dần, nhưng máy bay vẫn còn
lượn thêm nhiều vòng ở trên trời. Tiếng đạn dưới
đất bắn lên cũng thưa thớt hơn. Rồi một toán hàng
xóm xông vô nhà, họ kêu khóc như ri:

“Nhà tui cháy rồi bà con ơi.”

“Thằng con tui chết không mang đi được.”

“Ôn Minh ơi, sang đem thằng con nhỏ của tôi qua
vớ. Nó bị kẹt giữa đống gạch rồi.”

Đám đông kêu khóc như ri. Má tôi lại hỏi thăm tin
tức bên ngoài. Ôn Minh giao hai người bị thương
cho chúng tôi rồi băng ra ngoài cửa. Tôi chỉ kịp kêu
một tiếng:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ôn...”

Một loạt súng nổ ròn ngay đầu cổng. Thôi rồi, chắc ôn Minh đã bị thương. Oanh đẩy cửa: Ôn ơi, ôn ơi. Nó chạy ra nhưng má tôi đã ngăn kịp. Tiếng ôn Minh nạt nộ ai ở đầu ngõ. Oanh vừa quay vào thì có tiếng đẩy cửa. Người lính giải phóng trẻ tuổi gác trước cổng nhà đi vào. Hắn ôm một cánh tay. Má tôi vội đẩy tôi xuống hầm trước khi hắn nhìn ra kịp.

“Răng rứa, ôn.”

“Cháu bị thương. Mẹ giải phóng cho cháu xin chút băng băng lại.”

Oanh nhanh nhẩu:

“Hết băng. Máy hôm ni áo xé băng còn không đủ.”

“Coi giùm còn chút thuốc nào không.”

Oanh cay chua:

“Vậy các đồng chí cứu thương mô rồi. Các cô nữ cán bộ cứu thương mô rồi. Máy ngày ni tụi tui chờ họ tới để xin thuốc mà chẳng thấy họ mô hết.”

Tôi không nhìn mặt anh giải phóng, nhưng biết hắn đang xúc động hoặc đau đớn lắm vì giọng hắn run run:

“Tôi bị nhẹ, có kẻ bị nặng hơn tôi.”

Vừa lúc đó tôi nghe giọng ôn Minh. Ôn bế vào một đứa bé thì phải, tôi nghe giọng trẻ con khóc.

“Con Oanh, con Trúc, lấy áo ra mân băng mau lên.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tiếng chân Oanh chạy đi. Tiếng ôn Minh nói:

“Ừa, đồng chí cũng bị thương hả? Vô đây chi vậy?”

“Xin ông một chút thuốc, xin miếng vải băng lại.”

“Nặng hay nhẹ?”

“Nhẹ thôi mà.”

“Khỏi, lấy vôi mà bôi vô cũng sát trùng rồi. Mần chi có thuốc, còn chút thuốc để cứu người khẩn cấp. Bình vôi nơi góc nhà a tề.”

Vẫn giọng ôn Minh:

“Nơi góc nhà có đồng chí của anh đó. Tôi đã băng bó xong, anh coi sáng yên thì đem họ về bộ chỉ huy để chăm sóc. Coi khó sống đó.”

Thì ra hai người ôn Minh vừa vác về, có một người là Việt cộng. Ôn Minh không phân biệt gì hết, ông chỉ cứu người bị thương. Tôi nghe giọng anh lính trẻ cố thân nhiên nhưng che giấu nhiều cảm động:

“Cám ơn cụ. Bác và Đảng sẽ nhớ ơn cụ.”

“Tao hả? Tao không cần Đảng, không cần Bác. Tao chỉ biết hấn là người, hấn đau thì tao cứu. Mà cha nó bắn nhau, giết nhau, chỉ có dân khổ.”

Anh lính giải phóng e dè:

“Trong khu này có nhiều loại cán bộ, cụ không nên ra ngoài nhiều, lỡ họ hiểu lầm thì phiền lắm.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Tao hả? Tao người quốc tế mà. Ông Hồ cũng phải nể tao, ông tổng thống Mỹ cũng nể tao, vì tao có chính nghĩa.”

Ôn vẫn tiếp tục cười gằn. Tôi không nghe tên lính giải phóng nói thêm gì hết.

Trúc bò xuống cạnh tôi:

“Hết bắn nhau rồi anh.”

“Ừ.”

“Chết bất loạn. Đầu gối mình cũng có tề. Anh sợ khôn?”

“Tao thấy chi mà sợ.”

“Chắc mình phải tản cư. Ở đây mần răng cũng chết.”

Tôi không ừ hử. Tôi lắng nghe tiếng động trên miệng hầm. Tiếng mấy người bị thương rên hừ hừ. Tiếng người đàn ông lạ yếu ớt:

“Đồng chí ở tổ nào?”

“Tổ bốn chín.”

“Đem tôi về bộ chỉ huy được không. Tôi muốn gặp người quen để nhắn ra Bắc.”

“Đồng chí nhắn đi, tôi gửi giúp cho.”

Giọng người đàn ông yếu hơn:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Không, tôi chưa chết. Tôi chưa thể chết được.
Đem tôi về... Tôi muốn...”

Tiếng nói cắt đứt nửa chừng. Ngoài cửa, có nhiều tiếng chân rồi tiếng người lao xao. Tả thương. Giọng ôn Minh: Có cứu mấy người đang bị thương không, tui gửi với.

“Không, chỉ tả thương quân giải phóng.”

Tiếng đại bác lại câu lên. Nhưng công việc tả thương vẫn tiếp tục. Thanh niên thiếu nữ bị bắt đi làm công tác. May mắn làm sao, Oanh và Trúc vẫn trốn được. Ôn Minh nhất định không đi, hình như ôn có đưa cái giấy di chuyển trong vùng kiểm soát của quân giải phóng ra dọa. Một lát họ rút đi hết, ôn Minh ra lệnh cho mọi người mới đến tị nạn tìm chỗ dựng hầm. Hết chỗ đào xuống đất, họ dựng hầm nổi. Những cánh cửa được tháo xuống.

Chúng tôi cũng nhất định sửa sang lại căn hầm. Mặc tiếng máy bay, mặc đại bác, trẻ con người lớn ra sân đào đất đem vào đổ cho đầy trên hầm, càng dày càng tốt. Có mấy người bị thương chết, những xác này được đem ra sân chôn, nhưng cứ vừa ra đào là máy bay đến, thấy bóng người dưới đất là rốc két bắn xuống. Mọi người chạy tán loạn. Mấy anh giải phóng trong các hố cá nhân nguyên rửa om sòm. Họ nổi sùng bắn luôn mấy tràng đạn băng qua đầu đám người đang chạy tán loạn. Không ai nghĩ tới việc chôn xác chết nữa, và cũng không ai còn đủ sức sợ sống bên cạnh những xác người đang bốc mùi, dù có thể chết vì nhiễm độc.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Anh lính giải phóng trẻ đã được băng bó cánh tay. Hấn vẫn gác trước cổng. Ít khi vào nhà, vẻ mặt nghiêm trang. Tôi cảm tưởng cũng nhờ hấn mà Oanh với Trúc khỏi đi tải thương, khiêng đạn.

Quả như lời Oanh đoán, mấy ngày sau không ngày nào là không có máy bay, rốc két bắn xuống như mưa. Đại bác mỗi ngày mỗi nhiều. Mấy hôm đầu, buổi sáng, mọi người còn lên được miệng hầm để lấy đồ hoặc chạy ra xách nước. Về sau không ai dám ra ngoài sân, bò lên miệng hầm đã là một điều quá can đảm. Cứ tình trạng này, trong vài hôm nữa, chúng tôi sẽ hết nước và thức ăn khô cũng sẽ hết. Tôi nghiệp má tôi, bình thường bà là người gặp chuyện gì cũng quýnh quáng, sợ vỡ mặt, vậy mà đến lúc tuyệt vọng bà lại can đảm hơn ai hết. Mặc bom, mặc đạn, má tôi cứ chuôi lên miệng hầm tìm gạo, nấu cơm. Nhiều mảnh đại bác văng vào tường, nhiều mảnh bom chơm rơi xuống mái ngói, chui tọt vào nhà. Má tôi vừa run vừa lết vô hầm. Nhưng rồi sau đó lại bò ra. Má tôi chỉ còn biết sống phút nào hay phút đó để tận lực lo cho con cái.

Ôn Minh đi suốt ngày, thỉnh thoảng ghé về với một ít thức ăn khô chia đều cho các hầm. Ngoài việc tiếp cứu cho mọi người, ôn cũng không quên những người trú ngụ trong ngôi nhà thờ cụ Phan.

Nhiều đêm, chúng tôi bàn đến chuyện tản cư. Má tôi sang hầm bên cạnh, có gia đình ông hiệu trưởng. Ông này ngày đầu đã dám liều lĩnh chở hai đứa con nhỏ và cô em gái từ An Cựu trở về Từ Đàm. Vợ

Giải Khăn Sô Cho Huế

ông bị kẹt ở đây. Ông suốt ngày cũng chui trong hầm không dám ra ngoài, sợ bị bắt. Mấy ngày đầu, các cô cán bộ hay vô lân la thăm hỏi, nói chuyện với bà vợ. Gia đình này còn một nửa kẹt ở An Cựu và em gái dám đi với ôn Minh, tìm đường dò về phía đó, nhưng không đi lọt. Má tôi bàn với gia đình đó, liệu có cách nào tản cư không. Nhưng cũng như chúng tôi, họ cũng đang ở thế tuyệt vọng. Người vợ ôm đứa con nhỏ khóc râm rứt. Người chồng hết lo cho số phận mình, lại lo cho bà mẹ và một số người thân kẹt lại ở An Cựu. Tin tức ôn Minh đem về mỗi ngày một bi quan hơn.

Nhiều đêm, tôi đã nằm mơ thấy mình có mặt trong đoàn người tản cư. Để tìm một sự sống, chúng tôi cầm chặt áo nhau, đi từng đoàn dài. Chúng tôi qua cầu. Xác chết còn sinh thúì đầy đường. Phía bên kia là quân đội Việt Nam Cộng Hòa, phía bên này là giải phóng. Không ai ngăn cản chúng tôi hết. Chúng tôi đi giữa súng đạn, giữa tiếng la hét, rồi cây cầu sập, cả đoàn người theo nhau rớt hết xuống dưới giòng sông. Nhưng cũng không thoát được, dưới lòng sông có bao nhiêu chiếc miệng đỏ hoét của thủy quái há ra, chực nuốt cả đoàn người vào bụng. Tôi hốt hoảng hét lên rồi thức giấc. Mặc dù trời bên ngoài lạnh buốt, cả người tôi mồ hôi vã ra như tắm. Mồ hôi vì sợ hãi, vì mệt và cũng có lẽ vì đói nữa. Nhiều lúc, tôi như đứa trẻ nhỏ đưa ngón tay vào miệng và nút. Tôi nút hoài trong bóng đêm, thấy ngón tay của mình nhạt dần mùi vị. Mùi vị đó tôi biết, mồ hôi và đất bản trộn lẫn.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Một ngày rồi một ngày nữa trôi qua. Tai chúng tôi ù đi vì súng, mắt mờ đi vì đói và đầu óc tê liệt vì những tiếng nổ dội ình ình, chung quanh. Nhưng lạ lùng, chúng tôi vẫn chưa ai chết cả. Gạo đã cạn, ôn Minh đem đầu về được mấy bịch cơm khô chia đều cho mỗi gia đình một ít. Chúng tôi nhai cơm khô mà cũng phải hết sức dè xén. Khát nước quá, một vài người ra sân lấy nước ở bể cạn. Một vài người chạy không kịp bị mảnh đạn ghim vào người, nhưng may thay, không một ai chết hết.

Chúng tôi không còn ai nhắc tới chuyện tản cư nữa. Ra khỏi miệng hầm là có thể chết rồi, hướng chi ra tới sân, tới đường.

Nhưng rồi có một buổi sáng, không biết buổi sáng ngày thứ mười mấy nữa, có tiếng gọi tên tôi ngoài cửa. Mới đầu má tôi ghi đầu tôi xuống, bịt miệng không cho tôi thưa. Nhưng về sau, Oanh nhận ra được tiếng của Bảo, một người em con chú, mò qua nhà tôi được. Oanh lên mở cửa rồi lôi Bảo vô hầm, Bảo nói:

“Răng không chạy đi, họ đi hết rồi mà.”

“Răng mi gan rứa. Đại bác câu như mưa rứa mà qua đây được.”

“Thì mình cứ đi liêu. Nì, trốn không?”

“Màn răng trốn?”

“Ở đây rồi nó cũng bắt đi. Đi với tôi.”

“Đi mô?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Mình đi trong vườn, tụi hấn không biết. Mình đi ngã chùa rồi vòng qua phía lầu Đua ra. Mình về dưới. Chắc được mà.”

Má tôi run lấy bầy:

“Không được. Đừng có mạo hiểm.”

Nhưng tôi bỗng lóe lên một ý định. Có ở đây thì cũng sẽ chết, liều đi như thế, may ra còn đường sống. Tôi dặn nhỏ Bảo:

“Được, đợi tao với.”

Tôi an ủi má tôi gần nửa tiếng bà mới chịu để cho đi. Nhưng khi tôi lên miệng hầm với Bảo thì nghe tiếng má tôi khóc thảm thiết như đưa đám ma. Tôi rợn cả người. Bên ngoài là ánh sáng, nhưng tôi có cảm tưởng như bóng tử thần cũng lảng vảng ở đó, đang nô giỡn, thông đồng với những tiếng nổ, những tràng đạn bắn lẻ tẻ khắp vùng. Tiếng khóc của má tôi làm đầu gối tôi muốn xum xuống. Tôi muốn lao lại vào hầm, nằm gục bên má tôi để có chết cùng chết có sống cùng sống. Nhưng Bảo đã kéo tay tôi. Cánh cửa hé mở và chúng tôi lách ra ngoài. Ánh sáng làm tôi chói mắt. Nhưng tôi đứng sững lại, nơi chiếc bể cạn, cây mai đã gãy hết nhánh, chắc một quả đại bác đã rơi gần đầu đó, nhưng những cánh hoa vàng vẫn tiếp tục, bên cạnh những cành gãy, những gạch ngói, những bông mai vàng như những đốm hy vọng gây cho lòng tôi bao tình cảm thiết tha, ham sống.

“Coi chừng!”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Ầm. Một tiếng nổ thật gần. Bảo kéo tôi nằm xuống. Rồi tôi bị Bảo kéo bật dậy, tôi đang chạy theo Bảo hay bị Bảo lôi đi cũng vậy. Khi ngoảnh lại, ngã ba đường Chùa và nhà thờ cụ Phan đã bị che khuất. Nước mắt tôi trào ra. Vài giọt mưa lất phất lạnh buốt bám vào mặt. Bảo vừa lôi kéo tôi vừa thở:

“Mau lên.”

“Ngã mô?”

“Lầu Đua ra.”

Tôi không còn thì giờ mà ngắm cỏ cây, nhà cửa đường sá nữa, đại bác câu tới càng dày. Tiếng nổ ình ình đằng trước, đằng sau, bên hông. Cứ chạy một quãng, cả hai lại nằm xuống. Nằm xuống rồi đứng dậy tiếp tục chạy. Tôi không biết mặt mũi tôi ra sao, nhưng mặt mũi Bảo thì tôi không còn nhìn ra nữa. Quần áo chúng tôi bị đất cát, bụi gai xước rách từng đường dài. Tôi vừa chạy vừa kêu lên:

“Đi là chết. Chắc chết.”

Lầu Đua ra đã hiện ra. Chúng tôi chạy bừa tới, tôi vấp phải nhiều xác chết, nhiều lúc suýt bỏ nhào. Chạy còn cách lầu Đua ra vài chục thước, chúng tôi lại bị bao vây vào giữa tiếng súng lớn nhỏ. Hai bên nổ súng giao chiến. Cố gắng mãi chúng tôi mới vào được lầu Đua ra. Mất cá chân chúng tôi ngập máu. Trong nhà toàn xác người. Xác mới có cũ có, xác quốc gia có, việt cộng có. Ngay ở trước nhà, tôi nhìn thấy xác hai người Mỹ trương to bằng con bò. Có điều lạ lùng là hai xác người Mỹ mặc đồ đen

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

như đồ cán bộ xây dựng nông thôn. Nhưng tôi chưa kịp tìm hiểu thêm thì Bảo đã lôi tuột tôi vào trong. Vừa lúc đó có tiếng súng bắn tới. Bảo nhào vào một góc, người Bảo nhuộm đầy máu tươi máu khô. Tôi cũng lăn một vòng và nằm đằng sau mấy xác chết đã sinh hôi. Tôi lấy tay che kín mắt, đạn bắn vào vèo đi qua đầu. Hai bên giao tranh thật ác liệt một hồi rồi lại im. Nhiều tiếng chân đi vào lầu Đưa ra. Tôi nghe có giọng nói:

“Thấy có hai tên chạy vô đây mà.”

“Đồng chí có thấy rõ ràng không đây?”

“Chắc chắn. Hai tên còn nhỏ. Chắc là liên lạc viên của Mỹ Ngụy. Chúng vừa vô thì súng nổ.”

Tim tôi như ngưng đập. Tôi nằm sấp mặt xuống vũng máu khô đầy ruồi nhặng. Mặc, tôi cần đảm xác chết này che chở. Có tiếng chân bước qua mấy xác người, rồi tiếng cười gằn:

“Hừ, mấy tuổi ranh đã phản quốc.”

Một tiếng súng nổ. Tôi nghe tiếng Bảo la lên. Vai tôi bỗng nhiên cũng đau nhói. Tôi còn kịp nghe một tràng đạn quét ngang mình trước khi ngất đi nữa.

“Bây giờ ông đi đâu?”

“Tui cũng không biết nữa. Tui chạy đại.”

Người con trai vừa kể câu chuyện trên nhìn ra phía đường sắt. Tôi hỏi tiếp:

“Anh được tin tức chi trên Từ Đàm không?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Tui bị thương ở lầu Đua ra, tưởng họ bắt được. May mà tui ngất đi họ tưởng tui chết. Khi tui tỉnh dậy thì Bảo, bạn tui đã bị họ bắt đi rồi. Những xác chết còn ngổn ngang nhưng nơi cửa có treo cờ giải phóng. Tui phải cố gắng mãi mới bò ra khỏi những xác chết. Tui thấy bốn bề im lặng, bên quốc gia cũng không có ai, mà cộng sản cũng không có ai. Tui lần mò xuống Phú Cam. Nhà cửa bỏ trống, dân chúng chạy hết rồi, tui chỉ gặp toàn người chết. Tui theo lối đường rày mà về đây.”

Tôi tưởng gặp người con trai này ở Từ Đàm về, sẽ biết được tin tức gia đình anh tôi ở trên đó, nhưng rồi cũng mù tịt.

Tôi khuyên:

“Giờ anh nên kiếm xóm nào còn người mà ở với họ. Chúng tôi sắp tản cư nữa rồi.”

“Chắc tui qua bên nhà thờ. Nghe nói bên đó họ ty nạn đông lắm.”

“Ý đừng qua, họ lục soát bắt hết rồi.”

“Thôi tui cứ chạy đại. Nhưng tui phải ở trong thành phố, gia đình tui còn mắc kẹt ở trên đó. Hai đứa em gái tui nữa.”

“Còn ôn Minh ra rặng?” Má tôi hỏi.

“Dạ cháu không biết gì nữa.”

Chúng tôi nhìn theo người con trai đi trở lui phía đường rày. Cả đoạn đường vắng tanh không có

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

bóng cả một con vật. Anh đi tới đàng xa rồi mà không quay lại. Tôi hốt hoảng khi nghe tiếng nổ gần mạn đó. Tôi kêu lên, nhưng người con trai đã đi xuống một cái dốc ngắn và khuất sau những bụi cây rậm rạp.

Má tôi thở dài:

“Ở đây chắc chết. Mình phải chạy, trong xóm chạy hết rồi.”

Chú tôi chen vào:

“Họ chạy về phía dưới Phú Lương, nghe nói dưới đó yên lắm.”

“Phú Lương là phía nào?”

Chưa ai kịp trả lời thì tiếng súng đã tới gần. Tiếng xe chạy rần rần ở phía quốc lộ.

Thái reo lên:

“Quân mình tiến vô thành phố tiếp viện đó.”

Bé rành rẽ:

“Cứ ngày tới, đêm rút về Phú Bài. Đêm họ lại về chiếm, thành thử như không.”

Má tôi khoát tay:

“Thì vô hầm đã rồi tính chi thì tính.”

Một lát sau thấy có người gồng gánh chạy vô nhà. Thu bò lên hầm rồi kêu:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chú Địch, không đi được hả?”

“Sang bên kiêu mẫu mà đường không đi được. Bắn nhau dữ quá.”

“Chú, chú định đi mô?”

“Về Phú Lương.”

Sắp xếp cho gia đình ngồi vào một góc nhà, người đàn ông chủ gia đình hàng xóm chui xuống hầm kể chuyện. Ông ta nói rằng ở bên thành nội họ hoàn toàn chiếm đóng. Có vài người trốn về bên ni được, họ đi bằng đò, nhưng số đi chạy nạn liêu lĩnh đó chết hết hai phần ba, đi mười người may ra còn một hai người sống sót. Ông cho biết đang đánh nhau ở Bưu điện. Má tôi hốt hoảng:

“Đánh bưu điện rồi sắp đánh về bên ni, làm răng chừ hờ trời!”

Vậy là đợi cho tiếng súng thưa bớt, cả nhà chúng tôi chui lên khỏi miệng hầm bồng bé nhau đi chạy loạn. Về nhà chú tôi mấy hôm, từ nhà chú tới nhà chúng tôi cũng ở trong khu vực An Cựu, cách nhau có mấy trăm thước mà chúng tôi không dám về qua nhà thăm. Mấy ngày liền ở trong hầm tối, Thái phân chia mọi người lo công việc. Lấy được ít gạo ít nước mắm trong nhà chú tôi thì Thái lãnh những thứ đó. Má tôi vẫn khư khư giữ xách quần áo mà hết một nửa là quần áo của ba tôi, khi chết không liệm hết được. Tôi giữ một xách nhỏ và cái cặp đò. Vợ Bé gánh một gánh đầy nôi niêu, bát đĩa, gạo com. Mỗi người đều có việc đầy tay đầy chân hết

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

và trẻ con thì được dẫn dò là cứ bầu theo áo người lớn mà chạy.

Chúng tôi chạy xuống ngã mù u. Ban đầu ai nấy chạy hăng lắm vì tiếng đạn nổi lên ở đằng sau và tiếng máy bay vào thành phố. Nhưng khi đã bỏ xa được tiếng động kinh hoàng đó rồi, chân tôi cơ hồ bước không vững nữa. Má tôi ngồi bệt xuống đường.

Một thanh niên từ phía dưới phóng xe Honda đi lên. Thái vẫy lại:

“Anh đi mô rứa?”

“Nghe nói trên ni có nhiều đồng bào tản cư, tui đi lên coi có ai cần chi giúp đỡ.”

Thái vui vẻ:

“Chúng tôi đang cần giúp đỡ. Dưới đó yên không?”

“Yên chớ. Dưới nó họ chỉ tràn vô ban đêm. Ban ngày ai lo chuyện nầy, có chi mô.”

Thái mừng rỡ:

“Vậy bạn chở bác tui một đoạn. Chở rồi bỏ nơi chợ Thùỵ Dương một, tui tui xuống bậy chừ.”

Má tôi vội vàng trèo lên đằng sau xe.

“Bác ôm cho chặt.”

Anh thanh niên phóng như bay, chỉ một thoáng má tôi khuất dạng đằng xa. Tôi gắng gượng đứng dậy

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tiếp tục theo Thái. Dọc đường, tôi gặp không biết bao nhiêu đoàn người đang đi tản cư.

Họ bồng bế nhau, gồng gánh, vừa đi vừa chạy vừa ngoái lại nhìn về phía sau, thành phố đầy tiếng nổ lớn nhỏ.

Một người đàn bà vừa đi vừa khóc:

“Tui thoát được mình tui, tui chạy được tới đây rứa còn chồng con tui sống chết ra rặng hả trời? Ra rặng đây ông trời?”

Bà nhìn lui thành, nhìn lên ông trời. Ông trời vẫn một màu chì, sẫm sàng chảy thành nước mà không đủ sức chảy. Một chiếc xe bò khác đi lết đệt sau một đám người khoảng chừng mười mấy người. Chiếc xe bò do hai người đàn bà đẩy, trên xe có hai người nằm, họ được đắp bằng chiếc chiếu cũ.

Tôi nhìn thấy bốn cái chân thõng xuống, lòi ra ngoài chiếu, bốn chân đều dính bê bết máu. Chiếc xe không thể đẩy nhanh hơn vì sức lực hai người đàn bà đã hầu kiệt. Một người đàn ông trên vai vác một đứa nhỏ, đứa nhỏ bị thương máu ra gần hết, nét mặt xanh xao đang gục trên vai người đàn ông, ánh mắt mở lơ lơ nhìn theo đoàn người đang chạy đằng sau, như lấy hình ảnh để canh chừng sự sống. Những giọt máu rơi vãi trên mặt đường, những bàn chân khác tràn tới làm nhòe đi hoặc xóa bỏ. Tôi nhớ lại đoàn người cầm cờ trắng đi trong thành phố đạn lửa, đoàn người từ Phủ Cam đi xuống, cha có sư có, người lành lặn dìu người bị thương, người sống còn

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

gắng gượng cởi áo mình đắp cho người chết. Đoàn người đó lưu lạc về đâu rồi, liệu họ có tìm được con đường để về Phú Lương, Phú Bài như chúng tôi không?

Bất chợt tôi cũng quay lưng lại nhìn thành phố.

Tôi nhìn thấy những ống khói cao mù. Tiếng súng xa dần nhưng hết sức khốc liệt. Tiếng đại bác nổ ình ình, thỉnh thoảng có trái sai tọa độ rớt thật gần đoàn người chạy loạn. Họ nằm cả xuống, còn tôi, tôi bị Thái xô ngã xuống đường:

“Chạy đi chớ chị.”

“Chạy thì chạy.”

Chạy. Phải chạy. Tìm một con đường thoát.

Chương 6

Đi Về Trong Lửa Đạn

Chúng tôi chạy qua mấy cánh đồng bỏ không, ngập nước, qua vài khoảng đất trống cây cỏ mọc hoang vu thì dẫn tới một xóm nhỏ. Vài mái nhà thưa thớt ven đường. Thái mừng rỡ kêu lên:

“Có quân đội mình đóng đây rồi.”

Thấp thoáng sau đoàn người chạy loạn, tôi nhận ra bóng một vài quân nhân đang đeo súng đứng lấp ló trước một cổng rào. Thôi, thế là thoát nạn, chúng tôi đã đến vùng bình yên. Má tôi trong một cái quán chạy ra:

“Má đây nì, má đây nì.”

Thái kéo tôi vào hàng hiên của cái quán. Quán bỏ không, ở giữa quán một cái hầm cát to tướng, choán hết cả gian nhà. Bên cạnh chiếc quán là một cái nhà gạch bỏ không, lính Mỹ và lính Việt đang gác ở đó. Người lính Mỹ và hai anh lính Cộng Hòa đi soát giấy từng người. Tôi không nhớ là cái thẻ căn cước để ở đâu nữa, nhưng rồi cũng tìm ra.

Vợ Bé đặt gánh xuống, ngồi ôm đứa con nhỏ thờ dốt:

“Thôi, sống rồi.”

Nhưng Thái và Bé vẫn có vẻ e dè lắm. Một toán người dừng lại ở quán, họ khiêng theo một người đàn bà bị thương, đạn phá tung cả nửa mảnh ngực,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chỉ còn thoi thóp thờ. Mấy anh lính chạy tới, rồi một người Mỹ khác chạy tới đỡ chiếc chăn đắp kín người đàn bà lắc đầu. Tuy nhiên người Mỹ cũng vội vã đi trở ra, nói cho xe chở. Mấy người lính Mỹ khác lắc đầu, đưa tay ra dấu tuyệt vọng. Chiếc xe bò chở hai người bị thương cũng đã tới nơi. Một người đã chết, một người ngất ngoài. Người đàn bà vật mình vật mảy khóc lóc. Bà ôm lấy xác chết, bà bò lê dưới đất:

“Ông ơi, con chết, cháu chết, tui còn mình ông, ông cũng bỏ tui ông đi.”

Người đàn bà cùng đẩy xe bò với người kia cũng khóc:

“Ông ơi, ông khoan chết, ông chết rặng cho đành ông ơi.”

Bà ta mở chiếu, sờ tay vào đầu kẻ hấp hối, mở banh đôi mắt lơ đờ đã khép kín, cứng lại:

“Đừng ông ơi, ông đừng bỏ tui.”

Hai tiếng khóc, một của người tuyệt vọng, một của người còn bám lấy chút hy vọng mong manh bật lên, người này có gào lớn hơn người kia. Cuối cùng, một trong hai người đàn bà chạy tới cầm tay một trong mấy người lính đứng coi cùng mấy người Mỹ, lạy lạy:

“Lạy anh, anh mần ơn chở chồng tôi xuống dưới Phú Bài.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Không có xe. Xe mô mà chạy qua đồng dưới nó là họ bán liền. Chịu.”

“Cứu giùm chồng tôi ông ơi. “

Bà ta lại nắm tay một người Mỹ. Người Mỹ lắc đầu. Thái cũng lảng xãng:

“Hay có thuốc chi đem rịt vết thương cho họ may ra...”

Người lính người Việt, như đã quen với không khí này lâu lắm:

“Ôi, công cốc. Không kịp mô mà làm...”

“Thì kệ...”

“Mà mần chi có thuốc. Thuốc tiên lúc ni cũng chịu...”

Người đàn bà xô người Mỹ ra rồi chạy lại chiếc xe. Bà đỡ chiếc chiếu, rồi trợn mắt, nghiêng răng và ngã vật xuống:

“Thôi rồi...”

Bà đập đầu xuống đất, bà đập tay xuống đất, bà ngẩng mặt lên trời:

“Trời cao, đất dày nì, chồng tui... trời cao đất dày nì...”

Bà lẫn lộn, rồi bà lại chồm dậy:

“Thôi đi, thôi đi đi mù Tứ. Minh lên thành phố lại.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Người đàn bà nọ đang khóc lóc muốn ngất đi, nghe tiếng gọi, lau giòng nước mắt:

“Đi lên phố hi?”

“Đi lên trên nó chết chung với nhà với cửa, với chồng với con luôn. Sống mần chi nữa trời.”

Mọi người đổ lại khuyên can. Nhưng không làm lay chuyển được lòng hai người đàn bà đã tuyệt vọng đến cùng cực. Họ nhìn về phía súng nổ, lửa cháy, chỉ tay la hét:

“Cháy hết. Cháy hết đi. Tui cắn gan tím ruột rồi đây. Trời ơi là trời.”

“Đi đi. Họ không thương mình mô. Ai mà thương mình lúc ni, hả trời...”

Ông trời cũng đã động lòng, sụt sùi. Những hạt mưa bay lất phất, bầu trời lam chì đã chảy nước.

Hai người đàn bà vừa đẩy xe trở lại thành phố vừa khóc lóc. Họ không nhìn lui nhưng tiếng khóc của họ còn quện mãi trong làn mưa, trong không khí căng tràn buồn thảm. Chiếc xe bò xa dần, hai bóng người ỳ ạch đẩy xe nhỏ dần trên đường dài, tiến mãi với vùng lửa đạn. Một người lính nói theo:

“Mấy mụ đó điên mất rồi.”

Không ai phê bình gì nữa. Hai người đàn ông khiêng cái cáng có người bị thương chọt hỏi một người lính:

“Trong làng có trạm cứu thương không?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chở vô đi, có dân vệ trong nó.”

Hai người đàn ông vội vã đứng dậy khiêng cáng đi. Một đứa nhỏ chạy lúp xúp theo. Một người đàn ông nói:

“Mai, đi cháu.”

Thằng nhỏ không trả lời, nó cắm cúi chạy. Một giọng đàn bà cất lên:

“Chắc con của người đàn bà đó.”

“Thằng nhỏ chưa biết gì hết, tội ghê.”

Thái họp cả gia đình lại bàn chuyện ăn ở. Vợ chồng Bé nói sẽ đi bộ xuống Phù Lương nhưng Thái ngăn lại. Trời chiều rồi, đi cũng không kịp nữa. Đoàn người dừng chân bên quán cũng đã tản mát vào trong xóm hết. Tội hỏi Thái đây là đâu, Thái nói vô trong một chút nữa là thôn Thủy Dương Hạ. Vợ chồng Bé điều đình với chủ quán xin ở đậu một hôm. Người chủ quán nói:

“Ở đây thì năm ngoài hè chớ hầm chật rồi.”

Bé sực nhớ có người quen. Thái nói:

“Em cũng có người quen, thôi mình chia ra làm hai để bớt phiền họ phần nào.”

Thái có ông cậu, ông anh của má nó. Vậy là má tôi, chú tôi, tôi với Thái tách ra để đến nhà cậu Giáo. Vừa thấy mặt chúng tôi, cậu Giáo đã chạy ào ra:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Trời đất ơi, răng chạy được về dưới ni rồi. Nam mô A Di Đà Phật. Phước đức may mắn quá. Vô đây, vô đây đã chị...”

Má tôi bật khóc:

“Tuồng chết hết rồi chớ mô nữa anh ơi. Chuyện ni là hết rồi...”

“Ôi người còn là được. Chị vô đây, vô đây đã...”

Tôi hỏi:

“Cậu, dưới ni yên không?”

“Ôi, có chi mà không yên. Máy bữa ni, họ về dưới ni biết cơ man mô mà nói cho hết. Họ chạy ngang đây rồi họ về Phù Lương hết. Về dưới Phù Lương, Phú Bài nghe yên lắm.”

Má tôi lại đổi ý:

“Hay mình về Phù Lương.”

Thái can:

“Không được, phải ở đây để dò tin tức của anh Lễ, mần răng cũng có người ở Từ Đàm về. Họ về tới là mình chận hỏi thăm liền. Bác để con.”

Chúng tôi vừa ngồi yên ở bộ phận thì bỗng có tiếng nổ ình long trời lở đất. Không ai bảo ai, má tôi, chú tôi, tôi và Thái cũng nhào xuống đất. Nhưng kìa, mọi người vẫn ngồi im. Cậu Giáo cười:

“Chi rứa. Trên đời họ bắn đi đó mà.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi chợt hiểu, ngọn núi phía trong ở bên kia đường là nơi đặt đại bác bắn vào thành phố. Những quả đại bác bắn đi ở đây đã gây bao nhiêu chết chóc ở trong thành phố kia. Nhưng tôi cũng hiểu là không còn làm thế nào hơn được. Tôi leo lên phần gỗ ngòai mà vẫn chưa hết run. Một vài tiếng súng bắn lẻ tẻ trong xóm. Cậu Giáo nói dân vệ đi tuần họ bắn. Tôi hỏi ở đây Việt cộng có về tới nơi không, mợ Giáo nói:

“Đêm họ về hoài, mà kệ họ, mình ở trong nhà, đêm đừng mở cửa. Họ đi ngoài vườn kệ họ.”

“Họ có soát không?”

“Ở xóm dưới họ có về bắt, ở đây thì không. Đây gần đồn, có lính gác mà sợ chi.”

Nhưng cậu Giáo cẩn thận:

“Kể ra mình cũng phải để tâm chớ. Đêm tuyệt đối đừng có nói chuyện, cựa mình chi hết. Họ vô đó.”

Thái đề nghị đào thêm hầm. Tối hôm đó, mọi người lẳng xăng sửa lại hầm. Nhà dựng được thêm một cái hầm nổi nữa. Trời chạng vạng là cậu Giáo bắt mọi người không được ra sân hay lấp ló ngoài cửa. Ngoài đường không còn một bóng người đi lại, kể cả lính Việt và Mỹ cũng rút vào những nơi an toàn. Tôi bỗng linh cảm như sắp có chuyện gì xảy ra. Giữa cảnh yên lặng như đang lắng lòng chờ đợi một chuyện gì đó.

Nhưng đêm đầu tiên ngủ ở Thủy Dương Hạ không có chuyện gì xảy ra hết. Sáng sớm hôm sau, ngủ

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

dậy, tôi nghe tiếng chim hót. Tôi lần ra sân rửa mặt súc miệng, rồi cùng với người con dâu của cậu Giáo đi ra ngõ coi tình hình. Mọi sinh hoạt vẫn bình thường, trước cửa nhà, bên kia đường, nơi đình, chợ vẫn đông. Nhưng sự đông đúc có một vẻ gì khác thường. Lài kéo tôi sang phía chợ, nơi hàng bán cháo lòng, người đứng người ngồi, họ ăn uống xô bồ. Bên cạnh đoàn người đang ngồi đứng đó, còn những đồng đồ cao ngất, những thúng gióng. Hình như họ mới tản cư về sáng nay. Tôi lại hỏi thăm. Nhưng ai cũng chỉ biết chuyện người đó. Nhiều người ở An Cựu, nhiều người ở tận dốc cầu Nam Giao, nhưng họ cũng chẳng cho tôi biết gì hơn ngoài những tin tức đã nhận được. Một người nói cho tôi biết là ở trên kia, còn nhiều người bị thương. Lài kéo tôi bảo lên coi. Cô nàng chưa bị chạy loạn, từ hôm Tết đến nay, ở Thủy Dương Hạ yên ổn quá, chẳng biết sợ là gì. Nhưng tôi thì khác, một tiếng súng, một tiếng động lạ cũng làm tôi giật mình. Má tôi đứng ở trong sân, thấy chúng tôi đi xa thì gọi lại bảo đừng có đi. Tôi nói vài câu cho má tôi an tâm. Câu mà má tôi bằng lòng nhất là khi tôi nói may ra ở trên đó có người ở Từ Đàm về.

Trời vẫn mưa bay, nếu không phải chạy loạn, những ngày đầu xuân mưa phùn thế này thật tuyệt diệu. Nhưng lúc này tôi không còn đủ sức để ngắm phong cảnh nữa. Những đoàn người từ Huế tản cư về vẫn là cảnh chính đập vào mắt tôi. Tôi nôn nao, gặp ai cũng hỏi thăm dù biết là những câu trả lời của họ giống nhau hết.

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Bác ở mô về đó?”

“Ở An Cựu.”

“Bến Ngự.”

“Ở cầu Nam Giao.”

“Trên đó ra răng rồi chị? rồi mẹ? rồi bác? rồi anh?”

“Tan nát hết. Tan hết rồi.”

Câu nói chạy vút theo những bước chân. Đoàn người nào cũng vừa đi vừa chạy như sợ tiếng súng sẽ theo kịp. Lài kéo tay tôi:

“Thôi đi, hỏi ai cũng như nhau hết.”

Tôi đi theo Lài, nhưng hễ gặp là hỏi. Kẻ trả lời, kẻ không buồn mở miệng. Kệ, tôi như nhiệm một thói quen khó bỏ và dù những câu trả lời rất giống nhau mà mỗi lần nghe tôi vẫn còn ngỡ, lạ lùng như khám phá thêm một điều lạ nữa.

Chúng tôi đi qua một khoảng đất trống, cái quán nhỏ và khu đồn binh hiện ra. Ở đây thật là một cảnh hỗn độn, người ngồi người nằm la liệt bên đường, trong sân, trước quán. Mấy anh lính, mấy anh dân vệ lẳng xăng soát giấy người này, hỏi thăm người nọ. Mấy người Mỹ đứng ngắm đoàn người rồi nhẹ răng cười vô duyên, chả hợp tình hợp cảnh chút nào. Những người bị thương được sắp một nơi và đã có mấy y tá trong vùng ra băng bó. Hỏi thăm mới biết là đoàn người này từ nhiều nơi đổ về. Họ cho biết cầu Tràng Tiền đã sập, cầu An Cựu cũng

Giải Khăn Sô Cho Huế

đã sập. Có người ở bên phố thoát được nhờ mạo hiểm đi đò. Mỗi chuyến đò chở một người sang sông phải trả trên năm ngàn đồng.

Nhờ hỏi thăm những người mới về sáng nay, mà tôi biết Huế đã đánh nhau khắp nơi, bên phía Quốc gia chưa chuyển quân mà mới bắn đại bác và thả bom. Máy bay liệng suốt ngày. Máy bay còn kêu gọi dân chúng cố dòn về phía hữu ngạn để thoát tay Việt cộng nữa. Tôi được biết là ở trường Đồng Khánh, Quốc Học và trường Kiểu Mẫu đã trở thành những nơi tạm cư cho đồng bào. Họ ở những nơi này cũng như đùa giỡn với tử thần vì những trái đại bác bất chình hoặc bị kẹp giữa hai phe đánh nhau, ngày nào cũng có người chết. Tôi cố hỏi thăm tin tức vùng anh tôi ở, nhưng họ lắc đầu hoặc cố mò đoán trả lời thì cũng càng bi quan hơn, chẳng hạn như:

“Trên đó nát hết rồi, thành bình địa rồi.”

Có người còn nói y như mình đã chứng kiến tận mắt:

“Trên đó thì chỉ có Việt cộng chớ dân thì còn ai nữa. Nội đại bác bắn ngày đêm, mười mấy ngày nay cũng đủ chết rồi, đừng nói súng đạn, đừng nói chuyện họ đấu tố. Tui ở Bến Ngự mà thấy mùi hôi bốc xuống nì. Chớ nó lên tha cả cánh tay, cả khúc chân còn đầy thịt, rùng rợn lắm.”

Một người còn thêm:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Trên nó chết không ai chôn, không còn cái nhà mộ nguyên vẹn. Mấy hôm trước có người trốn về nói cho tui nghe rứa đó.”

Thôi, như vậy tôi còn hy vọng gì gia đình anh tôi còn sống nữa. Cả cô em gái mà khi ba tôi từ già cõi đời, mắt vẫn dán chặt vào khuôn mặt nó như muốn gỏi gắm những người ở lại. Mấy đứa cháu nhỏ nữa, mấy năm nay tôi mới về, bận việc tang chưa kịp bế kịp bông.

Nước mắt tôi muốn trào ra, và lòng tôi không còn chút hy vọng nào nữa. Nhưng lúc đó, tôi lại nghe một giọng khác trả lời một người nào đó đang hỏi.

“Trên Từ Đàm hả? Cũng có người thoát chớ. Họ đi lên ngã Tây Thiên, trên đó yên lắm, nhưng khổ là ở đó lại đầy quân giải phóng. Bộ chỉ huy của họ mà. Nhiều người mắc kẹt nhưng mần rặng chẳng có người thoát được.”

“Bà đừng có lo. Tui ở dưới dốc mà cũng thoát được nì, cái nhà của tui không còn hòn gạch mộ còn nguyên hết.”

Tôi lại hy vọng:

“Nhất định là gia đình anh tôi sẽ thoát được.”

Nhưng nghĩ tới bà chị dâu yếu đuối, một bầy cháu nhỏ với đứa em gái thơ dại, tôi lại lo lắng. Ông anh tôi cũng yếu đuối lắm, cuối năm, cái tang lớn làm anh tôi chết đi sống lại mấy lần. Cả mấy ngày đám,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

anh tôi không ăn được một bát com và hôm đưa đám tang ba tôi, anh đã ngắt xiú trước mộ.

Thấy tôi đứng lặng người, Lài kéo tay tôi:

“Thôi mình về đi, ở đây trông ớn quá trời.”

Giữa đường tôi gặp vợ chồng Bé, nó nói là nó ở lại đây đến ngày mai nó sẽ đi xuống Phù Lương, ở đây mà yên ổn gì. Tôi không trả lời. Thật ra, tôi cũng không còn có thể đoán ra nơi nào yên ổn hơn nơi nào nữa.

Má tôi đợi tôi ở đầu công, bà hỏi:

“Có tin gì không?”

Tôi nói cho má tôi yên lòng:

“Có người cho biết trên Từ Đàm họ tản cư lên Tây Thiên, Trúc Lâm nhiều lắm.”

“Rửa anh con răng không tản cư, đi lên Trúc Lâm rồi vòng ngả núi Ngự Bình về An Cựu được chớ.”

“Chắc anh còn kẹt chuyện chi đó.”

Má tôi thắc mắc:

“Người ta tản cư hết, răng nó chưa đi.”

Rồi bà nhất định ở lại đây để chờ. Khi vào nhà, mẹ Giáo mua cho tôi một tô cháo lòng.

Tô cháo lòng nóng hổi, thơm phức, nhưng khi nuốt miếng cháo vào cổ họng, tôi lại thấy đắng ngắt.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Lúc này mà tôi còn muốn ăn ngon, muốn sung sướng, quả tôi là một người ích kỷ. Tôi đang nhớ con tôi, chồng tôi. Tôi đang lo cho anh chị tôi, em gái tôi cùng lũ cháu nhỏ. Tôi có thật được sống rồi không? Và sống có mỗi mình.

Nước mắt tôi trào ra. Lại hỏi:

“Răng không ăn đi, nóng há. Ủ, tô của mình nhiều tiêu quá, ăn nóng chảy cả nước mắt đây nì.”

Lại lại cười. Tôi quay đi dấu đôi giòng lệ. Má tôi vẫn còn ngòl ngẩn trước tô cháo. Tôi lau nước mắt nói:

“Ăn đi má.”

Má tôi nói:

“Con ăn đi con. Tôi nghiệp con quá, mười mấy ngày nhịn đói nhịn khát.”

Tôi chớp mắt, màn nước mỏng nhòa dần và tôi nhìn thấy rõ khuôn mặt má tôi. Bà đang nhìn tôi chăm chặp. Bát cháo còn đặt trước mặt và làn khói đã mỏng dần, sắp nguội lạnh. Mấy miếng huyết heo nổi lều bều.

Tôi bỗng rùng mình, miếng huyết heo giống những vết máu bầm mà tôi đã nhìn thấy. Tôi đẩy tô cháo ra xa. Má tôi ôm mặt òa khóc:

“Mình thoát về đây ăn sung sướng, còn con cháu ra răng hở trời?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Má tôi lại kêu trời. Không biết đã bao người nhớ tới ông trời để mà kêu trong những ngày biến loạn. Lại an ủi:

“Thôi bác, bác có khổ sở thì chuyện đã xảy ra. Còn có may rủi mà bác.”

Thái đã ăn hết tô cháo của nó. Nó lại đẩy tô cháo về phía tôi:

“Ăn đi chị. Có mà ăn, người ta chết về súng đạn, chết đói đầy đường.”

Tôi cố nuốt vài miếng cháo cho má tôi và Thái vui lòng. Nhưng mỗi miếng cháo nuốt vào cổ, tôi nuốt theo cả sự xót xa bất nhẫn. Lúc ở ngoài đường, tôi đã nhìn thấy một đứa bé nhìn chăm chăm vào bà hàng cháo, nó đòi ăn nhưng bà mẹ cứ gạt đi, bé chạy về phía con đường dài. Đứa bé chòi đạp hai chân và khóc nhưng tiếng nó đã khản đặc, không còn ra hơi nữa.

Mợ Giáo kể chuyện ngóng được ở những người chạy loạn cho cả nhà nghe.

Cậu Giáo lo lắng:

“Không biết mình có lấy lại Huế được không. Trên đó mất thì dưới ni mình cũng không sống nổi!”

Mợ Giáo nguýt dài:

“Cái miệng của ông coi chừng đó. Túi qua họ về họ bắt đi mấy người đó tề. Có một hai người chỉ ở trên

Giải Khăn Sô Cho Huế

Huế về trốn họ cũng bắt. Người ta điếm chỉ đó nghe, cứ tin mà chết khi mô không biết.”

Má tôi lo lắng:

“Rửa mình ở nơi ni không được rồi.”

Thái tin tưởng:

“Bác cứ yên trí đi, họ không biết mình là ai mô. Chạy đi mô cũng rửa hết, ở mô cũng có họ rồi.”

Thái cố làm cho má tôi yên trí mà ở lại đây, chớ đọc qua đôi mắt nó tôi hiểu là nó đã quá mệt mỏi, liệu đến đâu hay đó. Cậu Giáo mắng nó ăn mặc sạch sẽ, biểu lấy quần áo nhà quê mà mặc. Mợ Giáo cũng đưa cho tôi bộ đồ đen rộng thùng thình. Má tôi dặn tôi phải búi tóc kiểu Huế lên cho cao, lỡ đêm họ có vào hỏi thì nói là dân làm rẫy. Tôi soi người trong tấm kiếng và bỗng thấy mình xa lạ hẳn, tôi nhìn tôi cũng không còn nhận được nét quen thuộc nữa.

Từ giờ phút đó cho tới trưa chiều, tôi không rời mắt khỏi đường cái. Những đoàn người chạy loạn về càng lúc càng đông. Có hỏi họ chỉ khoát tay chỏ lại đằng sau với một câu nói vội vàng: Đánh nhau sau nó, chết hết. Đến trưa chiều thì tôi thấy có người chở cả xác chết trên xe đạp mà chạy về.

Một gia đình ông bác sĩ ở đâu dưới dốc Nam Giao chạy về được Thủy Dương Hạ, họ đem theo được một chiếc xe Honda để tải đồ. Mấy cô con gái mặt không còn hột máu, ngơ ngác ngác ngồi nghỉ chân bên lề đường. Ông bác sĩ gọi gánh cháo lòng,

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

mỗi người ăn tới bốn năm bát, vừa ăn vừa thờ, nét mặt đang khổ đau rạn rở dần.

Một gia đình khác cũng chạy về tới đây thì kiệt sức, họ dọn dẹp một góc đình để ở tạm qua đêm. Bà mẹ lên con suyễn, chiều hôm đó bà chết. Người ta bu lại coi đông như kiến. Xác người đàn bà to béo nằm chình ình trên chiếc chiếu, mắt trợn ngược, hai tay còn nắm chặt gỗ không ra. Người chồng ngồi bên xác vợ thờ ra thờ vô, lâu lâu lại nhìn về phía thành phố Huế, những đụn khói cao ngất đang đùn mãi lên bầu trời màu chì như chiếc lưới xám của con quái vật. Xế chiều họ dọn đi đâu mất, khi tôi trở ra thì thấy nơi góc đình chỉ còn bỏ lại có chiếc chiếu. Tức thì một gia đình khác thay ngay vào chỗ đó. Chiếc chiếu thành nơi nằm ngồi của cả một gia đình mười mấy mạng người.

Lài kể cho tôi nghe một chuyện đã trông thấy. Hẳn nói, về mặt vừa cảm động vừa tức cười:

“Hồi chiều có một cô gái mặc đồ cao bồi, ôm cái áo măng tô mà khóc sụt sướt. Cô ta đi vô xóm, giơ áo măng tô ra đổi lon gạo mà không ai đổi. Cô khóc. Mình hỏi chuyện cô nói cái áo măng tô của bò cô mua bên Mỹ, gửi về tặng. Cô đói quá, muốn đổi lon gạo mà không ai đổi. Mình định vô lấy gạo đổi mà mẹ mình không cho. Nói để cái áo nó trong nhà lỡ họ vô họ nói mình thân Mỹ, họ bắt luôn. Cô nó đi ga hoài, vừa khóc vừa năn nỉ mà chả ai đổi hết.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Thời buổi này cả vàng bạc, châu báu, ngọc ngà cũng không quý giá gì hơn, miếng đất còn có ích để chôn xác chết chớ vàng bạc đâu có no được. Hộ gạo lúc này là hộ châu, quý giá hơn tất cả mọi thứ trên đời. Mợ Giáo đã dặn dò là nấu cơm phải cho nhiều nước để ăn mau no và nhớ hà tiện gạo.

Ngay chiều hôm đó, Thái đi vận động bà con mua hoặc xin mỗi nhà năm ba lon, nó kiếm được gần nửa bao gạo. Thấy Thái vác gạo về, mắt má tôi sáng rỡ:

“Thằng ni tài quá.”

Thái vát bao gạo xuống đất:

“Ăn hết chừng ni mà chưa yên là chết đói luôn. Không ai dám cho hay bán thêm một hộ thóc.”

Dì Vạn của Thái chạy tới hỏi:

“Có ai mua vàng không? Ngoài đường, đoàn người tản cư về, họ bán một lượng vàng có mấy trăm bạc hoặc đổi lấy gạo.”

Mợ Giáo cười cay đắng:

“Một cục vàng đổi một hộ gạo cũng không được. Có mà điên.”

Thái nhìn làn mưa bụi, than thở:

“Mưa ri khó đánh lấm. Bên mình có hơi cay nhưng mưa như ri làm rãng mà thả được, nước mưa sẽ làm trôi hết.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cậu Giáo lắc đầu:

“Thôi, có người ta có mình, mi than thở làm chi.”

Mấy đứa con nít bỗng từ ngoài đường chạy ùa vào, mặt mày hớt hơ hớt hải. Rồi tiếng cả một đoàn xe rầm rộ kéo tới. Tôi nhìn ra đã thấy một đoàn xe Mỹ chạy từ phía Phú Bài lên. Nhiều người Mỹ nhảy xuống xe, nằm sát hai bên đường và bắn chỉ thiên ròn rã. Họ bắn cả vào rẫy, vào núi. Cậu Giáo hét mọi người vô hầm. Tất cả các cửa ngõ đều được đóng chặt lại.

Tiếng súng nổ như bấp rang từng loạt rồi xa dần. Đoàn xe rầm rập chạy qua, có nhiều người chạy vào nhà, không kịp nằm mọp ngoài sân nơi chiếc bể cạn đợi đoàn xe chạy qua hết, tiếng súng xa dần mới đập cửa rầm rầm. Má tôi thì thầm:

“Má thấy ở nơi ni cũng không yên chi hết. Răng mà má lo quá con ơi.”

Má tôi lại có ý định đi tản cư nữa. Lần này thì chính má tôi đề nghị. Nhưng tôi đòi ý. Tôi biết là có chạy đi đâu thì tình cảnh cũng chả khá hơn. Má tôi làm thinh.

Ngoài đường đã hoàn toàn vắng vẻ. Bóng tối ập xuống rất nhanh. Mưa bụi dày dần và không khí lạnh toát. Má tôi ngồi bó gối trong góc phản gỗ, nhìn ra ngoài bầu trời đang đen dần. Bữa cơm hồi chiều tôi ăn được lưng một bát, còn má tôi ăn xong một bát thì lại khóc, những giọt nước mắt lăn xuống bát cơm và má tôi vội vàng bỏ đũa.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Hai chiếc hầm nổi đầy nhóc người, không có chỗ chựa quậy nữa. Tôi muốn qua bên o

U ngủ nhờ, nhưng không dám bước ra sân. May quá, Hiền gõ cửa và gọi. Tôi theo Hiền qua nhà bên cạnh. Hiền là một sinh viên mỹ thuật, bà con bên ngoại của Thái. Căn nhà của Hiền ở khuất mặt đường hơn và đã đào được cái hầm sâu xuống nhà khá rộng. Hiền đốt ngọn đèn chỉ cho tôi coi mấy bức tranh mới vẽ. Nhưng tôi chả thưởng thức được gì, chả nhận được gì, đầu óc tôi căng thẳng tột độ. Tôi đang lo sợ nay mai tiếng súng sẽ tới đây, và chắc chúng tôi không còn sức để chạy nữa.

Hiền nói:

“Có mấy thanh niên tìm chị, họ hỏi em mà không biết ý chị ra rãng!”

Tôi mỉm cười: Thôi, em tha cho chị, bây giờ mặt mũi chị thế này, quần áo rách bươm thế này. Để một dịp khác, nếu còn được sống. Thủy Dương Hạ là nơi chị ghi ơn trong những ngày chạy loạn. Tôi nhớ tới những hột vịt lộn Hiền bỏ trong túi giấm dúi đưa cho tôi ăn, tôi nhớ một vài khuôn mặt trẻ nhìn tôi nửa thương hại nửa buồn cười. Phải, tôi buồn cười lắm. Nhưng điều đó đâu có quan trọng gì, miễn là tôi sống được.

Đêm đó, tôi không nằm hầm mà nằm nơi chiếc giường rộng với o U, với cô con dâu của o U và đứa cháu nhỏ. Trời lạnh buốt, tôi trùm chăn kín đầu.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Chiếc áo măng tô của ba tôi, tôi vẫn mang kè kè bên mình, kè cả lúc ngủ.

Thôn xóm im vắng một cách khác thường, không có cả tiếng chó sủa. Không có một tiếng súng nhỏ. Chỉ có tiếng đại bác trên ngọn đồi nhỏ bắn đi đều đều và tiếng ình ình một nơi xa vọng lại. Nơi xa đó là thành phố Huế, là Thành Nội, Từ Đàm, An Cựu, Nam Giao... Mỗi tiếng ình như xoáy tim tôi, tôi biết rằng, khi tôi được nằm yên ổn ở nơi đây thì trong thành phố đó, bao nhiêu người đang chết sùng chết đạn, chết đói chết khát. Bao nhiêu lồng ngực muốn vỡ tung, bao nhiêu giọt nước mắt hòa lẫn với máu.

Thao thức mãi rồi tôi cũng thiếp đi. Tôi chìm vào một cơn mơ dữ dội. Tôi thấy tôi chạy loạn cùng khắp các ngã đường trong thành phố. Những khuôn mặt các anh giải phóng như những người khổng lồ, luôn luôn muốn nuốt chửng tôi. Những trái đạn rơi đằng sau lưng, rơi đằng trước mặt. Và tôi cứ chạy, y hệt như những cảnh tôi sống qua. Sau lưng tôi những xác chết bật tiếng khóc đuổi theo, cả những bàn tay, khúc chân cũng chạy theo níu nữa. Dưới chân tôi máu chảy như suối. Nào xác Việt cộng, xác trẻ em, xác lính, xác Mỹ, xác bà già nằm ngổn ngang bít kín đường. Mặc, tôi bước qua xác họ và chạy tới đằng trước. Nhưng tôi bị kẹt giữa hai đụn khói khổng lồ. Trước mặt tôi cháy, sau lưng tôi cháy. Những đoàn người chạy loạn xuôi ngược, đập bừa lên nhau. Tôi nhận ra trong đoàn người có cả đoàn người cầm cờ trắng chạy qua sông một ngày

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nào. Có cả má tôi, em Thái, anh Lễ, bé Hà chạy tít đằng xa và bỏ cách tôi.

Ở bên này cầu, một anh lính giải phóng bắt tay làm loa: Đồng bào hãy ở trong nhà, đừng ra đường. Ở bên kia, một anh lính quốc gia gào lớn: Hãy về phía hữu ngạn. Tản cư về phía hữu ngạn. Tôi không còn nhận ra phương hướng nào nữa. Nơi nào là hữu ngạn? Nơi nào là tả ngạn? Những dòng máu đã chảy ra tới bờ sông và mặt nước lạnh buốt có những làn chi hồng. Đống khói đằng sau lớn dần, đống khói trước mặt lớn dần. Khói bao bọc tôi, che kín mắt tôi, rồi những tiếng súng lớn nhỏ bắt đầu thi nhau nổ. Đoàn người kêu khóc, kẻ vượt chạy, người ngã xuống. Tôi cũng chạy theo. Nhưng không kịp nữa rồi. Một tiếng nổ lớn. Cả thành phố nổ tung theo. Người tôi như tan trong những mảnh gạch cát. Tôi còn kịp nghe tiếng kêu của tôi rú lên, bay vút lên bầu trời màu chì xám.

Có bàn tay kéo tôi dúi xuống đất: Chạy vô hầm. Mau lên. Tôi chợt tỉnh. Một tiếng nổ rất gần rung chuyển cả căn nhà, mấy cánh cửa sổ bị bật tung cứ đánh ra đập vào liên tiếp. Tôi lăn tròn dưới đất mấy vòng thì tới miệng hầm.

Có lẽ tôi là người xuống hầm chậm nhất. Một tiếng nổ nữa tiếp theo. Mái nhà kêu rạt rạt như muôn ngàn mảnh vụn đang trút xuống trên mái tôn. Thì ra tiếng nổ trong cơn mơ của tôi kéo đổ một thành phố trùng hợp với tiếng nổ giữa đêm nơi làng quê này. Bàn tay ai bên sườn tôi run lập cập. Một tràng súng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nhỏ nổi lên khắp nơi. Họ đánh nhau tới nơi rồi. Tôi nắm chặt lấy tay o U. Tay o U cũng run lập cập. Tôi nghĩ tới má tôi, chú tôi và Thái ở bên nhà cậu Giáo. Chắc má tôi cũng đang run lên như chúng tôi ở đây. Giọng Hiền nói nhỏ:

“Chắc đánh nhau rồi.”

Có tiếng đập cửa. Mọi người im lặng, nín thở. O U bỗng cầu nhau: Tổ cha con chó, nó ra sân rồi. Tiếng con chó sủa lên từng hồi, tiếng súng nổ lẻ tẻ rồi tiếng chân chạy khắp vườn. Tôi nằm rạp xuống sát mặt hầm. Họ đi lùng bắt dân làng rồi. Số phận tôi rồi sẽ ra sao? Tôi nhớ tới lời Hiền bảo lúc tối là có mấy thanh niên đã nhìn ra tôi.

Không, tôi đã sợ quá rồi nghi ngờ bậy, không thể ai còn đủ sức để hại ai lúc này. Tuy vậy, lòng tôi không xua đuổi hết sự ngờ vực.

Tiếng chân chạy ngang vườn rầm rầm rồi có tiếng hú, tiếng gọi nhau: Khai hỏa rồi. Quới ở đầu non. Lục ở cuối sông. Tiếng hô bắn. Đó là những ám hiệu. Nhưng không biết họ có soát nhà không. Đó là mối quan tâm nhất của tôi lúc này. Tiếng chân dừng lại ở sân. Rồi tiếng chân lại chạy đi. Tiếng hô xa dần rồi im lặng hẳn. Lúc này những tiếng súng lại nổi lên. Tiếng Hiền gất gồng một mình:

“Đợi đi hết mới bắn. Thiệt đồ ngu.”

Một lát sau, có tiếng dân vệ la hét ngoài đường: Đuổi theo, anh em ơi. Nhưng chỉ mấy phút sau lại

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

hoàn toàn im lặng. O U bắt chúng tôi ngồi suốt đêm dưới hầm, không cho lên nhà ngủ nữa.

Sáng sớm, tôi chạy sang nhà cậu Giáo trong lúc chưa có một nhà nào hé cửa. Tôi đập cửa thình thịch. Bên trong nghe ngóng một hồi rồi cánh cửa hé ra chỉ vừa một người lách vô rồi gài chặt lại ngay. Mọi người vẫn còn ở trong hầm. Má tôi đưa tay ôm chặt lấy tôi khóc vùi.

Thái thì thào:

“Đêm qua bác lo cho chị quá, bác khóc cả đêm.”

Tôi ôm chặt má tôi hơn và không biết nói một lời nào để má tôi yên lòng. Chắc má tôi chẳng còn phút nào yên lòng nữa. Thái chỉ cánh cửa sổ bay mất từ bao giờ:

“Túi qua nổ mấy tiếng, mấy cái cửa bay hết rồi.”

Tiếng dì Vạn:

“Thì bom nó rơi đâu sát nhà mình nì. Tao nghe một cái rạt, tưởng cái hầm bay luôn. Tao cứ ôm cái đầu, tưởng cái đầu cũng tiêu luôn rồi.”

Mợ Giáo gắt:

“Dì răng hay nói bậy rứa thê.”

Túc, con trai cậu Giáo, đùa:

“Bay đầu còn hai chun còn chạy được mà dì.”

“Nói răng mà nói tào lao tứ đế. Ở nơi súng đạn mà cái miệng chạch chạch.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Một lát sau thấy không có gì lạ và ngoài đường đã có người đi. Cậu Giáo mở cửa. Một mảnh bom nằm chình ình ở trước sân. Mọi người chạy ra coi ngó một hồi. Thái đi ra đường một lúc rồi về cho biết là tối hôm qua Việt cộng đã giật cái cầu vược nơi cống. Nhưng giật luôn hai ba quả mìn mà không sập hẳn, chỉ lủng một lỗ lớn, xe không đi được nhưng đi bộ và xe gắn máy qua được.

Thái nói thêm:

“Túi qua họ về làng nhưng rồi rút đi hết. Chắc họ tưởng cầu sập rồi.”

Ngoài ngõ có tiếng gọi. Chúng tôi nhìn ra. Vợ chồng con cái Bé đang gánh gồng bồng bế nhau đứng ở đó.

Tôi chạy ra:

“Đi mô vậy?”

“Đi xuống Phù Lương, ở đây không yên rồi.”

“Xa không?”

“Xa, người ta đi được mình đi được chớ.”

“Biết ở dưới đó có yên không?”

“Người ta đi rần rần.”

Bé nói:

“Hỏi bác với chị có đi thì đi, không tụi em đi.”

Thái lắc đầu:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ồ mô cũng rứa, biết mô ra rãng mà đi.”

“Anh xuống dưới nó, anh tìm đồn lính trình diện luôn. Tức quá.”

Thái làm thình một lúc, suy nghĩ rồi hỏi:

“Anh có tin tức chi không?”

“Nghe nói thằng đồn trưởng của mi bị cắt cổ rồi. Cô cán bộ chạy về nói lại.”

Thấy Thái yên lặng, Bé tiếp:

“Mi ở đây rãng họ cũng về lòng họ bắt. Họ biết là nhiều người tản cư về đây rồi.”

Má tôi đã ra tới nơi. Chú tôi đòi đi theo vợ chồng Bé. Thế là gia đình tôi lại chia thêm một lần nữa. Thái đứng nhìn vợ chồng Bé đi khuất khỏi cầu vược, thở dài:

“Minh vô đi bác.”

“Thái nhất định ở đây?”

Thái mím môi:

“Ở đây.”

Má tôi rung rung nước mắt:

“Dù rãng đi nữa, ở nơi ni cũng gần An Cựu. Không biết trên ra rãng rồi...”

Tôi biết má tôi đang nhớ tới căn nhà, tới bàn thờ ba tôi và ngôi mộ mới trên núi Tam Thái. Hôm đi tản

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

cu xuống Thủy Dương Hạ, ngang qua đồng, má tôi nhìn lên phía núi hoài. Nhưng cũng như tôi, má tôi không thể phân biệt được mộ nào là mộ ba tôi. Nơi sườn núi là khu vực của người chết, và ngôi mộ nào cũng giống nhau như hệt.

Mấy ngày đầu ở Thủy Dương Hạ thật yên ổn. Nhưng từ hôm bắt đầu có tiếng nổ ở cầu vược thì ban đêm đại bác lại câu tới làng này. Tối nào chúng tôi cũng chui vào hầm thật sớm. Qua đêm thứ hai thì mấy tiếng nổ tiếp nữa, cầu vược hư hại hoàn toàn. Ban ngày Mỹ lên làm cầu, nhưng ban đêm thì họ rút về hết, nhường phần cho mấy anh giải phóng. Đến ngày sau nữa thì trong làng đã có vài nhà bị trúng đạn đại bác. Sáng nào cũng nghe người ta bàn tán xôn xao về những trái đại bác bắn ra ngoài sông, rơi vào nhà dân cư. Một hai nhà đã bị trợn. Ban đêm các anh giải phóng về lục soát bắt dân. Phía cầu vược đã bị chặn lại, lính canh gác không cho dân đi về Phù Lương nữa. Chúng tôi bị kẹt ở Thủy Dương Hạ và lại chờ đợi sự rủi may.

Một vài người trên Huế tản cư về cho biết là ở An Cựu đã được giải tỏa. Quân Mỹ và lính quốc gia đã chiếm đóng, làm chủ hoàn toàn. Vài người trở lên để chở của nhưng họ trở về khóc lóc thảm thiết. Nhà cửa nào không bị sập thì cửa đã bị mở tan hoang và đồ đạc không còn gì hết. Cầu An Cựu đã bị giật sập ngay khoảng giữa, sự qua lại hết sức khó khăn. Má tôi hỏi thăm kỹ càng lắm, họ cho biết tuy đã giải tỏa được, nhưng lính quốc gia và Mỹ chỉ lên có ban ngày, ban đêm rút trở lại Phú Bài hệt. Trong

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

làng lại có tin giặc sắp tới đây, ở trên phố thua, thế nào họ cũng rút về quê. Người ta sửa soạn để tản cư. Má tôi và Thái quyết định trở lại An Cựu.

Mấy ngày liền, tôi nhìn thấy những đoàn xe chở đầy xác chết và binh sĩ bị thương chạy trở về, qua làng. Nhưng người ta vẫn ùn ùn kéo nhau trở lại Huế.

Nhưng đồng thời, cũng có đoàn người ùn ùn từ Huế kéo về. Kẻ chạy lên, người chạy xuống. Má tôi cho Thái đi dò đường trước. Nó đi khoảng chừng nửa buổi thì trở về:

“Nhiều người về An Cựu rồi bác. Mình về đi.”

Vậy là chúng tôi sửa soạn lên An Cựu. Má tôi dặn dò cậu Giáo nếu ở đây đại bác dữ quá thì lên trên đó. Mợ Giáo chia thêm cho má tôi ít gạo: Dù rằng đi nữa ở dưới ni cũng còn có thóc, giã ra mà ăn, trên nó kẹt là chết đói. Mợ Giáo, cậu Giáo và cả nhà đưa chúng tôi ra một khoảng đường rồi mới trở lui. Thấy nhiều đoàn người gồng gánh kéo nhau về Phù Lương, má tôi lại do dự. Thái phải nói mãi má tôi mới thõ dãi: Thi thôi cũng đành. Thái nói ở lại Thủy Dương Hạ hết sức nguy hiểm, nó nghe phong thanh: đêm, Việt cộng đã vô xóm bắt những thanh niên đi.

Tôi thấy hơi yên tâm khi thấy có nhiều người đi trở lên, họ mang theo những thúng, gióng không. Tôi hỏi, họ cho biết là quân Quốc gia đã chiếm An Cựu họ đang kiểm soát trên đó, lên xem còn chi thì chờ đi không bị trộm cắp lấy hết.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tiếng đại bác vẫn nổ ình ình nơi phía thành Huế.
Mặt má tôi tái xanh, môi bà run rẩy:

“Màn rặng chừ, trên đó còn bắn nhau.”

Thái quả quyết:

“An Cựu về phía ta rồi, đại bác bắn lên miệt Bến Ngự, Từ Đàm.”

Quả đúng như lời Thái nói, lên tới Mù U, tôi nhìn thấy bóng những quân nhân thấp thoáng. Họ vác súng đi thành từng hàng, hoặc lẻ tẻ đứng gác ở hai bên đường. Lên tới đồn Trường Bịa thì tôi càng vững lòng hơn nữa. Lính ở trong đồn rất nhiều. Phía ngoài, họ đứng gác cẩn thận lắm. Khi chúng tôi đi ngang qua, bắt gặp những tia mắt họ nhìn, tôi muốn cười mà không cười nổi. Tôi chắc họ cũng thế, những đôi mắt nhìn chúng tôi cho tới khi chúng tôi đi xa. Một vài nhà hai bên đường hé cửa. Vài người thò đầu ra hỏi:

“Về lại hả?”

Má tôi gật gật đầu, hỏi lại:

“Yên chưa?”

“Ồ, được rồi. Đào hầm trốn đạn. May rủi biết mô bác ơi.”

Một tiếng nổ lớn như xé rách màng tai. Chúng tôi vội vã nằm dạt xuống đường.

Một tiếng nói trong sân nhà nào nói vọng ra:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đạn mình bắn đó. Sau đồn Trường Bia bắn đi mà.”

Tôi đứng dậy, ngượng nghịu phải đất rồi kéo má tôi đứng dậy theo. Bà nhìn quanh nhìn quất:

“Vắng quá, chưa có mấy người về.”

Rồi bà hỏi một đầu người trong một cửa nhà vừa ló ra:

“Mới về?”

“Không, tui ở nơi ni từ mấy bữa ni.”

“Không can chi hả?”

Người đàn bà thò đầu ra nhiều hơn, giờ hai ngón tay rồi chỉ về phía góc sân:

“Chết hai người.”

Tôi nhìn theo tay người đàn bà chỉ. Hai nắm mộ đất đắp sơ sài nơi góc sân lạnh lẽo không có một que hương. Tôi kéo chặt hai vạt áo măng tô rồi quay mặt đi nơi khác. Người đàn bà về mặt choắt lại, không biết sự khắc khổ từ lâu hay mới biến đổi khuôn mặt bà ta. Nhưng bà không có vẻ gì bi thảm hết. Tôi rùng mình, mười mấy ngày rồi, họ chừng như đã quen với máu, với sự chết chóc bi thương.

Gần đến nhà, chân tay tôi run rẩy quá. Tôi vừa mừng vừa sợ. Tôi tỏ ý lo lắng ngôi nhà đã đổ nát, không còn toàn vẹn nữa. Hôm đi xuống Thủy Dương tránh nạn, ngang qua đường cái, tôi đã cố nhìn vào ngôi nhà, nhưng đạn đặng sau lưng như xô tôi chạy tới, và những hàng cây loáng thoáng che

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

khuất khu vườn. Trong những ngày ở Thủy Dương, biết đâu ngôi nhà đã sập. Người ta chả đồn đãi vài câu chuyện hết sức thương tâm và khôi hài là gì. Đoàn quân Mỹ lên An Cựu thấy ngôi nhà nào còn nguyên lành hoặc tình nghi là bắn bừa vào, bắt kể bên trong có người hay không. Hoặc họ tràn vào nhà, đứng ở miệng hầm mà bắn tràn vào hầm. Họ sợ Việt cộng núp trong đó. Càng gần nhà, chân tôi càng bước mau hơn. Thái và má tôi cũng thế. Khi đi thì gia đình tôi thật đông, khi về chỉ còn má tôi, tôi với Thái. Dì Vạn với cô con gái đang sửa soạn, nói sẽ lên sau. Vợ chồng Bé về Phù Lương rồi. Thu cũng bỏ đi theo.

Khi sắp bước vô ngõ, khu vườn của chúng tôi khuất ở đằng sau một khu nhà khác và con ngõ đi vào dẫn tới cổng trồng hoa cần và chè tàu, tôi bỗng nghe tiếng gọi đằng sau. Thì ra chú tôi đang tắt tả đi theo. Vợ chồng Bé bàn tính như thế nào mà bỏ ông ở lại. Tôi đẩy cánh cổng sắt khép hờ. Ngôi nhà bỗng bừng sáng lên như chào mừng chúng tôi với những dấu hiệu mới mẻ. Mái ngói bị trụt hoặc lủng lỗ vì đạn róc kết, vì bom chơm. Trước nhà, bức tường nứt một khoảng lớn và những cánh cửa sổ bị sức dội của bom đạn mở toang hoang. Tuy vậy, hai cánh cửa chính vẫn đóng. Thái nhảy lên thềm trước tiên. Nó đặt bao gạo xuống, quay lại nhìn má tôi rồi móc túi lấy chìa khóa. Tôi thấy tay nó run rẩy và mặt nó tái đi. Cánh cửa mở, ánh sáng tràn vào căn nhà. Những đèn nền thấp dờ, những liễn đối, những bông hoa cườm đập vào mắt tôi. Tôi chạy ào vào

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nhà, gục đầu nơi bàn thờ ba tôi. Má tôi ngồi bệt xuống đất cất tiếng khóc. Và Thái, tuy đã theo công giáo và rửa tội từ lâu, nó vẫn tìm hương thấp lên bàn thờ ba tôi ở gian trên, rồi cầm nắm hương còn lại thấp các lư hương ông bà, những người thân đã chết. Tôi nhìn lên bàn thờ ba tôi, tấm ảnh phủ vải đỏ cùng tất cả lư trầm, bàn nến đều phủ một lớp bụi dày. Mắt tôi chợt bắt gặp những lỗ thủng trên mái nhà và má tôi đang gọi Thái, tay cầm một mảnh bom hay đạn gì đó, sần sùi, xám ngoét màu kẽm.

Một lát, chúng tôi đi lục soát xem có mất mát gì không. May quá, những thứ chúng tôi bỏ lại đều còn nguyên, chỉ những thứ đem đi mới mất. Thái quả quyết là chưa ai vô nhà. Kể ra cũng chả ai thềm vào ngôi nhà này làm gì, ba tôi vừa mới chết xong, khu nhà lại bỏ hoang không người ở từ lâu, hôm đám ba tôi xong, liễn đen trắng hoa cườm, vàng hương đầy nhà, trông vào như một khu nhà mồ. Nếu ai lạc vào khung cảnh tang tóc, tiêu điều thế này, chắc cũng hoảng lắm. Nhưng vì đây là nhà chúng tôi, nơi kia là bàn thờ tổ tiên, nơi nọ là bàn thờ vừa thiết riêng cho ba tôi, tôi mới có được cảm giác ấm cúng và bình yên như thế này.

Má tôi bảo đóng bớt cửa sổ lại, cửa lớn cứ khóa bên ngoài trừ khi có việc gì cần đi ra ngoài, để họ làm tưởng là nhà bỏ không. Tôi nhìn ra cửa sổ quan sát xung quanh hàng xóm. Bên khuôn tịnh độ Nam An thật vắng vẻ, những nhà xung quanh đó cũng thật vắng vẻ. Nhưng một lát, tôi thấy một ông già đi ra trước sân, dừng lại nơi cột cờ thường treo cờ Phật

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

giáo khi lễ lạc, ông đứng ngó ra con đường vắng vẻ, hai tay chấp sau lưng. Tôi muốn gọi ông già hỏi chuyện nhưng má tôi đã kéo tôi trở vào. Thái nói:

“Minh phải làm hầm lại. Hầm này có chắc chi mô.”

Hai chị em tôi cùng với ông chú phụ nhau sửa lại hầm. Ngay chiều hôm đó, Túc và Lài từ dưới Thủy Dương Hạ lên. Túc cho biết dưới đó không yên và lên đây ở tạm. Một lát Hiền cũng đi xe Honda vào. May thay, chúng tôi vừa bỏ Thủy Dương đúng lúc. Cũng trong chiều hôm đó vợ chồng Bé trở lại nữa. Đi giữa đường chúng nó đã bị chặn lại, nghe đâu dưới xa kia có xe bị bắn và tấn công, đoàn xe Mỹ bị kẹt lại, đêm nay chưa chắc đã về dưới Phú Bài được. Nhờ đông người, chúng tôi mở cửa bếp. Dưới bếp, hồi trước ba tôi có cho một ông giáo viên thuê. Hôm Tết, vợ chồng con cái về quê ăn Tết và khóa cửa lại. Dưới bếp có sẵn một cái hầm nổi bằng bao cát, chúng tôi khuân tạm lên nhà làm một cái hầm nổi ở phía sau bàn thờ. Thái vừa làm vừa hỏi tôi có thấy chi lạ không. Tôi nói không. Thái nói khi hồi đi vô nhà, ngay qua cổng nhà đằng trước xây mặt ra hẻm vô nhà chúng tôi, Thái thấy nơi nhà đằng trước có một ngôi mộ trước sân. Trên mộ có nén hương và một nải chuối xanh. Tôi nhớ lại nhà hàng xóm đằng trước đã bị đạn và bốc cháy ngay sáng mùng hai, có mấy người bị thương chắc một người đã chết. Thái nói nhỏ:

“Bác gái đằng trước chết chôn ở đó. Họ đi mô hết rồi, nhà bỏ không.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Còn mấy người bị thương nữa mà.”

Thái lắc đầu nói: Em chịu. Thái cũng như tôi, làm sao biết thêm gì hơn nữa. Chúng tôi lại lảng xãng làm hầm. Ở trước khuôn có hiệu đồ mộc, Thái ra khiêng được mấy tấm ván khá tốt, đem vào kê hầm.

Chiếc hầm coi cũng tạm được, nó chia làm hai ngăn. Ngăn trong dành cho má tôi và mấy chị em. Ngăn ngoài dành cho đàn ông. May thay, nhà tôi vừa xong đám ma, có rất nhiều đèn cầy, thắp tới mấy tháng chắc cũng không hết. Thái lại tìm ra một thùng dầu hỏa. Ba tôi dạo còn sống vẫn ưa tích trữ đồ, ông sắp về hưu và định dùng khu vườn cùng nhà thờ họ này làm nơi an dưỡng tuổi già.

Chiều tối hôm đó, chúng tôi ăn cơm rất ngon. Cơm gạo giã tay, ăn với thịt kho mặn. Món ăn này do mẹ Giáo đài thọ từ lúc còn ở dưới Thủy Dương. Chúng tôi ăn thật nhiều cơm. Vì làm việc mệt và đói nữa, chắc má tôi phải nhường mất một nửa phần của bà.

Đêm đến, trước khi gài cửa ngõ cẩn thận và chui vào hầm, dì Vạn đốt hương trên bàn thờ ba tôi, lâm râm khẩn nguyện. Rồi đi ra sân thắp hương vái bốn phương. Cây mai nơi bể nước vẫn còn lơ thơ mấy bông, dì đem hương cắm ở gốc cây mai đó. Chúng tôi nằm đất, lèn sát nhau mà vẫn không đủ chỗ. Lại với Túc không chịu nằm hầm, trải chiếu nằm ngoài nhà. Má tôi lo lắng bàn tính chuyện những ngày sắp đến. Dì Vạn càu nhàu nói, dù sao đi xuống dưới Phù Lương vẫn yên hơn là ở đây. Nhưng má tôi nói chạy đông chạy tây đã hết rồi, giờ về đây có chết

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

cũng không còn tiếc chi nữa. Ở đây còn mong được biết tin con cháu.

Vợ chồng Bé và chú tôi thì lên nhà của họ phía trên đường rầy từ chiều. Bé cho biết trên đó người ta về cũng đông lắm rồi. Nhiều gia đình khi chạy còn nguyên lành, khi về thiếu mất vài mạng. Họ đã chết dọc đường. Má tôi dặn: ban đêm ai gọi cửa đừng mở. Thái khôn khéo ra ngoài khóa cửa lại rồi leo cửa sổ mà vào. Nó nghĩ rằng làm như thế có ai gọi họ tưởng là nhà bỏ không. Mà đúng như vậy, nửa đêm có nhiều tiếng súng nổ nhỏ, rồi tiếng chân đi ngoài vườn. Tiếng chân đi mạnh bạo không thềm dấu diếm gì hết. Tiếng chân dừng lại ở trước cửa nhà rồi có tiếng gõ cửa. Tiếng đàn ông nói:

“Có ai không. Mở cửa. Mở cửa.”

Có tiếng khác gắt:

“Đồng chí chỉ hoài công, tối nào cũng gõ. Họ bỏ nhà hoang mà.”

“Khu vực này người ta về đông lắm rồi. Biết đâu chủ nhà đã về.”

“Nhưng nhà này có tên trong danh sách không đã chớ?”

“Có tên, nhưng ông già làm công chức đó đã chết rồi.”

“Vậy thì thôi. Con cháu họ ở kệ họ. Tôi đoán chắc chưa có ai về đâu. Nhà này ai mà dám ở.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tiếng chân xa dần. Có tiếng chó sủa trong xóm ra. Một lát có tiếng đại bác nổ gần. Lài chui tọt vào hầm. Chúng tôi phải ngồi dậy mới đủ chỗ. Tiếng đại bác rơi đều đều, xa có, gần có. Có tiếng quá gần, dội tức ngực làm chúng tôi co rúm người lại. Lài nắm tay tôi hỏi: Vân ngồi mô. Đây ni. Ở nơi ni để sợ rứa hỉ. Tiếng dì Vạn nói:

“Im đi, đừng có rì rào.”

Xa xa tiếng súng lại nổ ran. Đánh nhau ở đâu có vẻ lớn lắm. Chúng tôi thao thức lo lắng một vài giờ rồi cũng mệt quá ngủ thiếp đi.

Sáng ngày, dì Vạn dậy trước nhất. Dì ngóng ở cửa nghe động tĩnh rồi mới mở hé cửa. Ngoài đường vắng ngắt, nhìn nhà nào cũng hoang vắng đến dễ sợ. Thái chui ra sân trước tiên, rồi tới tôi, tới Lài. Buổi sáng trời vẫn lát phát mưa và lá cây trong vườn xanh một cách kỳ lạ. Qua những đám mây lam sà thấp, tôi bỗng hình dung được phía sau một bầu trời xanh lơ và ánh mặt trời rực rỡ. Má tôi, dì Vạn cũng chạy ra: Nam mô A Di Đà Phật, một đêm yên ổn đã qua. Dì Vạn chấp tay vái bốn phương trời. Chúng tôi nhìn nhau, mừng mừng tủi tủi. Lâu nay chúng tôi vẫn sát nhau kề cận bên những nguy hiểm mà không nhìn thấy nhau hay sao mà bây giờ, đứng trước sân lại mừng tủi như sau bao ngày gian nguy mới gặp nhau, thấy nhau vẫn còn lạnh lặn.

Nhưng con mừng tủi chưa dứt, ngoài quốc lộ, một đoàn xe Mỹ chạy từ Phú Bài lên, súng bắn rất vào hai bên ruộng. Chúng tôi không ai bảo ai đều chạy

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

vào nhà đóng chặt cửa. Đoàn xe Mỹ qua một lúc thì Thái lại nói:

“Có lính mình lên.”

Nó đứng bên cánh cửa sổ hé mở và nhìn ra ngoài. Má tôi nói:

“Phải sửa lại cái hầm. Thằng Thái nhớ đào thêm đất đổ lên cho dày nghe.”

Mặc dù cố gắng hy vọng nhưng chúng tôi chưa thấy dấu hiệu gì chứng tỏ mình là người sẽ sống sót trong thành phố này, sau biển cố.

Đêm thứ nhất trở lại thành phố, mặc dù có tiếng đại bác, có tiếng súng nổ ran ở xa xa, chúng tôi vẫn còn được ngủ yên được mấy tiếng đồng hồ trong chiếc hầm chật hẹp.

Không may cho chúng tôi, chiếc hầm được sửa sang mới ba bốn hôm thì người thuê căn nhà bếp là một giáo viên tiểu học dạy trường An Cựu trở về.

Thấy cửa bếp bị mở tung, ông có vẻ không bằng lòng. Ông vội vàng bỏ hết đồ đạc vào mấy cái giỏ lớn, ngỏ ý đòi mấy bao cát lại để xây hầm đưa vợ con về tạm trú, xong ông ta lại lên xe Honda đi mất. Sáng sớm hôm sau chúng tôi lại dỡ hầm, mang bao cát xuống bếp trả lại, rồi cùng nhau làm tạm một cái hầm mới không lấy gì làm kiên cố lắm. Người thuê căn nhà bếp trở về sửa sang lại cái hầm, nhưng ông chỉ đưa vợ con về có một hôm để lo thu dọn chớ đi

Giải Khăn Sô Cho Huế

đi nơi khác. Chiếc hầm dưới bếp bỏ không, Thái lại mò xuống lấy thêm bao cát lên chát cho dày.

Mấy ngày sau, quốc lộ một nối vào An Cựu có vẻ tấp nập hơn trước, người tản cư đi, người hồi cư về có vẻ đông đúc hơn. Một vài gia đình tạm trú lại một buổi hoặc một ngày nơi sạp mộc, rồi họ lại tiếp tục đi về Phù Lương, Phú Bài.

Mỗi ngày, vợ chồng Bé xuống cho chúng tôi ít tin tức. Nào đêm qua Việt cộng về đây ở ngoèo Hàng Xay. Nào sáng nay quân mình đi gỡ cờ treo trước đồn vận tải. Hoặc: Bác ơi, sắp đánh tới nơi rồi. Họ sắp đánh chiếm lại An Cựu.

Tôi không thể nào hiểu được việc gì sẽ xảy ra nữa. Nhưng khu vực An Cựu thì có vẻ bình yên hơn. Một hai ngày đầu, chúng tôi không thấy gì lạ, nhưng vợ chồng Lài thì đêm nào cũng nghe tiếng chân đi qua vườn. Vài ba hôm, Hiền, Lài và Túc về dưới Phù Lương. Nhiều gia đình tản cư về dưới đó vì nghe dưới Phù Lương, Phú Bài có lập trại tỵ nạn. Vợ chồng Bé gan lì ở lại cho tới một hôm có mấy quả đại bác không hiểu vì tính sai tọa độ hay cố ý rơi trúng vùng An Cựu vào đêm khuya. Lúc đó chúng tôi đang nằm trong hầm, mỗi người đều bị dội bật lên và túm chặt lấy nhau. Hai ba tiếng nổ liên tiếp thật gần rồi im lặng hẳn. Sáng ra Thái đi ngóng tình hình, thấy ngoài đường người ta khiêng mấy người bị thương đặt bên đường, tìm cách đưa đi bệnh viện Mỹ. Gần chín giờ sáng, một đoàn xe lính đi lên, nhưng không chiếc nào dừng lại. Rồi tới

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

mười giờ, những người lính biệt động quân, nhảy dù, từ dưới Phú Bài đi bộ lên. Không có phương tiện nào nữa, mấy người bị thương đã chết. Hai căn nhà hoàn toàn hư hại, mái tôn của nhà trúng đạn văng tuốt ra tận sau đường rầy. Rồi đêm hôm sau nổ nữa, lần này xa hơn một chút, và sáng hôm sau, vợ chồng Bé hót hơ hót hải bế bông nhau xuống nhà chúng tôi:

“Không ở được rồi. Lính mình ở Sài Gòn ra, đánh lớn lắm. Đang chiếm lại nhà bưu điện. Dân dồn về hết nơi trường kiêu mẫu. Đêm qua bom chom rơi trên xóm con, mấy cái nhà nữa bị sập.”

Má tôi thở dài. Thái lo lắng:

“Có ai bị thương không?”

“Không, may người ta đều ở hầm hết. Đêm qua anh tưởng nguy rồi chớ.”

Và không đợi hỏi ý kiến ai, vợ chồng Bé, Thu cùng mấy đứa nhỏ gồng gánh, bông bế đưa nhau về Phù Lương.

Má tôi thấy tình hình gay go quá, nửa muốn đi nửa muốn không. Má tôi vẫn ngóng đợi tin tức ở Nam Giao, Từ Đàm. Nhưng có được chút tin tức nào thì chỉ toàn là những tin tức làm chúng tôi thêm tuyệt vọng.

Trong những ngày trước, dân chúng Huế chết vì đại bác, vì bom máy bay, vì bị đầu tó, điểm chỉ. Chúng tôi ở An Cựu, coi như giáp với ngoại ô thành phố,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

có chạy loạn thì cũng chạy vì sợ bị Việt cộng bắt, hoặc bị trúng đạn chết oan. Nhưng lần này, ác chiến đã diễn ra khắp cùng thành phố. Một vài nơi quân quốc gia đã chiếm lại được, những lá cờ giải phóng đã được gỡ xuống. Ở đồn Trường Bia đã thấy tháp thoáng lính ra vào, nhưng ở đồn vận tải vẫn bỏ không. Cầu An Cựu ban ngày được Mỹ lên canh gác và sửa chữa. Phải nối xong mấy cái cầu, quân đội mới dần qua bên phố được. Phía bên hữu ngạn mới chỉ yên ổn có mấy vùng. Tin tức đưa về thành nội, phố Trần Hưng Đạo vẫn do họ chiếm giữ. Ở Nam Giao, Bến Ngự, Từ Đàm vẫn là nơi họ đóng quân.

Chúng tôi về lại thành phố đúng lúc phe quốc gia cố giành lại từng tấc đất thật là một trò đùa nguy hiểm. Nhưng chạy thoát thân một mình để một nửa gia đình bị kẹt lại, quả trong lòng chúng tôi không ai muốn thế.

Giữa lúc chúng tôi được trú ngụ ở một phần đất tương đối ít nguy hiểm thì thành phố Huế rơi vào lúc ngập súng đạn, máu đổ. Và nhờ có một người thoát từ phố về, chúng tôi biết được những tin tức kinh hoàng bên kia sông Hương.

Một buổi sáng, Thái thấy một đoàn xe đi lên, tới cầu rẽ lên phía Phú Cam, rồi rất nhiều đoàn lính dù, biệt động quân đi bộ từ dưới Phú Bài lên. Một lúc sau lại thấy Mỹ tới sửa tiếp cầu An Cựu. Thái kêu tôi ra đường:

“Người ta đi lại nhiều rồi chị.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Má tôi dặn:

“Đừng có ra đường nghe tụi bây. Quân mình lên là sắp đánh nhau lớn rồi đó.”

Quả như lời má tôi đoán. Chỉ chừng nửa tiếng đồng hồ sau khi đoàn lính đi qua, là tiếng súng lớn nhỏ nổi lên ở miệt Phú Cam, Bến Ngự. Và một số dân chúng bồng bế nhau chạy loạn về An Cựu để xuống Phù Lương.

“Đánh nhau lớn rồi.”

Má tôi kêu chúng tôi chui vào hầm hết. Nhưng gần tới trưa chúng tôi mới nhớ ra là nhà chưa có gì ăn, chỉ còn ít gạo.

Thái nói:

“Hồi nãy con thấy dưới Mù U có bán thịt heo. Dưới đó với chỗ mình ở yên rồi, thuộc vùng quốc gia rồi.”

Má tôi làm thinh. Thái lại nói:

“Đề con với chị Vân đi mua thịt. Họ bán nhau ở trên Bến Ngự lận mà bác.”

Tôi cũng muốn ra đường coi tình hình nên nói vô giúp Thái:

“Con với nó chạy ra mua một chút về liền mà má.”

Má tôi thở dài:

“Ừ, mà đi mau nghe.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi theo Thái chui ra khỏi hầm. Má tôi dặn:

“Tránh đạn mà đi nghe con.”

Câu nói của má tôi làm tôi vừa thương vừa buồn cười. Làm sao tránh đạn được. Nhưng tôi cứ dạ cho má tôi yên lòng. Tôi với Thái không đi xuống Mù U mà rủ nhau đi ra thẳng phía cầu An Cựu.

Thiệt chúng tôi đã gan cùng mình. Ngoài đường không có một người đi, lính Mỹ lính Việt xuôi ngược tíu tít chuyển quân. Họ chả buồn chú ý tới chúng tôi nữa. Chúng tôi ra tới cầu An Cựu, thấy cầu nổi đang được công binh Mỹ làm gần xong, chúng tôi không dám đi đường cái mà vòng lối sau đi theo con đường nhỏ sau ruộng mà về nhà. Nhiều hố bom đào những hầm lớn, trời mưa, nước đọng thành từng vũng. Ngang qua một khu vườn bỏ không, chúng tôi nghe thấy tiếng động sau một bụi tre.

Thái kéo tôi:

“Đi nhanh chị.”

Tôi tò mò ngoái lại nhìn qua những nhánh tre thưa, tôi nhìn thấy những ngôi mộ đất đắp vội vàng, ở trên mộ cắm thẻ kiểm tra và cạnh đó, một chiếc hầm cá nhân, một xác lính Bắc Việt đang nằm vắt nửa trên nửa dưới miệng hầm, không biết bị thương hay đã chết, cạnh đó một hố bom và những cành cây khô, những nhánh tre ngã gãy tả tơi. Qua mấy ngôi vườn bỏ hoang, chúng tôi tới một thửa ruộng nhỏ vuông vắn, ruộng bỏ không và nước lúp xúp.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi không biết đường nên cứ đi sau Thái. Có tiếng máy bay tới gần, Thái kéo tôi nằm mẹp xuống đường, đợi cho máy bay khuất mới tiếp tục đứng lên đi lần về nhà. Khi tôi đứng dậy, tôi bỗng nghe tiếng rên rĩ. Tôi dừng lại thì Thái đã kéo tay tôi: Đi chị. Thái nói nhỏ:

“Bọn họ bị thương, không khéo họ bắn mình. Đi ngả tắt ni thiệt đại hết sức.”

Thái cầm chặt tay tôi và lôi tôi đi theo nó. Nhưng tiếng rên một lúc một rõ và một van nài hơn. Cứu tôi với. Cứu tôi với. Cứu tôi với. Tôi không thể làm ngơ được, rõ ràng là tiếng người sắp chết. Tôi nhìn quanh quất và chợt nhận ra một thanh niên đang gục bên một chiếc hố nông, hình như người ta đào rồi bỏ dở nửa chừng, hay một miếng bom nào cày lên cũng nên. Thanh niên mặc một chiếc áo măng tô màu xám, dính đầy máu. Thái nhìn thấy và nó biết không phải quân giải phóng. Tôi kéo Thái lại gần:

“Chắc là sinh viên hay học sinh chi đây.”

Chúng tôi đã đứng bên cạnh. Hình như nhận ra tiếng chân người, khuôn mặt bê bết đất ngẩng lên, một giòng máu rỉ chảy bên mép. Thanh niên đưa tay ôm ngực và muốn gục xuống. Thái vội nhảy xuống hố đỡ thanh niên dậy:

“Tôi chết mất,” người thanh niên rên rĩ.

“Anh ở mô tới?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Thái cúi tai sát người thanh niên. Anh ta cố gắng đưa tay chỉ về phía, phía trước là những vườn cây. Tôi không hiểu. Thái hỏi:

“Anh ở bên phố thoát sang?”

Thanh niên gật đầu.

Vừa lúc đó lại có tiếng máy bay tới gần. Lần này hình như tới mấy chiếc và bay liệng ngay trên đầu chúng tôi. Người thanh niên ra dấu chúng tôi nên lánh đi và cho biết Việt cộng còn ẩn núp trong nhiều khu vườn nơi này nên Thái đưa tay ra dấu cho tôi đi trước rồi dìu thanh niên đứng lên. Tiếng máy bay như sắp hạ xuống trên đầu, Thái hét lớn:

“Chạy vô nhà trước mặt.”

Tôi chạy thẳng vào chiếc ngõ mở sẵn, Thái đã tới sát lưng. Chúng tôi bước qua mấy bậc thềm là vào nhà. Căn nhà bỏ không, có một hầm cát nhưng Thái vừa nhìn vào đã bụm miệng lùi lại:

“Có người chết.”

Tôi định chạy ra nhưng bên ngoài đã có tiếng súng nổ. Một loạt đạn trên máy bay bắn xuống. Tiếng róc két như rơi ngay trên đỉnh đầu. Thái đành kéo tôi chạy xuống bếp, ở đây có chiếc bể cạn. Thái đặt thanh niên ngồi dựa nơi bể nước rồi kéo tôi bắt nằm sấp xuống đất.

“Đừng có ngẩng đầu lên. Có đạn ngoài vườn đó.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi nằm sát xuống đất, hai tay ôm lấy đầu. Thái bình tĩnh hơn, nó xé áo lau vết thương cho thanh niên và băng bó lại. Người thanh niên đã bớt sợ và tỉnh táo hơn. Anh cho biết anh ta tên là Khâm, ở trong thành nội. Anh đã thoát được bằng cách giả làm đàn bà, chạy theo đoàn người tràn ra cửa thành và vết hết tiền đem theo để thuê một chuyến đò qua sông. Anh mở hé chiếc áo măng tô ra, bên trong là vạt áo dài màu xanh nhuộm đầy máu. Chiếc khăn trùm trên đầu đã rơi mất tự bao giờ.

Tiếng máy bay vẫn lượn vòng, mặc tiếng đạn từ dưới đất bắn lên như mưa, và cứ mỗi vòng tròn lượn trở lại là những loạt rốc két bắn xuống xối xả. Tim chúng tôi đập liên hồi. Chắc giờ này má tôi ở nhà lo lắng lắm, theo phương hướng thì tôi đoán ở phía nhà tôi không việc gì, mẹ này gần Phủ Cam. Nằm ở nơi đây tôi thấy bấp bênh quá, có thể trúng đạn bất cứ lúc nào. Tôi nghĩ tới chiếc hầm ở trên nhà nhưng Thái cho biết là có người chết. Tôi tò mò hỏi Thái:

“Em thấy gì trong hầm vậy?”

“Có một người chết ở trong đó. Dễ sợ lắm, em nhìn vô thấy một người nằm ngửa, tay chân khô queo, hai mắt như còn mở và hướng về miệng hầm. Bên cạnh đó có những vũng máu đặc, em nhìn thấy mấy con chuột đang chạy lui chạy tới lảng xãng, có con đang ngậm vào đầu ngón tay ngón chân của xác chết.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi rùng mình, muốn bỏ ngôi nhà chạy ra ngay. Nhưng bên ngoài lúc này đầy rẫy sự nguy hiểm. Tiếng súng dưới đất nhỏ dần rồi rút về miệt xa hơn. Hình như họ đã bỏ những hồ cá nhân để chạy thoát khi tiếng máy bay còn lượn vòng. Và khi tiếng máy bay quành trở lại thì không còn nghe tiếng bắn trả ở xung quanh nơi chúng tôi núp nữa. Khâm có vẻ tỉnh táo hơn, anh đã tựa được lưng vào thành bể cạn, Thái lấy cái lon múc nước ở bể cạn cho Khâm uống nhấp nhấp. Anh ta mất máu nhiều quá, khuôn mặt xanh lè và hai mắt sâu, chứng tỏ nhiều đêm mất ngủ. Mặc dù tiếng đạn dưới đất không còn bắn lên nữa, nhưng máy bay vẫn lượn vòng trên đầu, chúng tôi biết là chưa thể thoát ra khỏi ngôi nhà này được. Khâm nói, giọng yếu ớt:

“Mấy ngày trước chỉ sợ bị giải phóng bắt, xử tử. Chỉ sợ chết bom. Nhưng lúc này sao tự nhiên tôi chẳng sợ gì nữa. Tan nát hết rồi.”

Và Khâm bắt đầu kể cho chúng tôi nghe về cuộc chạy trốn của Khâm. Chuyện của những người kẹt ở bên kia dòng sông Hương.

Chương 7

Chuyện Từ Thành Nội

Không hiểu do một phép lạ nào mà ngôi nhà vẫn còn nguyên vẹn.

Chúng tôi sống chật hẹp trong chiếc hầm đào sâu xuống đất, trên miệng hầm, xung quanh chất toàn bao cát, như vậy là đã mười mấy hôm.

Chuyện gì? À, mấy ngày đầu. Mấy ngày đầu thì đâu có gì kinh hoàng. Cũng như các vùng khác, đêm mông mịt, chúng tôi nằm lẩn sát đất, chui cả xuống gầm giường vì tiếng súng bắn khắp mọi phía. Sáng ngày ra là Việt cộng đã đầy nhà, đầy vườn. Họ đi lại ngoài đường đông nghịt. Đồng phục à? Không. Họ vận đủ các thứ quần áo. Có tốp mặc áo ka ki hần hoi, nhưng phần đông họ mặc quần đùi. Đặc biệt là người nào cũng có đeo băng màu nơi tay, hoặc quàng khăn nơi cổ.

Chuyện gì xảy ra vậy? Huế mất rồi sao?

Chúng tôi nhìn nhau dò hỏi, muốn chạy qua hàng xóm hỏi thăm tin tức cũng không được nữa. Ai ở yên nhà này. Và họ ra lệnh mỗi nhà phải tự đào hầm lấy bắt đầu tập chịu đựng gian khổ để chiến thắng. Chúng tôi đã lấy được Huế, các nơi đang đánh nhau, đợi toàn quốc chiếm được hết là thắng lợi. Quân giải phóng nói vậy.

Mấy ngày đầu vui lắm. Họ nấu cơm, ăn uống trong nhà chúng tôi. Nghe nói họ sẽ tổ chức liên hoan

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nữa. Rồi họ chở đâu tới thiệt nhiều mút bánh, nhất là bánh tét, và họ ăn uống lu bù. Ăn như chưa bao giờ được ăn.

Hôm đầu tiên tôi sợ lắm, gia đình tôi cũng sợ cho tôi nữa. Tôi là con một, lỡ có chuyện gì chắc mẹ tôi không chịu nổi. Nhưng mấy ngày đầu thiệt êm thắm. Tôi còn được nghe họ nói chuyện nữa chớ. Họ nói chuyện vui lắm. Em tôi hỏi cả chuyện ngoài Bắc, họ nói đời sống ngoài Bắc no đủ. Nhưng nhiều anh cán binh Bắc Việt nhìn mấy cô gái mặc quần ống chật, áo sơ mi hoa hòe thì tỏ vẻ ngạc nhiên. Tôi nghe họ xì xào với nhau:

“Con gái ở trong này đẹp quá, ăn mặc đầy đủ quá.”

Mấy chị nữ cán bộ thì ghét ra mặt. Bởi vậy, qua ngày thứ hai, các cô gái Huế trong thành nội biết được sự không ưa thích đó và thay đổi lối ăn mặc liền. Mấy ngày đầu êm ru, thỉnh thoảng lắm mới nghe tiếng súng nổ xa thiệt xa, đâu phía bên hữu ngạn, mà tận vùng ngoại ô, không ai để ý nữa.

Có mấy nữ cán bộ vác xe của thiên hạ ra tập. Nhiều nhà đã trốn ra Gia Hội được từ hôm đầu, ngày tờ mờ sáng. Họ đi thật là đại, ban đầu chúng tôi nghĩ thế. Nhà họ bỏ không, mấy cô nữ cán bộ tha hồ mà vào lục lọi. Vật mà các cô ưa thích nhất là xe đạp và xe Honda. Nhìn thấy các cô cán bộ xắn áo xắn quần đến háng mà tập xe đạp thì không nín cười được. Nhưng buồn cười mà đâu có dám cười, chúng tôi lo sợ cho tương lai lắm. Chưa biết rồi sẽ ra sao. Mấy anh lính Việt cộng có vẻ lạc quan. Toàn quốc thắng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

trận, đồng bào yên tâm. Họ báo tin cho biết vậy. Và ở trong thành nội, chúng tôi ngạc nhiên thấy họ tràn vào khơi khơi, tôi không thấy có vẻ gì là đặng độ, đổ máu cả. Chắc tại tôi không ra khỏi nhà. Ngay từ sáng tinh sương ngày mồng hai, má tôi đã đóng chặt cửa lại, chúng tôi chỉ được nhìn ra đường qua kẽ hở.

Nhưng dù qua một kẽ hở rất nhỏ, tôi cũng nhìn thấy ngoài đường rất đông người đi lại. Các anh lính Việt cộng đều mang băng xanh hoặc băng trắng nơi cánh tay áo.

Không khí đường phố thay đổi thật đột ngột, bên cạnh những khuôn mặt lo lắng núp sau những cánh cửa, có những bộ mặt tươi cười, ra chiều hết sức hớn hở. Nhà ông giáo Kê, một người đàn ông đứng tuổi đã bỏ nhà đi tập kết hơn mười năm, bỗng xuất hiện. Ông ta có một bà vợ hàng ngày đi bán chè và một cậu con trai khoảng chừng 17, 18 tuổi. Sự xuất hiện của ông giáo Kê làm mọi người lo lắng. Mẹ tôi nói giọng run run:

“Thôi chết rồi, ông nó về là ông biết hết trong vùng ni, thế nào ông cũng bắt bớ lung tung cho coi.”

Tuy lo vậy, nhưng nhân vật ông giáo Kê cũng chưa làm cho chúng tôi kinh hoàng bằng hai căn nhà ngay ở đầu đường Nguyễn Huệ bỗng trở thành nơi ra vào tấp nập của các anh cán binh Việt cộng. Người ta đồn với nhau có hai nữ sinh viên là cán bộ nắm vùng. Hai cô ở ngay căn nhà đầu đường, có người trông thấy hai cô mặc quần tây, áo sơ mi, đội nón lá đi đi lại lại trên đường, lưng đeo súng lục

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

kiểu Tiệp Khắc. Tôi không biết được tên của các cô, nhưng người ta cho biết hai cô là sinh viên trước ở Sài Gòn. Tôi đoán một vài tên trong số bạn cũ quen thuộc, nhưng chưa có gì làm bằng cứ chắc chắn.

Cũng nơi đường Nguyễn Huệ, một ông thợ mã trước theo Việt cộng, đã trở về hồi chánh nay trở thành cán bộ nằm vùng. Người ta lo nhất là bộ mặt này. Anh ở đây đã lâu, và thế nào anh cũng lập công, chỉ điểm một số thường dân. Má tôi lo lắng hỏi tôi có làm chi cho ông ta thù oán không. Tôi suy nghĩ mãi không tìm ra chuyện gì, tuy nhiên tôi cũng không an tâm. Mấy ngày liền tôi không dám ra đường. Má tôi hề thấy mặt tôi ló nhìn ra khe cửa là lôi lại, kéo tuốt vô trong buồng, đóng cửa kín mít.

Nhưng mấy ngày qua, tôi chưa thấy chuyện gì lạ xảy ra, ngoài việc các người lính Việt cộng vào từng nhà bắt đi học tập. Tôi lại được mẹ tôi đem dầu trên trần nhà. Con em gái tôi phải đi học tập. Khi về, nó cho biết là lớp học được tổ chức ở nhà ông giáo Kê. Tôi hỏi học những gì, nó cho biết là người ta yêu cầu các cô vào từng ban, ban cổ động, ban cứu thương, ban tiếp tế. Tôi hỏi nó chọn ban gì thì nó chỉ cười lắc đầu:

“Em run bất chết. À, em có gặp...”

Tôi hỏi nó gặp ai thì nó làm thinh, mặt lộ vẻ sợ hãi. Tôi gạn hỏi thêm mấy lần, nó vẫn không dám nói. Nó còn tiết lộ cho tôi biết là thanh niên sinh viên bị bắt đi học tập đông lắm.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cả ngày hôm đó, tôi không ăn cơm được, tôi cảm thấy cổ họng khô đắng. Hình như tôi sắp cảm nặng. Câu nói nửa úp nửa mở của đứa em gái làm tôi không an tâm. Tối hôm đó, tôi rời khỏi trần nhà xuống đất nằm, tôi hỏi lại nó. Lần này giọng nó run run như sắp khóc:

“Em gặp cô Đoan, cô Đoan ở đầu đường mình đó anh.”

“Hai cô lận mà?”

“Thì cô Đoan với cô Kim ở đối diện nhà nhau đó.”

“Nó có nhìn ra em không?”

“Có, nó hỏi anh đi mô mà không tới học tập, em nói anh đi về quê hôm hăm tám Tết. Nó cười, nói ngày mồng một nó gặp anh đi ra cửa Đông Ba với anh Hạo, anh Toàn. Em lo quá.”

“Rồi em trả lời rằng?”

“Em làm thình.”

“Nó nói chi nữa không?”

“Có, nó khuyên em nên gia nhập mặt trận liên minh, hòa bình chi đó. Em cứ làm thình. Nó nói em giúp nó được. Nó hẹn sẽ gặp em sau.”

“Em thấy thầy Đóa đi họp không?”

“Em không thấy thầy mô hết.”

“Còn ông giáo Kê về ra rằng?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ông giáo Kê diễn thuyết hăng lắm. Em sợ quá chả nghe gì hết, mà có nghe cũng không hiểu. Anh nì, ông đi tập kết về râu dài tới ngực, coi dễ sợ quá. À anh, em thấy hình như có anh Đắc nữa.”

“Đắc?”

Tôi kêu lên sừng sốt. Thôi chết rồi, Đắc đã trở về. Nhưng tôi không tin Đắc có thể là một người cộng sản được. Ngày trước, tôi cũng có chân trong nhóm tranh đấu với Đắc. Đắc thường tâm sự là anh không thể chấp nhận cộng sản. Rồi một thời gian sau, vì bị theo dõi, ruộng bắt, Đắc trốn đi.

Có người nói Đắc với Đoan với Ngọc cùng trốn một lượt. Lần này Đắc trở về, chắc Ngọc và Phan cũng trở về rồi. Tôi thăm lo ngại, ngày trước Phủ có một cô nhân tình cũng ở trong thành nội này, sau khi Phủ đi ít lâu, cô tình nhân đã vội thay lòng đổi dạ theo một người khác. Ngoài việc bị khổ sở vì trốn tránh, Phủ còn mất luôn người yêu nữa. Lần này nếu trở về, chắc Phủ sẽ đau khổ ghê lắm. Liệu chuyện gì sẽ xảy ra? Tôi hỏi gặng mãi em gái tôi có nhìn thấy Phủ không. Có ai nhìn thấy Phủ không? Nó quả quyết là nó không thấy, cả bạn bè của nó đi họp cũng nói không thấy. Tôi hơi yên tâm và mừng thầm cho kẻ phản bội. Nếu Phủ trở về, thêm một mối thù hận nữa, cô bé thay lòng kia chắc cũng không tránh được hậu quả thương tâm. Nhưng em gái tôi cười gượng:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Anh tưởng về tới Phủ mới biết rằng! Em tin là Phủ không chấp nhận mô. Nhưng Phủ và Ngọc không có mặt ở nội thành.”

Tôi không khỏi bùi ngùi nhớ lại bạn bè cũ. Dù Đắc, dù Ngọc, dù Phủ có bỏ đi, có theo lý tưởng nào nữa, dù thù nghịch với tôi, tôi cũng vẫn còn giữ những kỷ niệm về họ. Tôi tự tin tôi, tôi tin bạn bè. Trước đây, Đắc đã bị dồn đến bước đường cùng, phải trốn theo bên kia, nhưng sự có mặt của Đắc không còn làm tôi lo sợ nữa, mà nghĩ tới Đắc, tôi bỗng cảm thấy yên ổn hơn một chút. Tôi định bụng là phải gặp cho được Đắc. Tôi không tin là có chuyện gì sứt mẻ trong tình bè bạn. Ngày hôm nay, hay ngày mai, thế nào tôi cũng có dịp gặp lại Đắc. Tôi phải gặp. Tôi hỏi em gái:

“Em có nói chuyện với anh Đắc không?”

“Em thấy một người giống như anh Đắc thôi chớ em chưa dám nhìn. Anh ấy đeo băng xanh, có súng nữa.”

“Em coi bộ anh ra răng?”

“Có vẻ trầm ngâm chớ không hách dịch như mấy tên cán bộ nằm vùng khác. Anh biết xóm mình chán chi cán bộ nằm vùng, rứa mà mình biết chi mô.”

Tôi hỏi tiếp:

“Rứa họ học tập cái chi?”

“Thì như anh nằm trên nhà khi mai anh nghe đó. Họ tới nhà họ nói mời đi họp, em định trốn nhưng có

Giải Khăn Sô Cho Huế

Doan cô đứng đầu ngõ gọi ngay tên em nên phải đi. Họ nói đi họp mà họ còn bắt học tập nữa. Rồi họ diễn thuyết, tuyên truyền về thắng lợi.”

“Họ tuyên truyền rằng?” Tôi nôn nao.

“Họ nói chiến thắng lấy được Huế là nhờ sự đóng góp của nhân dân. Vậy các trẻ em về nhà tìm những khúc tre, khúc gậy ngắn rồi sơn đen, khi mô nghe tiếng máy bay quân Mỹ nguy tới thì đem ra chĩa lên trời để bọn Mỹ nguy tưởng là súng, phải khiếp đảm trước tinh thần chống đế quốc, tay sai của nhân dân Huế. Họ còn nói là đồng bào đừng để cho một tên Mỹ nguy, một tên Việt gian nào trốn trong nhà. Gặp trường hợp đó phải báo cáo cho giải phóng biết ngay.”

Tôi kinh hoàng:

“Việc xúi con nít sơn khúc tre giả làm súng có thiệt há?”

“Em nghe rõ ràng nì. Họ còn tuyên truyền nhiều lắm. Nì anh, trước khi họp, các anh giải phóng còn đọc khẩu hiệu, rồi đến 7 nhiệm vụ của đảng viên, rồi lời của “bác” Hồ, em nhớ như ri thì phải: Trung với đảng, hiếu với dân, nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng. Họ hô lớn mà hô nhiều lần, em bắt thuộc lâu.”

Tôi gât: “Kệ xác họ.” Tôi đâu cần phải biết, phải nghe những khẩu hiệu trung thành với bác với đảng. Chính những người lính Bắc Việt đi vô Nam, họ

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

thuộc lâu những khẩu hiệu đó, nhưng chắc cũng có người không hiểu tại sao phải trung thành, phải chết.

Nhưng lời tuyên truyền đó đã gây một hậu quả tai hại. Về sau, khi các trận đánh diễn ra, không hiểu vì những tiếng súng ở các hố cá nhân bắn lên, hay vì những dùi, gậy của các em nhỏ bị bắt ra chĩa lên trời mà máy bay bắn xuống như xối xả.

Suốt đêm đó, tôi không ngủ được. Sáng ngày ra đã phải lên trần nhà nằm. Em gái tôi vẫn chạy qua hàng xóm dò tin tức, nhưng tôi không dám chường mặt xuống nhà chớ đừng nói ra đường. Tôi sợ họ biết mặt. Nhất là ông thợ mã hồi xưa là Việt cộng, nay về hồi chánh đã trở thành một cán bộ nằm vùng. Ông không ưa bọn sinh viên như tôi. Rồi còn nhà ông giáo Kê nữa, cả cậu con mười bảy mười tám chi đó, ít khi nói chuyện với tôi đảng hoàng. Em gái tôi đã nói dối là tôi bị kẹt lại ở dưới quê, tôi sợ em tôi mang vạ vì sự có mặt của tôi nữa.

Ngay sáng hôm đó, trước nhà tôi, sau vườn tôi nghe có tiếng cuốc đất. Rồi một lúc sau có tiếng lao xao dưới nhà. Tôi nín thở nằm yên nghe ngóng. Một giọng nói đàn ông lớn tuổi, giọng Quảng Bình thì phải, và hình như nói chuyện với mẹ tôi:

“Mẹ phải cho đào hầm. Chúng ta còn phải đương đầu với rất nhiều khó khăn. Quân Mỹ nguy có thể đem máy bay tới thả bom để giết nhân dân. Nhưng không sao, chúng sẽ thất bại nặng nề.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tiếng chân đi rảo quanh nhà. Tiếng mạ tôi năn nỉ:

“Dạ nhà tui đơn chiếc, ba chúng nó khuất núi lâu rồi, chúng tui mạ góa con cô... Dạ, bánh tét trong nhà làm... Dạ bánh cúng...”

“Ở ngoài Bắc nhân dân ta ăn Tết vui lắm.”

“Dạ.”

“Năm nay, Bác cho chúng tôi được vào đây ăn Tết với nhân dân trong này. Gặp các mẹ, các chị, chúng tôi sung sướng lắm.”

“Dạ.”

“À, tôi quên, giá gạo của bọn Mỹ nguy bán bao nhiêu một bao?”

“Dạ, mỗi tạ mấy nghìn, ba nghìn có, hai nghìn có.”

“Bọn Mỹ nguy bán cắt cổ, uống máu nhân dân. Đợi khi giải phóng xong, gạo chỉ bán năm trăm đồng một tạ.”

“Dạ.”

“Nhà mẹ có ai giúp đỡ đào hầm không?”

“Dạ mạ con tui đào. Ngoài tui với con nhỏ, với thằng con trai lên mười ni còn mấy đứa cháu. Còn có bà dì, bà ngoại. Dạ không dám làm phiền mấy ông.”

Tiếng chân đi vào phía bàn thờ. Tôi đoán ra bước chân mạ tôi vội vã như muốn ngăn lại:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Dạ mấy hôm nơi bàn thờ dọn rồi.”

Giọng đàn ông cười giả lả:

“Không, mẹ cứ việc cúng chớ.”

“Dạ, cúng... Mà mấy hôm ni ai còn lòng dạ mô mà cúng. Hôm mồng một tưởng chết rồi, nhờ ơn ông bà... Dạ thừa ở trong nó không có chi hết. Dạ có bánh, bánh tét. Dạ mời, mời ông... à mời... đồng chí.”

“Cám ơn mẹ. Nhân dân miền Nam tốt với giải phóng quá. Chúng con hết sức ghi ơn mẹ giải phóng...”

Tiếng chân đi ra khỏi nhà rồi xa dần. Đợi một lúc tôi ló đầu xuống, tám cạc tông che miệng trần nhà vừa hé ra, tôi đã thấy mặt mạ tôi nhìn lên, hai tay bà chấp trước ngực:

“Tui lạy ông, ông ở trên đó cho tui nhờ. Chúng vừa vơ vét hết bánh trái rồi.”

Tôi sợ má tôi lo lắng, vội rút đầu lên và kéo miếng cạc tông lại. Suốt ngày hôm đó, tôi nằm bẹp trên trần nhà. Đợi lúc nào thật vắng, em gái tôi đưa com lên hoặc rót cho ly nước lạnh.

Mấy hôm sau, họ ít vào nhà, có lẽ họ không còn hồ nghi gì gia đình chúng tôi nữa. Cô em gái tôi vẫn cứ phải đi học, đi học tập. Nó về mách với tôi:

“Đúng anh Đắc anh ơi.”

“Nó có nhìn ra em không?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Có.” Anh cười nói: “Con Hường em Khâm đây phải không? Mới đây mà lớn quá hí.” Em nhớ ngày trước anh Đắc hay xoa đầu em lắm.

“Vây em có sợ không?”

“Không, anh hiền lắm anh ơi. Anh hỏi thăm anh, rồi hỏi thăm mẹ nữa. Anh nói rảnh anh tới thăm mẹ.”

“Trời ơi, em có khai anh trốn trong nhà không?”

Hường cười:

“Em mô có dại. Anh ấy cũng không hỏi riết bắt bí em chi hết. Anh chỉ nói: “Khâm có sao không?” Em nói dạ không. Rồi em nhớ ra nói liền: “Tại anh Khâm về mắc kẹt dưới nhà quê.” Anh hỏi quê ở Bao Vinh phải không? Em gật đầu, anh hơi giật mình. Anh có vẻ lo sợ cho anh nữa.”

Tôi cảm động và tự thẹn thâm. Thì ra Đắc vẫn còn là bạn tôi. Đắc không hề thay đổi gì hết. Vậy tại sao Đắc trở về? Về với nhiệm vụ gì? Lòng tôi càng nôn nao muốn gặp Đắc hơn. Tôi ngó ý với Hường là muốn dự một buổi họp. Hường nói:

“Không được mô. Anh Đắc thì hiền lành nhưng có mấy người khác dữ lắm. Họ nói chuyện hung hăng thiệt dễ sợ.”

Rồi Hường thì thào vào tai tôi:

“Anh nì. Khi hồi ngang qua ngã ba em thấy ai như anh Tý. Anh ấy ôm áo quần như muốn đi trốn xuống đường Mai Thúc Loan.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ừa, thằng Tý. Nó dám chạy trốn hả?”

“Không biết anh ơi. Nhưng em thấy hắn cũng đeo băng trắng nơi cánh tay. Hay là hắn cũng theo Việt cộng rồi.”

“Cái thằng đó dám lắm. Ai chớ nó thì việc chi mà không dám làm.”

Tôi hậm hực. Nhưng đồng thời cũng lo sợ nữa. Nếu nó theo giải phóng, nó dám tìm bắt tôi hoặc điếm chỉ cho bắt tôi lắm. Tôi nói với Hường:

“Em đừng có cho nó gặp, nó hỏi lời thôi.”

Tôi sợ nó nhìn thấy em gái tôi rồi nhớ ra tôi. Có thể vì nhiều việc, nó đang quên tôi cũng nên, nhưng gặp mặt một ai liên quan tới tôi, có thể nhắc nó nhớ. Thường ngày tôi không ưa nó, kể cả khi còn trong nhóm tranh đấu, tôi đã nhiều lần nói với bạn bè:

“Thằng Tý không tin được. Nhưng nó dám có mặt trong đám quyết tử, nó đã lường lọc bao nhiêu anh em.”

Thấy tôi trầm ngâm, Hường vội nói:

“Em thấy anh Tý là em tránh liền, em sợ bắt chết.”

“Em con gái việc chi mà sợ hắn?”

“Em sợ anh nó bắt em. Em thấy mấy đứa bạn cùng đi họp với em thấy anh nó là núp hết.”

Tôi cười, cố trấn an con bé:

“Kệ nó, mình có mần chi mà sợ.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Anh không biết đó, dưới đường Ông Ích Khiêm, họ bắt hết rồi. Công chức, quân nhân bị bắt đi hết. Nhất là mấy người làm sở Mỹ.”

“Mình có làm sở Mỹ mô mà sợ. Cũng không công chức nữa mà.”

“Dưới nó bị bắt thiệt nhiều. Nhiều người cũng có làm chi mô mà cứ bị bắt như thường.”

Đúng như lời em gái tôi đoán, qua ngày sau, xóm tôi ở, các thanh niên, công chức và quân nhân bị bắt đi hết. Một vài người trốn chạy bị bắn tại chỗ. Nhà chúng tôi đã làm xong được một cái hầm khá kiên cố bằng bao cát và những tấm ván lấy ở bộ ngựa gỗ quý từ mấy đời để lại.

Tuy vậy, ban ngày tôi vẫn trốn trên trần nhà, ban đêm mới dám xuống hầm ngủ. Tôi đã bắt đầu chán nản và mệt mỏi. Giữa lúc đó thì mọi người hoảng hốt vì đại bác câu tới nơi. Nằm áp tai xuống đất, tôi nghe tiếng rầm rì liên hồi như xe tăng chạy ở đâu bên ngoài thành nội, đôi lúc tôi mơ hồ nghe tiếng máy bay.

Một vài nhà đã trúng đại bác. Người ta cho biết đại bác trúng nhiều nhất là các bờ thành. Người ta còn cho biết là lá cờ ở Phú Văn Lâu đã bị hạ xuống và treo cờ giải phóng rồi. Nhưng khi đại bác câu tới thành nội, ai nấy đều hoảng sợ ra mặt. Thêm những cuộc bắt bớ gắt gao của Việt cộng làm không khí càng kinh hoàng hơn.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Một buổi tôi đang nằm trong hầm nhai mấy miếng bánh mì khô thì nghe phía đầu ngõ có tiếng chân rượt đuổi. Tiếng hô:

“Đứng lại. Đứng lại.”

Tiếng chân chạy vòng đặng sau vườn chúng tôi. Tiếng chân đuổi rầm rập, có vẻ nhiều người và hối hả. Một tiếng nổ, một tiếng kêu rú lên. Tôi bịt chặt hai tai lại. Mạ tôi ôm chặt lấy Hương và mấy đứa em nhỏ của tôi đứa nằm sát xuống mặt hầm, đứa ôm chân má tôi, đứa ôm chân Hương mếu máo.

Một lúc sau, tiếng chân từ ngoài vườn đi vào giữa sân. Tôi nghe tiếng lao xao:

“Tại nó chạy. Nó đúng là quân tay sai cho Mỹ ngụy.”

“Nó chết hẳn chưa đó?”

“Chưa chết rồi cũng chết. Mà có thiệt nó làm cho Mỹ không?”

“Nó làm cho Mỹ mà. Ngày thường tui thấy nó có nhiều đô la lắm.”

“Vậy thì đúng rồi.”

“Không có tui thì nó trốn được rồi. Trong xóm ni ai chạy trốn đàng trời tui cũng biết. Tụi nó phải trả nợ máu, phải không, thưa đồng chí tổ trưởng.”

“Đồng chí tích cực lắm.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi nghe giọng người điếm chỉ viên quen quen.
Hình như bác ta ở đâu trong xóm trong. Hường
cũng định lên tiếng thì mạ tôi đã gắt nhỏ:

“Im đi, nó nghe nó vô chừ.”

Chúng tôi im lặng. Nhưng rồi có tiếng xô cửa rồi
tiếng chân đi vào nhà:

“Nhà đi đâu vắng hết rồi. Chúng tôi mời lên có chút
chuyện.”

Mạ tôi lật đật chui ra. Rồi Hường cũng chui ra.

“Dạ.”

“Có người mới bị bắn sau vườn. Chúng tôi sẽ cho
người tới đem chôn. Chúng tôi muốn dặn lại là
đừng có chứa chấp bọn Mỹ ngụy. Xin bác hãy giúp
chúng tôi, tức là giúp đảng, giúp nước nhà độc lập.”

Má tôi dạ dạ luôn miệng. Một giọng khác nói:

“Nhà này chỉ có mấy người đàn bà con nít mà.”

“Bởi vậy chúng tôi mới dặn. Để chúng vào, chúng
giết cả nhà, chúng tôi không kịp cứu.”

Hường ngậy thơ hỏi:

“Dạ thưa các anh, các anh vừa bắn ai đó?”

Giọng người điếm chỉ viên quen quen:

“Thằng cha Minh. Hồi chưa được giải phóng, nó
hách nhất xóm nhà ta phải không? Cô xác nhận cho
các đồng chí đàn anh đây biết.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi nghe Hường dạ rất nhỏ. Tiếng người điếm chỉ hỏi:

“Cậu Khâm mô không có ở nhà?”

Tim tôi đập mạnh. Thôi chết rồi, hắn đã nhắc tới tôi. Tôi đoán không lầm, đúng là người nấu bún ở trong xóm. Thường ngày hắn chỉ ở nhà xay bột làm bún, vợ hắn đem bán sỉ bán lẻ cho bạn hàng. Hắn cũng ít nói chuyện với ai lắm. Giọng Hường cố thảo nhiên:

“Dạ anh cháu bị kẹt dưới Bao Vinh rồi. Hôm nớ xuống mừng ông bác rồi chưa kịp lên thì xảy ra...”

“Dưới đó thì khỏi lo, hoàn toàn thuộc về quân giải phóng và nhân dân rồi.”

Hường khôn khéo vuốt đuôi:

“Dạ thì ở đây cũng thuộc về giải phóng rồi.”

“Còn một chút trong sư đoàn nữa, chưa thanh toán xong. Nhưng chúng sẽ chết đói hết bây chừ. Nay mai mình có thêm quân tiếp quản từ Quảng Trị, từ Bắc vô nữa, lo chi.”

Hắn còn đứng ba hoa tán tụng dài dòng nữa rồi mới cùng mấy đồng chí đàn anh bỏ đi.

Tôi thở phào nhẹ nhõm, coi như là vừa mới may mắn thoát chết. Em gái tôi chui xuống hầm, nói nhỏ cho tôi nghe:

“Tên bán bún trong xóm đó anh. Hắn lì lì rứa mà ai ngờ.”

“Hắn bắt ai rứa?”

“Ông Minh. Ông chết rồi.”

“Hắn đi với ai?”

“Thì với mấy người Việt cộng chớ ai nữa. Khi đang nói chuyện, em thấy chị Đoan và chị Kim đi ngoài đường.”

“Có thấy em không?”

“Có, họ có vẫy tay chào em nữa.”

“Em hết sợ chưa?”

“Sợ chớ hết chi được. Hồi hôm qua họp, gặp em hai chị lì lì có chào hỏi chi mô. Anh nì, bữa nì có vẻ lòng xết bắt bớ dữ lắm rồi đó. Anh cẩn thận một chút.”

“Người ta có số mạng cả mà em.”

“Gặp anh Đắc, chắc anh không việc chi anh hí?”

Tôi thở ra, không mấy tin tưởng:

“Anh mần răng biết được.”

Má tôi đã trở vào:

“Ông Bèò bán bún mà Việt cộng đó tụi mi oi.”

“Con nghe giọng nói con cũng đoán ra.”

“May mà nhà mình không thù oán chi với hắn.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Không thù oán mà hấn còn nợ mình nữa chứ má,”
Hường nói, “Hôm暮 vợ đẻ, hấn có tới vay mạ mấy
trăm. Hôm trước Tết mạ biểu con đi đòi, may con
quên chứ không chừ sinh ra thù oán rồi.”

Vừa lúc đó chúng tôi nghe nhà bên cạnh có tiếng
đàn bà kêu khóc. Má tôi ra dấu chúng tôi yên lặng
rồi lắng tai nghe”

“Bên nhà ông Bình.”

“Giọng bà Bình la đó chứ ai vô nữa.”

Hường cầm chặt tay tôi:

“Hình như họ bắt người.”

Tiếng la khóc nhà bên mỗi lúc một lớn:

“Lạy các ông, chồng tui vô tội, con tui đi học mà.”

Giọng đàn ông thản nhiên:

“Không can gì đâu mẹ. Mời bác với anh đi họp rồi
về mà... Đi họp rồi về, mẹ cứ an tâm. Chúng con tới
đây là để giải phóng Huế, chúng con nhờ sự giúp đỡ
của nhân dân thành phố Huế mà.”

Tiếng kêu khóc yếu dần. Một lát sau có tiếng đập
cửa. Hường mở cửa thấy Tịnh đi vào, mặt mày tái
mét:

“Tụi nó bắt anh Định đi rồi. Ba tui cũng bị bắt.”

Mạ tôi hỏi:

“Chừa cháu tính răng?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Mạ cháu nói cháu chạy sang đây nhờ bác cho cháu trốn đỡ. Bên nó thế nào họ cũng trở lại bắt cháu đi.”

Má tôi thở dài sườn sượt:

“Thôi cũng được. Xuống dưới hầm đi.”

Tịnh đem tới cho tôi nhiều tin lạ lắm. Nào ngoài cửa thành có nhiều Việt cộng chết vì trúng đạn đại bác, bom chom. Nào nghe ngoài Gia Hội đấu tố ghê lắm. Nào chuyện xử tử mấy người nghi làm cho Mỹ rồi chôn xác trong mấy khu vườn phía đường dưới. Tôi hỏi tại sao bác bên nhà đã già mà họ còn bắt đi. Tịnh cho biết là họ vào trong nhà, cùng đi có ông Bèo làm bún trong xóm. Ông nói nhỏ gì đó rồi mấy người giải phóng mời đi luôn. Lúc đó Tịnh trốn dưới bếp, chắc ông Bèo quên Tịnh, không điếm chỉ.

Má tôi nói:

“May mà mình không thù oán chi.”

“Bên cháu hình như cha thù lắm. Trước Tết cha tới vay tiền mạ cháu không cho. Cha vay mấy lần không có trả. Với lại hồi cha say rượu chửi bóng chửi gió gì đó, anh

Định cháu có nói phải trái, chắc thằng cha nó thù rồi chửi nó hại.”

Tịnh lắng nghe tiếng khóc còn ni non bên nhà, nhăn mặt:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Má cháu lạy nó mà cháu bắt nóng mặt. Ước gì cháu có khẩu súng, cháu ria cho một tràng rồi cùng chết cũng cam.”

Tôi an ủi:

“Chắc không can chi mô, bác già rồi. Họ bắt đi rồi cũng thả về chớ can chi mà lo.”

“Dạ.”

“Dưới xóm nghe nói có nhà trúng bom rồi phải không?”

“Hình như rứa. Hồi nãy bên nhà em, ông Bèo hăm dọa là nhà nào dung tủng Mỹ nguy dễ bị bom nhứt, vì họ nghi là Việt cộng chiếm những nhà đó.”

“Nói như c. vậy mà cũng nói.”

Má tôi làm bầm. Đêm đó, tiếng đại bác chưa tới khu tôi ở, nhưng thỉnh thoảng cũng có vài trái rơi lạc, trúng vào một vài khu vườn, làm bay ngói, rung nhà. Ngoài đường, lính Việt cộng đã bớt đi lại. Họ rút vào những hầm trú ẩn kiên cố. Nếu có gác đường thì họ cũng đào những hố cá nhân.

Từ hôm đó, em gái tôi vẫn thường bị mời đi họp, học rồi được thả về. Lần nào tôi cũng hỏi thăm về Đắc. Bữa nó nói có trông thấy, bữa nó nói không. Nhưng bỗng một hôm, tôi nghe được giọng nói của Đắc.

Hôm đó, trong lúc cả nhà đang ăn cơm dưới hầm thì có tiếng gõ cửa. Má tôi lật đật bảo chúng tôi nằm

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

sát vào tận cùng hầm cát, rồi leo lên mở cửa. Hình như chỉ có một người và má tôi chào hỏi, giọng hơi vui mừng:

“Ừa, cậu đó hả? Cậu về khi mô?”

Tôi hỏi hộp chờ đợi giọng trả lời:

“Dạ, cháu về cùng với anh em ở khu vực nội thành ni mà.”

Tôi không nghe má tôi hỏi gì nữa. Im lặng một lát, giọng trẻ lại hỏi:

“Bác đã đào hầm chắc chắn chưa? Phải trường kỳ chống đỡ lâu đó bác. Tình hình coi bộ mệt rồi.”

“Dạ.”

“Trời, bác làm cháu dị quá. Cháu vẫn là thằng Đắc như hồi trước mà bác. À, Khâm mô rồi?”

Má tôi giả vờ sụt sùi:

“Khổ lắm anh ơi. Nó đi từ hôm mùng một, về dưới quê ở Bao Vinh rồi có thấy tăm hơi nó nữa mô. Tui đang lo quá, sợ nó nóng ruột đi trở lên tìm dọc đường bị bắt bớ cũng nên. Tui chỉ có mình nó, anh biết đó, nếu nó mệnh hệ nào thì tui sống không nổi...”

Đúng là Đắc rồi. Tôi muốn lên hầm để gặp bạn, nhưng Hường đã nắm chặt tôi lại:

“Đừng anh, anh điên đó hả?”

Giọng Đắc:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Bác đừng có lo. Ai có tội phải đền. Khâm với cháu vẫn là tình bạn...”

“Anh thương thì tui biết vậy, nhưng giữa đường giữa sá, nó đâu có gặp anh...”

Đắc có vẻ trầm ngâm một lát, giọng hơi bớt tin tưởng:

“Chết có số mà bác. Cháu có số chết thì đã chết từ lâu rồi. Bác đừng gọi cháu bằng anh nữa, cháu buồn lắm. À, bác, nghe thằng Tịnh nó sang đây hả bác?”

Tôi giật mình. Tịnh nằm bên tôi mà run lập cập. May má tôi đỡ lời:

“Nó có sang rồi đi rồi. Nó đi họp rồi có về mô nữa.”

“Ừa, vậy ai giữ nó. Được, để cháu hỏi rồi thả nó về. Cháu vừa gặp thằng Định anh nó. Thằng Định phải đi học tập, chắc người ta sẽ đưa nó sang bên kia Gia Hội hoặc xuống dưới bãi dâu.”

“Đi chi mà xa rứa.”

Đắc không trả lời má tôi mà hỏi:

“Hường mô rồi bác?”

Má tôi không dám dẫu:

“Em nó sợ quá suốt ngày chui trong hầm hoặc trốn dưới gầm giường, con nó nó sợ súng đạn bất thần.”

“Bác gọi Hường lên đi, cháu chớ ai mô mà sợ.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Sợ Đắc xuống hầm, Hường vội vã bò lên khỏi miệng hầm. Tôi nghe tiếng Đắc cười lớn:

“Bộ Hường tưởng tui lên núi rồi về thành cạp ăn thịt người răng mà nghe tiếng tui sợ dữ rứa?”

Hường cố gượng cười khổ sở:

“Em mô có sợ anh, nhưng mấy hôm ni em sợ chết quá.”

Đắc ngồi nói chuyện với má và em gái tôi rất lâu. Đắc kể cho má tôi và Hường nghe những nỗi cực khổ trước khi lên núi. Đắc nói nửa khôi hài, nửa mỉa mai:

“Hồi cháu chỉ tranh đấu mà bị bắt, bị đánh đập quá sức tưởng tượng. Bác biết không, chúng nó đập nát cả hai bàn tay của cháu. Người cháu còn đây theo, cháu chết đi sống lại. Ân đền oán trả chớ bác. Cháu lên núi tầm sư học đạo, nay thành tài trở về cho chúng biết mặt. Cháu không muốn hại ai, nhưng nợ máu phải trả chớ bác.”

Không biết khuôn mặt má tôi ra sao mà Đắc lại cười:

“Nói có rứa mà bác tái mét mặt. Đùa cho vui chứ cháu cũng bị ép buộc quá phải lên núi. Cháu đi mô cũng không dứt được Huế. Cháu còn cảm lẩm bác ời.”

Vừa lúc đó có tiếng chân nhiều người đi vào. Tôi nghe nhiều tiếng nói chuyện và chính Đắc kể lại vụ vừa bắt người ở mấy nhà bên cạnh. Có giọng lè nè:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Thằng cha trốn tài thiệt, không có đồng chí Đắc thì biết đâu mà kiếm cho ra.”

Một giọng khác cười:

“Tôi biết nó trốn dưới nệm giường. Thằng cha đó trong xóm ni ai mà lạ cái mặt hấn nữa chứ.”

Có lẽ một nhóm cán bộ nằm vùng. Họ nói chuyện lớn tiếng và cười đùa vui vẻ. Tịnh hích vào tay tôi định nói, nhưng tôi bịt miệng nó lại. Tôi sợ ở trên miệng hầm họ nghe tiếng. Hường lại hỏi về Ngọc và Phủ. Đắc trả lời:

“Có về hết. Phủ với Ngọc ở ngoài Gia Hội.”

“Em không nghe ai nói gặp hai anh nó hết.”

“Hường thì có đi mô mà nghe, mà thấy. Con gái chi mà nhát quá trời.”

Rồi Đắc nói với má tôi:

“Tiếc thằng Khâm nó kẹt dưới quê, có nó, cháu bắt nó đi làm việc với cháu.” Rồi Đắc chột ngẫm nghĩ, “Nhưng chắc cháu cũng không ép nó mô. Khi bác gặp nó, bác nói là cháu với nó khi mô cũng là bạn.”

Đắc ở lại nói chuyện lâu lắm. Đắc hỏi má tôi nhà còn đủ gạo ăn không. Rồi Đắc hứa sẽ đem gạo tới tiếp tế cho cả nhà. Thấy Đắc vui vẻ, má tôi và Hường có vẻ bớt sợ hãi. Má tôi hỏi thăm tình hình, ban đầu giọng Đắc có vẻ khả quan, nhưng về sau sự tin tưởng cũng có vẻ giảm sút. Đắc dặn dò nên làm hầm cẩn thận, xóm ngoài và xóm trong đã có nhiều

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nhà trúng đại bác. Đắc còn cho biết quân Mỹ đã tiến vào quốc lộ 1, ban ngày đã lên tới An Cựu. Nhưng Phủ Cam, Từ Đàm, Bến Ngự vẫn còn là khu vực của quân giải phóng. Má tôi không dẫn được than thở: Chắc dân chúng chết nhiều lắm. Tôi không nghe Đắc trả lời câu đó, và tiếng cười vui cũng im bật một lúc lâu.

Trước khi về, Đắc còn hứa là sẽ trở lại thăm. Đắc dặn dò Hường một vài điều nào đó mà tôi nghe không rõ. Chỉ có tiếng Hường dạ nhip. Đắc và mấy người giải phóng, cán bộ vừa ra khỏi nhà một lúc thì tiếng đại bác lại tiếp tục. Má tôi, Hường lại chui xuống hầm. Hường kể lại chuyện vừa gặp Đắc mặc dù tôi đã nghe gần hết. Hường nói trong số tới nhà, có một người còn trẻ, đeo gương cận, chắc cũng cán bộ nằm vùng. Má tôi dặn tôi phải cẩn thận vì Đắc hẹn sẽ trở lại. Bà nhắc tới chuyện Đắc hứa là sẽ tiếp tế gạo và bảo Hường nếu cần gì thì cứ tìm Đắc tới. Tôi nghe và thấy cảm động. Thật ra không chủ nghĩa nào, không lý tưởng nào chia rẽ tình người, tình bạn được. Tôi nghĩ vậy cũng quá nông cạn chẳng. Nhưng mấy ngày hôm sau thì Đắc không có thì giờ tới thăm chúng tôi nữa, mặc dù tôi biết nhiều lần Đắc vẫn đi ngang qua nhà.

Một lần tiếng đại bác vừa ngớt, tiếng súng lớn nhỏ bên ngoài thành cũng đã đến lúc nghỉ xả hơi, tôi bỗng nghe tiếng quát tháo ở ngoài đường. Em gái tôi đã dạn lắm, nó dám bò lên hé cửa nhìn ra đường coi. Tôi nghe tiếng quen quen và nhận ra tiếng của Đắc. Hường ló đầu xuống hầm nói nhỏ:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chết cha. Anh Đắc bắt gặp anh Tý rồi.”

Tôi chưa kịp hỏi thêm thì Hoàng đã trở lên, tiếp tục lên nhìn ra đường. Giọng của Đắc vang từ phía ngoài:

“Các đồng chí để tôi xử tên này. Để tôi quyền ưu tiên. Trước kia nó làm chúng tôi khổ sở điều đứng bao phen. Nó phải trả tội ác.”

Giọng Tý rên rì:

“Lạy anh tha cho em. Chừ em cũng theo giải phóng rồi. Em đeo băng đây anh nì, anh, em đeo băng nì. Mấy ngày hôm nì em hoạt động cho giải phóng, em điếm chỉ bắt nhiều tên Mỹ nguy rồi. Em xin lấy công chuộc tội.”

Đắc cười gằn, giọng cay độc:

“Mày mà cũng biết ăn năn. Không, tao phải xử mày. Mày xuống đứng dưới cái hố tao hỏi tội.”

Có tiếng xô đẩy rồi tiếng kêu thét của Tý:

“Ôi, lạy anh, xin anh tha cho em.”

“Tha cho mày. Hồi trước tao đã lấy tình bạn xử với mày mà mày có tha cho tao mô. Tao bị bắt, bị tù tội, bị đánh đập.” Đắc cười gằn, khôì hài thêm: “Hừ, tao lên núi tầm sư học đạo về đây, chuyển ni mi đùng có hồng.”

Giọng Tý như đang khóc:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Em lạy anh, tha cho em. Em lạy anh, em biết lỗi rồi. Bởi rứa em theo giải phóng ngay từ đầu.”

“Mày có tài theo mau lắm. Vì rứa tao mới bị đánh đập giam cầm. Mày đứng xuống hố công lưng xuống, nghe tao hỏi đây.”

“Ý, lạy anh, đừng bắn em chết. Em, em... ý trời, anh... anh...”

Đắc bật cười ròn rã:

“Bắn mày? Không, mày đâu có được chết mau lẹ rứa. Mày phải chết dần chết mòn, chết đau đớn khổ sở. Trong đời tao, tao đã bị oan ức, chứ tao không muốn xử oan ức ai hết.”

Tôi rùng mình. Giọng Đắc hẳn học, quyết liệt lắm rồi. Tôi nghe một giọng người nào đó nói:

“Thôi đồng chí, nó đã ăn năn tội lỗi, đã về với giải phóng với nhân dân. Đồng chí nên...”

“Nên gác lại hận thù riêng? Không, hận thù riêng của tôi cũng là hận thù chung của bè bạn tôi nữa. Các đồng chí xin đừng xía vô trường hợp này, xin đồng chí. Chỉ xin các đồng chí trường hợp này mà thôi.”

Giọng Đắc đột nhiên quát lớn:

“Đứng yên đó. Tao chưa bắn đâu, đừng hòng.”

“Lạy anh, thôi, thà anh bắn em chết đi, cho em bớt khổ sở.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Không.”

Giọng Tý kêu lớn như gào bễ cổ họng:

“Em lạy anh, em lạy anh...”

Tiếng Đắc cười ran. Tiếng cười đầy uất hận xối vào đầu tôi làm tôi choáng váng. Rồi một tiếng súng nổ. Một tiếng thét lớn. Xong rồi. Nhưng không, một tiếng nổ nữa, một tiếng thét nữa. Cứ tiếp tục như thế. Tôi mấy lần thốt cả tim, rồi thở phào nhẹ nhõm cho kẻ bị tội. Chết là hết. Nhưng lạ chưa, mỗi tiếng súng là mỗi tiếng thét, thêm một tràng cười điên dại của Đắc.

Tiếng súng ngừng hẳn sau một tiếng kêu hãi hùng của Tý. Lần này thì tôi yên tâm cho Tý rồi.

Bây giờ tiếng súng ở đâu ngoài thành, xa hơn nữa, hình như ở phía chợ, phía cầu Tràng Tiền chi đó lại nổ nữa, rồi tiếng đại bác. Má tôi gọi Hường mau vô hầm. Nhưng Hường như còn hãi hùng với cảnh đã chứng kiến, nó đứng sững ở cánh cửa hé mở. Má tôi phải chạy ra lôi nó vào hầm. Tôi hỏi mày thấy gì. Nó cà lăm, cà cặp, run rẩy mãi mới kể lại cho tôi nghe lại cảnh đã chứng kiến. Đắc đã tìm gặp được Tý. Hắn bắt Tý đứng dưới một hồ cá nhân rồi bắt đầu hỏi tội và hành hạ. Đắc xin các đồng chí giải phóng có mặt ở đó được giải quyết mỗi thù riêng và các đồng chí giải phóng đã không ai can thiệp. Tý đứng dưới hồ, cứ mỗi lúc Đắc đưa súng lên nhắm vào trán Tý mà bóp cò, Tý lại nhắm mắt, khuôn mặt lạnh lùng chờ đợi. Nhưng rồi phát súng chờ đợi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

không nổ. Đến khi phát súng chờ đợi nổ thì Tý vẫn không chết. Mỗi phát đạn cứ lướt qua màng tang, qua đầu, qua bên vai và mỗi lần như thế Tý cứ tưởng là đã lưu lại thế gian tiếng thét cuối cùng của nó. Sau đó, Đắc kéo Tý lên rồi dẫn đi.

Chiếc hổ bỏ trống đó, mấy ngày sau, Hường kể cho tôi nghe, có một người lính giải phóng chết gục trong đó, đầu kê lên miệng hổ và mặt quay vào phía nhà tôi. Tôi đoán chắc trước khi chết, anh còn kịp nhìn thấy những bông mai vàng trong sân và một phần mái nhà bị sập đổ vì mảnh đạn hay những phát B40 của đêm đầu tiên khai hỏa.

Tôi không còn nhớ những ngày sau đó là mông mẩy hay mười mấy nữa. Mặt trận đã lan tới nội thành rồi. Tiếng đại bác ngày đêm rơi không ngớt. Bờ thành sập nhiều chỗ. Người ta đồn cửa Đông Ba, cửa Thượng Tứ, cửa Sập đều bị bắn đổ xuống, chắn hết lối ra vào. Mấy ngày đầu chúng tôi còn ra khỏi hầm nấu ăn được. Nhưng mấy hôm sau, tiếng đại bác rơi không ngớt, rồi tiếng súng bắn ra ngoài thành như mưa. Má tôi và Hường phải kéo bao gạo xuống hầm và chúng tôi nhai gạo sống cho đỡ đói. Nhai gạo sống, uống nước lạnh, trời lại rét như cắt ruột gan, hơi đất thấm vào người, cả nhà bị đau bụng. Chúng tôi phải canh chừng tiếng đại bác, leo lên hầm tiêu tiện ngay ra nhà. Đôi lúc đang nửa chừng, nghe đánh ỳnh một tiếng, không chạy mà cũng tự động rơi tọt xuống hầm như bị ai nắm quăng xuống hố.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cứ sống như thế mấy hôm, người chúng tôi xanh lợt. Hường không chịu nổi nữa, nó khóc rầm rút suốt ngày. Vậy mà đâu được yên thân. Mặc tiếng đạn đại bác, mặc máy bay, các anh lính giải phóng vẫn tìm cách tới trước cửa từng nhà, kêu gọi đồng bào góp sức chiến đấu với mặt trận. Khẩu hiệu là: Không dung giặc Mỹ, không chứa chấp Việt gian, không sờn lòng trước áp lực súng đạn. Nếu cần, tất cả đồng bào lớn bé tràn ra hết ngoài đường chiến đấu với Mỹ ngụy.

Mỗi lần nghe như thế, chúng tôi run như cày sậy. Những người chung quanh chết mỗi ngày mỗi nhiều. Ngay ở đằng sau vườn nhà chúng tôi, có ba bốn xác chết bỏ lại, không biết dân hay giải phóng. Ban đêm, đôi khi chúng tôi nghe tiếng la hét ở đằng sau vườn. Hoặc họ bắt người dẫn ngang qua nhà, tiếng van lạy kêu khóc đến não người.

Một ngày nữa trôi qua, chúng tôi vẫn còn sống. Nhưng ngôi nhà bên cạnh bị một quả đại bác câu tới tan tành. Nhà sát đó bị miếng rơi tung cả mái tôn và chiếc hầm đang ở trong nhà thành hầm lộ thiên. Ánh sáng chiếu vào hầm làm mọi người sợ hãi. Vậy là họ liều chết chạy ra đường, sang nhà tôi xin trú ngụ.

Mặc dù chật chội, hơi hám hơn, nhưng sự có mặt của nhiều người làm chúng tôi yên lòng hơn. Những người mới tới cho biết đã có nhiều đoàn người tản cư ra ngoài bờ sông, mặt Gia Hội. Nhưng Hường quả quyết rằng, chính Đắc nói trường Gia Hội là nơi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

trú đóng của bộ chỉ huy Việt cộng, nơi đó còn dùng để làm tòa án nhân dân nữa. Tôi can má tôi. Tản cư ra đó, khác nào đút đầu vào miệng cọp.

Chỉ có một tạ gạo mà thêm bao miệng người ăn, chúng tôi phải ăn cầm chừng. May gia đình tản cư tới không có trẻ con, nên nhịn đói nhịn khát được. Mỗi sáng chúng tôi nhai một nắm gạo, trưa một nắm, chiều một nắm.

Chỉ có vậy mà bao gạo vơi đi một cách đáng sợ. Có lẽ hết bao gạo này, chúng tôi chưa chết vì bom đạn thì cũng chết vì đói khát. Mỗi ngày mọi người nhìn nhau, thở dài hoặc ứa nước mắt. Không ai còn đủ sức bàn vô tán ra nữa.

Một buổi trưa, mọi người đang ngồi trong hầm nhai gạo sống thì có tiếng xô cửa rồi tiếng gọi:

“Mợ ơi, mợ ơi.”

Má tôi nghe và nhận ra tiếng đứa cháu trai ở đường Mai Thúc Loan. Bà mừng rú lên:

“Đây nì, dưới hầm nì con ơi, xuống mau.”

Một cái đầu ló vào. Thằng Tam. Nó run lập cập, mặt mày tái mét. Má tôi kéo nó sát vào người:

“Mạ với ba mô rồi. Răng đi một mình?”

Tam òa khóc:

“Mạ chết khi chạy ra đường với cháu rồi. Mạ biểu cháu cứ chạy đi, mạ hoa tay trợn mắt. Cháu không chịu đi. Khi mạ chết cháu mới đi.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Mạ tôi khóc òa:

“Trời đất ơi. Còn ba mô? Ba mô nói cho mợ biết.”

“Ba bị bắt đi rồi. Ba bị bắt trời dẫn đi cùng với nhiều người khác nữa. Nghe nói bị đưa lên cửa thành cho đại bác bắn xuống. Mợ ơi, mợ ơi...”

Tam khóc ngất. Má tôi cũng khóc ngất. Tôi nổi gai ốc đầy người. Tại sao lại đưa dân lên cửa thành cho máy bay bắn xuống chết. Những người này có tội tình gì? Lại mấy thằng cha cán bộ địa phương tư thù tư oán đây mà. Chòm xóm láng giềng mà giết nhau đây mà. Tôi giận căm gan, muốn hét lớn một tiếng cho đỡ tức. Tam vẫn nức nở:

“Họ ác lắm mợ ơi, họ bắt mấy người tình nghi đem lên thành trời lại cho máy bay Mỹ tưởng là Việt cộng bắn xuống. Hôm qua mười mấy người, hôm ni mấy chục người. Chắc có ba cháu rồi.”

Má tôi đập tay đập chân. Giọng Hường yếu ớt:

“Khóc mần chi má. Trước sau cũng chết. Thà chết trước còn sướng hơn. Con muốn chạy ra đường cho máy bay bắn chết cho rồi. Sống như ri khác chi chết đây chết đọa.”

Có tiếng súng nhỏ nổ ran trước mặt đường. Má tôi và Tam ngừng bật tiếng khóc.

Hình như quân giải phóng dẫn một đoàn tội nhân đi qua. Có tiếng kêu khóc, có tiếng la lớn. Má tôi ôm lấy ngực. Con Hường há hốc mồm rồi ngã vật xuống đất. Tôi sờ tay nó thấy lạnh ngắt. May người

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

hàng xóm tới ở nhờ có chai dầu xoa khắp người Hường. Một lát sau nó hơi tỉnh, rên rì:

“Ghê quá mạ ơi. Ghê quá anh ơi...”

Rồi nó khóc. Hình như nó đang khóc trong cơn mê sảng. Tôi cầm chặt tay em gái. Tội nghiệp cho nó. Nó ăn gạo sống lâu ngày không chịu nổi, cái bụng căng phình như bị báng. Miệng nó trào bọt mép. Một lúc sau nó tỉnh hẳn. Nó ôm chặt má tôi:

“Con không chịu được nữa. Chắc con chết.”

Giữa cơn bom đạn như mưa bên ngoài, má tôi vừa khóc vừa bò lên khỏi miệng hầm. Bà lục lọi gì lâu lắm. Tôi sốt ruột cứ thò đầu lên gọi:

“Má, má xuống hầm liền đi.”

Mãi má tôi mới xuống. Trên tay bà cầm đòn bánh tét mốc meo. Bà lột lớp lá và đưa cho Hường, lúc đó đang nằm bẹp xuống đất mà thở như sắp đứt.

Bắt đầu từ đó, hết đêm kinh hoàng này nối tới ngày kinh hoàng khác. Tôi không tài nào ngủ được. Không còn một ai dám lên miệng hầm nữa. Thức ăn cạn dần. Bao gạo gần hết mà chúng tôi lại thêm một miệng ăn. Tam kẹt lại luôn. Không dám một mình trở về nhà nữa.

Hường bệnh nặng, nằm rệp một chỗ. Má tôi cứ ngóng bước chân đi trên mặt đất, hy vọng Đắc trở lại. Nếu Đắc còn trở lại, chúng tôi còn nhờ vả được. Một buổi chiều, chúng tôi nghe tiếng chân đi nhẹ vào nhà, rồi tiếng người ngã phịch xuống. Một lát

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

sau nhiều tiếng chân khác đuổi tới. Một tiếng súng nổ. Một tiếng kêu thét lên. Nhiều tiếng lao xao nói cười: Có chạy đằng trời. Một giọng khác có vẻ ngạc nhiên: Nhà ni chắc không có người ở. Có hầm, chắc họ ở dưới hầm. “Lục soát coi, đôi khi nguy quân trốn trong đó.” “Ồi cứt đái tùm lum, chắc chẳng có ai. Thúi quá, đi ra.” Tiếng chân xa dần. Má tôi mừng rỡ tới ứa nước mắt. Đống phân rác dơ dáy bừa bãi giữa nhà đã cứu chúng tôi. Má tôi hít một hơi dài, gật đầu: Bây giờ mới thấy quý đống phân. Tôi cũng vậy, không còn ghê sợ mùi hôi thối xông xuống nữa.

Chắc họ đi, bỏ lại một xác chết ngay giữa nhà chúng tôi nữa. Tôi thắc mắc không biết xác của ai. Tôi nghĩ tới Tý. Cũng không có thể là Tý. Đắc đã bắt đi, không dễ dàng gì cho hắn trả nợ nhẹ nhàng thế. Nhưng tôi chỉ thắc mắc một chút rồi thôi, nỗi lo sợ nhất của tôi là vài hôm nữa xác chết sẽ sinh thúi, và chắc chắn mùi xác chết trộn với phân người sẽ không dễ ngửi như mùi tôi đang ngửi.

Rồi bao gạo cạn dần, cạn cho tới đáy. Buổi sáng hôm đó, má tôi báo động hết thức ăn. Gia đình tới tạm trú có vẻ băn khoăn vì họ cho là có trách nhiệm trong vụ đói khát cận kề. Nhưng dù không có họ thì gạo cũng sẽ hết và chúng tôi cũng sẽ chết đói. Hết nhanh hay chậm chừng thêm hai ba hôm nữa cũng thế thôi. Má tôi khóc:

“Khổ chưa nì, không chết bom đạn mà chết đói mới khổ thân chớ.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Rồi bà ôm Hường khóc vùi.

Sau đó chúng tôi nhai những hạt gạo cuối cùng một cách thận trọng như sợ một vài hạt sẽ rơi vãi mà không có cách gì tìm thấy lại được.

Gia đình hàng xóm nhất định nhịn, nhưng má tôi vẫn chia: Ôi, có chết thì cùng chết. Ăn đi rồi chết. Mọi người khóc lóc, nhưng không ai dám khóc to, sợ có người nào trên mặt đất nghe thấy.

Hình như nhiều căn nhà chung quanh chúng tôi đã sập đổ. Nhiều tiếng nổ thật lớn làm dội tức cả ngực. Đôi khi chúng tôi tưởng như tiếng nổ đã cày xới mất căn nhà ở và nhắm mắt chờ chết, một lúc sau những tiếng nổ dịu bớt, chúng tôi mới biết là mình vẫn chưa hề hấn gì.

Tiếng súng lẻ nổ đã gần hơn, hình như đã cận kề ở miệt phố. Tôi bỗng nảy ra một ý định:

“Má, mình đi trốn đi, ở đây chắc thế nào cũng chết.”

“Tao không còn biết chi nữa. Tùy mày định liệu đó.”

Chúng tôi lại nhịn đói thêm hai ngày nữa. Hường mệt lả. Hai gia đình chúng tôi bàn soạn việc đi trốn. Tam cố bò lên miệng hầm, mặc tiếng súng đạn, hấn lần ra cửa xem xét ngoài đường. Một lúc sau, hấn chui xuống hầm, giọng có vẻ mừng rỡ:

“Ngoài đường người ta đi đông lắm. Lâu lâu lại có một tốp người chạy về phía cổng thành.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Má tôi bật dậy:

“Minh đi theo họ.”

Nhưng Tam gạt đi:

“Không, chỉ đàn bà và người già. Không thấy đàn ông. Đàn ông họ đi đâu hết rồi.” Má tôi bàn việc giả dạng. Mấy người đàn bà bé Hường chạy trước, còn tôi giả mặc quần áo đàn bà, đội khăn đi theo sau. Tôi hỏi:

“Còn Tam làm răng. Vô lý cũng giả dạng nữa.”

Tam buồn rầu:

“Sống chết có số mạng. Anh cứ lo phần anh.”

Ngay xế trưa hôm đó, chúng tôi bông bé, dìu dắt nhau lên khỏi miệng hầm. Vật đập ngay vào mắt tôi là xác một người đàn ông sinh to nằm sấp, máu me đã đặc khô lại. Hai tay hấn dang ra như ôm mặt đất. Chúng tôi không nhìn rõ mặt hấn. Tam bận rộn việc hóa trang cho tôi. Tôi mặc quần áo của Hường, đầu trùm khăn kín mít. Má tôi thu xếp một ít thứ lặt vặt gói vào một cái bọc rồi giục giả mọi người ra đường.

Cánh cửa bật mở. Tôi chói mắt lão đảo muốn té. Khi quen với ánh sáng rồi tôi mới nhận ra mọi cảnh vật đổi thay. Không còn một hình dạng cũ nào được giữ lại. Lạ lùng, căn nhà của tôi chưa trúng đại bác vẫn trơ vơ giữa những khu vườn xơ xác, những ngôi nhà đã tan thành đồng gạch vụn. Đâu cũng có người chết, trong sân, đầu ngõ, ngoài đường. Những vũng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

máu đã khô hoặc còn mới. Tiếng đại bác vẫn câu đều đều từ phía trong thành nội, những tốp người tiếp tục chạy ra. Họ vừa chạy vừa la khóc rền trời. Không ai hỏi ai, không ai nhìn ai.

Ngay giữa đường, hai bên đường, những miệng hố lớn do người đào, do bom đạn đào cũng có. Vừa chạy tới đường Mai Thúc Loan thì một loạt súng nhỏ ngoài thành bắn vào như mưa. Đoàn người chạy đằng trước có vài người ngã xuống. Tức thì họ quay đầu trở lại, một đàn ong tan bầy. Tôi vội kéo mọi người chạy trốn vào một căn nhà đổ nát ngay lề đường. Nhà đã sập, chỉ còn mấy bức tường trơ vơ. Chúng tôi chui vào đằng sau bức tường, leo qua đồng gạch lớn. Nhà này có một cái hầm cát nhưng hầm cũng bị trúng đại bác tan tành, bao cát vỡ tung, các cây gỗ gãy văng la liệt. Và giữa những bao cát bị đào lên, giữa những thanh gỗ lớn, xác một người

Mỹ nằm sấp, mặt nhìn ra ngoài đường. Tay anh ta đưa ra trước mặt và nắm chặt lại. Tôi tò mò nhìn kỹ, thì ra đó là một bức ảnh nhỏ in hình một người đàn bà tây phương đang áp má bên một đứa bé gái bụi mẫn. Cả hai mẹ con cùng cười, tươi thắm giữa vườn cây trái tươi tốt. Người Mỹ còn trẻ lắm, anh ta chưa tới ba mươi tuổi, mái tóc vàng hoe dính bê bết máu. Xung quanh xác chết của anh ta, chiếc ví da xỏ tung, giấy tờ, thư từ rơi vung vãi cùng chiếc bật lửa và những giấy đạn còn mới nguyên, bị đứt ra từng đoạn. Tam tò mò hơn, nó nhìn sát vào tay người Mỹ và đọc được giòng chữ nhỏ đằng sau bức

Giải Khăn Sô Cho Huế

ảnh. Hấn lẩm nhẩm: Lạy Chúa, cho con gửi lời cầu xin năm mới sang Việt Nam cho chồng con. Chiến tranh chấm dứt và gia đình đoàn tụ. Lẫn trong đồng thư từ rơi vãi, Tam lượm được một chiếc ảnh nữa, cũng người đàn bà, gần như không có mảnh vải che thân đang nằm sấp trên chiếc giường rộng trống trải với một lời đề đằng sau, tả nỗi nhớ chồng thâm thiết.

Không biết ngày thứ mười mấy hay hai mươi mấy mà người Mỹ đã vào được tới đây. Có lẽ họ đã đến và bị đẩy lui. May mà chúng tôi đã tìm ra tới được đây. Khi chúng tôi ra tới đường, hình như nơi con đường chúng tôi ở không còn một gia đình nào nữa. Họ đã chết hoặc đi từ lâu rồi. Hường ngồi ủ rũ dựa lưng vào đồng gạch, nó giơ tay che mắt không dám nhìn xác chết.

Người đàn bà lớn tuổi nhất ở nhà hàng xóm trú ngụ nhà tôi bò ra ngoài nhìn rồi ngoắc chúng tôi:

“Ngoài đường có người đi rồi. Đi đi thôi.”

Chúng tôi lại dắt dìu bồng bề nhau đi. Nhưng cứ một đoạn, chúng tôi lại chạy ào tìm chỗ tránh đạn hoặc nằm mọp xuống đất khi nghe trên đầu có tiếng rạt rạt. Mỗi lần có tiếng rạt rạt trên đầu là có tiếng nổ của đại bác. Đứng trước chúng tôi có người trúng đạn, đằng sau chúng tôi có người trúng đạn. Đoàn người chạy loạn bồng dung tụ tập hết gần nơi cửa thành. Người tôi run lên. Họ kiểm soát chắc. Chúng tôi đến gần. Có một toán quân giải phóng đang ngồi ở đó. Họ không ngăn chặn nhưng đoàn người tụ động dừng lại trước những mũi súng gòm gòm như

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

sẵn sàng nhả đạn. Tôi kéo vương khăn che đầu tóc, che mặt cho thấp xuống.

Má tôi vội nhét vào túi áo trong của tôi một gói tiền nhỏ rồi bà bé xóc Hường lên.

“Đàn bà được đi qua. Đàn ông thanh niên đi trở lại.”

Một giọng cứng rắn từ trong toán giải phóng đang ngồi dựa lưng bên cửa ra lệnh. Tam tái mặt, nó cố lẩn trong đám đàn bà trẻ nít. Tôi nín thở đi qua. Mấy đôi mắt gườm gườm nhìn thẳng vào mặt. Bỗng có tiếng nói:

“Anh kia đứng lại.”

Tôi giật thót cả người, không dám nhìn lại. Họ nói tôi hay nói ai. Nhưng tay ai đã đẩy lưng tôi đi thẳng tới phía trước. Tiếng Hường rên rỉ như đau đớn lắm. Tôi biết một phần nó đau đớn thật và một phần nó làm bộ kêu la. Bỗng Tam vùng chạy về phía trước. Một tràng súng đuổi theo nhưng hình như súng chỉ bắn lên trời. Đoàn người tràn ra cửa thành đông quá. Tam nhờ đó cứ vừa lách vừa chạy. Nghe tiếng súng, ở bên ngoài có tiếng súng đáp trả. Hai bên lại bắn nhau loạn xạ. Chúng tôi lạc bầy nhau chạy bán sống bán chết. Một tràng đạn réo bên tai. Tôi vội nằm xuống đất, và khi đứng dậy được thì má tôi, em tôi, Tam và những người hàng xóm đã chạy lạc đầu mất rồi. Tôi chết điếng người, má tôi, em tôi, có mặt trong đoàn người chạy phân tán các ngã hay đã nằm trong đồng xác vừa mới ngã đằng sau lưng

Giải Khăn Sô Cho Huế

đang còn nóng hổi, tràn trề sự sống kia? Tôi muốn quay lại nhưng không được nữa. Súng đạn xô tôi chạy mãi về phía trước. Tôi đã ra tới phố Phan Bội Châu.

Lúc này, rõ ràng tôi nghe nhiều tiếng súng bắn vào cửa Đông Ba, và quân Việt cộng bên trong bắn trả lại. Nhưng ra tới đây, sao tôi không thấy bóng một người nào hết. Chỉ có những xác chết. Xác Việt cộng chết từ lâu hoặc còn tươi, xác dân chúng đi tản cư. Tôi nhìn thấy nhiều cảnh thương tâm lắm. Những chị đàn bà chết trong tay còn ôm chặt con. Những người đàn bà bụng chưa chết lòi con ra ngoài. Thấy chạy ở ngoài đường nguy hiểm quá, tôi xô cửa vào một căn phố gần đó.

Căn phố bỏ trống. Tôi ngạc nhiên khi nhìn thấy những lỗ hồng lớn đục nơi bức tường cứ tiếp tục thông từ nhà này sang nhà khác. Tôi nghĩ là Việt cộng họ dùng lối này để di chuyển chẳng. Nhưng tôi không dám mạo hiểm leo sang những căn nhà khác. Căn phố này chưa sập đổ hoàn toàn, nhưng tôi kiếm hoài không ra được một chút thức ăn nào hết. Cục chẳng đã tôi phải tìm sang nhà khác, kiếm bất cứ cái gì ăn cho đỡ đói. Khi tôi nhặt được một túi bánh mì khô bên cạnh xác một em bé chết đã lâu mặt mũi sinh thối, thì tôi cũng bị trúng một viên đạn vào tay. Tôi tự băng bó bằng áo của em bé đã chết, và viên đạn đến bây giờ vẫn còn mắc cứng trong thịt, có lẽ tôi đau nhức hơn cả là vì vết thương này.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi không hiểu làm thế nào mà tôi còn sống sót được khi chạy tới bờ sông. Tôi không biết, không nhớ rõ khúc sông nào. Lúc nhìn thấy mặt nước, tôi khát cháy cổ họng, người khô quắt không còn một giọt mồ hôi. Sau lưng tôi, trên đầu tôi, tiếng súng nổ. Tôi bỗng cảm thấy đau nhức khắp người và hình như máu trong người tôi đang chảy ra như suối. Mặc, giòng sông xanh trước mặt êm ả quá, màu xanh ban đầu làm mắt tôi dịu lại, rồi tất cả giòng sông chụp lấy tôi, nhận chìm tôi xuống. Tôi đã lết tới sát bờ sông, tôi vục cả mặt mình xuống, trườn cả người xuống, giòng nước mát lạnh như muốn đóng tôi thành một tảng băng. Rồi có tiếng la chơi vơi: Cứu người ta vơi, cứu người ta vơi. Tôi bị nhấc bổng lên một con thuyền, và tôi thiếp đi.

Khi tôi tỉnh dậy thì thuyền đã qua sông. Tôi bị mấy vết thương khá nặng. Có bao nhiêu tiền, tôi dốc cho người lái đò đã cứu sống tôi hết. Tôi từ già người lái đò rồi cố gắng vừa bò vừa lết lên đường.

Hình như tôi bò ngang qua nhiều xác chết lắm. Tôi đến được trường Kiều Mẫu. Ở đây, người ta tị nạn đông lắm, đông đến nỗi tôi không còn có chỗ nằm. Tôi được băng bó sơ sài, được ăn uống. Người ta khuyên tôi nên đi về phía An Cựu, ở đó đã yên, may gặp quân đội, họ chở về Phú Bài mới có thuốc thang băng bó. Tôi đã đi qua bao nhiêu con đường nhỏ, tôi cố ngang qua buro điện nữa thì phải, cứ ở chỗ này có tiếng súng, tôi bò tránh sang chỗ khác. Nơi buro điện, tôi thấy có mấy xác Việt cộng bị xịch chân nơi khẩu đại liên. Họ đã chết. Một nơi khác tôi

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

cũng thấy tương tự như thế. Khi tới cầu An Cựu, tôi thấy có lính mình và người Mỹ. Tôi chưa kịp đi tới thì xảy ra tiếng súng, tôi vội lết vào con đường nhỏ để tránh đạn. Khi đi qua đoạn đường hồi nãy anh cứu tôi, tôi bị một phát súng trong vườn bắn ra. Tôi ngã ngay xuống đất. Dù vậy, tôi cũng cố lết tới cái hố bom để tránh đạn lạc. Khi ở trường Kiều Mẫu, tôi thấy có nhiều ngôi mộ mới. Người ta nói: mỗi ngày có mấy người chết.

Hoặc bị thương từ trước, hoặc trúng bom. Tôi tưởng qua tới đây thì có thể về Phú Bài được. Nhưng giờ thì tôi hết hy vọng rồi. Tôi không hiểu sao tôi còn tỉnh táo tới phút này để kể cho anh, cho chị nghe chuyện của tôi được. Có lẽ máy bay đã xa rồi.

Thôi anh chị để mặc tôi, chạy đi, không họ tràn tới bây giờ. Xin đừng tôi nơi cánh cửa, không, nơi cái cột kia cũng được. Tôi còn nhìn thấy mưa, thấy cỏ cây. Bụi cây trước mặt chưa có một vết đạn nào tới phá, mưa gội sạch hết để tôi nhìn...

Thái dựng người thanh niên nơi chiếc cột ngó ra góc vườn. Ở đó có một chậu cây. Mấy chậu hoa thược dược trắng và tím vẫn nở. Xa hơn là một bụi cây lớn đang nằm nghe mưa vỗ về. Có lẽ máy bay sẽ trở lại thật. Thái ngỏ ý muốn đi và đem người thanh niên theo, nhưng anh ta mỉm cười lắc đầu. Tay anh bắt đầu run, môi anh ta tím bầm lại và đôi mắt chớp nhanh như muốn thu hút hết bầu trời và cảnh vật trước mắt. Đôi mắt dại dần như có một cái màn mỏng kéo tràn qua. Thái cầm chặt tay anh ta.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Nơi khoe mắt sắp tàn lụi bỗng rỏ xuống hai giọt nước mắt và miệng anh mấp máy. Anh cố nhường lên như muốn thấu hết mọi hình ảnh rồi đứng trông. Thái lắc đầu. Tôi thụt lùi lại đứng đằng sau lưng Thái. Thái nhẹ nhàng vuốt mắt cho người thanh niên, rồi đặt xác anh ta nằm thẳng bên chiếc bẻ cạn.

Trời mưa nặng hạt hơn. Tôi thờ thẩn theo Thái ra ngõ. Trước ngõ, mấy xác Việt cộng nữa vừa mới chết. Họ nằm sấp có, ngửa có. Thái vuốt mắt cho từng người rồi kéo tay tôi đi. Tôi bỗng hoảng kinh muốn vọt chạy tới đằng trước. Thái hỏi:

“Chi rứa chị?”

Tôi nói không ra hơi, đưa tay chỉ lui. Xác một Việt cộng vừa mới được Thái vuốt mắt xong đã nhắm, bỗng lại mở trừng trừng ra, như nhìn theo chúng tôi. Thái xô tôi tới trước:

“Thôi kệ, đi đi chị. Đi đi mau.”

Chính chân Thái cũng quỵnh lại. Hai chị em dắt díu nhau chạy thoát con đường nhỏ. Một lúc sau tới đồn An Cựu, thấy có thúng hột vẹt của ai bị đổ rơi vãi đầy đường, Thái nhặt được ít quả còn nguyên bỏ vào túi.

Hình ảnh người thanh niên tên Khâm vừa mới chết trong một căn nhà lạ cứ ám ảnh tôi mãi. Hấn kẻ tình tảo vậy tại sao lại chết chóng vánh như thế? Cái chết thiệt dễ dàng và đôi khi không giải thích nổi. Hấn đã ở nơi bom đạn trong suốt bao nhiêu ngày, bị bao nhiêu vết thương. Trốn chạy mãi sang gần tới

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nơi bình yên thì lại chết vì một viên đạn nào đó trong vườn, từ sau một bụi tre bắn đi. Cái chết thật như sự bốn cọt.

Vậy số phận tôi, số phận gia đình tôi lấy gì bảo đảm. Tôi đã chạy cùng khắp, về nhà quê, lộn lại lên Huế. Ở nhà quê cũng có người chết vì đại bác rơi lạc. Về thành phố, tìm nơi an ổn nhất cũng có những viên đạn đi lạc hết sức vô tình. Tôi bỗng bàng hoàng cả người khi nghĩ tới những ngày ở nhà thờ, ở Cung An Định, những ngày chạy từ Tân Lãng về miệt đường rầy. Ở đâu cũng đầy cái chết mà chúng tôi chưa biết, chưa chết, chớ không phải là không thể chết.

Ban đầu tôi nghe đồn là Việt cộng ở chơi ba ngày, rồi tăng lên bảy ngày. Rồi tin cụ Hồ vào thăm dân. Cụ chưa vào mà thành phố đã chết đứt một nửa, đã tan nát sụp đổ gần hết. Ngày cụ vào, chắc gì con cháu còn sống để hoan hô cụ. Nhìn đồng bào chết, lòng tôi không khỏi xót xa, nhưng nhìn những xác Việt cộng tôi cũng không thể căm thù họ. Họ cũng chết la liệt cho bác Hồ vô Huế. Thái nói:

“Răng tự nhiên chị khóc?”

Tôi phải nói là tôi sợ lắm. Chắc Thái cũng đang nghĩ gì mà tôi nhìn thấy mắt nó buồn hiu. Về tới nhà, má tôi đang đứng lấp ló ở cửa. Bà chạy xô ra kéo chúng tôi vào nhà, vừa mắng vừa khóc:

“Tụi bây thiệt. Tụi bây thiệt làm tao hết hồn hết vía.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Rồi bà kéo chúng tôi vào nhà. Trên bàn thờ ba tôi, mùi nhang bay thơm phức. Dì Vạn đang thổi cơm bằng chiếc bếp nấu dầu hôi ở một góc nhà. Dì nói:

“Trưa ni ăn cơm có đủ đủ kho nghe bây. Dưới Thủy Dương vừa mang lên, của cậu mợ Giáo gửi cho đó.”

Thái ngơ ngác:

“Ai lên, lên khi mô? Mới đánh nhau mà.”

“Thì nó lên rồi bị kẹt ở Mù U. Nó phóng xe như bay tới đây, ngớt súng là về liền.”

Tôi hiểu dì Vạn nói nó đây là ai rồi. Chắc con trai của cậu Giáo.

Má tôi nói:

“Đừng có mở cửa nghe. Có nhiều nhà người ta về rồi. Mở cửa sợ Việt cộng biết.”

Trưa đó, chúng tôi đang ăn cơm thì nghe một tiếng nổ như sét trên đầu. Cả nhà lại vất hết bung đầu chui vào hầm. Lại đánh nhau chằng? Nhưng chỉ có một tiếng nổ lớn rồi thôi. Hai cánh cửa sổ đang đóng bật ra, thêm một ít ngói trượt để lộ những mảnh da trời màu chì. Mấy tiếng đồng hồ sau chúng tôi mới biết là một toán lính Mỹ đi ngang gần đồn An Cựu, ngồi nghỉ chân tại bên đường, kiểm lại thấy mất một cây súng. Vậy là họ kéo vào một căn nhà lầu đẹp nhất bỏ trống, đặt mìn giật nổ cho hả giận.

Chương 8

Trở Về Ngôi Nhà Cũ

Nhà ở đằng trước đã trở về. Trước Tết, tôi thấy nhà này đông lắm, con cháu ra vô đầy sân. Khi ba tôi mất, ông chủ nhà cũng có qua thăm viếng nữa. Vậy mà bây giờ chỉ có hai người con trai trở về. Họ mặc quần áo đại tang và đội mũ trắng trên đầu.

Tôi biết được họ về là nhờ nghe được tiếng khóc. Một buổi xế trưa, khi vừa chui ra khỏi miệng hầm để giúp dì Vạn lấy nước vo gạo, tôi bỗng nghe tiếng khóc ai oán ở nhà trước mặt ngõ. Dì Vạn khoát tay:

“Im, ai khóc mà dễ sợ rứa. Ai khóc như ma khóc rứa hề.”

Tôi nói:

“Con nghe chừng như tiếng đàn ông.”

Thái bò ra:

“Tiếng khóc bên nhà trước mình, hình như nhà bác Năm thì phải chị hi!”

“Chắc vậy.”

“Để em ra sân nghe thử coi.”

Thái thoát ra sân. Tôi vội vã chạy theo nó. Đúng tiếng khóc ở nhà trước ngõ thật. Ngôi mộ trước sân ai đã thấp hương, làn khói mỏng manh bay là là sát mặt đất rồi tan loãng rất mau. Thái đứng trước cây dừa nhìn vào. Một cái đầu rồi hai cái đầu ló ra. Hai

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

người con trai lớn của gia đình này. Mặt mũi đỏ hoe và mắt chưa ráo lệ. Thái hỏi thăm:

“Máy anh về rồi đó à?”

“Không, tui tui về rồi đi liền. Về coi nhà cửa ra rãng.”

Thái chỉ ngời mộ:

“Mộ bác gái đây phải không? Hôm nớ mà chôn được, kẻ bác gái cũng có phước lắm.”

“Mạ tui chết ngay tại nhà mà. Còn con em tui chưa chết, vì chưa chết mới mang họa.”

“Ừa, chắc cô đã bị thương nặng lắm.”

“Nó cũng chết rồi.”

Người em đưa tay lên trời, chỉ về phía thành phố đang bốc khói:

“Tui thê không đội trời chung với chúng nó. Anh thử coi, con em gái tui bị thương sáng đầu tiên, nhà cháy. Ba tui với em tui chở nó đi nhà thương. Khi nó mô đã biết Việt cộng chiếm hết thành phố. Rõ ràng là Mỹ với Việt cộng bắn nhau rồi nhà tui cháy. Đạn trúng mạ tui không phải B40 mà là đạn của Mỹ ở ngoài đường bắn vô. Mạ tui chết vì đạn Mỹ chứ không phải của Việt cộng. Rồi ba tui chở em tui, chị gái tui cũng đi theo, đi giữa đường bị trúng bom đạn chi đó chết luôn. Chôn ngoài trường Kiều mẫu. Trời ơi, tui tui tới nơi chỉ còn thấy mấy cái thẻ kiểm tra

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

và cái bình thủy đựng nước sôi đã nguội ngắt đặt bên mấy ngói mộ vùi nông.”

“Mấy anh tìm ra mộ bác rồi?”

Cả hai người cùng sụt sùi. Họ chùi nước mắt:

“Mấy ngày trước lặn. Tui nghe họ chỉ chạy ra tới nơi tưởng chết. Rồi tui về đây núp đạn đầu tiên hết. Trong xóm mô có ai. Rứa mà ghê quá, một quả bom chi đó không biết nữa rơi sụp mái nhà, chui tọt vào miệng hầm, cái đầu chổng ngược như một mũi tên, mà nó không nổ. Anh em tui nhắm mắt chờ nó nổ, nó không nổ. Về sau chạy ra được khỏi hầm. Chừ trở về nó vẫn còn mà chưa nổ. Đi tản cư tui cứ lo nó nổ thì tan tành sự nghiệp.”

Tôi sợ tái người. Té ra mấy ngày nay trở về, chúng tôi sống bên một ngôi nhà chứa một đầu bom lớn. Nếu nó nổ, bên nhà chúng tôi không khỏi bị họa lây.

“Bây giờ mấy anh đi mô?” Thái hỏi.

“Chừ tui về Phù Lương. Ở đây sợ lắm.”

Hai người con trai sửa soạn ít thứ cần dùng, ra thấp nhang thêm nơi mộ người mẹ rồi chào chúng tôi, đi ra đường. Thái chạy theo hỏi:

“Mấy anh đi bộ.”

“Không, xuống khỏi Mù U có xe Lam rồi. Xe lên tới rồi.”

Tôi mừng như bắt được vàng:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Thế hả. Anh làm ơn cho hỏi, xe có qua Thanh Lam không.”

Tôi sực nhớ tới một nơi mà tôi có thể nhờ cậy được. Ở Thanh Lam có một cơ sở nhỏ, chi nhánh của nơi tôi làm việc. Nếu có xe Lam, tôi sẽ đi xuống đó để nhờ họ giúp đỡ trở lại Sài Gòn. Một trong hai người vừa đi vừa trả lời tôi:

“Có, có.”

Tôi chạy một mạch vào nhà. Má tôi hỏi ai khóc đó. Tôi không trả lời câu hỏi của má tôi mà tít tít khoe:

“Con sắp đi Sài Gòn được rồi.”

“Hí. Mi đi Sài Gòn.”

“Đường đi về Thanh Lam được rồi. Con sẽ về đó xin phương tiện về Sài Gòn.”

Má tôi chưng hửng:

“Thiệt không? Tao không tin được.”

Tôi kể chuyện hai anh em con trai nhà đằng trước ngõ cho má tôi nghe. Má tôi hiểu ra và mừng rỡ. Miễn là thoát được vô với chồng con. Tôi bỗng tím lịm người. Chồng con tôi ở Sài Gòn liệu có còn yên ổn không? Sài Gòn cũng đánh nhau, cũng chạy loạn, cũng chết chóc như Huế. Các con tôi. Các con có đợi má trở về? Nước mắt tôi bỗng chảy giòng giòng. Má tôi nạt:

“Nghĩ tầm bậy. Chắc không can chi mô.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Câu nói của má tôi vẫn không an ủi tôi được chút nào hết. Nếu gia đình tôi ở Sài Gòn có chuyện gì, thì tôi chết ở đây với Huế. Nhưng sợ má tôi phiền muộn thêm, tôi vội chùi nước mắt.

Buổi chiều hôm đó, Thái đưa tôi về Mù U để chờ xe Lam. Nhưng xe Lam không có.

Tôi lại nghe phía cầu Bực bị giựt mìn, xe cô không đi lại được. Nhưng đến xế chiều, nhiều đoàn xe Mỹ chạy lên. Rồi nhiều đoàn xe Mỹ chạy về. Cứ mỗi đoàn xe chạy lên, họ chờ theo một ít gia đình về hồi cư, đoàn xe trở xuống họ cho thêm vài gia đình đi tản cư. Vẫn cứ cảnh người đi người về, không ai còn biết được ở chỗ nào yên thân hơn chỗ nào nữa. Người ta cứ chạy, còn chạy được là còn biết mình chưa chết.

Xế chiều hôm đó, Túc lên thăm. Túc cho biết là đường quốc lộ một ban ngày yên lắm vì có Mỹ gác. Ban đêm, Mỹ rút về, Việt cộng từ trong núi tràn ra và đi lục soát từng nhà, bắt thanh niên lên núi theo họ.

Tối hôm đó Thái bàn với tôi, ngày mai, hai chị em đi bộ về Thủy Dương rồi mượn xe của Túc đi về Thanh Lam. Đêm đó, tôi không tài nào chợp mắt được.

Lòng tôi nôn nao một cách khó tả. Lúc này tôi mới thấy lòng con người ích kỷ nhỏ nhen hết sức. Giữa sự chết chóc đầy rẫy, vì một chút hy vọng chưa đâu vào đâu, tôi đã vui sướng một mình. Má ơi, má.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Nhiều lúc, giữa tiếng đại bác câu ình ình trong đêm, tôi thoáng nghe mơ hồ như có tiếng con trẻ, trong ký ức bật ra hay trong sự nhớ thương vọng tới.

Trận đánh đến bao giờ mới tàn đây. Và thành phố đến hôm nay nữa có bao nhiêu xác chết. Nằm im một chỗ trong bóng tối, dưới hầm sâu, tôi không có thể hình dung ra sự đổ nát, tang thương của thành phố. Chừng đó tiếng súng, chừng đó đại bác, chừng đó bom cũng đã đủ rách nát cả thành phố nhỏ bé, quê hương thân yêu của tôi rồi. Tôi ngạc nhiên khi nghĩ rằng tại sao tất cả súng đạn, từ Mỹ, từ Nga, từ Tiệp Khắc bỗng nằm trên tay người Bắc Việt, người Nam Việt, đổ xuống một thành phố nhỏ bé, hiền lành như thành phố Huế. Bom đạn từ những nước nào thật xa xôi, với danh nghĩa giúp đỡ miền Nam, viện trợ miền Bắc, bỗng dung cùng tập trung vào một thành phố nhỏ, ban thịt trẻ thơ, cắt lìa tay chân, mất mũi bao người. Hình ảnh những khúc tay khúc chân tôi nhìn thấy dọc đường. Những cảnh ái ân vụng trộm giữa tiếng súng, trong một góc khu giáo đường trang nghiêm đây rầy tiếng kêu, tiếng khóc. Hình ảnh một xác hài nhi bọc trong áo bà mẹ, ôi sự sống, dù sao sự sống vẫn phải tiếp tục. Như tôi còn thở được trong đêm kinh hoàng này đây. Không, không phải chỉ một mình Huế, mà hình như trên bao nhiêu tỉnh khác, cả Sài Gòn, nơi các con tôi, nơi chồng tôi đang sống cũng có những hình ảnh này nữa. Cũng bom đạn, nhà cháy, tan nát, chết chóc. Nhưng tôi bỗng nhiên cứ tin chắc rằng không

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

có nơi nào chịu cảnh khổ cùng cực như Huế, nơi chúng tôi đang chịu.

Trời bên ngoài hình như mưa nặng hạt hơn. Nhưng tiếng mưa đang có dện bức màn êm ái mát lạnh cũng đang bị rách nát vì hỏa châu, vì súng đạn, vì máu lệ nữa. Tôi nghĩ tới những ngôi mộ mới lấp đất vội vàng, đêm nay mưa sẽ thấm xuống, mưa sẽ mở mắt cho người chết, hút thêm chút sinh lực của sự sống chưa kịp tan trong thân thể bởi cái chết quá bất ngờ. Mưa cũng sẽ rửa tai cho họ nghe nữa, tiếng thổ của đất, tiếng rung chuyển của bom đạn. Đêm nay, còn bao nhiêu xác chết chưa kịp chôn, chưa ai vuốt mắt, hoặc nằm sấp, hoặc nằm ngửa. Bao đôi mắt sẽ mở trọn trùng với một hình ảnh nào đó còn dán chặt trên mặt đất, hoặc còn trong vòm trời cao xám xịt. Thành phố có bao nhiêu con đường hoặc bao nhiêu nhánh rẽ như tay chân, những cánh tay đó đã chết rách bung, không còn đủ sức để vẫy về người tìm tới nữa.

Và trong đêm nay, đoàn người gồm các cha, các sư, dân chúng, bồng bế nhau cầm cờ trắng chạy xuôi chạy ngược đã tản mát nơi nào? Có bao nhiêu người ở lại dọc đường, có bao nhiêu khúc chân khúc tay chơi vơi? Vậy mà tôi còn nằm đây. Lạy Phật. Lạy Chúa. Xin Phật, xin Chúa phù hộ tôi. Tôi chột hổ thẹn quá. Vì đã bao năm rồi, có bao giờ tôi nghĩ tới Phật, tới Chúa đâu. Nhưng vô ích, đừng có hy vọng hão huyền nữa. Tại sao Phật Chúa chỉ cứu một mình tôi, chỉ thương xót tôi mà không thương xót bao người khác?

Giải Khăn Sô Cho Huế

Sáng ra, khi thức dậy, tôi bỗng cảm thấy một sự yên tĩnh đến rợn người. Tôi mò mẫm trong bóng tối. Ngọn đèn dầu vụn tim thật nhỏ đặt trong góc hầm đã khô dầu tắt từ lúc nào. Tôi đụng phải những cánh tay, những bàn chân lạnh ngắt. Sao thế này? Không còn ai thờ nữa hết sao? Không, tôi vừa đụng phải ngực của ai đó còn nóng hổi.

“Sáng rồi, dậy.”

Tôi đánh thức mọi người. Má tôi mệt nhọc:

“Tôi qua không ngủ được, sáng ra ngủ chẳng biết trời trăng chi hết.”

Thì ra cả đêm qua ai cũng thức. Thái vùng dậy chui ra khỏi hầm và mở cửa sổ. Có chút ánh sáng tràn vào làm mờ nhạt bớt bóng tối nhưng chúng tôi vẫn chưa nhìn ra được nhau. Khi ra khỏi hầm rồi, tôi vẫn còn cảm thấy bị bọc trong một sự im lặng dày đặc. Hết đánh nhau rồi sao? Không có tiếng súng nhỏ, không có cả súng lớn nữa. Thái ra dấu cho tôi dừng lại ở cửa rồi chạy ra đường. Một lát nó chạy vào:

“Chị, người ta lại đi tản cư. Răng lạ rứa hè?”

“Đi mô?”

“Họ đi về phía dưới, chắc về chợ Mai, Phù Lương.”

Tôi reo lên:

“Minh về dưới Hương Thủy đi.”

“Chị tìm về sở?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ừ.”

Tôi ngỡ ý ấy với má tôi. Lúc đầu bà cản, nhưng về sau, thấy nhiều người đi về lối Phù Lương quá, bà bằng lòng để cho chúng tôi đi. Ra đến ngõ, má tôi còn dặn:

“Coi đường đi không được thì trở lui nghe con.”

Tôi phải hứa đi hứa lại cho má tôi yên lòng. Chúng tôi theo đoàn người tản cư đi bộ về Thủy Dương. Về tới chợ, chúng tôi ghé vào nhà cậu Giáo mượn xe gắn máy. Nhưng xe hết xăng, không tìm ra xăng ở đâu để mua nữa. Chúng tôi đành phải tiếp tục đi bộ. Đi được một đoạn, chúng tôi theo kịp đoàn người phía trước. Cũng có vài gánh hàng từ dưới đi lên, những gánh rau xà lách xanh non. Thì ra ở đây, chợ búa vẫn họp như thường. Các vùng này, chỉ có ban đêm, Việt cộng mới tràn về bắt bớ, chớ ban ngày hoàn toàn an ninh. Tuy vậy, nhìn vào những thôn xóm, tôi vẫn cảm thấy như có một sự gì ghê gớm, sẵn sàng bùng nổ.

Thêm một đoạn đường nữa, ngang qua cánh đồng rộng, chúng tôi phải đi sát vào bờ đường để nhường lối cho một đoàn xe đang hồi hả chạy ngược trở lên. Trên xe đầy lính Mỹ. Thái kéo tay tôi rạt xuống sát bờ ruộng bỏ không, xấp nước. Đoàn xe này chắc lên Huế tiếp viện. Chúng tôi đang ở giữa đoàn xe thì một tiếng nổ lớn, như tiếng súng cối khai hỏa, rồi thì những tràng súng lớn nhỏ bắn từ trong những chòm cây xanh phía sau ruộng ra như mưa. Đoàn xe đi trước vừa bắn trả vừa tiếp tục chạy. Đoàn xe sau

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

dừng lại và tất cả binh sĩ Mỹ đều xuống xe, tràn xuống hai bên bờ ruộng. Chúng tôi vội lăn xuống ruộng, một nửa người dầm dưới nước lạnh ngắt, đầu kê trên một bờ cỏ ướt. Thái luôn miệng giục tôi:

“Cúi đầu thiết sát chị. Cứ nằm yên, đừng có chạy.”

Tiếng súng hai bên bắn trả nhau như mưa băng qua đầu chúng tôi. Chúng tôi đang ở giữa hai lần đạn. Tôi vừa lo sợ vừa hối hận quá. Khi ra đi, má tôi đã can ngăn vậy mà tôi không nghe. Bây giờ lỗ chét ở đây thiết là lãng nhách. Nhưng may quá, tiếng súng phía trong những lùm cây xa dần rồi im hẳn. Họ đã rút. Không ai bị thương hết, đoàn xe Mỹ chỉ bị hư hại nhẹ và năm phút sau họ đã tiếp tục lên đường được.

Chờ cho đoàn xe Mỹ đi khuất thật xa, chúng tôi mới leo lên đường cái. Phía bờ ruộng bên kia cũng có nhiều người lớp ngóp bò dậy. Họ cũng là những người đi tản cư. Đi được một đoạn, chúng tôi gặp một người đàn bà gánh xà lát đang bị thương nặng bên cạnh gánh rau của bà rơi vương vãi. Chúng tôi dừng lại xem xét vết thương của bà và chưa biết làm thế nào thì may quá, một chiếc xe Lam từ dưới Phù Lương đi lên. Người tài xế thấy đám đông nhảy xuống hỏi:

“Mới đụng độ khúc ni phải khôn?”

“Vừa mới tức thì nì. Xe Mỹ ngang qua là họ bắn.”

“Xe chạy qua được hết rồi há? Bà ni bị thương răng đây?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Nặng lắm. Bác làm phước chở bà ta xuống Phú Bài, nằm nhà thương Mỹ may ra sống được.”

“Thì tui cũng đoán rứa, tui đang núp dưới nớ, nghe trên ni yên tiếng súng mới lái xe lên coi bà con có ai bị chi không. Trời, tình cảnh ni mình không thương mình thì ai thương.”

Bác tài cùng vài người khác khiêng người đàn bà bị thương lên xe. Bác nói:

“Coi ai đi được thì cứ quá giang tui chở. Không lấy tiền nong chi mô. Ngồi chật chật một chút.”

Thái nói:

“Cho chúng tôi tới đặng nớ. Nơi Thanh Lam đó.”

“Lên đi.”

Chiếc xe chạy băng băng. Tôi nhìn lui lại chỗ vừa giao chiến, không còn dấu vết gì, ngoài gánh rau xà lát rơi vung vãi. Những đồng ruộng vẫn loang loáng nước và những chòm cây xa vẫn im lìm ôm kín niềm bí mật. Người tài xế kể chuyện oang oang, tiếng ông lẫn trong tiếng máy xe nổ nghe khi được khi mất. Đại để ông cho biết là từ hôm xảy ra đánh nhau, ông đã chở bao nhiêu người bị thương về Phú Bài rồi. Giữa đường có nhiều người chịu không nổi đau đớn đã chết, ông chở về làng, ông đem chôn luôn.

Chúng tôi phải hét to rất cả cổ, người tài xế mới nghe và dừng xe lại, thả chúng tôi xuống Thanh Lam. Tôi vào sở một mình. Lúc đứng trong chiếc

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

phòng rộng, tôi mới thấy người tôi ướt lạnh, nước không phải chỉ ứ ra từ quần áo mà như thoát ra từ trong da thịt tôi nữa. Người tôi cứng lại như một khối nước đá.

Người coi chi nhánh nhỏ của sở chạy ra:

“Trời ơi. Mấy hôm ni quay quắt không biết mần răng mà tìm chị. Mần răng mà chị về đây được. Ngồi đây, ngồi xuống đây...”

Tôi không đủ sức để ngồi xuống nữa. Tay chân tôi đi đâu mất trời. Chỉ còn khối óc chưa đông đặc, ra lệnh cho tôi phát thành lời...

“Anh V, anh biết tin tức chi ở Sài Gòn?”

“À, chị lo cho anh với các cháu há? Không răng, không răng. Mới túi qua trong nó gọi ra hỏi tin chị. Ngày mô anh cũng tới sở đợi tin chị. Chị yên trí đi.”

“Anh nghe chi về gia đình tôi không, các con tôi...”

“Các cháu vẫn khỏe mà. Trong đó đánh nhau cũng lớn nhưng yên rồi. Chỗ chị ở trong nó bình an vô sự. Tôi bảo đảm với chị đấy. Đừng lo.”

Một hơi ấm bỗng bùng lên từ ngực và lúc này hình như quả tim tôi vừa đập vừa toát ra lửa, ra không khí nóng ấm. Làn khí ấm áp đó chạy rất nhanh truyền qua mạch máu, tôi đã chợt nhận ra tay chân của mình. Tôi mấp máy đôi môi:

“Anh nói thật?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Tôi cam đoan với chị là gia đình trong nớ yên ổn hết. Ngày bữa qua trong nớ gọi ra, bắt đi tìm chị mà. Mà mần răng chị xuống dưới ni đợc.”

“Tui đi bộ.”

“Chừ chị ở luôn dưới ni để tui tìm cách cho chị vô Sài Gòn.”

Tôi nhớ Thái đang đứng đợi tôi ngoài đường. Còn má tôi, em tôi, anh chị và các cháu tôi nữa. Không, tôi phải ở lại, tôi không thể bỏ đi một mình lúc này đợc. Mà chắc gì ở lại đây tôi đã yên ổn tìm đợc phương tiện đi. Ban đêm, ở những đồn, những sở vẫn là những mục tiêu, những miếng mồi ngon của họ, ở đây cũng nguy hiểm lắm. Tôi nói:

“Mai tôi trở lại. Bây giờ tôi phải lên An Cựu.”

Chần chờ một lát để nghe chuyện Sài Gòn, tôi trở ra, mang theo một lít xăng để khi tới Thủy Dương mượn xe gắn máy mà về Huế cho sớm. Thái vẫn đứng chờ tôi ở một cái quán nhỏ xế cửa sở. Hai chị em lại đi bộ đến Thủy Dương.

May dọc đường không có chuyện gì xảy ra. Tới Thủy Dương, hai chị em tôi vào cậu Giáo. Mợ Giáo đã để sẵn cho chúng tôi một ít rau váng, khoai lang và ít thịt heo. Đổ xăng vào xe, chúng tôi chờ thức ăn về An Cựu.

Tôi kể chuyện về Thanh Lam cho cả nhà nghe. Khi biết tin mấy đứa cháu ngoại không hề hấn gì, má tôi mừng đến phát khóc. Nhưng bà vừa mừng cho cháu

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

ngoại đến phát khóc thì sau đó lại khổ sở lo lắng khóc cho đám cháu nội còn kẹt trên Tủ Đám.

Buổi xế chiều hôm đó, bỗng ở căn nhà bỏ không bên kia đường có hai người đàn ông lạ mặt tới ở. Trông họ xanh xao ốm yếu lắm. Họ lần mò sang nhà chúng tôi và xin ở tạm. Má tôi vừa trông thấy họ đi vào ngõ đã kéo Thái dẫu tuốt vào trong góc hầm. Hai người đàn ông vừa nói chuyện vừa nhìn quanh nhà bằng con mắt láo liên. Họ cố sửa giọng nói, tôi không đoán được giọng nói bình thường của họ như thế nào, nhưng những lời họ nói hình như chưa được quen miệng lắm:

“Thưa bác, chúng cháu chạy loạn về đây, bác cho chúng cháu ở tạm ít bữa.”

Má tôi vội vàng nói lấp:

“Dạ nhà chỉ có mấy mạ con. Dạ ở dưới ni ban ngày lính quốc gia kiểm soát, ban đêm mấy ông giải phóng về kiểm soát. Nhà lại trống trải, xin mấy anh tìm chỗ khác yên hơn.”

“Sao bác không chạy mà về làm chi?”

Má tôi giả vờ chùi mắt, chỉ vào bàn thờ ba tôi:

“Dạ, ba cháu mới mất xong, mạ con tui cũng không muốn đi mô nữa hết, thôi thì phó mặc cho số mạng.”

“Chị đây là con bác?”

“Dạ.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chắc chị làm công chức?”

“Dạ không. Vợ chồng nó thợ may. Nó về chịu tang, còn chồng nó kẹt lại ở trong Quảng.”

“Chị may đồ đầm hay đồ Việt chị?”

Một tên vừa cười cười vừa hỏi tôi. Tôi trả lời bừa:

“Dạ đầm Việt chi mô. May mấy đồ bà ba cho bà con lối xóm mà mấy ông.”

Một người chỉ một căn nhà phía bên kia đường:

“Tụi cháu ở bên kia bác. Có chuyện chi cần bác sang gọi chúng cháu sẽ sang đỡ đạn cho bác.”

“Dạ, cảm ơn mấy anh.”

Hai người đàn ông đi vào nhà, nhìn quanh quất và tiến dần đến miệng hầm. Má tôi vội chạy theo:

“Dạ, các anh ngồi chơi uống nước. Dạ trong hầm nó hôi hám lắm. Mấy ngày không ra ngoài được, mấy đứa cháu nhỏ ỉa đái hôi rình. Mấy anh ngồi chơi.”

Nhưng hai người đàn ông lạ mặt chào chúng tôi rồi đi thẳng ra ngõ. Họ đi vào căn nhà trước mặt. Đến chiều tối chúng tôi không còn thấy họ đâu nữa.

Đêm đến, tiếng súng miệt Phủ Cam, Bến Ngự nổ ròn rã. Đại bác câu về phía đó liên tiếp. Chúng tôi nằm trong hầm, nghe tiếng đại bác dội lại muốn ù tai. Rồi hai ba tiếng nổ ầm ầm như căn nhà đã bị văng đi đâu hết rồi. Gạch ngói rơi trên nóc hầm rào rào. Chúng tôi nằm sát vào nhau, quờ quạng tìm

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nhau, lúc nào cũng có cảm tưởng như một người thân yêu nữa sẵn sàng bỏ đi trong đêm tối.

Sáng ra, chúng tôi mới biết là những cánh cửa sổ được Thái đóng chặt lại, cột bằng giầy thép cũng đã bị văng ra, rơi sau hè nhà. Căn nhà lại sụt ngói, lụi tường thêm một ít nữa. Chúng tôi ra vườn quan sát chỗ nổ. Hai ba căn nhà cách căn nhà phía sau hè bị đại bác câu trúng. Chúng tôi phải đi vòng ra đường, vào hẻm mới tới căn nhà bị đạn. Căn nhà đã hoàn toàn sụp đổ, một lỗ hồng lớn ngay giữa nền nhà. Cây dừa trước sân bị cắt đứt và mái nhà bên cạnh bị mấy tấm tôn quạt sang, hư hại một phần ba mái nhà. Không ai chết, chỉ có vài người bị thương nhẹ vì người chủ nhà này đào hầm ở ngoài sân.

Nhà bên cạnh có một ông già ở lại giữ nhà, con cháu đã đi chạy loạn hết. Ông già quá, chắc đến trên tám chục, không đi được nữa. Ông chả đào hầm hố, cứ ngủ trên tấm phản gỗ nhưng chưa hề hấn gì. Thái và tôi vào căn nhà của ông cụ coi mảnh đạn văng qua phá nát một vách tường phía mặt. Ông cụ hấp hem nhìn chúng tôi:

“Răng về rồi hí? Khôn chạy ở đây trúng đạn hết răng?”

Tôi hỏi:

“Thưa ôn, trong nhà đi mô hết rồi?”

“Xuống âm phủ rồi chớ đi mô. Tổ cha nó, nói đừng có chạy, cả nhà chạy hết, nghe chết mô ở gần

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

trường Kiều mẫu hết rồi. Tui còn một mình, già mà không chết, con cháu chết hết ở với ai.”

Ông đưa mắt nhìn lên bàn thờ, bình hoa vụn thọ đã héo tàn, mấy bát nhang bỏ không và chén nước trà đầu từ tối mòng một đã gần cạn đọng một lớp bụi dày trên màu vàng đặc quánh đã sấp hóa đỏ. Ông già ngồi trên phản gỗ, cứ đưa tay dụi mắt hoài, tôi không biết ông bị bụi vào mắt hay đang khóc. Ông ngồi quay lưng ra phía chúng tôi làm bầm hoài gì đó. Căn nhà điêu tàn hoang vắng rợn người. Ông già như một bóng người chết khô chết héo. Trên bàn thờ, bức ảnh một cụ già móm mém cười, hai mắt đã mất hết màu thiếc ảnh, trắng dã như mắt ma... Thái và tôi không ai bảo ai, đều thụt lùi đi ra cửa.

Đám đông vẫn còn bu đầy trong ngoài căn nhà bị trúng đại bác. Thì ra xóm này dân chúng đã trở về khá đông, nhưng chả ai dám chường mặt ra ngoài, họ đào hầm và sống lẩn lút bên trong. Thái nói là có những gia đình ở chỗ khác tản cư tới đây, rồi ở luôn không đi nữa.

Đám đông đang bàn tán bỗng chạy ào ra đường. Một đám đông khác đang tụ tập đầu hẻm. Thái kéo tôi chạy ra. Đám đông này đang bu quanh một cô gái nhỏ bị thương nặng. Cô gái được đặt nằm trên tấm bố cũ, trải trên lều cỏ ướt.

Theo người ta bàn tán, nhà cô nhỏ này ở trên đường rầy. Tảng sáng, một trái đại bác đã rơi trúng sau vườn và mảnh đạn ghim vào người cô. Một mảnh

Giải Khăn Sô Cho Huế

đạn đã trúng bụng và đâm ruột lòng thông chảy ra ngoài. Cả người cô được bao kín bằng tấm mền cũ nhưng máu thấm ra ướt mền tưởng vắt thành giọt được. Mặt cô bé tái xanh, hai mắt mở lơ đờ. Người cha ngồi xổm bên đũa con gái vừa khóc vừa lạy van:

“Lạy bà con cô bác, làm ơn kiếm xe dùm chở con tui xuống Phú Bài cho bệnh viện Mỹ nó cứu.”

Nhưng đường sá chẳng có chiếc xe nào, trừ những đoàn người tản cư không biết từ mạn nào, kéo về về cứ đi thẳng theo quốc lộ 1. Thái cúi xuống xem xét vết thương của cô gái rồi lắc đầu. Một người nói:

“Cứu liền may ra kịp.”

Nhưng cô gái vẫn nằm chờ bên đường cho tới trưa, cổ nhướng đôi mắt đã lạc thần lên nhìn người cha, nấc lên một tiếng rồi trợn ngược mắt.

Người cha khóc âm ỹ, ôm lấy xác con và cứ thế, ông chạy miết dọc theo quốc lộ, vừa chạy vừa la khóc thê thảm. Mấy người lính gác đồn Trường Bia chạy ra ngăn ông lại, nhưng không còn ai ngăn nổi ông nữa. Chạy được một quãng, ông ta ngồi lại bên lề đường đợi chờ từng phút hơi thở con gái yếu dần. Thái nói:

“Thôi vô nhà đi chị.”

Chúng tôi đi trở về, dọc đường, Thái hỏi một đoàn người chạy lại:

“Ở mô về đó bác?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Từ Đàm.”

“Bác ở mô?”

“Bến Ngự.”

Thái reo lên và cầm chặt tay tôi kéo chạy. Vào tới nhà. Thái la lớn:

“Trên Từ Đàm tản cư về. Có người về.”

Nhưng khi má tôi chạy ra được thì đoàn người đã đi xa. Những đoàn người khác tiếp tục kéo về. Họ ở những vùng khác. Bên phố, trên Bến Ngự, trên ga, Phú Cam. Một người ở Bến Ngự cho biết là trên Từ Đàm kẹt lắm, bộ chỉ huy Việt cộng vẫn đóng ở đó. Và quân Mỹ đã dàn tới bên kia cầu Bến Ngự.

Má tôi lại thất vọng. Buổi trưa, dù có đồ ăn ngon dưới Thủy Dương gửi lên, không ai cảm thấy ngon. Hình ảnh cô bé với đồng ruột lòng thông chờ chết từng giây từng phút bên lề đường làm tôi xốn xang.

Khi chúng tôi ăn cơm xong, ở ngoài đường lại thấy từng tốp lính từ phía quốc lộ đi vào thành phố, qua An Cựu. Họ mang ba lô, súng ống, người này cách người kia chừng nửa thước, và hoàn toàn im lặng. Họ không ngó ngang hai bên nhà cửa đường phố. Thái nhận ra là lính Biệt động quân, rồi một đoàn nữa là lính Nhảy dù, rồi Thủy quân lục chiến. Dù má tôi ngăn má, hấn cũng chạy ra đường, giơ tay vẫy. Tôi cũng chạy theo Thái. Ở một vài sân nhà khác, cũng có nhiều người ra đứng giơ tay vẫy và hỏi thăm. Những người lính này như ở xa đến,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

người họ còn đầy bụi và có vẻ lo lắng mệt mỏi. Họ mỉm cười trả lời những bàn tay vẫy, những lời thăm hỏi. Thái ra sát đường:

“Anh ơi, anh ở mô tới đó?”

“Tụi này ở Sè gònng mới ra.”

Một người vừa trả lời vừa đi. Người đi tiếp theo thò tay vào ba lô lấy ra hai hộp nhỏ liệng vào chân Thái:

“Biểu bạn. Mừng bạn còn sống.”

Người đi tiếp theo lôi ra một gói thuốc, người tiếp theo nữa lại liệng thêm ít đồ hộp. Tôi chạy theo trả lại:

“Các anh cầm đi mà ăn, còn đánh nhau nhiều mà.”

“Thôi cô cầm đi. Chúng tôi biết có sống mà ăn không! Đi quyết tử mà.”

Vài nụ cười, vài cái nhún vai. Tôi đứng sững người nhìn theo. Mấy hôm nay có nhiều tin tung ra: lính tới vùng nào an ninh là vợ vét, chở đồ của dân bỏ lại chạy loạn.

Người ta hối hả trở về để giữ cửa, và vì sự vội vàng mà nhiều người chết oan. Nhưng đoàn quân này sao khác hẳn. Một thời kẹo nữa văng tới chân tôi. Tôi không còn đủ sức cúi xuống nhặt nữa.

“Mừng các bạn còn sống.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Mấy người lính đi sau tiếp tục la hét. Những bàn tay vẫy đưa trả lại, những nụ cười chào nhau tiếp theo. Đoàn lính đi qua dân, tôi đã cúi xuống được, cầm chặt thỏi sô cô la trong tay và bóp vụn nát lúc nào không biết nữa. Chưa bao giờ tôi nhìn thấy những người lính dễ thương như thế. Họ là lính miền xa đến để chết ở Huế. Họ người Sài Gòn, người Bắc di cư, người các tỉnh miền Nam, miền Trung, miền Bắc. Họ đến để chết với Huế. Trời ơi, tôi nghĩ tới những người lính địa phương, một số đã bỏ đồn chạy về ngay từ hôm đầu, một số đợi hơi yên là xô ra, đi vác gạo, đi vào những căn nhà bỏ không lấy đồ. Những món ăn béo bở Việt cộng đã khuân đi từ mấy ngày đầu xảy ra biến loạn, những món cặn thừa còn lại dành cho kẻ thừa nước đục thả câu. Tôi đã thấy hai người lính khiêng chiếc xe Honda, vài người khác khiêng tủ, khiêng ghế, hoặc bọc những vật dụng lấy trong các nhà đồ nát, còn hôi rình xác chết. Thái đã ôm mấy hộp đồ lên tay và giục tôi trở vào. Khi nghe kể chuyện, má tôi cảm động muốn khóc.

“Tội nghiệp, lấy của họ mà ăn, để họ ăn cho có sức mà đánh.”

Dì Vạn cứ suýt soa hoài:

“Họ tốt quá hí. Rửa mới biết là họ dễ thương chứ mô có như mấy thằng mắc dịch ở trong xóm, ăn cắp, thừa nước đục thả câu mà. Tụi nó lại sống nhăn mà mấy anh đó lại cực khổ dầm vào chỗ tên đạn mới tội chứ.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Có tiếng súng ở xa xa vọng lại rồi. Chắc lại đánh nhau. Tôi nghĩ tới những người lính vừa liệng cho chúng tôi những hộp thịt, những thỏi kẹo. Họ cười đó, nhưng lúc này đã có người ngã xuống. Huế sẽ làm gì cho họ trong những ngày sắp tới. Không, Huế cũng đã trơ xương da rồi, tan nát hết rồi. Nhưng chắc chắn Huế sẽ còn, dù bằng tàn lửa, bằng tro nguội, bằng xương người. Các anh sẽ có người còn sống còn trở về lại quê nhà và còn trở lại để giữ Huế.

Thái đã đốt một điều thuốc. Nó thả khói thành những vòng tròn, đốm lửa đầu thuốc lập lòe khi thu nhỏ, khi bùng lớn, như nổi hy vọng đang dần dà phân khởi rồi thất lại trong hồn tôi.

Đúng lúc ấy, tôi bỗng bàng hoàng vì có tiếng động ngoài sân. Rồi có tiếng gọi:

“Má ơi.”

Giọng con gái. Má tôi ngồi rột dậy. Cả nhà túa ra miệng hầm. Má ơi, má ơi, má ơi, má ơi... Tiếng gọi má ơi không dứt. Cánh cửa mở tung. Chiếc xe đạp roi bịch xuống đất và Hà nhảy xô vào nằm gọn trong lòng má tôi: Má, má, má...

“Con, con... Ui cha con Hà. Ba hôn bậy vĩa con Hà... Con về được, con về được.”

Tôi chợt nhìn ra sân, một ông già mặc áo dài đen, đang đứng cầm ghi đông xe đạp nhìn vào nhà mà mỉm cười.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Má tôi kêu lên:

“Ôn Minh. Ôn về răng rứa?”

Rồi má tôi khóc, khóc sung sướng, khóc ồn ào:

“Ôn ơi, ôn vô đây. Ôn vô đây ôn.”

Ông già bình tĩnh dựng xe đạp, vuốt lại vạt áo dài đen rồi bước lên từng bậc cấp đi vào nhà. Má tôi vẫn còn ôm chặt cứng Hà trong tay. Ông già mà má tôi gọi là ôn Minh chỉ vào Hà:

“Tui đem con lỏi xuống cho bác đó. Mấy hôm ni hấn đòi đi, hấn hành tui bắt tội thân mà.”

“Ông đem con xuống đó má.”

Ông Minh vừa ngồi xuống ghé vừa nhìn quanh nhà:

“May phước, nhà không bị hư hại chi nặng hết.”

Má tôi vừa giục tôi pha nước vừa hỏi:

“Ôn ơi, tui còn ở trên ra răng ôn?”

“Không răng. Tui nó còn ở trên. Thầy Lễ thầy nóng lòng lắm, cứ nhất định đòi đi xuống dưới ni tìm bác. Tui phải cản. Hai ôn con tui ngày mô cũng tìm cách đi xuống dưới ni mà đi khôn được đó chớ.”

“Có đưa mô bị...”

Má tôi dừng lại, mặt tái xanh chờ đợi. Ôn Minh uống một ngụm nước:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Không răng. À, chỉ có con Hy bị trúng một miếng đạn vô chân. Mà không răng, trên đó có mấy tên y khoa, hấn băng bó cho rồi.

Nhờ có ông già mặc áo the đen và Hà thuật lại, tôi biết thêm rất nhiều về tình hình trên Từ Đàm. Gia đình anh tôi phải bỏ sang lánh nạn bên nhà thờ cụ Phan. Xung quanh đã gần tan tành hết. Chùa Từ Đàm nơi chính diện cũng sập mái, nhà giảng thì bị đại bác câu tới tấp, tan tành. Mấy ngày đầu, Việt cộng chiếm chùa để trú ngụ và tạm thương, nhưng về sau họ rút dần lên phía trên núi, chỉ có cắt quân canh gác và đào hầm chiến đấu. Ôn Minh cho biết hiện ở chùa có hàng trăm người tỵ nạn và xung quanh đó, nhiều nhà đã sập hoàn toàn. Con đường từ nhà thờ cụ Phan xuống tới cầu Bến Ngự, hai bên nhà cửa không còn một căn nguyên vẹn. Gia đình anh tôi chạy qua hết bên nhà cụ Phan cùng với nhiều gia đình và những người tỵ nạn khác. Hà chỉ vào ông già:

“Chị biết ai đây không? Ông Võ Thành Minh đó.”

Thấy tôi ngơ ngác, nó nói thêm:

“Ông là người thổi sáo bên hồ Genève phản đối chia đôi đất nước hồi 54 tề, chị.”

Tôi nhìn ông già, ông đang bận kể chuyện cho má tôi nghe. Hà nói tiếp:

“Ông Minh mà chị không biết há? Ông còn tên là Võ Song Thiết đó.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi hỏi nhỏ:

“Bây giờ ông làm gì?”

“Ông giữ nhà thờ cụ Phan, ông là đồng chí của cụ Phan mà chị. Mấy ngày đánh nhau, nhờ có ông mà nhiều người khỏi chết đó nghe. Vui lắm.”

Tôi trợn mắt:

“Mày nói vui? Trời ơi, chết như vậy mà mày nói vui sao?”

“Ông Minh nói ở hoàn cảnh mô, mình cũng cố gắng vui sống. Ông Minh có sợ chết mô. Ông đi hoài cả ngày chị. Ông đi phát gạo, đi tải thương, đi thăm các nơi...”

Tôi nhìn kỹ ông già. Ông mặc áo the đen, quần vải trắng, đầu đội chiếc mũ bê rê đen.

Không biết má tôi kiếm đầu ra trầu mà bà đem ra mời ông nhai trầu bồm bồm. Khuôn mặt ông thông minh, hiền lành. Nhìn ông, người ta dễ bắt nhay cảm tình hơn là nghi kỵ, dò xét. Hai chiếc xe đạp vẫn còn ngoài sân. Mưa phùn vẫn chưa dứt và tiếng súng vẫn vọng xa xa. Má tôi lại hỏi:

“Ôn đi ngả mô xuống đây?”

“Hai ôn con tui đi cùng các đường. Mấy bữa ni rồi. Có bữa đi xuống quá Lầu Đua Ra lại thấy đánh nhau, bắn nhau quá phải trở về. Con Hà nó nóng ruột lắm.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Má tôi đưa đôi mắt đầy trách móc nhìn em gái tôi. Nó cúi đầu và hơi mỉm cười.

Ông Minh tổ thêm:

“Biểu nó ở nhà đó nghe đi. Ôn đi là con đi với, con đi với ôn. Mấy ngày trước, hai ôn con lên núi Ngự Bình coi đánh nhau, định tìm đường về dưới ni nữa. Gặp lúc họ đánh nhau, đại bác câu lên núi yểm trợ ầm ầm, hai ôn con lăn từ giữa lưng chừng núi lăn xuống, rồi nằm vùi nơi một hố bom. Khiếp thiệt. Rứa mà con Hà hẳn thích lắm. Con ni gan nó là gan cách mạng mà.”

Má tôi chăm chú nghe ông Minh kể, khuôn mặt lúc tái lúc vui. Bà thở ra khi nhìn Hà đang nhìn bà mà cười:

“Mi thiệt á!”

“Ừ, hai ôn con lên Lầu Đua Ra, lấy được đôi giày còn mới nguyên.”

“Dễ sợ quá ôn hí. Cả Lầu Đua Ra toàn máu khôn à.”

“Khỉ, rứa mà cứ đi. Con ni thiệt...”

Có lẽ sợ má tôi lo lắng, Hà nói lơ sang chuyện khác:

“Ôn nì, chị con đây ôn nì.”

Tôi lại phải gật đầu chào ông Minh. Vừa gặp ông, tôi đã có cảm tình ngay. Nhớ những lời lẽ do người thanh niên tránh nạn về kể lại bữa trước, tôi không thấy xa lạ với ông chút nào hết.

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Hà nó noái chuyện về chị luôn đó.”

Tôi cười:

“Ôn ơi, ôn đừng gọi con bằng chị nữa. Coi con như Hà rứa.”

Ông Minh gật đầu:

“Phải đa. Rứa cho nó dễ gọi. Tội nghiệp, con ra đây mắc kẹt phải không?”

“Dạ.”

“Mấy con rồi?”

“Dạ hai.”

“Tội nghiệp.”

Hà chen vào:

“Ông Minh nghệ sĩ lắm nghe chị. Ở trên Từ Đàm đánh nhau, bắn nhau rầm rầm mà ôn cứ họp thanh niên trốn trong nhà thờ cụ Phan lại đàn hát cả ngày.”

Tôi hỏi:

“Quân giải phóng để yên cho ôn làm ồn vậy rặng?”

“Mấy ngày đầu cơ chớ. Về sau thì lo mà trốn cho kỹ. Ôn noái mấy anh thanh niên xuống cầu Bến Ngự đòi tuyệt thực phản đối chiến tranh.”

Tôi tức cười:

“Ôn nói chơi.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Hà nháy mắt ra dấu bảo tôi đừng nói nữa. Rồi nó quay sang ông Minh:

“Ông cho chị con coi cái giấy do Mặt trận giải phóng cấp cho ông đi đường.”

Ông cười hiền hòa:

“Hà, mi nói tầm bậy. Giấy đó ăn thua chi. Tao đi bên mô cũng được vì tao có làm nô lệ cho ai mô. Tao chống hết, chiến tranh là tao chống.”

Hà mách tiếp:

“Ôn còn viết thư phản đối Hồ Chí Minh, cả tổng thống Mỹ và kêu gọi thế giới nữa.”

“Tao mần một mình mà ăn nhằm chi. Rứa nhưng cũng cứ mần, phải không con?”

Ông đưa mắt sang tôi và mỉm cười. Tôi gật đầu. Ông nói tiếp:

“Con có dám ra cầu ngòi phản đối chiến tranh với ôn không?”

“Ôn nói dõn hoài.”

Má tôi lại chen vào:

“Ôn làm răng đưa Lễ với vợ con nó về dưới ni giùm đi ôn!”

“Thì ôn con tui đang dò đường đi đây nì. Khó thoát lắm. Bữa ni phải đi vòng Lầu

Giải Khăn Sô Cho Huế

Đua Ra, rồi vòng xuống ngã đường rầy không được.
Hai ôn con lại vòng ngã Tây

Thiên. Trên rúa, đại bác như mưa rúa, đi miết lên
Tây Thiên mới ngớt tiếng nổ.”

Thấy nước mắt má tôi chảy dài, ông an ủi:

“Có người ta có mình. Còn tui thì không lo chi hết
nghe.”

Hà thêm:

“Chị đi ra ngoài xe đạp ôn a tề. Đó, có cái bị đựng
gạo. Bao nhiêu gạo tốt, ôn đem phát hết rồi, đó toàn
là tấm khôn đó thôi. Thôi thì cả ngày ôn đi phát
gạo, đi tải thương. Ôn chỉ có cái xe đạp đó.”

Chiếc xe đạp của ông được dựng bên cái cột bằng
giàn hoa, trên ghi đồng treo lủng lẳng một cái bị
bằng vải căng tròn. Tôi nhìn lại ông, ông bỏ cái mũ
ra rồi lại vội vàng đội lên đầu:

“Thôi, chắc tui phải đi. Phải lên lại Từ Đàm.”

Má tôi nài nỉ:

“Ôn ở lại ăn cơm đã rồi lên. Chừ nghe mô đang
đánh nhau mà ôn.”

“Đánh nhau kệ cha chúng. Tui lên. Coi chiều ni còn
đi tải thương nữa. Đi tải thương nì, đi kiếm thức ăn
nì, trên nó tụi nó hết đồ ăn rồi.”

Hà nói:

“Khi mô ôn xuống?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Moi.”

“Moi ôn xuống, con lên lại với ôn hi.”

Má tôi nạt:

“Mi tưởng chuyện giỡn há, răng mà đòi đi.”

Ông Minh bênh Hà:

“Can chi, sống chết có số cả mà bác. Con ni dạn
lắm nghe. Tui mà còn làm cách mạng, tui cho nó
theo liền.”

Má tôi nê ôn Minh, làm thỉnh. Hà dặn đi dặn lại:
mai ôn nhớ về. Tôi và Hà đưa ông ra tận ngoài ngõ:

“Thôi bây vô đi. Đứng ở ngoài nguy hiểm lắm.”

“Ôn ơi, lên tới, nói cho anh con biết kẻo anh con lo
nghe ôn. Noái má con với cả nhà ở dưới ni yên lành
hết.”

“Ừ.”

“Ôn nhớ mai xuống nhe ôn!”

“Ừ.”

Ông leo lên xe đạp và đạp đi, chiếc áo đen khuất
dần nơi nghèo. Hà ngẩn ngơ. Tôi nói:

“Thôi vô.”

“Dưới ni yên quá chị hi!”

“Ừ yên.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi không nhớ kể cho em tôi nghe về những trái đại bác câu lạc lúc gần sáng. Tôi cũng dấu luôn chuyện đưng độ mỗi ngày xảy ra trên quốc lộ. Chỉ cần sau ruộng, sau xóm có một vài phát AK, hay vài quả B40 bắn ra là cả con đường này có thể tan tành hết. Ngay ngày đầu tiên nổ súng, quân Mỹ cũng lên được tới An Cựu coi tình hình để rồi sau đó về nằm yên một nơi cho Việt cộng hoành hành. Khi đi ngang qua khỏi ngheo, một phát súng ở đâu phía sau Miếu Đại Càng bắn ra. Đoàn quân Mỹ dừng lại, một vài người Mỹ đi vào nhà gần nhất lôi ra một thanh niên. Anh này biết nói tiếng Anh, là một giáo sinh trường sư phạm Quy Nhơn về thăm nhà. Anh đưa giấy tờ, nói chuyện với người Mỹ. Nhưng họ đâu cần biết. Một phát súng nổ, người thanh niên tội nghiệp ngã xuống đất, co dúm người lại. Người Mỹ leo lên xe lái về Phú Bài. Trong căn nhà gần đó, mọi người đổ túa ra ôm lấy xác thanh niên khóc lóc. Một vài anh giải phóng đang đóng quân trong những nhà mạt sau tiến ra:

“Đã đảo quân Mỹ tàn ác giết dân.”

“Chúng tôi xin chia buồn. Đây là một cái chết anh dũng, một người vì dân vì nước.”

Một lá cờ màu mạ nhỏ được đắp lên mặt người chết. Một lúc sau mọi người rút đi hết. Chỉ còn thân nhân của xác chết vẫn chưa ngớt gào khóc, nhưng rồi tiếng khóc của họ cũng chìm dần trong tiếng súng nổ ran bốn phía. Còn nhiều nữa, làm sao tôi có thể kể cho em tôi nghe hết. Mới mấy ngày trước

Giải Khăn Sô Cho Huế

đây, quân Mỹ mất một khẩu súng đã giết đổ một căn nhà lầu. Mới mấy ngày trước đây, dãy nhà bên kia đường có một gia đình mới về. Đêm hôm đó quân giải phóng về bắt người chủ gia đình đi mất. Người này làm gác dan hay giữ xe gì đó cho một chi nhánh cảnh sát. Ông ta đã già và chắc tới nay đã ra người thiên cô. Hà vẫn đi bên tôi trở vào nhà. Nó hỏi:

“Nhà mình đào hầm chưa?”

“Không đào hầm thì chết rồi. Ngày nào cũng có đạn lạc, có đại bác rơi gần. Ở đây mới yên có mấy ngày nay.”

“Trên nó dễ sợ lắm. Chị biết không, đại bác rơi như không ngừng, rồi máy bay. Bữa trước có mấy người chết, người ta sợ quá đem ra vườn chôn. Máy bay bắn xuống như mưa, sợ quá.”

Má tôi đã đón ở cửa. Khi chúng tôi vừa lọt vào cửa là bà đóng chặt cửa lại.

Thái cũng ở trong hầm bò ra:

“Chào chị Hà.”

“Ừa, khi hồi tới chừ mi ở mô?”

“Trôn ở trong hầm.”

“Răng mi không ra?”

“Ra sợ lắm. Biết chị ra răng mà ra. Lỡ chị là người của giải phóng thì răng.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đồ con khi. Tao về mà mi không mừng.”

“Em nói chơi đó chứ. Nghe tiếng chị là em mừng bất chết. Nghe có tiếng đàn ông, em tưởng nhiều người em sợ. Mấy hôm ni, tui họ về bắt người dữ lắm nghe chị. Cứ có tiếng cú rúc là họ về.”

“Ừa, răng giống trên nó rứa? Trên nó đêm mô cũng nghe toàn tiếng cú rúc. Dễ sợ lắm.”

“Mặt hiệu của họ đó.”

Má tôi vẫn chưa hết thắc mắc:

“Mà răng họ để cho con đi?”

“Mấy bữa đầu họ cấm, về sau đại bác bắn lên quá, họ để ai đi thì đi. Đàn ông thanh niên đi, họ mới bắt.”

Tối hôm đó, mấy chị em nằm cạnh nhau, Hà kể chuyện Từ Đàm, cho biết tất cả chùa đều bị sập. Quân giải phóng treo cờ làm trụ sở chính ở chùa Linh Quang, và tổ chức những buổi học tập tại đó. Mấy ngày đầu không ai được ra khỏi nhà. Ở trong nhà làm hầm, ở ngoài quân giải phóng đào hố cá nhân, không khí có vẻ khẩn cấp lắm. Nhưng mấy ngày đầu hoàn toàn được yên tĩnh, không ai lo sợ mấy, đến khi đại bác câu tới, dân chúng mới hoảng hốt đi tản cư. Nhưng ra đường là chết. Tôi hỏi họ có treo cờ đỏ sao vàng không. Hà nói chỉ có cờ máu mạ. Ngay ngày đầu, họ đã hô hào hạ hết “cờ ba que” xuống và kiếm vải may cờ máu mạ. Thái hỏi thăm về đoàn cán bộ xây dựng nông thôn đóng ở

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

trường học mấy hôm trước Tết. Hà ngao ngán: Tụi đó nó chạy đầu măt hết từ khi có tiếng súng nổ, văt đồ lại lung tung. Khi em lên tới thì không có chi nữa. Hà tả cho tôi nghe những cô nữ cán bộ. Các cô này đi thăm dân, vào từng nhà hỏi han, nhưng các cô vào nhà ai là làm cho trẻ con, bà già sợ rụt lưỡi lại. Hà kể cho tôi nghe chuyện bà xếp Mập. Nó nói:

“Buồn cười lắm chị. Mấy người giải phóng bầu cho bà xếp làm mẹ giải phóng. Chút chi họ cũng gọi mẹ giải phóng. Bà sợ họ lắm. Cứ mỗi lần gặp họ vô nhà là bà tíu tít: Mẹ giải phóng, mẹ giải phóng. Các con xúc chút dầu với mẹ. Bao nhiêu chai dầu Nhị thiên đường bán nơi quán của bà, bà cho hết. Cứ thấy mặt họ là bà ngã lên xuống sứt mặt sứt mày hết.”

Tôi hỏi Hà có sợ không, nó nói sợ thì có sợ, nhưng mấy ngày đầu, nhờ có ông Minh nên vui lắm. Ông họp thanh niên lại hát hồng đờn ca ở nhà thờ cụ Phan. Ông đòi viết thư phản đối chiến tranh. Mấy ngày đầu không có tiếng súng, ông ngồi đánh máy chữ lóc cóc rồi tổ chức hát. Ông nói rằng hát như thế mới bớt thì giờ trống để lo sợ. Hà cho biết là khi qua bên nhà thờ cụ Phan thì gặp bà vợ ông giáo sư Lê Văn Hảo, người được quân giải phóng đưa ra làm thị trưởng Huế. Tôi tò mò hỏi thăm. Hà cho biết là bà ta nói là trước Tết, ông Hảo bảo bà mua ít gạo thức ăn dự trữ, chứ không cho bà biết gì hết. Trái với lời của người thanh niên thuật lại, Hà nói bà Hảo rất dễ thương, bà còn có đứa con tên Nai. Ông Minh hết lòng giúp đỡ bà ta. Bà Hảo cũng như

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

những người đàn bà sợ súng đạn và nhát gan. Bà chẳng rõ gì công việc của chồng hết.

Má tôi nói làm thế nào cũng phải đưa anh Lễ và gia đình về dưới này. Hình như Mỹ đã tiến tới cầu Nam Giao. Hai bên đang hầm hè nhau và cùng giữ thế thủ. Nếu để họ đánh nhau thì bao nhiêu dân còn lại sẽ chết hết.

Hà nói:

“Mai ôn Minh về, con lên Từ Đàm.”

Má tôi làm thinh. Hà nói:

“Chị lên với em không?”

Tôi không hứa với Hà, tôi đang ở trong tình trạng vô cùng nguy hiểm. Nếu họ biết tôi, họ tìm ra tôi, chắc chắn tôi cũng sẽ bị bắt đi như bao nhiêu người công chức khác. Thái hỏi:

“Đi ngả mô?”

“Đi ngả núi Ngự Bình. Trên đó trống không, họ rút cả rồi. Bữa trước em với ôn Minh đi lên thâu núi Ngự Bình đứng coi hai bên bắn nhau. Đại bác câu tới, sợ quá lặn xuống núi, còn đầy dấu nơi tay em đây nì chị. Em đi với ôn tới Lầu Đua Ra nữa. Toàn máu là máu, có xác chết thúi rình...”

“Chị đi rứa có thấy xác Mỹ không?”

“Phía sau Lầu Đua Ra, tao có thấy một hai xác chi đó. Nó trương lên rồi, coi dễ sợ lắm.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Hà đưa tay sờ vào tường hầm, nói:

“Hầm như ri dễ sợ lắm. Làm lại hầm đi. Ở đây yên rồi nhưng sợ đại bác câu lạc trúng thì chết hết.”

Má tôi nhớ lại mấy trái đại bác hồi tảng sáng làm sập nhà, chết người, bà thở dài:

“Lấy chi ra mà làm hầm.”

Hà nói:

“Mai con lên trên nớ, con mua bao cát về cho. Trên nớ bán thiếu chi.”

Thái cũng chen vô:

“Trên bác con còn một ít, để mai con lên trên, con hỏi anh Bé.”

Chúng tôi lại bàn việc đào hầm. Hà nói không nên làm hầm trong nhà, nguy hiểm lắm. Nhỡ nhà sập, hầm không sập cũng không thể có lối ra, dám bị chết ngột lắm. Cuối cùng, chúng tôi bàn mai sẽ đào hầm ở ngoài sân. Má tôi nói: Thôi chị em bây giờ ngủ đi. Hà ôm lấy tôi, tôi cũng vòng tay ôm lấy nó. Thật là may mắn, trong khi bao nhiêu người chết, bao nhiêu gia đình tan nát, chị em tôi còn được nằm cạnh bên nhau. Mỗi nói chuyện, chúng tôi quên cả tiếng súng vẫn ỳ âm khi gần khi xa. Một lúc sau, Thái nói:

“Bắn dữ quá chị.”

Hà góp:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Dữ chi mà dữ. Trên đó cứ nổ ình ình bốn phía, lúc nào cũng như sắp nổ trên đầu mình.”

“Rúra Việt cộng có chết không?”

“Có chớ rãng không. Mình ở trong nhà, trong hầm tốt mà còn chưa chắc yên, huống chi họ ở trong cái hố nhỏ xíu. Trước nhà mình còn có một tên giải phóng gác.”

“Có nói chuyện với em không?”

Hà làm tỉnh. Má tôi gắt nhỏ:

“Ngủ đi chớ bay, nói chuyện hoài rãng. Ngủ đi, sáng mai lấy sức mà đào hầm mới.”

Tôi nghĩ tới anh tôi, lúc này đang cùng vợ con ở trong căn hầm tối tăm, và biết đâu đêm nay, quân Mỹ Việt sẽ tấn công lên Từ Đàm. Chỉ một giờ, một phút qua, mọi sự có thể thay đổi hết. Biết đâu ngày mai em tôi không còn trở lên trên đó được nữa. Cũng như tôi, biết đâu bây giờ đang ở vùng đã yên, mà sẽ không còn được trở vào Sài Gòn để gặp chồng con nữa.

Nhưng rồi tôi cũng chẳng còn đủ sức để nghĩ tiếp. Tôi nhắm mắt và ngủ êm trong tiếng đại bác đang nổ tới tấp, cày nát một thành phố thơ mộng, đẹp đẽ.

Chương 9

Con Chó Giữa Dòng

Chỉ một đêm ngủ dậy, sáng ra, đường sá bỗng nao nhiệt hẳn. Lính từ dưới Phú Bài theo quốc lộ 1 lên nhiều lắm. Họ đi bộ và vẫn cứ đi dọc từng người, đeo ba lô. Họ vừa đi vừa nhìn xung quanh, hai bên đường, và mỉm cười chào những người đang đứng nhìn theo họ. Không biết dự trữ từ bao giờ mà một bà già đã bày một rổ giá đựng thuốc lá ra bán ở góc ghẹo Đường Nay. Vài anh lính dừng lại:

“Mẹ bán cho con một gói Ru by đi mẹ.”

“Các anh muốn gói mô cứ lấy. Tui có biết Ru by là thuốc chi mô.”

Một giọng hỏi:

“Vây thuốc đâu mà mẹ bán vậy mẹ?”

“Há? Thuốc mô há? Thì tui tản cư về đây, tui thấy người ta bỏ lại có cái giá bán thuốc ni dưới gầm giường. Thấy mấy anh đi qua, tui bày ra bán kiếm ăn.”

“Mẹ lấy bao nhiêu?”

“Biết chi mô. Mấy cũng được.”

Người lính móc ví lấy ra tờ giấy hai trăm đưa hết cho bà già. Bà ta ngẩn ngơ: “Nhiều ri! Mấy chục mà.”

“Mẹ cầm hết mà tiêu.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Khôn, khôn. Mấy anh đi đánh giặc, cầm lấy mà mua thức ăn. Tui biểu không đó...”

Vài người dừng lại, họ vát ra một trăm, hai trăm lấy thuốc. Chỉ một lát, thuốc lá hết sạch. Bà già cầm một nắm tiền toàn giấy trăm chạy theo mấy anh lính:

“Mấy anh ui, tui không lấy tiền. Cho chi mà điều ri nì...”

Mấy cái đầu quay lại, cười:

“Mẹ giữ mà mua thức ăn. Tụi con biết sống chết ra sao.”

“Đi tới đầu đạn mà mẹ.”

“Chúc mẹ may mắn...”

Đoàn đi trước đã bỏ bà già quá xa, đoàn lính sau tiếp tục đi đến, thấy một bà già vừa chạy vừa kêu, không hiểu chuyện gì. Họ lại móc trong ba lô ra những đồ hộp nhỏ, liệng tới chân bà già:

“Bà đói hả? Đây, cầm lấy mà ăn.”

“Bà còn con cái chi không?”

Nhiều tiếng thăm hỏi. Nhiều hộp nhỏ rơi tới chân bà. Bà chưa kịp nhặt thì có mấy đứa trẻ con ở đâu chạy ra nhặt hết. Mấy anh lính nạt đứa:

“Ê nhường cho người già cả với tụi bây.”

Bọn trẻ ù té chạy. Mấy cái hộp được trao tận tay bà già. Vài anh ân cần:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Thôi bà trở về nhà đi, đừng chạy theo mà nguy hiểm lắm.”

Đoàn lính lại tiếp tục đi. Thái và tôi đứng ngóng xem có đoàn người nào tản cư về không. Nhưng chắc thấy lính Mỹ lên nhiều quá, họ không dám đi nữa. Má tôi rối rít giục làm hầm, bà quên là chúng tôi chưa có một bao cát nào. Đoàn lính đi tới gần trưa mới hết. Chúng tôi yên tâm dọn ra bàn ăn. Lâu lắm mới có một bữa ăn đàng hoàng như thế. Dưới mợ Giáo vẫn tiếp tế thức ăn lên đều đều. Hôm nay chúng tôi có món thịt kho với đu đủ sống. Dì Vạn hà tiện thức ăn, kho thiệt mặn, nhưng chúng tôi ăn vẫn thấy ngon như thường. Má tôi hỏi thăm ở trên Từ Đàm ăn uống ra sao thì Hà nói nhờ có ông Minh nên ăn uống sướng lắm. Ông đi về là có thịt có rau. Nhưng mấy hôm nay đánh nhau quá, ông bận đi tải thương, nhà lại hết thức ăn, mấy đứa nhỏ đã bắt đầu khóc.

Ăn cơm xong, Thái đi bộ xuống tận Mù U, nghe nói dưới này có hạp chợ. Nhưng chỉ mới tới Trường Bia thì đã bị lính đuổi lên.

Ông Minh giữ đúng lời hứa, ông về lại thật. Ăn cơm xong, chúng tôi sửa soạn nghỉ trưa thì ông dắt xe đạp vào sân. Cả nhà ùa ra đón ông vào nhà:

“Sao ôn, tụi trên nó rặng?”

“Yên hết, không rặng hết. Thầy Lễ nghe tìm được ra bác với cả nhà, thầy mừng lắm.”

Hà lẳng xẵng:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Con lên với ôn. Đường ra rặng ôn?”

“Thì vẫn đi ngả núi. Bắn nhau quá chừng. Tao phải cột hai vạt áo lên vác xe mà chạy.”

Hà có vẻ hứng khởi:

“Con đi với. Con sửa soạn đi với ôn nghe má.”

Má tôi lo lắng:

“Liệu đi được không con?”

“Được, được mà.”

“Rứa rặng Lẽ nó chưa về?”

“Đi được là người tay không chân rời, chớ nó vợ con đùm đề, lại con Hy bị thương mằn rặng mà đi.”

Rồi ông nói tiếp:

“Hà sửa soạn đi. Vân rót cho ôn chút nước.”

Dì Vạn hỏi:

“Ôn có đem gạo theo phát không?”

“Có chớ. Có cái túi đó.”

Hà đã sửa soạn xong, nó dắt xe đạp ra rồi cùng với ôn Minh đi lên Từ Đàm. Má tôi lấy một ít thức ăn bắt Hà đem lên trên đó. Hà nói tối về thế nào cũng có bao cát. Vậy là Thái với tôi kiếm chỗ đào hầm. Chúng tôi định đào ngay trước sân. Thái bắt đầu công việc. Chúng tôi phá cái hầm cũ làm thành cái hầm mới khác.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Buổi chiều hôm đó, Hà về một mình, không có ông Minh, nó cũng không đem theo xe đạp. Đi theo nó có hai người sinh viên, mặt mày xanh xao, tóc tai rối bù như người sống từ một nơi thiếu ánh sáng mặt trời đã lâu. Hà nói:

“Đây là mấy anh sinh viên, anh Chử với anh Hát.”

Má tôi hỏi:

“Làm răng mấy anh đi được mà Lẽ chưa chịu đi.”

Hà kể:

“Trôn đi đó chợ má. Họ canh dữ lắm. Anh Lẽ đi thì họ biết liền. Con phải giả vờ đi vô đi ra cả chục lần, rồi mới đem mấy anh đi được.”

Thái hỏi:

“Rứa họ không thấy hay răng?”

“Có, có cái tên gác trước cửa trông thấy. Tao sợ bắt chết, sợ nó bắn. Nhưng thấy nó không nói chi cả. Nó nhìn theo.”

Thái đùa:

“Chị có nháy mắt với hấn không?”

“Khi, sợ bắt chết còn chọc. Mà tên đó còn trẻ, hấn tử tế lắm.”

“Hấn có khi mô nói chuyện với chị không?”

“Không, ít lắm.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Nó nhìn chị không?”

“Khi.”

“Rứa là nó mê chị rồi.”

Hai sinh viên gượng cười. Má tôi mời:

“Mời vô trong nhà, đừng đứng ngoài ni mà họ dòm ngó.”

Hà đi dẫn đầu:

“Vô đi, vô nhà nghỉ đi.”

Hai người sinh viên khệ nệ ôm mỗi người một bao cát to tướng. Gần năm trăm cái bao. Làm hầm đủ rồi. Hà nói. Má tôi hỏi sao ông Minh không đưa xuống. Hà nói ông bận đi tái thương. Mỹ tới cầu Bến Ngự rồi, nhờ Mỹ tới cầu nên quân giải phóng rút bớt lên ngã núi mà nhiều người mới chạy thoát được. Hà cho biết trên Từ Đàm, đại bác câu như mưa, càng ngày càng dữ dội.

Ngay chiều hôm đó, cả nhà hiệp lực đào hầm lại. Mãi tới ngày hôm sau hầm mới dựng xong. Cái hầm cũ ở trong nhà vẫn còn giữ lại vì nhà quá đông. Chúng tôi đã mua được ít thức ăn, và mỗi lần ông Minh xuống chúng tôi lại gửi lên được một ít tiếp tế cho trên gia đình anh chị.

Cách ngày sau, một gia đình ở Từ Đàm bạo gan đi ngã Tây Thiên, trốn về được An Cựu. Nhà này gánh gồng theo được nhiều thứ lắm, vì hai vợ chồng ông ta là chủ một quán tạp hóa. Ngang nhà tôi, họ tràn

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

vào và xin ở tạm. Má tôi bằng lòng ngay. Họ chiếm ngay căn nhà bếp, lật đặt giờ hết cửa ra làm hầm. Ông chủ nhà này còn đem theo được cả xe gắn máy, cả dầu hôi, ông có đưa con gái bằng tuổi Hà. Vậy là hai cô nhỏ bàn nhau tìm cách trở lên Từ Đàm, liên lạc với những người còn kẹt lại để trốn về An Cựu.

Ba bốn lần đi về không, mới có một lần đi lọt được. Anh Lễ tôi nhắn về là thế nào cũng thoát xuống An Cựu, nhưng đợi cho quân giải phóng rút bớt đã, sợ họ đề ý.

Má tôi sốt ruột nhất, suốt ngày ngồi đứng không yên. Bà đi ra đi vào hỏi thăm những người từ phía Bến Ngự, Từ Đàm tản cư về. Ông Minh bị cắt đứt liên lạc trong mấy hôm. Đường núi đại bác câu nhiều quá, Hà và cô gái nhỏ tên Nga không dám mạo hiểm nữa. Nhưng vài ngày sau, ông Minh trở lại, ông vớt chiếc xe đạp gãy ghi đồng ra giữa sân, rồi vừa thở vừa đi vào nhà. Má tôi hỏi ngay:

“Răng, trên đó ra răng rứa ôn?”

“Nguy lắm. Họ dàn quân, sắp đánh nhau rồi. Đại bác bắn như mưa, chừng vài bữa nữa là nát hết.”

“Trời ơi, rứa vợ con thằng Lễ ra răng hả trời.”

Ông Minh thở dài:

“Tui cũng đương lo. Dù răng cũng phải cứu gia đình nó.”

“Rứa ôn đi ngả mô về?”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Đi dọc mé sông, đạn bắn như mưa. Người chạy loạn bị thương đầy. Tui vừa chở một người bị thương tới bệnh viện Huế rồi vô đây. Bên ni yên rồi, đi lại được rồi. Nơi bưu điện, nơi ngân khố còn chình ình mấy xác Việt cộng chân bị cột nơi đại liên, thấy ón quá.”

Hai anh sinh viên chạy ra, ông Minh nói:

“Ừa, tui bây chưa ra nhà thương. Ra nhà thương mà giúp đỡ dân chợ. Ngoài nó yên rồi có chi mô.”

Ông quay lại Hà:

“Con đi tìm coi có ở chỗ mô sửa được, sửa cái ghi đông xe cho ôn con.”

Hà vác xe đi rồi vác xe về:

“Đã có ai mà sửa. Ôn lấy xe con mà đi.”

“Ừ, thôi, bác cho tui miếng trâu. Tui phải đi chừ đây.”

Má tôi lại gửi ít đồ ăn lên Từ Đàm. Mấy ngày nay ở Trường Bia đã có chợ, người ta hạ cả heo để bán thịt, có rau dưới chợ Mai gánh lên bán. Tôi cầm tay Hà đưa ông Minh ra tận ngoài đường. Hà có vẻ dưng dưng, cứ dặn ông hoài:

“Ôn, nhớ rảnh là xuống đây nghe ôn. Ôn đừng ở trên nó nữa.”

Ông Minh quay lại mắng Hà:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Con nhỏ ni hư thiệt. Đừng có buồn, ôn còn lo cho nhiều người trên đó nữa chơ. Để ôn đưa anh chị với mấy cháu về cho. Yên trí, yên trí.”

Ông nói xong, trèo lên xe đạp, đạp thẳng ra phía cầu An Cựu. Thái chạy ra, ba chị em lại đi bộ ra ngã cầu. Mỹ đã gác ở đây, nơi đồn vận tải cũng có lính gác. Khu vực chúng tôi hoàn toàn yên rồi, chỉ lo cho anh chị tôi đang ở khu nguy hiểm nhất. Các thanh niên chạy loạn trở về đã đạp xe đạp đi ra ngoài trường Kiều Mẫu coi đánh nhau bên phố. Chiến trận phía bên kia có vẻ ác liệt lắm. Chắc phía trên Từ Đàm cũng thế. Chúng tôi đang đi bộ thì gặp một đoàn người từ phía cầu đi lại, người đi xe có, đi bộ có. Có tiếng xe gắn máy dừng lại sát chị em tôi. Tôi ngẩng lên nhìn và kêu mừng rỡ:

“Anh Trai.”

Ông anh họ của tôi đang ngồi trên xe gắn máy, mừng rỡ hỏi thăm tíu tít:

“Lễ về được chưa? Nhà yên hết há?”

Tôi buồn bã:

“Nhà yên nhưng anh chị Lễ còn kẹt trên Từ Đàm.”

Anh cười. Tính anh vẫn vui nhộn như thế đối với chúng tôi:

“Anh về nhà rồi. Tới chơ nghe. Đừng có lo cho Lễ, không răng mô. Có tin chi cho anh biết hí.”

Anh định dợm đi, rồi lại thắng xe lại:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ê, tụi bây, tao có cái ni.”

Anh đưa tay vô túi áo măng tô. Có vật gì phồng lớn ở trong đó. Hà đưa tay móc túi lôi ra một quả hột vịt lộn còn nóng. Anh lôi tiếp mấy quả nữa:

“Mỗi đứa một cái hột vịt lộn.”

Trước khi đi, anh dặn:

“Đừng có ra ngoài cầu. Mỹ nó gác nó bắn tùm lum đó. Người ta chạy loạn khóc như ri ở ngoài.”

“Ở mô chạy xuống?”

“Anh cũng chạy bắt chết, không có hỏi.”

Có mấy tiếng súng nổ lẻ tẻ, Thái kéo tôi đi về.

Ngày hôm đó, Bé xuống nhà, giúp chúng tôi đắp đất thêm lên hầm và nói là sẽ đi trình diện. Nó nói trong ngày mai sẽ đưa gia đình về dưới Phù Lương vào trại tỵ nạn, vì nhà đã hết gạo ăn. Thái cũng nóng ruột đòi đi trình diện. Một vài người lính địa phương đạp xe đạp qua cho biết tin tức là quân đội đã đóng ở hữu ngạn, dẹp xong xuôi Việt cộng rồi, dân chúng hãy trở về và ai là quân nhân, công chức phải đi trình diện ngay. Có thể lên Tòa tỉnh hoặc ở trường Kiểu Mẫu cũng có văn phòng. Vậy là Thái thay quần áo đi ngay, mặc dù má tôi và tôi ngăn trở hết sức cũng không được.

Hai tiếng đồng hồ sau Thái trở về, nói là dường như phía hữu ngạn đi được rồi, quân Mỹ và Việt đã đóng hết. Bên phố bắn nhau như mưa, lửa bốc mù

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

trời. Ở Từ Đàm vẫn chưa dẹp xong, quân Việt Mỹ vẫn chưa dám xông qua cầu Bến Ngự, hay cầu Nam Giao. Dân chúng chạy loạn ở bên kia cầu kêu khóc như ri. Thái còn kể là ở trên tòa tỉnh, trên Nha đại biểu, còn đầy xác Việt cộng chưa ai chôn. Hai anh sinh viên từ già gia đình chúng tôi để đi ra nhà thương Huế săn sóc những kẻ bị nạn. Thấy hợp lý, chúng tôi cũng không giữ. Tôi hỏi Thái đã trình diện chưa, Thái nói rồi, ngày mai đi lĩnh vũ khí và công tác. Thái cho biết cấp chỉ huy của hắn đã bị giết, một người đàn bà khác, có chức vụ nhỏ trong đoàn cán bộ xây dựng nông thôn bị chặt đầu, cắt hết tay chân. Tòa tỉnh vắng ngắt và hình như ông tỉnh trưởng cũng đã bị giết. Nhiều tin đồn lung tung ghê gớm lắm.

Cũng ngay chiều hôm đó, Thái đi một hồi, khi trở về, nhờ tài ăn nói hoạt bát, hắn đem về cho nhà nửa bao gạo. Má tôi nhìn bao gạo mừng đến chảy nước mắt. Tôi thì từ hôm liên lạc được với sở một lần rồi bị kẹt đường mất liên lạc luôn. Tôi mượn cái xe gắn máy của gia đình người ở tạm căn nhà bếp, rủ Thái xuống Thanh Lam một lần nữa. Lần này may mắn hơn, tôi liên lạc được với Sài Gòn và yên trí một trăm phần trăm là gia đình tôi vẫn yên ổn. Tôi chỉ chờ có máy bay là thoát được. Một ngày nữa trôi qua, Từ Đàm vẫn kẹt trong khói lửa, bom đạn, và chúng tôi hoàn toàn không biết tin tức gì của anh tôi hết. Rồi những người ở Bảo Quốc chạy về, những người ở Bến Ngự chạy được về. Ông Minh cũng biệt tăm dạng. Ai lo việc người đó, tôi cố dò hỏi hết

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

sức, nhưng không có kết quả. Hai ngày sau, một cậu em đi ngang qua, ghé thăm, cho hay tin cậu Đội Hòa đã chết. Cậu Đội Hòa là người điều khiển ban nhạc đại nội. Cậu đã già nhưng vẫn còn khỏe lắm, nhà cậu ở sát dưới chân bực cấp chùa Bảo Quốc. Một túp lều tranh đơn sơ, trước sân bày đầy chậu hoa, chậu kiểng. Trong nhà cậu, đủ các thứ đàn, từ những cây đàn thật cổ, tới những cây đàn mới nhất. Tôi thường ao ước được cậu cho một chiếc đàn tranh như thửa nhỏ cậu vẫn nói:

“Con học được, cậu cho cái đàn hồi trước của ngài ngự đàn, ngài đàn hay đến nỗi ma nó đứng ngoài nó nhíp.”

Nhưng tôi lại không biết gì về quốc nhạc, và cũng không dám xin cậu chiếc đàn quý giá đó.

Bây giờ cậu Đội Hòa đã chết. Cậu chết ở đâu? Trong lúc chạy loạn hay ở nhà? Còn số phận những cây đàn, túp lều tranh nữa. Tôi run giọng hỏi cậu em. Khánh kể là cậu Đội Hòa chạy loạn tới trước nhà Khánh ở gần bưu điện. Ở đó đang yên, bỗng một trái đại bác bắn sai rơi xuống. Cậu chỉ trúng có một miếng đạn nhỏ nơi thái dương, và cứ thế, cậu nằm xoải người, tâm trí rất tỉnh táo, đờ máu chảy hết, khô người là chết. Tôi ứa nước mắt. Tôi đã khóc quá nhiều. Trước biến cố Mậu Thân, tôi đã khóc cho cái chết của ba tôi. Trong lúc thành phố tan nát, tôi đã khóc cùng với bao nhiêu người, bây giờ tôi khóc cho ông cậu nghệ sỹ hiền lành, thường cố làm vẻ nghiêm trang, cổ xưa trước mặt con cháu.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Và những cây đàn nữa, bao nhiêu vốn liếng của cậu tôi, cũng là những vốn liếng cuối cùng của quốc nhạc, thôi thế đã theo cậu chôn vùi trong khói lửa.

Má tôi cũng ngồi lặng người đi một giây. Chắc má tôi nhớ lại thời nào cùng ở với cậu trong hoàng thành rục rờ. Những tiếng đàn, tiếng phách. Những buổi sáng nhạc nhã vang lừng. Những áo mũ, những thanh âm ngày vua ngự triều. Má tôi cũng từng học đàn với cậu thừa nhỏ và được cậu che chở cho trong những lúc ông ngoại giận dữ vì má tôi không có khiếu về âm nhạc, học dở hơn cậu.

“Mà có chắc là ông Đội Hòa thật không, hay con nghe ai nói lại?”

“Không, chính mắt con thấy mà. Ông chết trong nhà con.”

Tôi nắm chặt bàn tay má tôi. Bàn tay má tôi run run. Mãi lúc sau, má tôi mới nghẹn ngào:

“Rứa còn bà thì răng?”

“Dạ không can chi, bác gái còn sống.”

Má tôi quay sang tôi:

“Mần răng mà đi đón mợ con về đây.”

Nhưng Khánh lắc đầu. Ở ngoài đó hay ở đây cũng có thể yên ổn mà cũng có thể ăn đại bác rơi lạc bất cứ lúc nào. Với lại chắc gì mợ tôi đã đi. Khánh cho biết là gia đình cậu tôi ra khỏi nhà trong lúc căn nhà còn đang bốc cháy. Cậu tôi vừa quay lại vừa kêu

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

trời kêu đất, muốn lao trở vào để cùng cháy với mây cây đàn. Người ta phải lôi cậu tôi đi. Từ đó cậu không nói với ai một câu nào cho tới khi cậu trúng miếng đạn chết.

Như vậy là hết, từ người già cả, cổ xưa nhất như cậu tôi, tới đứa nhỏ lai Mỹ đều đã bị quật chết trong trận chiến. Mỗi ngày có bao nhiêu tấn bom đạn, đã trút xuống đầu thành phố Huế. Mấy ngày nay, máy bay bay nhiều vô số. Đứng ngoài quốc lộ, chúng tôi có thể nhìn thấy những chiếc phản lực liệng nhanh như chớp và thả xuống từng loạt bom, tiếp theo những tiếng nổ, dù dội xa, nhưng vô cùng kinh khủng. Ra xa hơn, đứng ở bên này sông nhìn sang, chợ Đông Ba trở thành bình địa, nhà cửa bên phố như quán chật trong đám khói mù. Mỗi tiếng nổ, cát bụi, gạch ngói lại bay toí tả như một trái pháo khổng lồ nổ tung xác.

Má tôi nghe tin cậu Đội Hòa mất, rồi bật luôn tin tức ông Võ Thành Minh, bắt đầu hoảng hốt. Đôi khi đang ngồi ăn cơm, bà bỏ chén đĩa ôm mặt khóc. Tôi sợ đầu óc má tôi trở nên bất bình thường. Trong hoàn cảnh này, ai cũng có thể điên được. Như một người quen cũ của gia đình tôi chạy loạn về ngang qua, má tôi níu lại. Bà ta đang khóc mũi mẫn, đi vào nhà kể chuyện chẳng có đầu đuôi gì hết. Rồi bỗng bật cười:

“Chưa khi mô tui nhìn thấy đám cháy to như rứa. Người chết cháy cứ như heo quay.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Cười được rồi, bà ta ngạc nhiên và lại ôm mặt khóc. Bà ta điên được từng phút ngắn.

Trưa hôm sau, Thái đã liên lạc được với đoàn của nó. Khi trở về, Thái báo tin:

“Người ta ở Từ Đàm, Bến Ngự chạy về đông lấm. Phía mình đã gọi bằng máy bay, khuyên dân hãy chạy để quân đội tràn lên đánh địch.”

Má tôi nhảy chơi chơi như một đứa trẻ con:

“Rúra há. Đứa mô đi đón. Đi đón liền.”

Tôi, Thái và Hà tình nguyện đi ngay. Chúng tôi ra tới cầu An Cựu. Tôi đoán chắc anh chị tôi có đi cũng chỉ đi được đường bờ sông, quân giải phóng sẽ rút lên phía núi, và ở đó, chắc súng đạn đang rền trời. Chúng tôi đi bộ ra cầu. Nhiều người chạy loạn quá. Họ gồng gánh, bỏ cả trẻ con vào thúng mà gánh chạy. Thái la cà lại hỏi, nhưng không ai muốn trả lời, hoặc có trả lời thì câu trả lời cũng chẳng giúp ích gì được chúng tôi. Mấy anh lính Mỹ gác ở hai đầu cầu nhìn đoàn người chạy loạn lôi thôi lếch thếch cười với nhau, chúng nheo mắt, làm trò, đôi khi đưa súng lên bắn chỉ thiên dọa nữa. Đoàn người nghe tiếng súng là bỏ chạy, những tràng cười thích thú nổi lên đằng sau lưng.

Người chạy với chó, chó chạy với người. Những con chó ở đâu chạy theo đoàn người mà nhiều thế không biết. Một con chó đen bị những bước chen lấn, chạy tràn xuống một đầu cầu mép sông. Bỗng một phát súng nổ, con chó kêu một tiếng thảm thiết,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

lăn tròn và rơi xuống nước. Tiếng cười ồn ào nổi lên. Mấy người Mỹ đen, Mỹ trắng đứng trên cầu tiếp tục bắn ngăn không cho con chó lội lên bờ. Con chó cứ xa dần bờ, kêu oảng oảng, hết sức thảm thương. Những viên đạn vẫn bắn tới tấp nhưng hình như không định giết con chó, mà chỉ giữ không cho nó vào bờ. Có những viên đạn bắn trệch lên bờ đường, những viên khác dội xuống nước.

Đoàn người tản cư chạy tới hỗn loạn, kêu khóc rền trời. Tiếng kêu khóc càng to thì tiếng cười của một số người Mỹ bên kia sông cũng càng lớn. Ngã xuống rồi đứng dậy, đứng dậy rồi chúi nhủi. Dân tộc tôi đây sao? Con chó đang cố lóp ngóp lội vào bờ tìm sự sống đó sao? Đáng thương cho dân tôi, nước tôi, thân phận người dân không bằng một trò đùa, không bằng một con chó. Tôi cúi xuống nhặt hòn đá cầm chặt trong tay. Tôi bóp chặt hòn đá như bóp chặt tim mình. Quãng đi, liệng vào mặt chúng. Đồ dã man, tàn bạo. Trong một lúc, nhìn đoàn người lúc nhúc chạy, la khóc, sợ hãi, tôi bỗng uất hận tràn người. Dân tộc da vàng nhỏ bé thật, nhưng còn gì béo bở nữa đâu? Con chó chạy rong dài trong bao ngày đã khô nước miếng, đã lở loét, rụng lông. Tôi đưa hòn đá lên. Liệng đi. Liệng vào mặt chúng rồi ra sao thì ra. Nhưng không, hòn đá mà làm được gì! Con chó đã xa bờ lắm. Nó cố kêu lên mấy tiếng nữa, rồi hai chân trước không phải bơi mà đập nước lung tung. Tôi thả rơi hòn đá xuống đất.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Đoàn người la hét khóc lóc đã đi qua được đoạn đường, một vài gói đồ rơi lại không kịp nhặt. Đoàn người khác tiếp tục đi tới. Con chó bây giờ đã chìm cả mình xuống nước, mặc cho giòng nước lặng lẽ cuốn đi cùng những giòng máu đỏ thấm hồng mặt nước sông xanh. Tôi nuốt nước miếng, cổ họng khô đắng, nước mắt như muốn trào lên. Thái đứng cạnh tôi im lặng. Mặt nó và Hà cùng tái nhợt trong một nỗi thống khổ, nhục nhã như không bao giờ gột rửa được.

Một bàn tay đen đui đưa lên vẫy chúng tôi. Một hộp thịt ném tới lăn lóc dưới chân. Không biết nghĩ sao, Thái đá mạnh vào hộp thịt. Hộp thịt lăn lóc rơi xuống sông và chìm ngấm. Vài tiếng cười khả ô vang lên. Tôi đưa khăn lên chùi nước mắt, nghẹn ngào bảo các em:

“Minh về đi.”

Trước khi đi, tôi lại nhặt viên đá cầm trong tay để rồi không làm gì hết. Chỉ một viên đá này mà đòi tới ba phát súng, ba mạng người, dăm lăm. Lúc này, ai chả có thể là kẻ địch da vàng dưới lối nhìn của những con mắt xanh.

Khóc lên đi, gào to lên nữa đi, khóc với quê hương yêu dấu đang quần quại, đang gãy xương sống. Đoàn người đi qua, rồi đoàn khác tiếp tục. Những đôi mắt vàng úa, thất thần, những bàn tay níu chặt bọc quần áo, gia tài còn lại và đi mãi. Cỏ đã cháy, cây đã ngã, nhà đã sập. Giòng sông xanh thơ mộng mùa xuân đã loang đầy máu người, máu chó. Đứng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

gạch càng ngày càng cao. Hòn đá cầm chặt trong tay để làm gì. Tôi ném nó vào một ngôi nhà đổ. Hòn đá mất tăm luôn dấu vết.

Cùng buổi sáng hôm đó, tôi nghe thêm được nhiều nguồn tin lắm. Bên phố coi như đã thanh toán gần xong. Cầu Tràng Tiền đã gãy, công binh Mỹ đang cố gắng bắt tạm nhíp cầu khác để chuyển quân qua, và súng đại liên, tiểu liên, máy bay bắn xuống như mưa trên những căn nhà đổ nát. Ở phố, người ta không dám chạy thoát ra đường, từ nhà này, dân chúng đục thủng tường qua nhà khác, và cứ thế, họ thoát về ngã Gia Hội, hoặc có người chạy ngược lên Kim Long. Người ta nói tới cái chết của ông Tinh Hoa, chủ hiệu sách, ông đói và khát quá, chạy băng ra đường. Trước khi ra, ông đã nghiên cứu một lối chạy, chạy xiên xẹo, ngang qua ngang lại theo chữ chi để tránh đạn. Nhưng đạn vẫn bắn tới và ông ngã sấp, chết liền tại chỗ. Người đoán là Việt cộng bắn, người đoán quả quyết là Mỹ bắn, nhưng dù ai bắn thì ông ta cũng đã chết. Tôi nghĩ tới những người đang mắc kẹt ở Từ Đàm, ở Thành Nội. Toàn thành cao bao xung quanh, cửa Chánh Tây là lối tiếp quân của Việt cộng, phía các cửa Thượng Tứ, Đông Ba, cửa Sập thì đạn máy bay, đạn Mỹ bắn như mưa.

Có bao nhiêu người đang quay quắt, quần quai trong đó. Những chiếc hầm kiên cố nhất chỉ có thể chịu đựng nổi với những cỡ súng nhỏ, làm sao chịu thấu với những quả hỏa tiễn, những tấn bom hàng ngày trút xuống. Còn thành nội cỏ kính nữa, di tích cuối cùng của một thời lịch sử, với những cảnh

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

vàng điện ngọc, với những chiếc bình bằng sứ điểm hoa xưa cổ hàng trăm đời vua, với chiếc ngai vàng bỏ không nữa. Thôi, súng Nga Sô, Tiệp Khắc, súng Mỹ, đã san bằng, đập nát một thành phố của cổ kính, của lịch sử. Không bao giờ còn dựng lại được nữa. Tôi không hy vọng gì nữa. Ngày thường, tôi ít để tâm đến vấn đề này, nhưng lúc này, nhìn những tấn bom trút xuống thành nội, lòng tôi đau thắt lại. Má tôi đã từng kể chuyện trong hoàng cung thời trước. Nào lầu vàng điện ngọc, nào nơi Ngai ngự, nào nhạc ban mai, chuông buổi tối. Nào ngày đưa đám Khải Định, có cộ bạch về châu. Bao nhiêu giai thoại, bao nhiêu huyền sử trong những câu chuyện thừa nhỏ, đẹp và hay hơn cả truyện cổ tích.

Quá trưa hôm đó, một chuyện bất ngờ xảy ra nữa, bất ngờ đến nỗi cả gia đình chúng tôi bàng hoàng sửng sốt, bấu da bấu thịt xem chuyện có phải thực hay trong mơ. Ăn cơm trưa xong, cả nhà đang ngồi kể lại chuyện mỗi người nghe được thì có tiếng gọi ngoài cửa:

“Mệ ơi, mệ.”

Má tôi quên cả xỏ guốc, chạy ùa ra sân. Con Mai, người làm của anh chị Lễ tôi đang khiêng một đầu, đầu đằng sau là một người đàn ông lạ còn trẻ, ở giữa là Hy, em gái chị dâu tôi. Hy nằm trên cái võng và đang cố ngóc đầu lên để nhìn. Con Mai vừa kêu: Mệ ơi, mệ ơi, vừa đưa một tay vẫy rối rít. Hy được khiêng vào nhà, con Mai chỉ ra đường vừa khóc vừa nói:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Mẹ ơi, thầy Lễ đang chạy đằng sau, đang ở ngoài đường.”

Tôi chạy băng ra trước, má tôi chạy theo, rồi Hà, rồi Thái. Ngay trước ngõ, anh tôi đã tới nơi. Anh tôi đang đẩy một chiếc xe sắt trẻ con, đi chân không, tóc tai rũ rượi. Trên xe đặt hai đứa con trai mặt mày đầy thuốc đỏ, và đang méu máo khóc.

Tôi ôm choàng lấy các cháu. Cháu gái lớn Ti Na đang chạy lúp xúp đằng sau cũng nhào vào lòng tôi. Nước mắt tôi trào ra. Các cháu tôi cũng khóc thút thít. Anh tôi chỉ lui đằng sau:

“Chị đang ở đằng sau nó.”

Tôi rời tụi nhỏ, chạy tới phía cầu. Nhưng chỉ ngang ghẹo Đường Xay, tôi thấy chị dâu tôi đang ngồi bệt xuống đất, chiếc nón toi tả đặt một bên. Chị bế đứa con nhỏ mới sinh, mặt mũi cũng đầm đìa nước mắt. Tôi ôm cháu nhỏ, dẫn đường. Chị dâu tôi không đi dép, mệ mội đi theo sau. Vào tới nhà, anh chị tôi đứng trước bàn thờ ba tôi. Chị tôi gục đầu vào bàn thờ mà khóc. Mấy đứa nhỏ khóc theo. Má tôi, tôi và Hà cũng chảy nước mắt mừng mừng tủi tủi.

Một lúc sau, anh chị tôi mới tỉnh táo kể chuyện chạy loạn được. Tôi hỏi thăm anh đi ngã nào, anh tôi kể:

“Đạn trên nó bắn dữ quá. Việt cộng không thể kiểm soát được nữa. Quân Mỹ đã tới cầu Nam Giao và Bến Ngự. Ngày hôm qua, lúc chập tối, một chiếc

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

hầm sập, đè chết một đứa nhỏ chắt của cụ Cường Đễ, một đứa bị thương. Anh bế hai đứa nhỏ đầy máu me. Bà Xếp bế một đứa. Tụi nhỏ cho đi trước cầm cờ trắng, kéo xuống cầu Bến Ngự để đưa mấy đứa nhỏ ra nhà thương. Vài người chạy theo nữa, tới cầu Bến Ngự, anh tỏ ý xin qua, nhưng thấy đông quá, bọn Mỹ nghi ngờ, giơ tay xua bắt trở lại. Cả đoàn chưa kịp quay lại, họ đã bắn vào chân, sườn bên tai, trên đầu. Lũ nhỏ khóc quá, cả đoàn phải kéo lên. Đứa nhỏ chịu không được đau đã chết.”

Chị dâu tôi nói thêm:

“Anh gan lắm má. Ôm hai đứa nhỏ máu me đầy mình. Anh giờ áo cho má coi.”

Anh tôi đưa tay áo lên, những vết máu đã thâm tím lại. Anh tôi gãy nhom, hai mắt vàng khè và mặt không còn chút máu. Mấy đứa nhỏ đòi ăn. Hà lục lọi lấy cơm cho các cháu. Má tôi hỏi dồn:

“Trên nó tan hết rồi hay răng con?”

“Ui, còn chi mà còn má. Nhà mình hư hết rồi. Có đem theo chi được mô. Mỗi cháu chỉ mặc một bộ quần áo. Mấy bữa súng yên, tụi con Mai nó qua, lôi được ít đồ gửi bên nhà thờ cụ Phan. Không biết nay mai, bàn thờ còn nguyên lành không nữa. Đêm qua, súng còn như mưa, cứ tối là họ kéo về, giăng cờ dụ quân mình. Hai bên bắn nhau. Con chắc mai bên mình lên được trên nó. Biết ở lại răng cũng chết, ông Minh khuyên tụi con nên liều mà đi.”

Má tôi vẫn chưa ngớt xúc động:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Con đi bằng ngả mô rứa? Ngả mô mà xuống được?”

“Đi ngả đường rầy má. Nhờ ôn Minh hết đó.”

Anh tôi chỉ người thanh niên:

“Ôn Minh phải lên tới Tây Thiên nhờ anh đây xuống khiêng giùm Hy đi. Một mình con mắc ba bốn đứa nhỏ. Bê mới sinh còn đồ đoàn nữa. Ôn Minh lo hết, tội ôn quá.”

Bê là tên của chị dâu tôi. Hà thắc mắc:

“Răng anh không nói ôn về một lần luôn.”

“Ôn còn bận cứu thương, tải thương. Ôn nói ôn chưa đi được, ôn đi mà để lại bao nhiêu người kẹt trong vòng súng đạn, ôn không yên tâm.”

Tôi rót nước mời người thanh niên uống. Anh ta khoảng ba mươi tuổi, nét mặt rần rỏi. Anh tôi không ngớt lời cảm ơn. Hà thì buồn rầu lo lắng cho ôn Minh không hết. Má tôi hỏi thăm những người hàng xóm. Chị Bê cho biết bà Xếp Mập đang đi ở đằng sau, con ở cửa bà bị thương nhẹ, đi cà nhắc, vừa đi vừa dẫn bà. Má tôi hết ôm đứa nhỏ này lại ôm đứa khác. Tội nghiệp, chúng như một đàn chim nhỏ bị đạn, nghe tiếng súng đại bác sau Trường Bia bắn đi cũng run lẩy bẩy, đưa tay che đầu.

Uống xong chén nước, người thanh niên nhất định đòi lên lại Tây Thiên. Má tôi mời ở lại, anh ta nhất định không chịu. Anh nói anh phải đi gặp ông Minh. Anh tôi lo sợ đường có gì bất trắc. Anh mượn

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

một chiếc xe đạp, nói đi ngả núi Ngự Bình, chắc không sao. Má tôi ân cần dặn đi dặn lại nhờ anh thế nào cũng chuyển lời mời ôn Minh về.

Một lúc sau bà Xếp Mập tới nơi. Con ở vừa đi cà thọt vừa cầm tay bà. Vào tới sân bà đã khóc nức nở:

“Thầy Lễ đã tới chưa? Đã tới chưa?”

Anh tôi ra đón bà vào nhà. Bà đặt cây gậy dựa vào chân ghế, nhìn quanh nhìn quất, thấy má tôi, bà lại khóc:

“Bác ơi, tưởng không còn trông thấy mặt nhau rồi chơ... Trời đất ơi, tự nhiên mà đất bằng nổi sóng... Nhà mình yên hết chơ bác.”

“Bà ngồi đỡ mệt đi. Nhà yên hết. Lạy Trời lạy Phật.”

“Nam mô A Di Đà Phật. Tui cứ sợ cho họ bắt thầy Lễ na đi...”

“Tui ở dưới ni mà ruột như nung như nấu bà ơi...”

Má tôi cũng bật khóc. Hà thấy vậy khôì hài:

“Mẹ giải phóng đi mà các con giải phóng không giữ lại răng mẹ?”

“Ừ, Ừ... tui nó chạy hết rồi. Bỏ cả cha lẫn mẹ.”

Câu nói của bà làm cho mọi người đang rầu cũng bật cười, mà riêng bà, bà lại lau nước mắt:

“Thôi bác ơi, thấy nhau là quý rồi. Người còn của còn...”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Hà hỏi anh tôi:

“Trên nó họ rút hết chưa?”

Anh tôi nhăn mặt:

“Thiệt tụi nó khôn hết sức. Nó rút đi hết rồi, chỉ còn để lại vài tên, cứ chạy góc này lết đệt vài tràng đạn, tới góc khác lết đệt vài tràng đạn. Quân Mỹ ở dưới cầu tưởng đông không dám tràn lên, chớ thiệt họ rút đi gần hết, chỉ để lại vài chục mạng cầm chun rứa thôi. Nói thiệt tức cười, mấy tên ở lại bắn chọc để chặn quân Mỹ, còn đường lên núi họ sắp hàng rút quân, vừa đi vừa hát. Hình như họ đi tiếp viện mô ở cửa Chánh Tây.”

Tôi hỏi thăm về một người bạn cũ, cũng là cháu nội của cụ Cường Để:

“Thạch Hà đã tản cư được chưa?”

“Chị Hà cùng núp trong nhà thờ cụ Phan. Bữa hôm sập, chị Hà mất một đứa. Thì anh bỗng con nhỏ đó đi xuống cầu Bến Ngự, con Ti Na, Nô Răng cầm cờ trắng. Bà Xếp với mấy người nữa đi đằng sau nì. Mà nó bắn nơi chân đó. Chị Hà tản cư lên miệt Tây Thiên. Anh là nhờ có ôn Minh dò đường mới xuống đây được đó chớ.”

Đứa cháu nhỏ của tôi khóc:

“Cô, cô. Cây vú sữa nhà mình gãy, cháu hái được hai trái chín mùi.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi vừa thương hại vừa buồn cười. Một cây xanh tốt hàng năm cung cấp bao nhiêu trái cây, nó không rụng, gãy rụi xuống, để chỉ lượm có hai trái thì đưa cháu tôi lấy làm thích thú.

Về tới An Cựu, anh tôi yên tâm hơn. Chúng tôi lo lắng tổ chức lại đời sống. Gạo chắc chắn sẽ không đủ ăn nếu tình trạng này kéo dài, nhưng gia đình chúng tôi cũng không thể về những khu tự nạn để lãnh gạo, lãnh tiền. Thái vừa lo đi trình diện, vừa lo chuyện mua gạo. Tôi lại đi liên lạc với sở để đợi máy bay vào Sài Gòn. Nhưng trước đó, tôi cũng phải lo cho Hy vì vết thương để lâu ngày, đang làm độc. Tôi chỉ cầu cứu ở sở, nhưng đường sá lại bắt đầu khó đi lại. Tôi đành rán chờ.

Chiều hôm sau, ở Từ Đàm lại kéo xuống thêm mấy gia đình nữa, trong đó có gia đình một ông thầy cũ của tôi, và những người con cũng đã đi dạy học, những đứa cháu nhỏ. Anh Lễ đón họ vào nhà, người nào cũng đi chân đất, chạy toi tả. Chúng tôi được biết thêm là sau khi anh tôi trốn thoát, Việt cộng lại về bắt một số thanh niên. Khéo trốn lẩn mới thoát được. Ôn Minh hình như cũng bị họ giữ lại. Hà kêu lên thảng thốt: Ôn Minh mà cũng bị bắt hả?

Thầy Liên, thầy giáo cũ của tôi, đã già, lắc đầu tuyệt vọng:

“Tôi qua họ còn bán mấy thanh niên gần nơi trường học.”

Má tôi hỏi:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Trên nó đã ngót súng chưa?”

“Ôi, như mưa rào, càng ngày càng dữ. Chúng tôi liệu chết để đi. Lạy Trời lạy Phật, về đây mới biết là sống.”

Ngôi nhà chúng tôi bỗng đông vui hẳn. Ngay sáng hôm sau, mọi người lo làm hầm. Cứ mỗi gia đình một góc sân, tất cả các thứ gì còn lại trong nhà có thể giờ ra làm hầm được, họ đều trưng dụng. Nhưng chúng tôi không phiền hà gì, nếu phải tháo cả chiếc nhà ra để làm thêm một cái hầm nữa, chắc ai nấy cũng hết sức vui vẻ.

Các nhà bên cạnh cũng lục đục kéo nhau về, làm hầm phòng đại bác. Chợ nhỏ họp ở trước con đường dẫn vào Trường Bia. Một vài quán ăn đã mở. Sức sống vun trồng thật nhanh, vừa mới mấy ngày, nhà cửa, làng xóm đìu hiu như không bao giờ còn có hơi thở nữa. Vậy mà chỉ qua hai ba ngày sau, dân chúng trở về. Ở đâu có người, có hơi thở là có quán, có khói, có bữa cơm. Nhưng cũng thâm trầm, cạnh đó, cách chừng một cây số, hai cây số, máu vẫn tiếp tục chảy. Buổi sáng đoàn lính biệt động, nhảy dù, thủy quân lục chiến vừa đi ngang qua quốc lộ, nét mặt còn đỏ hồng máu, buổi chiều, xác họ đã được khiêng trở về con đường cũ.

Mặc dù khu vực chúng tôi đã yên tĩnh, nhưng ban đêm, Việt cộng vẫn về bắt người. Ban ngày, lính Mỹ lên, gác đường, gác trong các khu vườn và nhìn sinh hoạt dân chúng với đôi mắt nghi ngờ, không mấy thiện cảm. Chỉ một tiếng động khả nghi là một

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

bằng đạn bắn vào hầm đầy người. Một tiếng súng nổ, cả một xóm nhỏ phía sau ruộng bốc cháy. Lính Mỹ đứng gác xua dân chạy ra khỏi nhà nhưng không được mang theo một thứ gì hết. Tiếng khóc la vang trời dậy đất. Người ta chạy ra khỏi nhà, đứng nhìn ngọn lửa. Dân chúng ở vùng này càng đông hơn vì những người tản cư mới đến. Những mũi súng của người Mỹ chỉ vào họ. Họ đành vừa khóc vừa chạy loạn thêm một lần nữa. Mỗi lần thấy lính Mỹ vào vườn là anh tôi kêu cả nhà và giục những người trong các hầm khác lên khỏi hầm và vào nhà hết. Thấy nhà chúng tôi đông, đàn bà trẻ con nhiều, họ không khả nghi gì hết.

Chắc chỉ có xóm tôi ở là dân chúng về sớm và đông nhất, ở các vùng khác cạnh đó, mặc dù đã yên ổn nhưng chưa ai dám trở về.

Lính địa phương thừa lúc chủ nhà bỏ đi, cạy cửa vào khuân hết đồ đạc. Nhiều người trở nên giàu có. Tôi đã từng thấy những người đàn ông khiêng cả xe Honda còn khóa đi ngang qua nhà. Tôi cũng trông thấy cảnh mấy anh lính nhảy dù ở xa đến rượt theo với người lính địa phương vì họ đang ôm đồ ở một nhà nào đó chạy ra đường. Một anh thủy quân lục chiến ở Sài Gòn ra đưa cho Thái xem một cây bút máy khắc hai chiếc tên lồng vào nhau. Anh kể, anh lượm được nơi xác chết một cô gái. Cô gái Huế nào chết cũng để lại một mái tóc thật dài, làm anh cứ ôm hết mối tiếc thương này tới mối tiếc thương khác. Một vài gia đình khác nữa cũng vừa thoát được ở Từ Đàm về, cho hay là Mỹ đã qua được cầu

Giải Khăn Sô Cho Huế

Bến Ngự, nhưng chưa lên khỏi dốc, còn nằm chờ. Tôi nghĩ tới những trái đại bác sẽ dẫn đầu cho đoàn quân. Tất cả đã tan nát rồi, chắc sẽ còn dần chặt xuống đất sâu nữa. Người ta nói tới những xác chết dọc đường. Những đứa trẻ không kịp chôn cất, vất bừa trong bụi cây, hay vùi giữa đồng gạch. Đám chó đói từ lâu bỗng được dịp no nê. Ai thống khổ, ai chết chóc mặc, chỉ có lũ chó là phè phỡn. Tôi để ý thấy quanh vùng tôi có nhiều chó xuất hiện. Ngoài việc phòng ngừa đại bác, phòng ngừa Việt cộng về bắt, còn phải trừ ít gạch

để liệng chó nữa. Mỗi lần dọn cơm, bọn chó hàm hè ngoài vườn. Nhưng bọn chúng đông thì nhân số trong nhà chúng tôi cũng đông đúc không kém, chúng không thể tràn vào nhà được. Thái tiếc rẻ:

“Mấy hôm đói gần chết chẳng thấy con nào, không ông đã vò lại, ông ăn thịt cho đỡ lòng.”

Hàng ngày chúng tôi ra đường đứng nhìn xem máy bay thả bom bên thành nội. Những chiếc máy bay gầm thét như xé rách bầu trời buồn thảm. Những ngọn khói như núi vẫn tiếp tục bốc cao. Ở Gia Hội có một vài người thoát đi được, hỏi đến, họ vừa khóc vừa kể:

“Chết hết rồi, chết hết rồi. Họ đặt bộ chỉ huy ở trường Gia Hội, đầu tổ, giết chết hàng ngày. Ghê lắm.”

“Còn trong thành nội?”

“Chạy tản cư ra Gia Hội.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Gia đình anh còn ai không?”

“Còn một mình tui. Qua chuyên dò mắt ba ngàn. Thôi chào bà con cô bác.”

“Vô đây tạm đỡ vài ba bữa rồi đi.”

Nhiều người mời, nhưng người đàn ông cô đơn từ chối. Chắc ông ta muốn đi càng xa đồng khới, xa máu me chết chóc càng sớm càng hay. Ông ta đi như chạy trên đường quốc lộ.

Một người khác kể:

“Chúng nó bắt đầu giết người dữ lắm rồi. Gặp đàn ông là bắn. Nghe ai điềm chỉ là bắn. Tui trốn hai mươi mấy ngày trên máng xối, có bữa đói quá, phải nhổ rêu mà nhai, lừa nước trên máng xối mà uống. Bà con coi, cái bụng tui phình ra như đàn bà bị báng. Tui phải về Phú Bài xin nằm bệnh viện.”

Người ta còn kể cả một gia đình ở Gia Hội chết vì cái Ti Vi:

“Máy này để liên lạc với địch?”

“Dạ thưa không, cái máy Ti Vi để coi hát múa.”

“Vặn lên nghe thử.”

Mở máy, không thấy có hình ảnh hát múa. Một băng đạn, đàn bà trẻ thơ ngã gục. Một bản án được đắp lên: Đẻ đồng bào noi gương. Đứa nhỏ chết không kịp nhắm mắt. Hai đứa con của một người mẹ Việt Nam lai Mỹ, người mẹ đi Vũng Tàu để hai

Giải Khăn Sô Cho Huế

đứa nhỏ ở nhà cho chị vú. Đây là con Mỹ Đế, để lại sau có hại cho tương lai dân tộc.

Không cần phí đạn. Hai cái đầu của hai đứa nhỏ bị đập vào tường. Óc, não, máu me phun tung tóe.

Vẫn còn những người bị thương được khiêng đi. Hoặc họ chạy loạn bị thương, hoặc họ tiếc của trở về trong lúc hai bên đụng độ, trúng đạn. Bao nhiêu căn nhà bỏ hoang, bao nhiêu của cải còn bỏ lại. Các anh giải phóng chỉ giải phóng xương máu và cầm nhầm những thứ nhẹ nhàng như đồng hồ, bút máy, những đồ vật nhỏ nhỏ, xinh xinh, hay ngộ nghĩnh. Phần còn lại dành cho kẻ thừa nước đục thả câu, bao nhiêu cũng không vừa. Người ta còn kể rằng, một thanh niên còn nhỏ tuổi, con của một ông chủ tiệm vàng, bị gù lưng, đã dắt trong mình mười mấy lượng vàng chạy trốn. Anh ta bị bắn chết ngay ở trên hồ, một phát đạn không biết của ai, vàng cũng chảy theo máu, chỉ để lại xác người xấu số. Chưa hết đâu. Còn tàn sát, chết chóc nhiều nữa. Những người thanh niên, đàn ông bị Việt cộng nói ngon nói ngọt là đi học tập mười lăm ngày, mãi chưa thấy về và những người khác vẫn bị tiếp tục mang đi. Số phận những người này sẽ ra sao? Họ đã cố tình giữ dân lại, chắc đề sẽ đem làm bia đỡ đạn trong lúc thế cùng. Nhưng dân chúng, phần chết chóc, phần bỏ trốn, chắc cũng chẳng còn bao. Những tiếng rú nửa đêm, những bản án, những tiếng súng giết người không lý do, làm sao để dân chúng dám ở lại, dám tin tưởng.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Hàng ngày tôi ra đứng bên đường, hy vọng trong đám người tản cư về, có ông Võ Thành Minh. Mới gặp ông có mấy ngày, tôi đã hết sức yêu kính ông. Ai hèn, ai can đảm trong cơn biến loạn này đều lộ diện ra hết. Hôm nay, nghe tin Mỹ đã tràn lên tới Từ Đàm và hai bên đang đánh nhau, giành từng tấc đất, chắc ông Minh không còn có thể ở yên đó mà tải thương theo tinh thần hướng đạo của ông nữa. Không ai còn sức để sống đến hôm nay mà chết cho súng đạn. Tôi hy vọng ông Minh sẽ về. Họ bắt ông để làm gì? Chắc ông sẽ thoát được và tôi sẽ gặp ông trước ngày bỏ Huế. Tôi đã liên lạc được với sở và chuẩn bị ngày lên đường vào Đà Nẵng. Nhưng sao tôi vẫn chưa muốn đi. Tôi chờ đợi ổng khỏi không lồ vươn lên từ trong thành nội lụn dần. Nó phải lụn dần chứ. Một người đàn bà đã dẫn một đứa nhỏ đi trên đường quốc lộ vừa khóc vừa kể:

“Ôi, bà con làng nước ơi. Nhà tui cháy, chồng tui bị bắt, rứa mà con tui cũng lạc.”

Người ta tò mò hỏi bà:

“Rứa đứa nhỏ bà dắt theo là ai? Không phải con bà hay rãng?”

“Con tui lạc rồi bà con ơi. Tui cầm nó nơi tay mà lồi mà chạy. Rứa mà khi nhìn lại thì không phải, gặp thằng bé này.”

Người đàn bà lại tiếp tục khóc, tiếp tục kể và lồi thằng bé chạy. Người đàn bà gọi con, đứa nhỏ gọi cha mẹ nó. Cảnh trông thật tức cười nhưng cũng rớt

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

nước mắt. Trên quê hương tôi, bao nhiêu đứa trẻ, bao nhiêu bà mẹ đã khổ như thế? Kể làm sao hết được. Một ngày nữa trôi qua, lại một ngày nữa đến. Khu An Cựu có vẻ yên lành hơn trước. Buổi sáng, tôi đã ăn được những bát cháo lòng heo, giò heo của những người bán hàng rong. Chúng tôi không còn phải chui rúc dưới hầm tôi suốt ngày nữa. Nhưng không khí dường như độc địa hẳn. Mất mọi người lúc nào cũng cay xè. Thuốc hơi cay của quân đồng minh rải khắp nơi để bắt những giải phóng quân còn sót lại. Ngay sau khu vườn cách nhà tôi vài căn, có một ngôi nhà bỏ không, một chiếc hầm bỏ không, người ta cũng bơm hơi cay, xông ra một giải phóng quân bị thương, bị đồng đội bỏ lại. Và khi lên nhìn thấy ánh sáng thì hắn cũng vừa thờ hắt ra mà chết. Ở trong hầm, dù đau đớn, hắn cũng viết nhật ký, viết thư gửi cho mẹ và em. Điều đặc biệt là hắn có một lá thư nguệch ngoạc viết phản đối chiến tranh nữa: Khi tôi chết, tôi muốn gói đầu lên đất Bắc, dù chân tôi ở miền Nam. Tôi đã gây cảnh đổ máu ở thành phố này, tôi phải để máu của tôi lại để hòa cùng với dòng máu oan ức của dân Huế, của dân tộc tôi. Người lính Biệt động đọc xong mấy dòng trên, anh vội nhét lá thư vào túi, rồi lặng lẽ bế xác tên Việt cộng, xác một người Việt Nam, ra vườn. Anh đào một cái hố nhỏ và chôn xác người miền Bắc chết cùng với dân Nam. Anh nhìn quanh quất, tính lui tính tới để tìm ra phương Bắc làm chỗ gói đầu cho kẻ bạc mệnh.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Tôi muốn xin anh lính bức thư, nhưng thấy mặt anh lầm lì và vác khẩu súng nặng nề quá, tôi lại thôi. Chỉ một lát sau, khi ra ngoài lộ, tôi trông thấy chính anh lính đó rĩa một tràng súng vào một bụi cây. Không có người nào hết, ngoài một con chó ốm. Con chó chạy ra, mắt hực lửa, miệng nó đang tha một cục xương người. Thôi, tôi không muốn kể nữa. Người ta còn đồn là ở trong thành nội, xác chết của dân và của Việt cộng đã chất cao. Những người dân chạy loạn bị trúng đạn nằm chồng lên nhau. Những xác Việt cộng nằm đầy những hố, xác ở dưới mương, bên đường lều bều như cá chết mắc cạn.

Cũng từ hôm đó, ở phía Nam Giao, Từ Đàm không còn ai chạy loạn về nữa. Hình như cũng chả còn ai để mà chạy. Họ đã bỏ đi, và số còn lại thì đã ở giữa hai lần đạn rồi. Tôi mất luôn tin tức của ông Minh. Anh tôi thờ dài mỗi lần nghe chị em tôi nhắc nhở tới ông. Má tôi mua được ít cau trầu vẫn để dành. Không hiểu căn cứ vào đâu mà má tôi tin là ông Minh sẽ bình yên vô sự.

Tôi thì tôi không tin được như thế. Có thể ông đã bị bắt đi như những lời đồn. Ông bị bắt đi cùng thầy Đôn Hậu. Như vậy, có thể ông không bị giết. Có được không? Nhưng tôi vẫn nghi ngại lắm. Hai đứa bé con lai Mỹ thì tội tình gì? Một nhà sư như thầy Đôn Hậu, một hướng đạo, một chiến sĩ như ông Võ Thành Minh. Trời ơi, sao giữa tiếng súng, giữa cảnh máu me, giữa bao nhiêu người chết oan ức, tôi lại cứ thắc mắc những điều như thế. Điều cần thiết là

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tôi phải làm sao để thoát khỏi Huế, để sống được, để trở về trông thấy các con tôi, gặp mặt chồng tôi. Tôi sẽ ra đi dù để lại Huế quay quắt, tan tành, đổ nát. Để lại má tôi, anh tôi, em gái, các cháu, bà con giòng họ. Có thể ở lại thêm một đêm, đến lượt tôi cũng sẽ bị bắt. Tiếng cú rúc, tiếng báo hiệu của tử thần vẫn còn mỗi đêm, khi xa khi gần. Tôi đem những điều suy nghĩ trên nói với anh tôi. Anh tôi cũng khuyên:

“Tìm được phương tiện, em nên đi ngay, đừng chần chờ. Về được tới đây, anh cảm thấy nhà mình đã yên tâm hơn rồi.”

Nhìn thấy điều gì mà anh tôi dám quả quyết như vậy? Tôi nhìn lên bàn thờ ba tôi. Chị dâu tôi đã đốt hai ngọn nến, thấp một cây nhang lớn. Mùi hương thơm phức.

Trong thành phố này, bao nhiêu ngôi mộ đang lạnh lẽo, đang vùi nấui khói hương. Ba ơi, ba vẫn may mắn. Điều đó làm cho anh con tin tưởng phải không ba? Nếu ba gắng gượng sống thêm vài ngày nữa. Chuyện gì sẽ xảy ra cho ba? Tôi không dám nghĩ tiếp nữa.

Huế ơi, một ngày tôi về chịu tang cha, chịu tang thêm cho cả thành phố. Trong biến cố này, bao bạn bè tôi lớp cũ đã ra đi. Ngôi trường Đồng Khánh thân yêu, nơi dung dưỡng tuổi thơ ấu, tuổi lớn lên của tôi đã đổ nát tới chừng nào? Những cây phượng, những hốc cây đầy kỷ niệm nữa, sao tôi vẫn có cảm tưởng như những hốc cây kỷ niệm của

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

tôi nơi sân trường đang ứa đầy máu. Tôi muốn được trông lại dòng Chúa Cứu Thế, nơi tôi đã tránh nạn những ngày đầu tiên, muốn ghé lại cung An Định, xem đồng gạch đã không lồi như thế nào. Muốn tới Tân Lăng để coi căn nhà của chị U, để coi ngôi nhà thờ họ, còn nguyên vẹn hay đã đầy vết bom đạn. Những nơi tôi đã dung thân, tôi đã gửi lại một ít kỷ niệm. Những nơi đó tôi đã nhìn thấy máu, nhìn thấy sự chết, và cũng đã nhìn thấy sự sinh sản. Ôi, căn gác nơi nhà thờ, nơi đó đã sinh ra đời thêm được bao nhiêu em bé nữa. Giữa cảnh rẫy chết, tanh hôi, tiếng khóc ra đời của trẻ thơ vẫn vùng vẫy mạnh mẽ, vẫn vươn lên tột cùng sự kiêu hãnh của sức sống. Không chỉ nơi căn gác chuông của ngôi nhà thờ đó đâu.

Gần một tháng trời nay, khắp thành phố Huế, trong hầm tối, giữa đường, bên bờ ao, bên những vũng máu đã nguội, những tay chân què quặt, còn bao nhiêu trẻ thơ khác ra đời nữa. Đất lấp những tiếng kêu thống thiết thì đời cũng mở những tiếng khóc sơ sinh. Không, Huế sẽ không bao giờ tan nát, đổ vỡ tới như sự tận thế. Bên vòng lửa, cạnh bom đạn, những buổi chợ đã họp lại, kẻ sống sót đã trở về vòng quanh quán, lăm le đợi chờ. Và dưới mương bên đường, trong đất tối, bao xác chết mở mắt trừng trừng chờ đợi.

Tôi gặp thêm một số người các nơi chạy về nữa. Từ Gia Hội, từ Bến Ngự, từ Kim Long. Vậy là Huế đã rộng. Một người sống sót kể lại vì muốn cứu khoảng hơn mấy chục người mắc kẹt trong một

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

xóm nhỏ, các anh lính đã phải hy sinh một số khá đông. Một người khác nói rằng chính anh vừa thoát được từ dưới địa ngục lên. Anh ta bị bắt đi. Một đoàn người bị bắt, một sợi dây thừng dài cột người này liền với người khác.

Đoàn người được dẫn lên phía núi. Tới một khoảng đất trống, một anh giải phóng ra lệnh mở giầy trời cho mọi người, bắt họ đào hầm hố. Những hầm hố mới nguyên bên cạnh những cây cối còn xanh tươi. Đoàn người được đứng sắp hàng lại. Một loạt đạn thi ân: Giải phóng. Một số người được chừa lại: Xổ họ xuống hố và lấp đất đi. Những giọt nước mắt không ứa ra được, nóng như lửa chảy ngược xuống nung đốt ruột gan. Số người còn lại về sau cũng bị số phận như thế. Nhưng tôi, tại rằng tôi may mắn thoát chết? Trời đất quỷ thần. Tôi thoát được mà về đây. Ông bà tôi đã cứu tôi. Trời Phật hay ma quỷ đã cứu tôi. Chào tất cả chào bà con cô bác. Tôi phải chạy trốn chúng nó. Tôi phải đi tìm vợ con tôi. Tôi đi trốn đây, bà con cô bác trốn đi. Trốn ngay đi. Người đàn ông kể xong chuyện xúc động quá chắc đã hóa điên rồi. Chúc anh được điên để quên. Điên được, thật sung sướng cho anh biết mấy.

Một người khác thì trái lại, vừa kể chuyện vừa khóc. Ông ta không điên mà rui thay, còn quá sáng suốt để tràn đầy sự xúc cảm.

“Họ ở trong nhà tui mười mấy ngày. Nhiều người bị thương mang về. Nhiều người chịu không thấu đã chết. Bà con biết không? Họ cũng biết thương

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

người, họ cứu thằng còn tui bị miêng đại bác. Một anh lính Bắc Việt trẻ đã than thở với tui: Các bác nghĩ lại đừng ghét bỏ tui cháu. Tui cháu chỉ biết thi hành theo lệnh trên. Tui cháu cũng xa gia đình, đói khổ. Nhìn cảnh đồng bào chết như thế này, tui cháu cũng khổ đau lắm. Ngoài Bắc họ tuyên truyền vào Nam đánh Mỹ chó cháu đâu biết có sự như thế này... Đó, họ cũng tội, họ cũng oán chiến tranh lắm chó.”

“Vậy sao bác chạy tới đây?”

“Họ bỏ đi hết rồi. Nhà chỉ còn toàn xác chết. Còn có một anh bị thương ở lại đó, khuyên tôi nên đi đi, ở lại là chết. Bây chừ tui đi, đi tới nơi mô yên ổn nhất. Đây vườn chưa yên.”

Họ cũng là người chứ! Huế ơi, Huế có căm thù họ không? Những đôi mắt mở sâu trùng trùng trong đất đen, trong cõi vô minh có căm thù họ không? Căm thù chứ, phải không? Nhưng không phải căm thù họ, mà căm thù những trái đạn từ đâu nhập vào đất nước để biến chúng ta thành kẻ bị giết hoặc bị bắt, buộc phải giết người, giết anh em, cha, mẹ, bà con ruột thịt. Ruột và thịt, trong gần một tháng qua tôi đã nhìn thấy bao nhiêu. Bao nhiêu đó, có đủ để nhắc nhở gì chăng?

Các em tôi đã đi trình diện hết. Thái được đưa về Phù Lương, Bé trở lại đơn vị. Phía hữu ngạn đã bắt đầu kiểm soát dân. Những người trở về ùn ùn kéo nhau đi lĩnh phiếu kiểm soát. Anh tôi cũng đã lĩnh phiếu.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Xung quanh khu vực tôi ở, hình như người ta đã trở về gần hết. Về tới nhà, gia đình này thiếu mất mẹ, gia đình khác thiếu cha, kẻ mất con. Những tiếng khóc thê thảm bật lên, nối từ nhà này sang nhà khác. Người ta kể cho nhau nghe về những ngày chạy loạn, những cái chết thê thảm, và người ta khóc mùi mẫn. Những giải khăn tang đã bắt đầu xuất hiện.

Ở sở cho người lên báo tin là sẽ có trực thăng đưa tôi từ Huế vào Đà Nẵng, để từ Đà Nẵng, tôi sẽ đi máy bay vào Sài Gòn. Tôi mừng rỡ lắm. Nhưng không dám tỏ sự mừng rỡ đó ra cho má tôi, anh tôi biết. Càng ngày, má tôi, anh tôi càng tỏ ra buồn bã, con xúc động, kinh hoàng ban đầu đã lắng dần và trở thành đá trong mỗi cõi lòng. Đêm, chúng tôi vẫn phải ngủ hầm, ngày sặc sụa nước mắt vì hơi cay. Nhưng chúng tôi vẫn tin tưởng là tai nạn sắp chấm dứt. Buổi tối hôm đó, trong bữa cơm, tôi mới dám đem chuyện ở sở báo tin có máy bay cho má và anh tôi nghe. Má tôi khuyên:

“Con nên tìm cách đi sớm. Ngó Huế rứa chớ chưa yên mô, má thấy còn nhiều rủi ro lắm.”

Tôi biết má tôi muốn nói tới những viên đạn lạc, những trái đại bác sai đường, những tiếng cú rúc ban đêm, những bước chân dò dẫm mỗi buổi tối. Tôi nói với cả nhà:

“Đi như thế này, con chưa yên tâm. Con thoát một mình con thôi, rồi ở nhà lỡ xảy ra chuyện gì...”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Chuyện gì xảy ra nữa thì cũng đành chịu. Số mạng mà em.”

Anh tôi nói. Đôi mắt anh nhìn lên bàn thờ ba tôi. Ngọn nến vẫn le lói cháy và trầm hương vẫn thơm phức.

“Có lẽ sáng một con đi. Chiều mai, con phải về dưới Phù Lương ở lại. Sợ có chi bất trắc kẹt đường.”

“Lo trước vẫn hơn,” má tôi nói.

Mấy đứa cháu nhao nhao:

“Cô sợ sủng, cô đi phải khôn cô?”

“Thế cháu có sợ sủng không?”

“Mới bữa đầu sợ, về dưới ni, cháu hết sợ rồi.”

Đêm đó, tôi không ngủ được. Chỉ còn một đêm nay nữa, ngủ nơi ngôi nhà này, ngôi nhà mà tôi đã trở về chịu tang cha để rồi chịu tang chung cho cả một thành phố, tôi có cảm tưởng như trong đêm tối, ngoài vườn, vẫn còn đây tiếng chân đi. Thỉnh thoảng những tiếng rú, tiếng hét vẫn còn dội trong tiềm thức. Má tôi cũng không ngủ, bà nằm bên cạnh, lẩn tay trong bóng tối tìm cổ tay tôi:

“Con ngủ đi cho khỏe con. Thức chi mà thức hoài.”

Tôi trở mình, thở ra, nói với má tôi:

“Sủng bản nhiều quá má.”

“Chắc bên thành nội.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Không biết trên Tù Đàm đã đánh xong chưa?”

“Con yên tâm, trên nó yên là mình về lấy đồ. Chắc cũng không mất mát nhiều đâu.”

“Má không tin là cái nhà đó đã sập à?”

Má tôi tin tưởng:

“Không, có sập cũng không đến nỗi.”

“Chuyến ni yên, má có định bỏ Huế không? Hay để con vô trong thu xếp mang cả nhà mình vô Sài Gòn luôn.”

“Không.”

Tiếng “không” má tôi trả lời mau, không suy nghĩ. Bỏ làm sao được phải không má? Phải không Huế? Tôi tưởng tượng ra ngôi mộ của ba tôi nằm trên sườn đồi, vây quanh giữa những ngôi mộ ông tôi, bà tôi, chú tôi và những bà con thân thuộc khác. Rồi ngôi vườn, căn nhà tôi đang sống đây nữa. Cả một đời người, sau bao lần thất bại, ba tôi mới dựng nổi ngôi vườn, căn nhà này. Những cây cối vẫn còn cố sống, dù vàng vố, xơ xác ở ngoài vườn kia, đều do bàn tay ba tôi đã gầy dựng lên. Bây giờ ba tôi đã nằm xuống. Cùng với biến cố này trong thành phố, bao nhiêu người nữa đã nằm xuống. Nhưng cây cối sẽ phải tiếp tục mọc tiếp tục xanh, như sự chết của người dưới mồ phải tiếp thêm sức lực cho sự sống của cỏ cây mọc tràn trên đất. Giọng má tôi vẫn đều đều:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Má nghĩ mình còn sống, mình còn gầy dựng lại được.”

Rồi bà nói sang chuyện khác:

“Con vô Sài Gòn nhớ tìm cách báo tin cho má biết gia đình trong đó ra rã.”

Tôi cam đoan với má tôi là ở Sài Gòn yên tĩnh trở lại rồi, và tin tức nhận được là gia đình tôi vẫn yên ổn. Nhưng má tôi vẫn thắc mắc:

“Vô, con nhớ làm cái hầm. Chuyến ni về phải làm cái hầm lại cho chắc chắn.”

Tôi dạ dạ vâng vâng cho má tôi yên lòng. Đêm đó tôi khóc âm thầm mãi. Nằm nghe tiếng súng nổ ran từ phía bên kia thành nội, tiếng đại bác câu đều đều, âm thanh như đưa oan hồn. Mai tôi bỏ Huế để đi một mình, để tìm bình yên một mình. Nhưng liệu có còn chỗ nào bình yên? Quê hương, nơi nào cũng có máu, có lửa. Tôi chúc cho Huế những gì đây?

Sáng hôm sau, Hà cùng với mấy cô nhỏ ở chung nhà đi xe đạp, cố tìm đường lên Từ Đàm. Nhưng đến xế trưa, Hà trở về, mặt mũi đầy bụi. Nó nói: đường không thể nào đi được. Ở trên đó đang đánh nhau dữ dội lắm. Các ngã đường lên xuống bị chặn hết.

Tôi bận rộn sửa soạn để xuống Thanh Lam. Nói là sửa soạn chớ thật chả có gì, ngoài sự bịn rịn người thân trong nhà.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Trước khi đi, tôi với Hà đi một vòng thăm xung quanh khu tôi ở. Lên nhà chú tôi, cả nhà đã đi tỵ nạn dưới Phù Lương. Xung quanh hàng xóm trở về thưa thớt. Những ngôi nhà bị trúng đạn càng ngày càng hư hại, hết sức tiêu điều. Đi vòng con đường nhỏ này là ngã ra núi. Nơi đó, mộ chôn ba tôi. Nhưng không dám đi xa hơn nữa.

Hai chị em xuống cầu An Cựu. Lính Mỹ vẫn gác đầy, chúng tôi muốn đi xa hơn nhưng có người nói nguy hiểm lắm. Khu trường Kiều Mẫu vẫn còn bị ăn đạn bên kia sông bắn qua. Khi chúng tôi về tới nhà, thấy trong nhà có người lạ. Một ông lão đang ngồi uống nước và nói chuyện với cả nhà. Ông lão này có tới tám mươi tuổi. Má tôi giải thích là ông ở một trong các căn nhà phía sau vườn. Con cháu đã tản cư hết, chỉ còn một mình ông ở lại trong căn nhà đó từ ngày đầu xảy ra tiếng súng tới giờ. Tôi tò mò hỏi thăm, nhưng hình như ông không nghe gì hết, cứ hỏi một điều ông lại nói một chuyện khác. Một lúc sau, tôi mới biết là ông vừa lòa vừa điếc. Tôi hỏi lớn:

“Cụ ở một mình lấy chi mà ăn?”

“Có chớ. Nhiều lắm. Tụi con cháu tui nó để lại bánh mì khô, bánh chưng, gạo nì...” “Cụ không sợ súng sao?”

Câu hỏi này tôi phải hỏi tới hai ba lần, và làm dấu cụ già mới hiểu:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Súng há? Ăn thua chi. Tui điếc mà, có nghe cũng như nghe tiếng bấp rang nổ rứa thôi.”

“Mấy ngày đầu cụ có gặp họ không?”

“Chi?”

“Gặp họ?”

“Họ là chi?”

“Việt cộng đó cụ.”

Tôi la lên đến khan cả cổ. Cụ già gật đầu ra vẻ hiểu:

“Ồ, ờ. Việt cộng. Có, có. Họ vô nhà thấy ông già thì mần chi ông già, ăn cút ông già...”

Tôi đang buồn cũng không nhin cười được. Ông cụ già lại kể:

“Cái tui con cháu nói không được. Tui biểu đừng có đi, cứ đi. Nghe nói trúng bom cả lũ chết hết rồi. Chết hết để lợi một mình tui. Khổ thân chưa...”

“Chừ cụ tính răng?”

“Tui nghe bên ni về đồng người, muốn qua hỏi thăm tìm đường đi tìm xác tui chúng. Khổ quá các bác, các cháu ơi. Tui đã khuyên tui nó đừng đi, nó không nghe. Như tui cứ ăn no rồi nằm ngủ. Kê súng kê đạn, rứa mà có chết mô nà trời. Rứa mà tui nó khôn biết ma đưa lối quỷ dẫn đường chi mà bồng bế nhau đi hết.”

Má tôi khuyên:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ôn về nhà đi, đừng có đi tìm. Ai chết người ta cũng chôn hết rồi, biết mô mà tìm.”

Ông cụ già đưa tay dụi mắt:

“Chôn hết há? Chôn mô?”

“Chết mô người ta chôn ở đó.”

Tôi nhìn thấy hai giọt nước mắt hiếm hoi chảy xuống trên gò má nhăn nheo của ông già. Ông không chào hỏi ai, đi ra khỏi cửa. Tôi đi theo, đưa tay đỡ ông, ông để cho tôi đưa ông về tới nhà.

Thật lạ lùng hết sức. Ngôi nhà ông sập hết một nửa, lại đầy cả vết bom vết đạn. Vậy mà ông già không hề hấn chi hết. Tôi chỉ những dấu đạn ở tường. Ông nói:

“Nó bắn đó.”

Ông lần tới gần bên vách tường sập:

“Cái nhà định đổ. Tui có nghe chi mô, chỉ có tiếng bình một cái, người tui hơi đội trở lên, mở mắt thấy cái nhà đổ rồi.”

Tôi thấy bên góc nhà mấy cái cờ giải phóng đầy máu, một vài chú ruồi vẫn còn bâu ở đấy. Mấy chiếc cờ tiết ra một mùi tanh khó ngửi. Thấy tôi nhìn, ông già giải thích:

“Của mấy ông giải phóng bỏ lại đó. Mấy bữa đầu thôi thì chết, rồi bị thương tùm lum. Đem vô đây, đó, nằm ở góc nhà đó rồi khiêng đi, không biết đi mô nữa.”

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Bây giờ cụ sống với ai?”

“Một mình.”

“Lấy chi ăn?”

“Mai một yên, mình nhờ chính phủ chớ. Con cháu chết hết cả rồi. Mình nhờ chính phủ.”

Tôi chào ông cụ già rồi đi về. Tới nhà đã thấy xe số đợi sẵn. Má tôi đang đứng nói chuyện với mấy người trong nhà, thấy tôi, má tôi chạy ra:

“Họ tới đón con rồi đó.”

Tôi ôm chầm lấy má tôi. Tôi muốn khóc mà không khóc được. Nhưng má tôi bật khóc dễ dàng:

“Thôi con vô sửa soạn mà đi.”

“Má.”

“Con sửa soạn đi đi...”

Giữa không khí hoang mang của ngày giá rét, má tôi dường như đang gạt lệ, nhìn ngọn đèn cao trước mặt. Trên đó, là phần mộ ba tôi.

Trước khi tôi đi, tôi thắp một nén hương lên bàn thờ. Hình như tôi muốn khấn một điều gì đó, nhưng trí nhớ của tôi thật hoàn toàn mù mịt.

Xách cái túi nhỏ. Ôm khóc vẫy chào mọi người. Tôi đã ra đến lề đường. Chiếc xe nổ máy chờ sẵn. Ngay trên đầu tôi, những chiếc máy bay không ngớt gầm thét, lượn vòng. Và ở phía xa bên kia thành nội,

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

những ụ khói bốc cao, quần quai trong những tiếng
nổ tung vỡ.

Tôi thật sắp bỏ Huế rồi sao?

Chương 10

Em Nhỏ Huế, Em Nhỏ Việt Nam,

Chúc Em May Mắn!

Chuyến xe từ Thanh Lam đưa tôi về Phú Bài xa hết tốc lực. Chúng tôi có thể bị tấn công bất chợt lắm. Nhưng không sao. Đúng là tôi chưa thể chết được. Chợ Phù Lương đã hiện ra, xe dừng lại. Một tô bún bò ớt cay xé miệng để lót lòng trước khi lên đường. Tôi ăn một cách tham lam. Điều này làm tôi muốn ứa nước mắt. Ngôi nhà ở An Cựu tiêu điều giữa hàng cây xơ xác, má tôi chắc giờ này ruột nóng như lửa: “Con ơi, con đi đường bình yên nghe con.” Má tôi dặn dò từ trong sân ra tới đường. Mấy đứa cháu, đứa cầm tay, đứa cầm áo:

“Cô đi vô Sài Gòn, cô sợ súng rồi phải không cô?”

Giọng nói non thơ đó làm tôi muốn ở lại Huế cho tới khi được nhìn thấy Huế, yên lành lại hoặc được chết cùng Huế. Nhưng các con tôi đang réo gọi. Ruột tôi đau như ai cắt. Những tiếng bom đạn đã mịt mù ở xa, nhưng như vẫn còn đập nhịp trong tim tôi ình ình, không bao giờ ngừng.

Bãi cỏ dựng làm sân trực thăng đã hiện rõ. Tôi nhảy xuống xe. Cùng vào Đà Nẵng với tôi còn có một người bạn đồng hành. Bãi cỏ trống trơn, không có một chiếc chờ đợi trực thăng nào, nhưng người vẫn ngồi đông kệt ở phía ngoài hàng rào giây kẽm gai. Chúng tôi trình giấy cho mấy người lính gác rồi đi vào bên trong sân cỏ. Những người ngồi dọc theo

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

hàng rào kẽm gai nhọn nháo đứng dầy định tràn vào theo, nhưng họ bị những người lính chặn lại.

Tội nghiệp em Thái và Bê, trước khi đưa tôi đi, chúng nó đã đi lòng mua được ít hộp bánh Mỹ và mấy thỏi sô cô la: Chị bỏ đi đường mà ăn.

Tôi đặt cái xách nhỏ xuống cỏ và ngồi lên trên. Ông bạn đồng hành cùng với tôi vào Đà Nẵng đem theo bà mẹ già và hai đứa con nhỏ. Hai đứa nhỏ chạy tung tăng trên bãi cỏ, hái những bông hoa màu tím nhạt. Chúng đùa giỡn một cách vô tư làm tôi nhớ các con tôi êm ái. Đồng thời, hình ảnh đứa cháu nhỏ đang cầm bát cơm, nghe tiếng đại bác dội đã tái xanh mặt, thả chén cơm chạy áp mặt vào tường, dơ hai bàn tay nhỏ bé ôm đầu làm tôi xót xa. Má tôi, anh tôi, em gái và lũ cháu nhỏ đang nằm bên ven bờ lửa. Vòng lửa liệu sẽ thu nhỏ lại hay sẽ lan bùng ra? Tôi bỏ đi một mình, tàn nhẫn trốn chạy một mình. Lòng tôi ngập khổ đau ray rứt.

Đoàn người tụ tập bên ngoài vòng kẽm gai càng lúc càng đông. Họ hỏi về những chuyến bay. Những người này đã thoát khỏi Huế, về Phú Lương, và chưa yên tâm, họ muốn tránh xa Huế thêm nữa. Những gói, những va ly chất ngổn ngang. Một vài người được lính cho vào bên trong sân cỏ.

Tức thì có tiếng cãi cọ, van nài, xin xỏ. Rồi họ nhìn những người ngồi bên trong với vẻ giận dữ, ganh tỵ.

Qué, ông bạn đồng hành của tôi cho biết là hơn tuần nay, ngày nào đoàn người trên cũng tới ngoài vòng

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

rào kềm gai, châu chực để may ra có thể xin trực thăng vào Đă Nẵng. Một người nói:

“Có tàu thủy bên Gia Hội chờ người tản cư vô Đà Nẵng đông lắm.”

“Nguy hiểm lắm. Nghe nói Việt cộng bán chìm mấy tàu. Dân tản cư chết chìm dưới biển hết.”

Không ai bình luận gì thêm. Rồi trời bỗng tạnh ráo hẳn. Con mưa phùn từ sớm đã biến mất từ lúc nào. Bầu trời sáng êm ái. Bãi cỏ xanh trải rộng một màu xanh mon mơn, non tươi. Chưa bao giờ tôi nhìn thấy một màu xanh tươi mát, rục rờ đầy sức sống như thế. Những bông cỏ ngậm mưa vươn lên mạnh mẽ. Ở đây cây cỏ mọc vẫn hết sức yên lành. Những dãy núi đồi trải rộng, hiền lành như một bức tranh vẽ phong cảnh thời thái bình thịnh vượng. Nhưng chen vào đó, đoàn người ngoài và trong vòng rào kềm gai hết sức tội nghiệp tiêu điều. Người họ như còn ám đầy khói, sém lửa, và lỗ đố những dấu đạn. Cỏ vẫn mọc đầy chứ, phải không?

Tôi tựa đầu vào chiếc xách và ngồi bệt xuống cỏ ướt. Gió núi làm tôi thấm lạnh. Tôi phải lấy cái áo măng tô của ba tôi khoác vào người. Chiếc áo này, trong những ngày chạy loạn, tôi đã mang nó như một lá bùa hộ mệnh, và bây giờ trở thành một vật kỷ niệm về người cha. Mắt tôi nhìn gần sát mặt cỏ. Những lá cỏ dài sắc như muốn vươn tới mặt tôi. Một vài bụi cỏ nhỏ mọc ở ven hàng rào kềm gai, được chất sắt chặm bón, trở cho hơn đồng bạn, một vài bông hoa màu tím, cánh nhỏ, mỏng manh. Tôi

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chợt bàng hoàng. Những bông hoa cỏ dại màu tím về mùa Xuân nơi sân trường Đồng Khánh lúc này liệu có nở kịp dưới những dấu chân dày xéo? Hoa này hồi còn đi học chúng tôi đặt là hoa Băng Khuâng. Trước khi về Phú Lương, tôi nghe tin mái trường xưa thân yêu đã đổ nát, nhiều người chết, nhiều người chạy loạn vẫn còn ở lại đó.

Chúng tôi chờ đợi tới trưa vẫn chưa có máy bay. Đoàn người chờ đợi lấy bánh mì, lương thực ra ăn. Tôi chỉ ăn được có một mẩu bích quy nhỏ, và thấy lửng bụng. Tô bún bò buổi sáng vẫn còn hần hộc trong dạ dày và thỉnh thoảng, mùi vị cay nồng vẫn còn úa lên cổ. Có lẽ tại lâu ngày ăn kham khổ, tôi đã bỏ quên mùi vị béo bở của thức ăn ngon.

Hai đứa nhỏ dựa đầu vào chân Quế ngủ gật. Quế ôm con, ngồi sát bên bà mẹ già, bà cụ đang than thở với một người bạn cùng đợi máy bay:

“Nhà tui như rứa là hết.”

“Nhà tui còn chi. Tui mất hai đứa con. Bị bắt đi khôn biếtsống chết ra rãng đây ni.”

Tôi đã nghe quá nhàm những chuyện chạy loạn, chết chóc, bắt bớ. Tôi nhắm mắt cố ngủ một chút để quên sự nóng lòng chờ đợi.

Nhưng không lâu nữa, trên nền trời như có tiếng xao động ở xa, rồi tiếng máy bay rồ dần, rồ dần. Sau núi, xuất hiện một đoàn trực thăng có tới năm sáu chiếc. Mọi người đứng dậy nhón nháo. Đoàn người bên vòng rào kẽm gai bắt đầu la hét, khóc lóc. Họ

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

xách đồ chạy tới nơi mấy người lính gác, vòng trong vòng ngoài. Nhưng trong năm chiếc trực thăng chỉ có hai hạ cánh, còn ba chiếc bay thẳng. Đoàn người ở vòng ngoài hàng giây kềm vẫn chưa thất vọng, họ chen lấn, gọi nhau, xin xỏ um sùm. Chiếc trực thăng hạ xuống gần, tôi không còn nghe thêm gì nữa. Tiếng động cơ trực thăng nổ lớn quá, và hai cánh quạt vù vù, làm nhiều người ngã nghiêng muốn té. Những thân cỏ vừa mới mạnh dạn vươn lên bỗng rạp mình xuống. Một lúc sau tiếng máy mới tắt hẳn khi hai cánh quạt đã ngưng quay. Những người, những cây cỏ thẳng mình trở lại. Hai người Mỹ và hai sĩ quan Việt Nam từ hai chiếc trực thăng bước xuống. Quế gọi tôi, rồi dẫn mẹ và hai con nhỏ đi tới trình giấy tờ. Chúng tôi được lựa đứng ra một góc. Đoàn người trong sân được chia đều cho hai chiếc máy bay chuyên chở. Nhưng tiếng la ó, khóc lóc của đoàn người bên ngoài vòng rào càng lúc càng dữ dội. Những người lính giữ không nổi, nhiều người tràn vào. Vài phát súng nổ chỉ thiên. Nghe tiếng súng, đoàn người còn lại chùn bước. Họ đứng nhìn nhau ngơ ngác. Tiếng súng ở đây sao hiền hậu quá, viên đạn bay mất lên không trung, vậy mà người nào người đó tưởng máu mình đã chảy.

Người ta lừa hai tốp người lên hai chiếc trực thăng. Tôi ngạc nhiên quay lại khi thấy một chú nhỏ cầm chặt lấy vạt áo tôi và theo tôi từng bước. Khi tôi bước lên máy bay, em nhỏ bước lên theo, nhưng một bàn tay giữ em lại, Viên sĩ quan nạt:

Giải Khăn Sô Cho Huế

“Ê thằng nhỏ này đi với ai?”

Cậu nhỏ được kéo xuống. Nó đứng co ro, nhìn mọi người lên máy bay bằng đôi mắt róm lệ. Tôi được xếp ngồi gần cửa nên đôi mắt cậu bé như dán chặt vào mặt tôi. Nhích ra một chút, tôi có thể nhường cho cậu bé một chỗ ngồi chật hẹp. Người sĩ quan sau khi đẩy cậu nhỏ xuống, lên băng trên ngồi với người lái. Mắt cậu bé bỗng sáng lên, cậu nhìn tôi ra dấu cầu cứu. Tôi bám chặt một tay vào ghế, một tay đưa xuống kéo cậu bé lên. Cậu du lên thật nhanh nhen và ngồi tít vào tận bên trong, lấp sau những gói đồ. Nhưng tất cả vẫn không qua mắt được viên sĩ quan. Ông ta lại nhảy xuống, dọa nạt cậu bé:

“Máy bay chật, mày không đi được. Xuống.”

Mặt cậu tái mét, tay chân run lập cập. Cậu nhỏ đi một mình, chắc lạc gia đình hoặc gia đình đã chết hết? Tôi nói với viên sĩ quan:

“Cậu nhỏ này người ta gửi cho tôi, tưởng con nít tôi không ghi vào giấy.”

Viên sĩ quan nhìn tôi nghi ngờ. Nhưng rồi ông cũng bỏ đi. Tôi nhìn cậu nhỏ, cố gắng mím một nụ cười thân thiện. Nhưng cậu nhỏ vẫn chưa hết cơn run, tay chân lẩy bẩy, cậu cố thu nhỏ người lại vào giữa những gói đồ, những bàn chân vô tình của những người lớn đang muốn đè lên người cậu.

Máy bay bắt đầu nổ. Cánh quạt bắt đầu quay. Vậy là tôi đã thoát rồi. Giã từ Huế, giã từ những hàm hồ đang còn tiếp tục cày xới, những xác người chưa

---

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

chôn. Giã từ cả Phú Lương với nhà thờ chứa đầy nhóc người ty nạn đói khổ.

Máy nổ to hơn nữa đi. Cánh quạt quay nhanh hơn nữa đi. Nhắc bổng tôi lên đi chứ. Nhắc bổng được rồi. Máy bay lên dần. Đoàn người ngoài hàng rào và một số đang ở sân cỏ nhìn theo một cách tuyệt vọng. Quay nữa đi, quay tí mù và bay bổng lên cao để tôi đứng nhìn thấy những ánh mắt trông theo đó nữa.

Tôi thu hai tay vào áo. Càng lên cao, gió lạnh càng tê buốt da thịt. Máy bay bay đã được bao xa? Chắc xấp xỉ khỏi thành phố rồi. Nhìn xuống, bây giờ chắc tôi nhìn thấy một vùng núi xanh. Tôi tham lam muốn nhốt hết màu xanh đó vào trong mắt nhưng khi nhìn xuống, tôi bỗng sững sờ. Máy bay như bay trở lại thành phố Huế. Tôi đưa mắt, nhìn Quế. Quế và mấy đứa nhỏ ngồi ở băng trước gần chỗ phi công.

Tôi ra dấu hỏi. Quế nói thật lớn nhưng bị tiếng gió, tiếng động cơ lấp mắt. Tôi đoán ra lời mờ: Đi một vòng gì đó... Nhưng chắc chắn máy bay trở lại Huế rồi. Tới đầu Quốc Lộ, gần vào thành phố, máy bay bổng vọt lên cao hơn và tốc độ nhanh kinh khủng. Tôi bám chặt tay vào giây vịn, cột chặt giây thắt lưng kỹ hơn rồi ngoái người ra ngoài nhìn xuống thành phố.

Cái gì rách bươm ra như một cái dù mau bị gió đập vỡ, rách nát, tả tơi thế kia? Chao ôi, thành phố Huế đó hay sao? Những nhà cửa đổ nát, những vườn cây

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

xác xơ như lông một con chó xác xơ phơi bày cả trăm mụn lở loét.

Ai vừa bóp mạnh trái tim tôi, vừa nặn mắt tôi những giọt nước mắt. Một xác chết khổng lồ đang nằm soải tay soải chân, rời rã, rách nát, bung da, bung thịt. Các xác khổng lồ của Huế đã chẳng còn mặt mũi tay chân gì, chỉ còn một đống bày nhầy bọc lầy đất. Xương sống thành phố đã gãy. Xương sống tôi cũng đã gãy.

Cánh quạt máy bay vẫn bay vù vù, ép xuống trái tim tôi cơ hồ như đang bị chai cứng. Trái tim tôi đã chết cứng rồi, sao tôi vẫn còn thở. Kỳ diệu thay sức mạnh của sự sống.

Hãy chớp mắt cho tôi nhìn thấy.

Trực thăng đang bay qua một ngọn đồi và hơi chao nhẹ. Dưới đó ngôi mộ của ba tôi còn nằm đó không? Sao ngôi mộ vẫn sáng sỡ trong ký ức tôi với những chồi non đang thoi thóp thở dưới lớp đất mới, chờ cơ hội để vươn lên nhìn ánh mặt trời. Khu vườn tôi đó ư? Những cây dừa bị chặt ngang, mái ngói vỡ, cửa ngõ trống trơn đang hợp với những ngôi nhà khác những khu vườn, cầu cống đường sá thành lớp da bày nhầy của xác chết. Con mắt của Huế vẫn mở trừng trừng trong lửa đạn. Chớp mắt nữa cho tôi nhìn với, quạt quay nữa cho hiện ra, tiếng máy hãy rần lên cho òa vỡ. Tôi nghe ra rồi. Tiếng kêu khóc phải không? Tiếng thét hãi hùng giữa buổi sáng buổi trưa giữa đêm đen phải không? Người đàn bà đẻ rơi trong nhà thờ. Xác đứa bé được

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

bao bọc, được mẹ ru hồi ru hồi trong bọc áo, trong bấy nhiêu ngày chạy loạn.

Chớp mắt nữa đi chứ? Đoàn người từ Phủ Cam chạy về, vác lương thực, vác trẻ thơ, vác xác chết lão đảo, hốt hoảng đi theo sau những ông cha, những ông sư cầm cờ trắng, toi tả. Đâu rồi Cung An định, nơi một mẫu nghi thiên hạ lỗi thời còn được nghe những tiếng êm ái: “Cống Ngài chạy?” Ngài đã chạy đến đâu, đi được chừng nào bước trong vòng lửa. Và ngôi nhà cũ kỹ đã sập một góc, bây giờ là dấu gạch nơi nào trên thân thể xác chết? Đoàn người chạy loạn đã qua hết cầu chưa. Con chó trôi giữa giòng sông đã bị chết chìm nhờ một viên đạn thi ân hỷ còn cố bơi lóp ngóp vào bờ. Thôi đi chứ.

Những tiếng hét, những tiếng la khóc, tiếng cười của anh lính Mỹ bắn con chó đang dang xa ra giữa mặt sông, rồi cố lết vào bờ sao như còn bám sát lấy màng tai tôi.

Bay tới gần nữa, khúc máu me này là nhịp cầu gãy nối liền hai khu vực của thành phố? Nơi nào Bru điện, máy xác anh Giải phóng? còn chờ gì nữa mà cột chân nơi súng đại liên. Ai cột chân các anh? Tôi chớp mắt nhiều lần, mở mắt nhiều lần, ứa nước mắt nhiều lần. Tôi nhìn thấy những cột khói khổng lồ đang liếm lên bầu trời màu chì đục như chiếc lưỡi của một con ác quỷ. Cố cúi xuống tí nữa, tôi nhìn ra rồi, những làn đạn xẹt như mưa, những nhà cửa tan tành, những đường sá lở đổ.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Thật đáng ngạc nhiên biết bao, khi dưới chiếc lưới đồ lòm của con ác quỷ, giữa bom đạn, cày nhát như thể mà vẫn có những đoàn người chạy xuôi chạy ngược tìm lối sống. Tôi càng ngạc nhiên hơn, khi thấy mình đang ngồi trên chiếc máy bay này, bay trở lui để nhìn lại thành phố đồ nát.

Máy bay chưa tới được gần bờ thành đã vội quay trở lại, hình như có những tia lửa xẹt lên bờ thành này, đã có bao nhiêu dân chúng bị chết oan uổng trên đó. Những đoàn người bị trôi dề máy bay trên từ trời nã súng xuống.

Họ cũng đã yên phận với Huế, đã góp phần trong đồng da thịt bầy nhầy của Huế.

Máy bay trở lại Phù Lương, một lần nữa lượn trên mây ngọn đồi có ngôi mộ mới của ba tôi. Khu vườn cây ba tôi đã chẵn bón. Bao nhiêu ngày dầm mặt đất lỵ loạn kia tôi ít chẳng hề nghĩ đến sự ràng buộc giữa mình với mặt đất.

Vậy mà bây giờ tôi đang ngồi ở trên cao nhìn xuống, nhìn rõ ràng sao lại nghĩ tới mặt đất một cách thê thiết như vậy. Kìa, nơi kia có phải là đất mà ba tôi đã gửi thân? không, không những chỉ một phần đó, mà chính trên giải đất rộng lớn này tôi còn chôn thêm một đũa con thơ đại.

Tôi đang ở trên cao nhưng đâu có cách biệt gì, tôi đang liền lặn với mặt đất. Dưới kia là gia đình tôi đang sống. Đất thật gằn gủi. Chính nơi đốt xương đang gầy vụn dưới kia, đâu chỉ có in bước chân tôi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

trong từng ấy ngày chạy loạn mà trong bao năm của tuổi thơ, tuổi lớn lên nữa.

Đất thân ái với người biết bao nhiêu, ràng buộc với người biết bao nhiêu. Giải đất dưới kia không những chỉ giữ của tôi những thói quen, nhưng ràng buộc, những thân thuộc, mà chính tôi đã giữ trong đất một phần xương máu của chính mình nữa.

Máy bay xa dần, tới những triền núi xanh. Chớp mắt một cái, cả thành phố đỏ nát đã khuất. Tôi coi người lại. Hình như có nhiều hạt nước nhỏ như bụi bám đầy mặt tôi. Trời lại bắt đầu mưa phùn. Con mưa nhỏ nhoi, hiền lành, làm sao có thể thấm thía gì với cái lưới đỏ đang liếm đen cả một khoảng trời? Ở đó bây giờ thành nội còn mờ mịt trong lửa đạn.

Trận đánh trong bao lâu nữa sẽ kết thúc. Cho tôi chớp mắt tiếp tục với. Hình như trên máy bay lại có tiếng bàn tán về Huế. Một phụ nữ bị chặt cụt đầu, cụt tay, cụt chân. Hai đứa bé lai Mỹ bị cầm chân quật đầu vào tường: Đồ Mỹ Đé. Một nhân vật quen biết khác, ông Tinh Hoa, chủ một hiệu sách, trốn cả tháng trong nhà, vì đói khát đã phải liều để tìm nước. Một phát súng, ông chết để lại một giai thoại.

Chưa hết, chiến tranh còn vô tội vạ lắm. Mọi người có quyền nghi ngờ nhau. Bên kia nghi ngờ đứa nhỏ lai Mỹ này lớn lên sẽ làm hại xã hội, giết. Bên phía quân Mỹ chỉ nghe một tiếng động, một âm thanh nhỏ đốt luôn cả một xóm, giật sập một nhà, ria từng lần đạn vào một căn hầm lúc nhúc đầy đàn bà trẻ

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

con. Có những chiếc hầm còn hơi thở người sống, có những chiếc hầm đầy máu me da thịt người chết. Mẫu chuyện nhỏ về một ông dược sĩ chưa kịp lên khỏi hầm, đang còn đưa hai tay lên đầu để đi ra đã bị ăn cả một băng đạn vào người. Nhiều lắm, tôi làm sao nhớ hết, làm sao chớ hết những hình ảnh máu me trong chiếc đầu nhỏ bé, tội nghiệp của tôi lúc này. Trí nhớ tôi thật lộn xộn. Hình ảnh ông anh tôi ôm hai tay hai đứa trẻ con hàng xóm đang hấp hối, lũ cháu nhỏ đi trước cầm cờ trắng dẫn đầu để qua cầu Bến-Ngự. Đạn từ bên cầu bắn qua như mưa, đạn sượt bên đầu, đạn dội dưới chân. Người Mỹ bắn súng tài lắm, như trong ciné, và lũ nhỏ lăn quay dưới đất la khóc. Người anh đành phải bế hai đứa nhỏ, con bà hàng xóm đang ngắc ngoải đi trở lên vùng Giải Phóng chiếm đóng. Lỗi đâu phải người Mỹ, phải không?

Tôi nghe một tiếng nấc nhỏ. Tiếng nấc của ai hay của chính tôi. Tôi đưa tay dụi mắt cho những ám ảnh tan dần. Nhưng trực thăng càng xa thành phố, những hình ảnh đó càng xoắn xít, bám chặt. Tôi nghĩ tới đoàn người còn ngồi lại ở sân cỏ, liệu họ có may mắn như tôi sẽ được một chỗ ngồi để tìm tới một vùng đầy bình yên hơn. Đâu phải chỉ trên một sân cỏ đó. Đồng bào Huế còn tràn về tận sân bay Phu-Bài nữa. Mới đây, tôi đã gặp hàng trăm người đứng ngồi ngoài hàng rào, khóc lóc xin người Mỹ cho họ máy bay đi tỵ nạn. Họ khóc lóc kêu gào trong lúc những quân nhân Mỹ ngồi ủ rũ, mệt mỏi

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

bên những xác đồng bọn bọc trong các bao ni lông, sắp thành dãy dài, để chờ máy bay tới đem đi.

Trực thăng đã vượt qua những rặng cây xanh, những triền núi để ra biển. Gió lạnh buốt và mưa dày hạt hơn. Những hạt mưa bị cánh quạt trực thăng quạt hất vào mặt mũi tôi, đau như những mũi kim chích. Mọi người ngồi dần cục vào nhau. Người lục xách, kẻ mở túi vải lấy thêm áo mưa mặc vào. Một chị đàn bà cầm nón không chặt, bị gió thổi hất tung khỏi máy bay và từ từ rơi xuống mặt biển, làm thành một chấm tròn nhỏ trên mặt nước xanh gợn sóng. Không biết có phải họ cũng như tôi, đang đề hồn về Huế và đang khóc không mà trên mặt người nào cũng ướt đầm dề nước mưa hay nước mắt? Vài tiếng khóc thút thít nhỏ, phải nhìn thật kỹ, lắng tai thật rõ mới đoán ra được. Vài đứa nhỏ nằm gọn trong lòng mẹ, quần hai ba lớp chắn. Những đứa nhỏ này cũng đã chạy loạn đủ nơi, đủ chỗ trong thành phố những ngày qua.

Mưa hắt ghê quá. Cậu nhỏ đi theo tôi lúc lên trực thăng lúc này chỉ ngồi co ro giữa những túi, những xách. Cậu như bị mắc kẹt ở trong đó và không còn nhúc nhích, hay dám thở mạnh nữa. Cậu bé không thể nào còn chỗ để nhích người trở lưng ra ngoài. Bây giờ tôi mới nhận ra cậu nhỏ chỉ mặc mỗi chiếc áo sơ mi phong phanh và chiếc quần đùi. Khuôn mặt của cậu nhỏ sau làn da đã tái xanh muốn biến thành xám xịt, hình như chứa đựng cả một lớp băng giá, rét mướt đến thâm thẳm. Như không còn sức để chịu đựng nổi, đôi môi cậu không yên được mà run

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

lên cầm cập. Thấy tôi nhìn, cậu bé mở lớn đôi mắt tròn xoe, đổ hoe nhìn lại. Trong đôi mắt đó: Ôi, tôi đã nhìn được gì mà gai ốc nổi đầy mình. Một thành phố, một giồng máu, những khúc tay, khúc chân. Những con chó chạy rong trong thành phố, tung hê, ngậm những khúc xương chân, những bàn tay cụt chạy trốn trong bụi cây, băng qua đường, sau hè nhà. Tôi còn nhìn thấy gì nữa chứ? Một thành phố bị đập vùi, một tương lai bị bôi xóa. Những trẻ thơ chết thảm thương. Thôi em bé. Chớp mắt đi, đừng mở to hơn, những tia nhìn của em lạnh lẽo cả một tương lai rồi đó. Hình như môi cậu nhỏ lấp bắp. Em muốn nói gì đó? Chỉ một khoảng cách ngắn ngủi nhưng em có hét lên thì chị cũng không nghe được. Trời mù, mưa mù, biển mù, trực thăng bay bao và tiếng động cơ nhòa xóa tất cả mọi thanh âm nhỏ bé của chúng ta. Nhưng em lạnh lắm phải không? Tôi phải chia sẻ cho em được gì đây. Tôi vói tay lấy cái xách, cố gắng lắm mới lôi ra được chiếc áo khoác duy nhất còn giữ được trong những ngày chạy loạn. Tôi liệng thẳng tới cậu bé.

Hai cánh tay cậu bật ra hết sức bất ngờ. Và vội vã một cách chật vật, cậu tung chiếc áo ra, mặc vào người. Tay chân cậu vẫn run rẩy, nhưng dù sao chiếc áo cũng giúp em một phần ấm áp. Cậu bé không nói gì, mở lớn mắt hơn nhìn thẳng vào mặt tôi. Tôi quay mặt nhìn ra ngoài trời cho những hạt mưa quất vào mặt.

Qua khỏi vùng nguy hiểm, máy bay bỏ biển đi vào đất liền. Những nhà cửa, cây cối đã hiện ra phía

Giải Khăn Sô Cho Huế

---

dưới. Trực thăng bay thấp hơn, đôi khi như là trên ngọn cây, những mái nhà ở dưới đất hiện rõ và to dần. Tôi nhìn xuống phía dưới, một vài cúp lều tranh ở trong những khung đất vuông. Và trước sân có một vài đứa trẻ con đưa tay lên trời vẫy rối rít.

Một lát sau, máy bay xuống thấp dần. Tôi nhìn ra một con sông lớn, rồi những con đường đất như vừa mới đắp, những dãy nhà tôn, những u khói nhà máy. Đến Đà-Nẵng rồi sao? Tôi tự hỏi. Chiếc trực thăng bỗng đứng yên, máy nổ ròn rã dữ dội hơn, rồi hạ thấp xuống dần, xuống chạm đất.

Những chiếc nịt dây được mở ra vội vàng. Người ta đua nhau nhảy ra, chuyển đồ xuống. Đợi cho mọi người xuống hết tôi mới nhảy xuống theo. Có tiếng gọi nhau ơi ơi: Lẹ đi, không trễ phà ở lại túi bên ni mô có được.

Bên ni là đâu? Chưa phải Đà-Nẵng hay sao? Tôi hỏi Quế:

“Chưa tới Đà-Nẵng hả?”

“Bên ni là Sơn trà qua sông mới Đà-Nẵng. Phải đi phà.”

Tôi à nhỏ, tiếng à vẫn bị động cơ nuốt mất. Chiếc trực thăng thứ hai cũng đã hạ xuống, chỗ trực thăng đậu là một bãi cỏ bên con đường đất đắp cẩn thận. Gió từ hai cánh quạt quạt rập cả cỏ cây. Tiếng gọi nhau, tiếng hỏi nhau ngã nghiêng, bay mất hút. Đoàn người giữ áo, giữ khăn, cúi rạp mình tránh gió đi lên bờ đường.

Giải Khăn Sô Cho Huế

Trời tạnh rào hần nhưng buổi xế chiều, mây rất thấp và âm u. Chắc Đà-Nẵng cũng mưa phùn như Huế. Tôi đứng trên đường cái chờ đợi Quế dẫn hai đứa nhỏ và bà mẹ già lên. Lúc này tiếng người gọi nhau nghe đã rõ. Họ vội vã họp đoàn đi nhanh về phía trước.

Hình như có ai nín nhẹ vạt áo tôi. Tôi quay lại. Cậu bé. Cậu bé có đôi mắt to, chớp mở cho tôi nhìn thấy bao hình ảnh của Huế đổ nát đang đứng bên cạnh. Tôi dịu dàng hỏi:

“Gì đó em?”

Cậu bé lặng lẽ đưa trả tôi chiếc áo khoác đã xếp lại cẩn thận. Đôi mắt cậu vẫn mở to nhìn tôi và miệng lí nhí nói lời cảm ơn. Tôi hỏi tiếp:

“Bây giờ em về đâu?”

Cậu bé lắc đầu. Đôi mắt nhìn xuống hai bàn chân nhỏ bé. Rồi bỗng đi thật nhanh. Dáng cậu bé côi cút bơ vơ, tội nghiệp, đang đi lẫn vào đám đông, vội vã qua một chuyến phà, sang một con sông, vào một thành phố khác.

Em nhỏ, em nhỏ Huế, em nhỏ Việt Nam. Cầu chúc em may mắn.

NHÃ CA

GIẢI KHĂN SÔ CHO HUẾ
NHÃ CA

Nhà xuất bản Thương Yêu

1969